

ZAMAN MEKAN YAŞANABİLİRLİK

PEYZAJ MİMARLIĞI

HAYAL EDİN, GERÇEKLEŞTİRELİM

GERÇEKLERİ İZLEYİN
HAYAL EDİN

EYLÜL Seracılık Çiçekçilik ve Peyzaj
10 Sokak No: 40 İnciraltı /İZMİR
Tel/Faks: 0-232-278 15 53

1988'den Günümüze Tasarımdan Uygulamaya Çevre Düzenlemede

- Proje
- Uygulama
- Müşavirlik
- Fizibilite
- Taahhüt
- Bakım
- İthalat
- Bitkisel üretim
- Sulama, elektrik, ve Drenaj sistemi tesisi
- Süs havuzları ve su bahçeleri uygulaması
- Çim yüzeyli spor alanı tesisi
- Dış Mekan sert zemin malzeme pazarlaması ve uygulaması

 Kardelen
PEYZAJ PLANLAMA
İNŞ. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

İnciraltı Yolu 10 Sokak No:27/1 Balçova - İZMİR
Tel: 0232. 259 01 80 Fax: 0232. 278 65 49
e-mail: kardelenpeyzaj@hotmail.com

30 Yılın bitki ve fidancılık tecrübesini; büyük bir özen ve titizlikle

Bildiğimiz iş

İÇ MEKAN BİTKİLERİ DIŞ MEKAN BİTKİLERİ SAKSI ÇEŞİTLERİ ÇİM TOHUMLARI

GÜBRE ÇEŞİTLERİ TOPRAK ÇEŞİTLERİ BAHÇE EKİPMAN VE ALETLERİ

BÜYÜK ÇAMLICA FİDANCILIK
SERACILIK SANAYİ TİCARET LTD. ŞT.İ

Merkez: Alemdağ Caddesi No:57/C Çamlıca-İSTANBUL
Tel: 0216.328 31 22 - 412 35 70 Fax: 0216.316 86 63
www.bcf.com.tr e-posta:bcfmail@bcf.com.tr

Alemdağ Şube: Şile Yolu Üstü 4. Km Alemdağ - İSTANBUL
Tel: 0216.304 62 19 - 3 04 63 46 Fax: 0216. 304 63 89

Feneryolu Şube: Feneryolu Kadıköy-İSTANBUL Tel:0216.347 08 67

likle zevkinizi zevkimiz sayarak sanata dönüştürüyoruz, yani

Şi yapıyoruz

PEYZAJ PLANI PROVE VE UYGULAMA İÇ MEKAN DÜZENLEMELERİ BAHÇE ELEKTRİFİKASYONU

MEYVE BAHÇELERİ VE KORULUKLARI SPOR TESİSİ ÇİMLENDİRME VERİMLENDİRME HİZMETLERİ

Büyük Çamlıca Peyzaj
Tarım İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.

Merkez Ofis: Alemdağ Caddesi No:57/C Çamlıca-İSTANBUL
Tel: 0216.443 24 44 Tel/Fax: 0216.316 58 50
www.bcf.com.tr e-posta:peyzaj@bcf.com.tr
Kasaba Ofis: Ayvalı Çiftliği Mevkii Ömerli-İSTANBUL

CAN**HAVUZ**

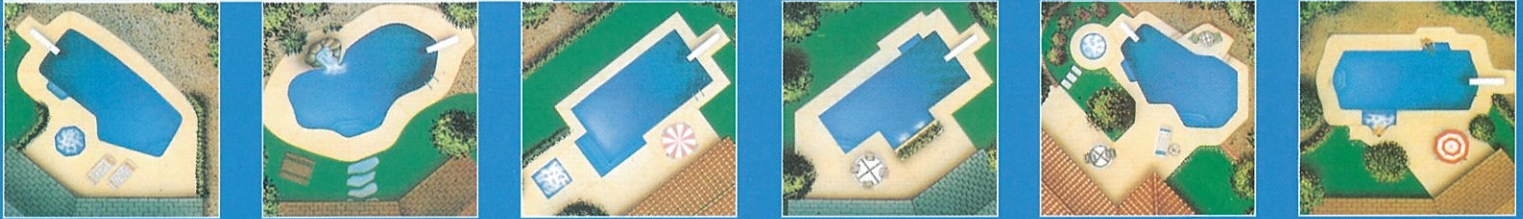
Düşlerinizi yönlendirebilecek
fonksiyonel tasarımlar...

Hızlı inşaat teknikleri ile **4 günde**
tesis edilen havuzlar..

- 1989 yılından bu güne yüzme havuzları konusunda estetik, fonksiyonel ve ekonomik çözümler üretiyoruz..
- Malzeme seçiminde kaliteden ödün vermeden, dünyanın en seçkin markalarını sizlere sunuyoruz.
- Tesis ettiğimiz havuzlara yıllarca periyodik bakım hizmeti veriyoruz.
- Yüzme havuzları kenarları için kaymaz, estetik, fonksiyonel ve ekonomik bir çözüm olan "marjel" prekast bordür ve döşeme elemanlarını üretiyoruz.
- 50 m² den küçük alanlı özel kullanıma açık havuzların artırılması için "canblok" paket filtre ünitelerini üretip, tesis edilen yüzme havuzlarında zorunlu olan periyodik bakımı kolay ve pratik hale getirerek bu konuda yaşanan sorunlara son veriyoruz.

CAN HAVUZ'dan sizler için...

Havuz için üretilen özel prekast elemanlar...

- İşçilik ve zamandan tasarruf sağlar. • Doğal görünümlüdür. • Dış şartlara dayanıklıdır. • Ayak kaymasını önler. • Emsallerinden üstündür.

SÜMER İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Hatboyu Ege Sokak Sermet Apt. No: 22/1-2-3 Göztepe / İSTANBUL
Tel/Fax: 0216. 567 23 27 - 567 23 24 www.canhavuz.com info@canhavuz.com

FİRMAMIZ UYGULAMALI
HAVUZ ENSTİTÜSÜ ÜYESİDİR.

CINAY

Otomatik Sulama Sistemleri San. Ve Tic. Ltd. Şti.

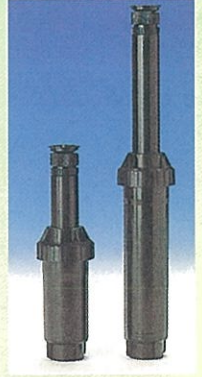
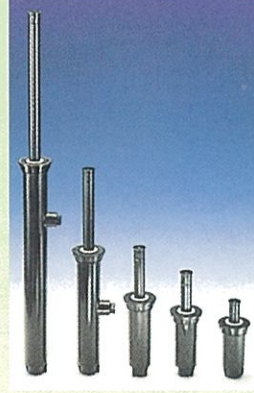
RAIN BIRD

CINAY MÜHENDİSLİK

BAHÇENİZE
OTOMATİK SULAMA
SİSTEMİ KURALIM,
ZAMANINIZ SİZE
KALSIN, SİZ
BAHÇENİZİN KEYFİNİ
SÜRÜN

Bünyesinde daimi iki Ziraat
Mühendisi, bir İnşaat
Mühendisi, iki Peyzaj Mimarı
ve bir Ziraat Teknisyeni
bulunduran CINAY
MÜHENDİSLİK bütün
enerjisinin 'Daha Yeşil Bir
Türkiye' için
yoğunlaştırmıştır.

Referanslarımızdan bazıları

- KASABA KASABA EVLERİ
 - MİNİATÜRK
- S.S.YEŞİL KENT KONUT YAPI KOOP.
- İKİTELLİ BAŞAKŞEHİR KONUTLARI
- BEYKOZ KONAKLARI
- EGS BUSINESS PARK İDTM OFİS BLOKLARI
- TBMM DOLMABAĞÇE SARAYI
 - ALMAN TÜRK VAKFI
- DEĞİRMENDERE ÇOCUK KÖYÜ
 - LALEZAR KONAKLARI
 - ALARKO ALKENT 2000

RAIN BIRD

YETKİLİ KİŞİ: MURT CİN

İncirli Cad. Kartaltepe Mah. Pembe ay sk. Kent Apt. No: 34/3 Bakırköy – İstanbul

Tel: 0212 571 12 84 571 12 85 571 12 86 570 54 64 Fax: 0212 571 12 84 www.cinay.com e-mail: cinay@cinay.com

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
Sayı: 2003/1

Yayınlayan
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Adına Sahibi
Rahime Tunçtan AKBAŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Oya AKKAN

Yayın Kurulu
Oya AKKAN
Şükran ŞAHİN
Songül TOP
Nedim KEMER
Halim PERÇİN

Yayın Yönetim ve İletişim Adresi
Şehit Adem Yavuz Sokak 14/17
Kızılay/ANKARA
Tel : 0 (312) 419 64 27
Faks : 0 (312) 418 15 06
www.peyzajmimoda.org.tr
peyzaj@peyzajmimoda.org.tr

Grafik Uygulama
Liman Tanıtım

Ofset Hazırlık ve Yapım
Liman Tanıtım Danışmanlık Ltd. Şti.

Renk Ayrım
Bay Grafik/İstanbul

Baskı/Tarih
Esen Ofset / 15.04.2003

Dağıtım
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

Reklam
Liman Tanıtım
Asmalı Mescit Sofyalı Sokak No. 32/4
Tünel – Beyoğlu – İSTANBUL
Tel. : 0 (212) 252 73 05
Faks : 0 (212) 252 09 93
liman@peyzajweb.com

Peyzaj Mimarlığı Dergisi;
3 ayda bir yayınlanır.
Ücretsizdir.
*Gönderilen yazılar Yayın Kurulu'na değerlendirilir.
*Yayın Kurulu gönderilen yazıları basmakta ya da basmamakta serbesttir.
*Yazılardaki görüşler ile çeviriler için kaynak gösterilmesi gerekir.
*Yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu yazarına aittir ve PMO Yayın Kurulu'nu bağlamaz.
*Gönderilen yazılar iade edilmez.
*Tüm yayın hakları PEYZAJ MİMARLIĞI DERGİSİ'ne aittir.
*Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

DOSYA
(ZAMAN
MEKAN
YAŞANABİLİRLİK)

15-47

FELSEFE
PLATFORMU

50

FELSEFE SAYFASI
FELSEFE PLATFORMU

Bir meslek disiplini olarak Peyzaj Mimarlığı'nın felsefesini ortaya çıkarmak, kuramsal ve güncel anlayışlarını tartışmak arzusu ile bu sayfayı açtık.

Felsefe Platformu'nu sizlerin katkıları ile oluşturup, olgunlaştırmayı amaçlamaktayız. Bu nedenle yazılarınızla yönlendireceğiniz bu sayfa, herhangi bir gönderi olmadığı sürece boş kalacaktır.

Boşlukların doldurulması umudu ile.....

Sunuş

Peyzaj mimarlığı mesleğinin öncelikle kuramsal, kavramsal, teknik, estetik, sektörel, yasal, hukuksal ve eğitsel yönlerden gelişimine katkıda bulunmak amacıyla dergimiz sizlerle yeniden buluşuyor.

Bunun yanı sıra, "dar meslekçilik anlayışına" karşı "mesleklerarası işbirliğini" yıllardır savunan Odamız/mesleğimiz, planlama ve tasarımın ortak üretim süreçlerinde yetkili mesleklerin bir arada çalışmasına ortam yaratacak ortak bir terminolojinin oluşturulabilmesine ve daha da önemlisi mesleklerarası işbirliği etiğinin gelişmesi ve yerleşmesine, dergisi kanalıyla olanaklar yaratmayı da hedeflemektedir. Tüm meslektaşlarımızı, plancı ve tasarımcıları, düşünürleri, sanatçıları dergimizde buluşturmak istiyoruz.

Bundan böyle, her sayıda bir "Dosya Konusu" olacaktır. Elinizdeki bu sayının dosya konusunu "Zaman-Mekan-Yaşanabilirlik" olarak belirledik. Ayrıca her sayıda bir sonraki sayının dosya konusunu yine bu sayfalarda bulacaksınız.

Bu sayıdan başlayarak, mesleğimizin felsefesini ve bu bağlamda geliştirilen kuramlar ile yeni anlayışları, sizlerin desteği ile dergimiz bünyesinde paylaşmak üzere bir "Felsefe Platformu" oluşturduk.

Yine bu sayıdan başlayarak, fikir alışverişinde bulunarak yapıcı tartışmalara zemin oluşturmak üzere açtığımız "Eleştirel Düşünme Platformu" da sizlerin katkısı ile gelişecek yeniliklerimizden.

Bir sonra ki sayımızın dosya konusu "Kentsel Mekanda Yaşanabilirliği Örgütleyen Araç: Yarışmalar (mı?)" olarak belirlenmiştir. Bu ve diğer konularda göndermek istediğiniz yazılarınızın "Yazarlarımıza Notlar" bölümünde belirtilen biçimde olması, gönderilerinizin daha kolay, hızlı ve doğru değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Ülkemizin içinde bulunduğu kriz koşullarında Odamız dergisi de payını almış olup, basımında gecikmiştir. Bundan dolayı tüm yazarlarımızdan, katılımcı firmalardan ve okurlarımızdan özür diliyoruz. Umuyoruz ki çabalarımız ve dergimizin içeriği gecikmemizi bir nebze olsun affettirecektir.

Şu ana kadar gerek yazıları gerekse düşünceleri ile katkıda bulunan herkese teşekkür eder, gelecek sayıda buluşmak üzere saygılar sunarız.

YAYIN KURULU

- 9 BAŞLARKEN
- 15-47 DOSYA
(ZAMAN – MEKAN – YAŞANABİLİRLİK)
- Prof. Dr. Şenel ERGİN
 - Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK
 - Av. Senih ÖZAL
 - Doç. Dr. Bahar TÜRKYILMAZ
 - Prof. Dr. Ümit ERDEM
 - Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
 - Bülent TANIK
 - Prof. Dr. İlhan TEKELİ
- 50 FELSEFE PLATFORMU
- 51 ELEŞTİREL DÜŞÜNME PLATFORMU
- 52-80 HUKUK
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
 - Kamu İhale Kanunu
 - Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği
- 81-85 ETKİNLİKLER
- Peyzaj 2002-Peyzaj Günleri
 - TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Öğrenci-üye Komisyonu/PEMÖT
- 86-93 GÖRÜŞ
- Kamu İhale Yasasına İlişkin Genel Değerlendirme
 - Peyzaj Mimarlığı Açısından "Kentsel Tasarım Proje Yarışmalarına" Tarihsel ve Eleştirel Yaklaşım
 - Ankara İmrahor Vadisi
- 94 TMMOB'den Haberler
- 95 FUARLAR
- 96-97 YAYINLAR
Peyzaj Mimarlığı
Dergi, Katalog, Ajanda
- 98 YAZARLARA NOT
- 99-100 ÜYE KAYIT FORMU
- 101 ODA MERKEZ-ŞUBE VE TEMSİLCİLİKLERİ
- 102 2003 ASGARI ÜCRET BİRİM FİYATLARI

mutlu yarınlar üretiyoruz...

Green park
Çocuk Oyun Parkları

Türkiye'de 500'ün üzerinde kurulmuş park.

Dünya standartlarında zengin koleksiyon

Kapalı mekanlar için özel aksesuarlar ve oyun parkları.

24 saatte proje, 48 saatte teslim.

Green Park; 8 yıldır Türkiye genelinde kurduğu yüzlerce oyun parkında, binlerce çocuk keyifle oynayarak hak ettikleri mutlulukları doya doya yaşamaktadır.

Özel bilgisayar programları ile, mekanlara özel 3 boyutlu tasarımlar şeklinde hazırlanan projeler sayesinde, çok dar mekanlarda bile maksimum fayda sağlamaktadır.

Müstakil evlerden sitelere, otellerden tatil köylerine, ordu evleri ve lojmanlardan dinlenme tesislerine, okullara tüm genel mekanlara rahatlıkla monte edilebilen Green Park oyun sistemleri, bol yedek parça ve sürekli bakım servisi ile, geleceğin Türkiye'sine çocukları güvenle hazırlar.

MİGROS

GREEN İÇ ve DIŞ TİCARET LTD.ŞTİ.

Gazeteciler Mah. Keskin Kalem Sokak No: 23/3 80300 Esentepe • İSTANBUL

Tel.0.212.267 4307 • 274 7864 • 267 2549 Fax.0212.267 4307

www.green.com.tr • info@green.com.tr

Başlarken

Peyzaj Mimarlığı Dergisi hakkında;

Meslek; kişilerin kendilerini var ettikleri ve en yoğun insan ilişkilerinin yaşandığı temel yaşam alanıdır. Mesleğimizde bilginin yanısıra coşku, heyecan ve duyarlılıkla deneyimlendiğimizde yaşamımız daha zengin, daha yaratıcı, bilinçli ve deyim yerindeyse daha yaşanmış olacaktır.

Yaşam; her alanda giderek daha fazla duyarlılığın gerekliliğini gözler önüne sererek ilerlerken, Peyzaj Mimarları; bu ilerlemenin neresine, ne kadar bilinç üreterek katkısını koyabiliyor? Bu soru yaşanabilir mekanları örgütlemekteki sorumluluklarımızın yanısıra hizmet vermeye çabaladığımız doğayla, toplumla ve bireylerle, bu bağlamda da diğer mesleklerle olan ilişkimizin içeriğini de belirliyor.

Mesleki felsefe çerçevesinde ve entellektüel boyutlarda buluşma ortamlarımızın darlığı, mesleğimiz ve meslektaşlarımız adına hissettiğimiz bir eksiklik olup, mesleğimizin teknik ve bilimsel gelişmesini de etkilemektedir. Bu anlamda, nasıl bir Peyzaj Mimarı sorusuna; her zaman aranan deneyimli bir peyzaj mimarı kavramının yanısıra "entellektüel"i de koymak gerekiyor. Bizler bu kavramın altını doldurarak yaşamayı, iyi bir planlancısı ve iyi bir tasarımcısı olmanın ön koşulu olarak görüyoruz.

Bütün bunları soran, sorgulayan, tartışan dergimizin çıkış amacı; mesleğimizin sürekli ön planda tutulan teknik yönünden daha çok, sanatın birleştirici etkisinden hareketle, ruhu, duygusu ve gelişen düşüncesi olan bir zemini oluşturacak yayın organı olmaktır.

Dergi etkinliğimizin bu eksikliklerden hareketle, üyeleri ve çevresi ile birlikte üretken bir platform oluşturacağına inanıyor, düşünsel ve sanatsal coşkuyu örgütlemekte önemli katkılar koyacağını düşünüyoruz.

Irak savaşının başladığı şu günlerde; yalnızca "SAVAŞ HAYIR" sloganı ötesinde birşey yapamayan bizler, "BARIŞ İÇİN" inatla yeniden ve yeniden sanatsal ve bilimsel gelişmeyi, örgütlemeyi ve örgütlenmeyi öğrenmeliyiz.

Savaşsız, yeni bir bahara merhaba diyebilmek umuduyla

Saygılarımızla.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
5. Dönem Yönetim Kurulu

KASIMOĞLU

Bahçe Mimari Firması
ve

GARDEN

Tarımsal Üretim Sanayi
ve Ticaret Ltd.Şti.
İSTANBUL

Peyzaj Düzenlemesinde Tek İsim
Proje - Taahhüt - İnşaat

HALİS TOPRAK KÖŞKÜ
İstinye, İSTANBUL

ASİL NADİR VİLLASI
Lapta, KIBRIS

MEHMET TELLİ VİLLASI
Kemer Country, İSTANBUL

HALİS KOMİLİ YALISI
Kandilli, İSTANBUL

Son peyzaj düzenlemelerinden bazıları:

- OTEL : ÇIRAGAN SARAYI, İstanbul
KÖŞK : HALİS TOPRAK KÖŞKÜ, İstinye
NAZLI ILICAK KÖŞKÜ, Beylerbeyi
YALI : HALİS KOMİLİ YALISI, Kandilli
ŞEVKET SABANCI YALISI, Kandilli
VİLLA : KOSİFLER VİLLASI, Anadoluhisarı
ASİL NADİR VİLLASI, Lapta-Kıbrıs
FABRİKA : NESTLE,KARACABEY BUFER LEGRAND, Gebze
İŞYERİ : SHELL GENEL MÜDÜRLÜK KOMPLEKSİ, Altunizade
İNER STAR BİNASI, İstanbul
SİTE : DÖRT MEVSİM, Sapanca
İÇKALE,Kandilli
BELEDİYE : İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İç mekan ve çevre düzenlemesi,
Hidiv Kasrı düzenlemesi yol ağaçları ithalatı
HASTANE : ÖZEL ACIBADEM HASTANESİ

**Yaptığımız Peyzaj Düzenlemeleri,
Yapacaklarımızın Garantisidir.**

KASIMOĞLU FİDANLIK TESİSLERİ:

Küçüksu - Anadoluhisarı - İstanbul

Tel : :0090 - 216 - 332 23 98 , 332 62 10

Fax : :0090 - 216 - 332 62 09 , 308 30 28

KASIMOĞLU MERCAN FİDANLIĞI:

Kazım Orbay Caddesi Tuzla - İstanbul

Tel: :0090 - 216 - 446 26 97

Fax : :0090 - 216 - 395 65 69

www.kasimoglufidanliktesisleri.com
e-mail : info@kasimoglufidanliktesisleri.com

ortanca

Türkiye şartlarına uygun olarak geliştirilen, çok ince yapılı ve yavaş büyüme hızına sahip olan Ortanca karışımı, bütün yıl boyunca ekilebilir ve fazla boylanmaz. Kaliteli ince bir örtünün istenildiği alanlarda kullanılabilir. Karışım, çok iyi bakım ve sulama ister. Ortanca karışımı, yağışların az olduğu yerlerde kullanılmaz.

UYGULAMA ZAMANI

Nemli ılıman bölgede

- ▶ Şubat sonu - Nisan sonu arasındaki dönem ile
 - ▶ Ağustos sonu - Kasım ortası arasındaki dönem.
- Kuru sert iklimde**
- ▶ Mart ortası - Nisan sonu arasındaki dönem ile,
 - ▶ Ağustos sonu - Ekim sonu arasındaki dönem.

UYGULAMA ZAMANI

Nemli ılıman bölgede

- ▶ Mart ortası - Mayıs sonu arasındaki dönem ile
 - ▶ Ağustos sonu - Kasım sonu arasındaki dönem.
- Kuru sert iklimde**
- ▶ Mart sonu - Mayıs sonu arasındaki dönem ile,
 - ▶ Ağustos sonu - Eylül sonu arasındaki dönem.

Türkiye şartlarına uygun olarak geliştirilen, toprak ve hava sıcaklığı arttıkça çabuk yapılan bu karışımda, büyüme düşük ısılarda yavaşlar. Kalıcı, dayanıklı, orta genişlikte yapraklı, yoğun bir çim örtüsü elde edilir. Begonville, geniş alanlarda, kuru ve sıcak şartlarda yağışın az olduğu yerlerde kullanılır. Bakım ve sulama kısıtlığı olduğu alanlarda tercih edilmelidir.

begonville

kardelen

Türkiye şartlarına uygun olarak geliştirilen, hızlı çimlenme ve çabık yapılanma özelliğine sahip olan bu karışım, ilkbahar ve sonbahar aylarında uygulanabilir. Kardelende, yaz yağmurlarının kısıtlı olduğu zamanlarda daha çok önüne büyüme amaçlanmıştır. Parklarda, bahçelerde ve sık kullanılan spor alanlarında kullanılması uygundur.

UYGULAMA ZAMANI

Nemli ılıman bölgede

- ▶ Şubat - Nisan sonu arasındaki dönem ile
 - ▶ Ağustos - Kasım ortası arasındaki dönem.
- Kuru sert iklimde**
- ▶ Şubat - Mayıs ortası arasındaki dönem ile,
 - ▶ Ağustos - Ekim sonu arasındaki dönem.

ÇOK ÇEŞİTLİ KARIŞIM, KALİTELİ SONUÇ DEMEK DEĞİLDİR!..

Ülkemizde, çim tohumu karışımları konusunda çok sık yapılan bir hata vardır: "ne kadar çok karıştırırsak o kadar iyi sonuç alırız." **YANLIŞ!..** Kaliteli ve ortama uygun bir çim tohumu karışımının sırrı, karıştırılan tohum sayısının çokluğundan değil, karışımı oluşturan çeşitlerin bilinçli seçimindedir.

UYGULAMA ZAMANI

Nemli ılıman bölgede

- ▶ Şubat sonu - Mayıs sonu arasındaki dönem ile
 - ▶ Ağustos sonu - Kasım sonu arasındaki dönem.
- Kuru sert iklimde**
- ▶ Şubat sonu - Nisan sonu arasındaki dönem ile,
 - ▶ Ağustos sonu - Ekim sonu arasındaki dönem.

Türkiye şartlarına uygun olarak geliştirilen Rose, karışımındaki yüksek lolium perenne yüzdesi ile, çabuk yapılanma ve mevsim dışı ekimlerde hızlı bir çim örtüsü elde edilir. Her türlü spor alanlarda, yenileme ve ara ekim çalışmalarında kullanılır. Karışımda bulunan poa yüzdesi ile çimin kalıcı ve uzun ömürlü olması sağlanmıştır.

rose

Çim Tohumu ve Çevre Düzenleme Tic. Ltd. Şti.

Cemil Topuzlu Cad. Erguvan Sk. No: 5 Daire: 3
Kat: 2 Kalamış, Kadıköy - İSTANBUL
Tel.: (0216) 349 52 71 Faks: 349 52 89
www.acarcim.com acarbar@acarcim.com

sulama şekli	kullanım alanı	sulama seviyesi (mm)	sulama miktarı sulama/hafta	iklim kuşağı
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	30	2	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	2	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	20	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	20	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	20	3	
	spor alanları, bahçeler yoğun kullanım alanı	15	3	

sulama sistemi doğal sulama

sulama şekli	kullanım alanı	sulama seviyesi (mm)	sulama miktarı sulama/hafta	iklim kuşağı
	bahçeler	15	3	
	bahçeler	20	3	
	kullanılması tavsiye edilmez			
	bahçeler	15	3	
	kullanılması tavsiye edilmez			
	bahçeler	15	3	
	bahçeler	15	3	

sulama sistemi

kardelen

iklim bölgeleri (çim alanları için)

ortanca

rose

begonville

sulama şekli	kullanım alanı	sulama seviyesi (mm)	sulama miktarı sulama/hafta	iklim kuşağı
	ara ekim park ve bahçe	15	3	
	ara ekim park ve bahçe	20	3	
	ara ekim park ve bahçe	15	4	
	ara ekim park ve bahçe	20	3	
	ara ekim park ve bahçe	15	4	
	ara ekim park ve bahçe	20	3	
	ara ekim park ve bahçe	20	3	

sulama sistemi

sulama şekli	kullanım alanı	sulama seviyesi (mm)	sulama miktarı sulama/hafta	iklim kuşağı
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	15	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	15	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	20	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	10	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	15	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	10	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	15	2	
	bahçeler, spor alanları yoğun kullanım alanı	15	2	

sulama sistemi doğal sulama

Çim Tohumu ve Çevre Düzenleme Tic. Ltd. Şti.

Cemil Topuzlu Cad. Erguvan Sk. No: 5 Daire: 3

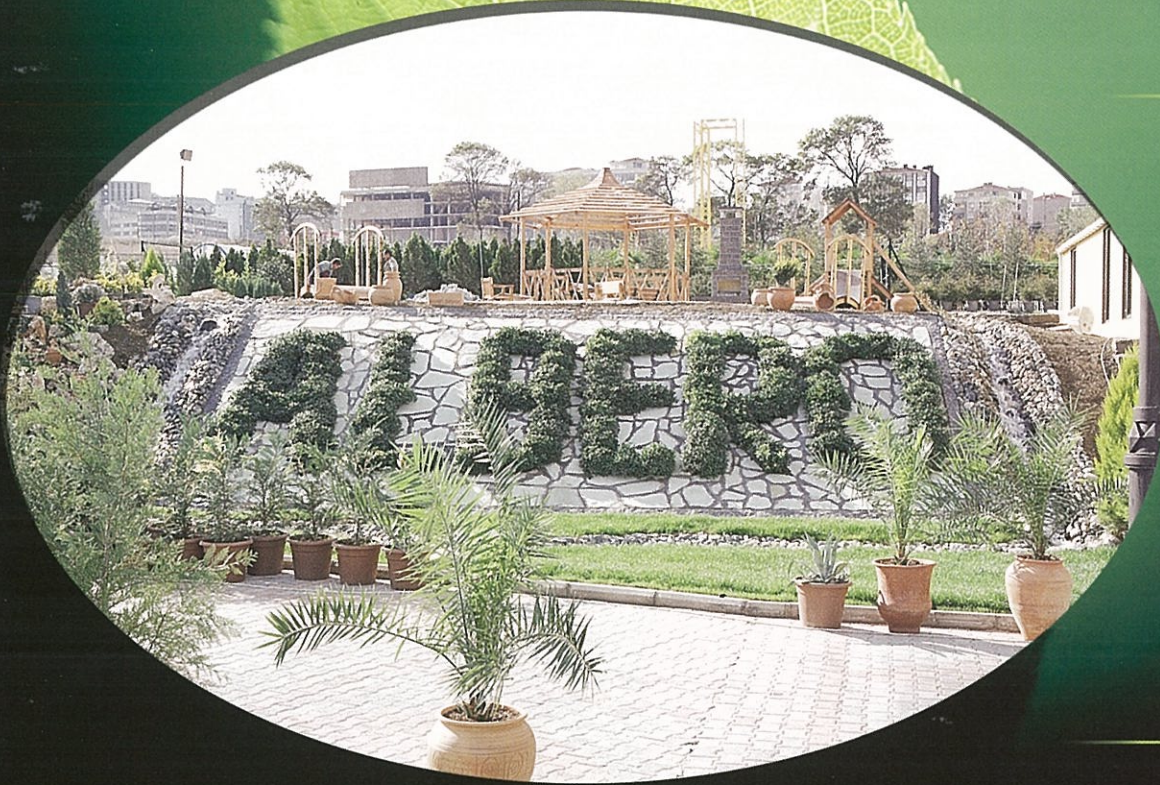
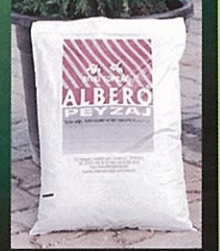
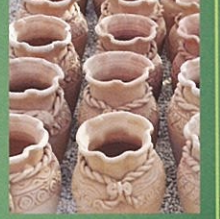
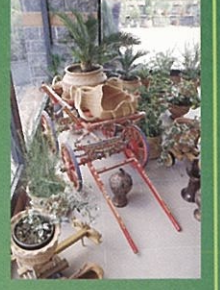
Kat: 2 Kalamış, Kadıköy - İSTANBUL

Tel.: (0216) 349 52 71 Faks: 349 52 89

www.acarcim.com acarbar@acarcim.com

ALBERO®

PEYZAJ

*peyzaj dünyasındaki tüm ürün
ve hizmetler...*

Carrefour-SA Arkası Gençlik Cad. No:2 34900 Beylikdüzü / İSTANBUL
Tel: (0212) 852 92 51 (pbx) Faks: (0212) 852 92 52
e-mail: albero Peyzaj@superonline.com

YEŞİLKENT FİDANLIĞI

YEŞİLKENT PEYZAJ İNŞ. TAH. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

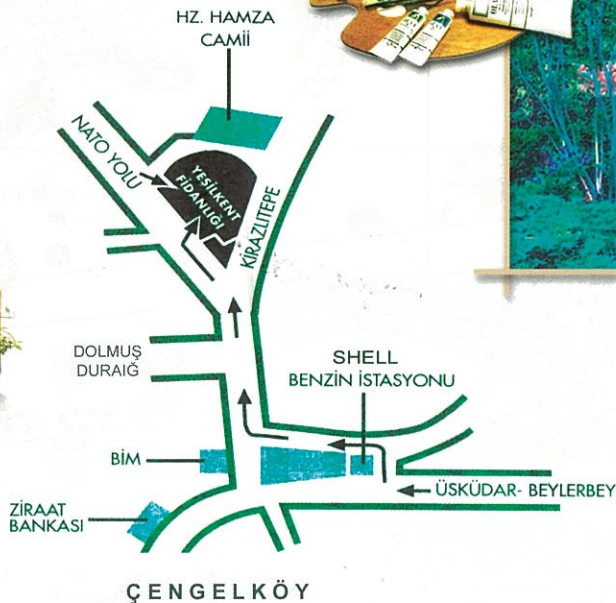
S
A
T
I
Ş
P
E
Y
Z
A
J
P
R
O
J
E
V
E
U
Y
G
U
L
A
M
L
A
R
I

Peyzaj Tasarım

Bahçe tasarımının iki tarafı vardır. Kullanıcı ve peyzaj mimarı. Bu ikisi arasındaki iletişim ve dialog tasarımın temelini oluşturur. Kullanıcının istekleri doğrultusunda, ekolojik gereklilikler, alt yapı durumu, bilimsel ve teknik zorunluluklar gözardı edilmeden akıl süzgecinden geçirilerek tasarımın kurgusu yapılır. Düşler sanal dünyada oluşturulup kullanıcıya sunulduktan sonra gerçek alanlara uygulanacaktır.

NATO YOLU CAD. NO : 6 ÇENGELKÖY - ÜSKÜDAR / İSTANBUL
TEL: (216) 4223349 FAX: 3213658 e-mail: yesilkent@superonline.com
* İnternet: <http://www.yesilkent.com>

Yaşanabilirlik adına
mekanı nasıl
algıladığımızı sorgulamak
geçmişten geleceğe
yaşama ortamlarımızı
ne adına yaratacağımızı
ortaya koymak için;

DOSYA

“ZAMAN-MEKAN-YAŞANABİLİRLİK”

zaman
mekan
yaşanabilirlik

Prof. Dr. Ümit ERDEM
E.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi
E.Ü. Çevre Sorunları Uygulama
ve Araştırma Merkezi
Prof. Dr. Şenel ERGİN
Dokuz Eylül Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK
Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi
Av. Senih ÖZAY
İzmir Barosu Çevre Avukatı
Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
A.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Emekli Öğretim Üyesi
Bülent TANIK
Şehir Plancısı
TMMOB Eski Başkanı
İlhan TEKELİ
Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Türkiye Bilimler Akademisi Üyesi
Doç. Dr. Bahar TÜRKYILMAZ
E.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi

•Bu sayfada yer alan dizin ve dosya konusunun içeriğindeki makaleler;
yazarların soyadı alfabetik sırası ile basılmıştır.
•Ortak bir çalışmanın ürünü olan makalelerde ilk isim dikkate alınmıştır.

Zaman, Mekan ve Yaşanabilirlik

Prof. Dr. Şenel ERGİN
Dokuz Eylül Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Öğretim Üyesi

Lisansüstü öğrencilerine "Din", "İdeoloji" ve "Zaman" Kavramları'nda birinin içine dalmalarını; birine tutunmalarını, asılmalarını; biriyle kavgalı gürültülü, sevgili coşkulu evlilik kurmalarını söyler dururum. Çünkü bu kavramlar anorganik ve organik dünyanın daha iyi kavranmasını olanaklı kılan kavramlardır. Zaman, Mekan ve Yaşanabilirlik üzerine düşünmem ve bir şeyler yazmam istendiğinde, ilk anımsadığım şey buydu. Önceleri sezgi ile sonraları bilinçle söylediğim sözlerin önemi neydi... Mekan, canlılığın konumlandığı fiziki boyuttu. Zaman ise, Fizik'in bir kavramı olmasına karşın, Sosyoloji'nin bilinci ile mekan içindeki canlılığın süreçsel değişimi anlamına gelebilirdi. Bizler zamanı nesnel olarak, ancak bu değişim içinde kavrayabiliyorduk. Böylece "Zaman" Kavramı, o popüler anlatımla, sanal bir kavram olabilir miydi... İnsan bilincinin Zaman'ı kavraması "şimdi"nin içine düşen bir durumdur. Ben "Zaman"ın hemen, şimdi, bu anda ayırma ve ayırma yarabilirim. Dün benim için anı, yarın ise tasarı'dır. Fizik'in zamansal gerçekliği Sosyoloji'nin süreçsel gerçekliğine dönüşmüştür. Ancak "şimdiki zaman"ın içinde bile artzamanlı ve eşzamanlı zamansal ilişkileri görmek, görebilmek durumundayız. Yaşanabilirlik, galiba bunlarla ilintili. İşte bundan ötürüdür ki, günlük yaşamda bilinçli veya bilinçsizce birlikte düşündüğümüz, kullanırken birbirinden ayırmadığımız iki kavramdır: "Zaman ve Mekan" veya daha yaşlılarımızın dilinde olduğu biçimiyle "Zaman ve Zemin".

İster Mimarlık, ister Sanat, ister kısaca Kültür Tarihi üzerine olsun, tarih araştırmaları insanı gerilere çekerek söz konusu coğrafik alanlarda Zaman'a ve bu zamanın Mekan örüntüsüne bakmaya zorlar. Mesleğinin dününü merak edenler için, "Zaman" Kavramı'yla tanışmanın

kaçınılmaz olduğunu da düşünebiliriz. Böyle zamanlarda "Zaman" Kavramı'nın kendisi, ilişkili olduğu bütünlerden ayrılarak insan zihninde yapı kazanmaya ve giderek bilimin başlı başına bir araştırma nesnesi olmuş olduğu da görülmeye başlar. Kısaca, "Zaman"ı öğrenmeye çalışmak Fizik'in, Matematik'in ve Felsefe'nin alanlarında epey dolanmak anlamına gelecektir. Buna karşın Mimari'deki "Zaman" kültürel yapı biçiminde somutlaşarak, insana bağlı ve insanın koruması açısından da kolay görünür olduğu halde, örneğin Doğadaki "Zaman" Kavramı'nı görünür kılmak, mevsimsel akışın anlatım kolaylığına sığdırılmazsa, hayli çabayı gerektirecektir. Böylece zaman terimi, insanın hangi bilimsel bilgi üretmekte olduğuna bağlı olarak kavramlaştırılabilir mi... Yine de Fizik'in merkez konumunda kalıyor olduğunu düşünüyorum.

Mimarlar Odası İzmir Şubasının çıkardığı EGEMİMARLIK Dergisi'ne (1992/3-4, ss. 49-54) "Zaman"la Yarışmak. İnsan'ın kaybederken, kazanıyorum sandığı nafile bir koşu... başlıklı uzunca bir yazı yazmıştım. Bu yazıda kültürel bağlamdaki sürekliliğin izlerinin mekanda okunabileceğini, bu sürekliliğin aynı zamanda toplumsal canlılığın sürekliliği anlamına geleceğini, kültürel sürekliliğin insan birimi bazında mekana bağlılık olarak somutlaşacağını ve aslında kültürel sürekliliğin de bu bağlılığın yaşatılmasından öte bir şey olmadığını ve olgusal olan bu gerçekliğin aslında zamansal bir gerçeklik olduğunu düşünmeye ve örneklerle besleyerek anlatmaya çalıştım. Yazı, herkesi düşünmeye davet eden sorularla bitmişti: Akademik yaşamlarında "Zaman" Kavramını araştırma nesnesi edinen bilim adamları ne düşünmekteydiler... Üniversitelerimizin ilgili fakültelerindeki mekan tasarımı ve planları için "Zaman" gerçekliğini koruma gerekliliği konusu, "Koruma" Kavramı'nın

mantığını oluşturmada temel alınabilir miydi... "Zaman" Kavramı yadsınmak-sızın, "Koruma"da seçici olunabilir miydi... Kentsel mekanklarda zaman gerçekliğini koruma eylemi nasıl nesneleştirilebilirdi... Kültürel sürekliliğin korunması bağlamında "konut"un yeri neydi... Toplumsal yaşamdaki "hız artırma", "hızı en yükseğe çıkarma" durumuna canlılık dediğimiz organik yapı nasıl tepki vermekteydi... Yapay yollarla "Zaman"ı hızlandırma çabaları ile çevre sorunları arasında nasıl bir ilişki vardı...

Bugün bu sorulara hemen yenilerini eklemenin gerekeceğini düşünüyorum. Doğal mekanın zaman gerçekliği ile kültürel mekanın zaman gerçekliği birbiri ile örtüşüyor mu... Örtüşebilir mi... Örtüşmeli mi... Doğal çevrenin zaman gerçekliğini anlatım olanakları nesneleştirilebilir. Peyzaj Mimarlığı Bilim ve Eylem Alanında (Planlama ve Tasarım ölçeklerinde), "Zaman" Kavramı ile kurulan ilişkinin yoğunluğu, özelliği, önemi ve de yeri nedir... Bütün bu sorular üzerine düşünme ve bilim evrenin kuralları içinde açıklayıcı yanıtlar oluşturmak durumundayız.

"Zaman" ve "Mekan" Kavramları üzerine düşünme alışkanlığım olduğu halde "Yaşanabilirlik" sözü üzerine söyleyebileceğim fazla bir şeyin olmadığını görüyorum. Dahası bu sözün kavramlaştırılmaya değer olup olmadığını bilmiyorum. Ayrıca "Zaman" ve "Mekan" Kavramlarıyla birlikte bir üçgen oluşturmadığını da düşünüyorum. Neden "sürdürülebilirlik" değil de "yaşanabilirlik"... "Sürdürülebilirlik" sözü, Modernite Ülküsü bağlamında gelişen Pozitivizm, Kapitalizm ve Endüstriyalizm üçgeninde tükenme tehlikesiyle karşı karşıya gelme riskini yaşayan canlılık için bir umut mu... yoksa, şeytan üçgenin bir emniyet sübabı mı... Bu kamusal alanda o kadar net değil. Ancak üzerinde düşünülüyor ve düşünen beyinler ne olduğunu biliyor. "Sürdürülebilirlik" sözüne karşı mesafeli duruş isteğini anladığımı sanıyorum. Ama... neden "yaşanabilirlik". "Yaşanabilirlik" sözü bana, kültürel giyimli gibi görünüyor. Temel gereksinin çizgisinin üzerine çıkıldığında, büyük ölçüde içinde toplumsallaşma "sosyalizasyon" sürecinin yaşandığı sosyo-ekonomik tabakalaşma ediminin mental ve duygusal niteliklerine temellenen /temellendirilen değer atıflarından yalıtılamaz gibi geliyor. Özne yorumlamalara açık bir alandayız. Böyle bir alan "Zaman" ve "Mekan" gibi sağlam kavramsal koridorlar açamaz; dolayısıyla da "yaşanabilirlik", "Zaman" ve "Mekan" Kavramları ile bir üçlü oluşturamaz diye düşünüyorum.

"Uygarlık" sözü üzerinde düşünüyorum ve bu üçleme bana bir üçgen

gibi görünüyor. "Zaman – Mekan – Uygarlık" üzerine düşünmek ve Peyzaj Mimarlığı eylem alanıyla ilişkilendirmek yararlı olacağına benziyor.

Dergimiz Yayın Kurulu; Sayın, Prof. Dr. Şenel ERGİN'in EĞEMİMARLIK Dergisi'nde (1992/3-4) yayınlanmış olan "Zamanla Yarışmak... İnsanın Kaybederken, Kazanıyorum Sandığı Nafile Bir Koşu"... başlıklı inceleme yazısını; dergimiz dosya konusunda olduğu ve güncelliğini koruduğu düşüncesi ile yazar ve ilgili derginin iznini de alarak, yayınlamayı yararlı bulmuştur.

"Zaman"la Yarışmak... İnsan'ın Kaybederken, Kazanıyorum Sandığı Nafile Bir Koşu...

Tarihinin bilincinde olma ve/veya gelenek ve göreneklere bağlılık, belli bir beşeri ve düşünme çevresine ait olma duygusu, o kişiye mekana bağlılık olarak somutlaşmaz mı...

Kültürel süreklilik bu bağlılığın yaşatılmasından öte nedir ki...

Bu bağlılık aynı zamanda, toplumsal canlılığın sürekliliği anlamında, insanın yaşama tutunduğu kökleri değil midir...

Fiziksel mekanın kültürel bağlamdaki sürekliliğinin izlerini yok etmek ise, kültürel seyirin zaman içindeki gerçekliğini bozmak, o toplumun kültürel mekanklardaki zamansal köklerini kesmek, kültürel kimliği silmek, zaman bilincini yok etmek anlamındadır.

İnsanın yaşamını var eden sosyal ve fiziksel mekanın, kültürel çevrenin, zaman gerçekliği ile ilişkisi kesildiğinde her şey tarihsiz-sıfırdan başlama durumuyla karşı karşıya kalınacaktır.

Almanya'daki ikinci, üçüncü kuşak işçi yurttaşlarımızın yaşadığı işte böyle bir kimlik bulanımı durumudur. Bu kimlik bunalımını ne Millî Eğitim'in buralara gönderdiği öğretmenler giderebilmiştir ne de genç insanlara yurda dönüşlerinde yaşatılan işkenceli uyum kuralları işe yarayabilir.

Öncelikle yapılması gereken, galiba bir gerçekliğin kabul edilmesidir. Çünkü "kimlik bunalımı" kavramını toplumsal bir sorun haline dönüştürmeyecek, onun psiko-sosyal bir olgu olarak kabul edilebilir sınırlarda kalmasını sağlayacak olan "zaman"ı içinde yaşatabilen, kişinin kendi köklerini akıp giden kültürel süreklilik içinde görebildiği, yani kendi zaman gerçekliğine sahip mekanklardır; böyle mekankların varolmasıdır; böyle mekanklarda yaşanıyor olma durumlarıdır.

Kültürel çevrelerin "zaman"la olan bağının yadsınması ve ikisinin ayrı ayrı ele alınabilir değerler olduğunu kamu bilincine yükleme çabalarına girme, bir

yanda çeşitli araçlarla "zaman"ı hızlandırırken öte yanda "zaman"la yarışmayı özendirme, toplumların içinde yaşadıkları kültürel çevrelerin zaman gerçekliği ile kurmaları gereken ilişkilerin gerçekleşmesini zorlaştırır, hatta böyle ilişkilerin kurulmasını olanaksız hale getirir.

Giderek toplumun zaman bilinci dağınık ve kültürel çevrenin zaman gerçekliği ile uyum sağlanmadığından gerçekliğin yadsınması kolaylığı, resmi ideoloji haline dönüştürülebilir.

"Çağ" yakalama", "zamanın gerisinde kalmama" çabaları topluma yeni bir "zaman" bilincini yapay olarak döllemiştir. "Zamana ayak uyduramama", yaşama uyum sağlayamamanın bir başka anlatım biçimidir artık...

Bunlar olmuyor mu... olabilir mi... olmalı mıdır...

"Zaman"ı öldüren bir varolma biçimine omuz verirken, günümüz insanın zamansızlık içinde kıvrınması da çok acıklı bir çelişkidir.

Okumakta olduğunuz yazının kaygıları, üzerinde düşündüğü konular bu çerçeve içindedir. Çalışma sırasında geriye dönülerek on yıllık bir "zaman" aralığında aynı kaygıları duyan belirtilen konular üzerinde düşünen kişilerle birlikte olunmaya çalışılmış ve ortak söz uzun uzun onlara da bırakılmıştır. Belli bir sistematik içinde konu işlenirken, günümüzün yaygın ve baskıcı düşünme alışkanlığına karşın da düşünüldüğü ve buralarda da yalnız olunmadığı duygusunu Okurlar'a iletmek de bu çalışmanın amaçları arasındadır.

"Zaman" bir anlamda varolmanın ortamı, varolmanın sosyo-kültürel boyutlu olduğuna göre örgütlenmiş / toplumsal bir birey olarak insan'ın "zaman"la yarışını anlamak kolay değildir.

Toplum yaşamı, birey bazında "zaman"ı yitirirse... geriye evrimleşme çizgisinde memeli hayvana özdeş biyolojik / doğal alanda bir anlamı olan yüksek organizmalar topluluğundan öte ne kalabileceği düşünüldürse... insan'ın "zaman"la yarışmasını anlamak kolay değildir.

Kültürel mekanda "zaman"ı izleyememek, bu izleri yitirmiş olmak kimliksizliğin ana nedeni gibi görünüyor.

Türkiye'nin hiç gündemden düşmeyen bir kimlik sorunu olduğunu biliyoruz.

Denildiğine göre, bu sorunun önemi ve de vahim sonuçları her alandan önce Turizm Sektörü'nde hissedilmektedir. Sektörde sorunun çözümünü bağlamında üretilen çözümlere bakıldığında da "kimlik sorunu" ile "tanıtım-ima" kavramlarının neredeyse içgüdüsel olarak karşı karşıya getirildiği görülmektedir.

"Körfez krizinden en çok etkilenen bir sektörün temsilcisi olarak" Türsab, 21 Aralık 1990 bir "Tanıtım" Paneli düzenlenmiştir.

Panele konuşmacı olarak katılan PLAR Araştırma Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Tanla'nın konuya ilişkin kendi araştırma sonuçlarına dayanarak yaptığı değerlendirme, "doğa, tarih, kültür, mutfak gibi çok farklı zengin değerlerimizin günlük yaşamımıza girmediklerini" belirlemiştir.

"Bu özelliklerimizi kullanamıyor olmamız da tanıtımda Türkiye'yi cesaletsiz, köksüz, mesajlar veren bir konuma sokuyordu. Türkiye'nin öncelikle problemi tanıtımından önce kendini tanıması ve bunu cesurca ortaya koymasaydı" (Türsab, 1991/1 s.20).

Bu araştırma sonuçlarıyla Tanla benim kulaklarıma şunları söylüyordu: Demek ki Türkiye "şimdi"yi sorunsuz yaşar hale gelmişti. Anadolu da yaşarken sadece "şimdi"de kalinamayacağı, başka bir deyişle bu kadar yalınkat yaşanamayacağı öncelikle anlaşılmalıydı.

"Körfez krizinden sonra bir ülke turizminin, bu ülkenin uluslararası platformdaki imajıyla ayrılmaz bir bütün olduğu bilinci yerleşti... Türkiye "Orient" değildi, doğal ve tarihi özellikler ise turizm için ancak bir baz oluşturabiliyordu. Artık sorun Türkiye'nin 'Ne olduğu' sorunuydu" (Kuru, 1991/11, s.28).

"Turizmin Ekonomideki Yeri" konulu tezi ile "1959 yılında Türkiye'de turizm ve ekonomi ilişkisini ilk kez ortaya koyan" Acar için "Önemli olan 'image' yaratmaktır. Midnight express imajını yıkmaktır. Bunun aksi ise sadece 'tanıtma'dır.

Dünya çapında beş yüz yılda bir gelen iki önemli olayı 1492-Amerika'nın keşfi ve Yahudilerin Osmanlı topraklarına göçünü, imaj yaratma açısından kaçırmamak gerektiği düşüncesinde içinde şunları söylemektedir:

"500 yıl önce İspanyol Yahudi göçmenlerine İkinci Beyazıt'ın Osmanlı kapılarını ardına kadar açmasını tanıtma amacıyla İstanbul'da bir '500.Yıl Vakfı' kuruldu. Simgesel birkaç kutlama ve konferans ile bu olayda Türklerin 'insanlığı' dünyaya anlatılmaya çalışılacak. New York'ta Kudüs Müzesi'nin yardımlarıyla açılan bir sergi dışında bugüne deyin hiç bir şey yapılamadı. Oysa dünyanın en eski antik sinagogları, Yahudi tarihinin ilginç sayfaları Anadolu topraklarındadır. Sefardi'nden hareketle sanatsal, tarihsel ve kültürel amaçlı, bol renkli, fotoğraflı bir kitap, bu kitaptan hareketle yapılacak belgesel bir film ve dünya Yahudi merkezlerini gezen bir fotoğraf sergisi ile ilgili bir tanıtım önerisine

tanıtım fonundan sorumlu bakan 'Ne yani, şimdi 500 yıl önce atalarımızın Yahudilere yaptığı yardımın diyetini mi isteyeceğiz. Böyle tanıtım olmaz' deyip işin içinden çıkmıştı. Buna karşılık Yahudileri topraklarından işkencelerle süren İspanya bugün 'masumu oynayıp' köklerinize dönün propagandası ile Yahudi pazarında boy gösteriyor" (Acar, 1991/5, s.48).

Turizm Bakanı Abdülkadir Ateş bildiriyor: "2000'li yıllara doğru giderken turizm gelirlerimizin 10 milyar dolara çıkarılması hedeflenmiştir". (Türsab, 1992/3, s.31).

Bu hedef belirlemede Hükümet Başkanı'nın onayı eksik değildir: "2000'li yıllara geldiğimiz zaman bugün 4 milyar dolar civarında olan turizm gelirlerini 10 milyar dolara çıkarma hedefimizi hep birlikte gerçekleştirmek zorundayız. Hükümet olarak turizm gelişmesi yolundaki her türlü girişimin destekçisi ve takipçisi olacağız" (Demirel, 1992/6, s.14).

Hedefini açık olarak ortaya koyan Yürütme Erki ilk adımını da atmıştır. Turizm Bakanlığı 10-11 Nisan 1992 günlerinde Ankara Sheraton Otelinde 1.Tanıtma Şurasını toplamıştır.

Şuradaki konuşmasında Turizm Bakanı Ateş "Bizi anlamıyorlar", "Eurovision'da hakkımızı yiyorlar" veya "Bizi hindi sanıyorlar" gibi yakınmaların aslında çaresizliğin ve kendini nasıl kabul ettireceğini bilememenin ifadesi olduğunu" söyleyebilmektedir (Türsab, 1992/5, s.17).

Demek ki, Türkiye'nin "kimlik sorunu" süre gitmektedir.

Ve konuya ilişkin geliştirilen öneriler, sadece para kazanmayı düşünmeyenlerden gelmektedir.

Türsab'ın belirttiğine göre, Ağustos/1991 ayı içinde The Times Gazetesi'nin Londra baskısında "... ve dahası" köşesinin yazarı olan Matthew Parris'in "Türk Turizmi ve Türkiye'nin İmajı üzerine" düşünceleri var:

"Türkiye, turistlere sunmak için, halkla ilişkiler uzmanları tarafından tanımlanan bir 'bütünsel kimlik'den yoksun... Bu önemli bir sorundur. Ülkeler, sigaralar gibi, geniş ölçüde tanınıyorlarsa satılır".

Türkiye'nin trajedisi budur. Ortada mükemmel bir şekilde pazarlanabilecek ve çekici bir imaj var ve bunu Yunanlılar almış. Büyük, merkezi, önemli Türkiye'nin yamaçlarında küçük, göreceli olarak önemsiz bir ülke tüm ilginç kavramı ve dev komşusunu ilenin tersiyle bir kenara itmiş. Bu pazarlama tarihindeki en büyük ayak oyunlarından birisidir.

Bütün iş Antik Yunanistan ve Parthenon'ları sayesinde halledilmiştir. Ancak çağdaş Yunanlıların, atalarıyla çok az ilgileri var. Yaşadıkları alan

sadece Atina'yı kapsıyor. Romalılardan kalanları bir kenara koyalım, Yunanlılardan kalan en iyi kalıntılar Türkiye'de.

Yani özenle hazırlanmış Yunan turizm paketi sahte.

... Bu arada, Türk Turizm Bürosu için bir slogan önerim var: 'Gerçek Yunanistan'ı keşfedin. Türkiye'ye gelin' (Paris, 1991/9s.48).

Asna'ya göre (1991/10-11, s.48) ise, "Türk toplumunu dünya, savaşa, uçkura ve bıyığa düşkün olarak tanımaktadır". Kendisinin Turizm'de tanıtım konusu üzerindeki düşünceleri şöyle:

"Dünya turizminde artık güneş-deniz-kum promosyonu gibi demode teknikler yerine kültür-tarih zenginlikleri vurgulanarak pazarlama yapılmaktadır. Çünkü günümüz dünyasının ilgi odaklarının başında güzel sanatlar bulunmaktadır. ... Pek çok uygarlığın, pek çok kültürün kesişme noktası olan Türkiye, biraz çaba ile dünya sanat meraklılarının, Mekke'si haline getirilebilir."

Bu arada dolaylı da olsa, Türk Toplumunun sadece erkeklerden ibaret olduğunun düşünüldüğünü öğrenmiş bulunuyoruz.

Türsab'ın Yönetim Kurulu Başkanı Ulusoy, "Tanıtım Şurası" ile ilgili olarak, turizmci'nin elindeki ürünün, "Türkiye'nin kendisi" olduğunu, dolayısıyla bu "ürünün" ne kadar iyi niteliklere sahip ve bu iyi nitelikleri ne kadar çok tanınıyor ise, kendilerinin de bunu o kadar kolay ve iyi pazarlayabileceklerini belirtmektedir (1992/5, s.5).

Burada dikkatlerin Anadolu'daki Antik Yunan, Roma ve Bizans'a çevrilmesinin öğütüldüğünü görmekteyiz.

Yani şimdiki "zaman düzlemi"nde sahip olunan kültürel çevredeki zaman derinliğinin ayırılmasına varılması "zaman gerçekliği"nin uygun araçlarla pazarlanması gündeme getirilmektedir.

Biliç konuyu bu düzeyde kavrayamazsa, elbette öneriler anlaşılacak değildir. Nitekim, Türkiye'nin ilk tanıtım - imaj uzmanlarından biri olan Betül Mardin (1992/9, ss.54-55), Türkiye'nin tanıtımının gelişigüzel yapıldığını söyleyebilmektedir.

Bu Konulara İlişkin "Dünya Düşünceleri"ne Bakalım:

1982 - Mexico'da Kültür Politikaları Üzerine Dünya Konferansı'nda üye devletlerin önerisi ve Birleşmiş Milletler'in 8 Aralık 1986 günü Genel Kurulunda onaylayarak ilan ettiği Kültürel Gelişimin Dünya Onyılı 1988'de resmen yürürlüğe konulmuştur.

"İnsanların yalnız emeklerini değil, ama aynı zamanda dünya görüşlerini

temellendiren kültürel kimliklerini de dikkate almak gerektiği"nden hareketle "Kültürel Gelişmenin Dünya Onyılı programının en temel iki eksenini, "kalkınma süreçlerinde kültür boyutunu göz önünde bulundurmamak ve yaratma yetenekleriyle kültürel yaşamı bir bütün olarak harekete geçirmektir".

Birleşmiş Milletler Örgütü ve Unesco'nun desteğiyle kutlanan Kültürel Gelişmenin Dünya Onyılı (1988-1997) programı kapsamında, ulusal kesimlerin uygulamalarına yönelik hazırlanmış Rehber'in çevrilmiş tam metnini Mimarlar Odası'nın katkısı ile hazırlanan kitapta bulmak mümkündür.

Unesco Türkiye Millî Komisyonu çalışmaları kapsamında, Genel Kurul'un XX.Dönem II. Toplantısı'na sunulmak üzere hazırlanan Yönetim Kurulu Çalışma Raporuna (17 Kasım 1990 – 31 Mart 1992) göre: "... özellikle Birleşmiş Milletler'in önerdiği ve Unesco'nun uygulamakla görevlendirildiği Kültürel Kalkınma Dünya Onyılı programına alınan projelerin yürütülmesi için ayrı bir fon bulunmaması sebebiyle (ve daha başka sebeplerle) yürütülemeyip yalnızca Onyılın hedefleri ile bağdaştığı tartışma götürür 3-4 gösterişli projeye öncelik verilmesi, bir çok Millî Komisyonları olduğu gibi, Millî Komisyonumuzu da hayal kırıklığına uğrattı. Bu gün Millî Komisyonların önerdiği projelerin kabulünü veya ertelenmesini ya da reddini tayin edici etken, onların Unesco için taşıdıkları önem, Unesco'nun faaliyetleri içinde işgal edecekleri yer değildir. Projelerin kaderi, uygulanmaları için gereken ödeneğin bütçe dışı kaynaklardan (ve özellikle projeyi sunan devletten) elde edilip edilemeyeceğine bağlıdır.

..., çeşitli nedenlerle ve özellikle bütçenin yetersizliği yüzünden Merkez ile Unesco Millî Komisyonları arasındaki ilişkiler eksisine oranla gevşemiş görünüyor. Unesco Merkezi olumlu karşıladığı bölgelerarası ve bölgesel düzeydeki projeleri dahi desteklemekte güçlük çekmektedir. Bunun en açık kanıtı "Kültürel Kalkınma Dünya Onyılı" programının büyük ölçüde aksamasıdır (Çalışma Raporu, 1992, ss.19-24).

15 Ekim – 7 Kasım 1991 tarihlerinde Paris'te Örgüt Merkezinde toplanan XXVI Unesco Genel Konferansı'nda Türkiye'yi temsil eden delegasyondan, Komisyon Başkanı Sinanoğlu ile Genel Sekreter Oymak'ın Konferansı Değerlendirme raporlarında Unesco'ya yönelen şu paragraf dikkati çekmektedir:

"Unesco çalışmalarını daha gerçekçi bir zemin üzerine oturtmalı ve özellikle 'değişen dünyaya' ayak uydurmaya çalışmaktansa, o değişimin olumlu ve

olumsuz yanlarını saptamalı ve hem kendi çalışmalarını ona göre yönlendirmeli, hem de üye devletlere gerekli uyarılarda bulunmalıdır. Unesco'nun misyonu esasen budur" (Çalışma Raporu, 1992, s.108).

"Geçmiş Hükümetin, 1988 – 1997 dönemin ilk üç yıllık bölümünü hiçbir çalışma yapmadan geçirmiş olması"na değinen Ekinci (1992/2, s.38), Kültür Bakanlığı'na yönelen "dileğimizi" özetliyor:

"Unesco'nun Onyıl Programı'nı Türkiye'de resmen başlatmak ve dönem sonuna dek bir eylem planı oluşturup, yaşama geçirmek üzere hemen kolları sıvamak gerekiyor. Hükümet dışı sivil organizasyonları da kucaklayacak bir kültür seferberliği içinde, Türkiye'nin kimliğini korumaya yönelik tüm girişimlerde Bakanlığın yalnız bırakılmayacağı bilinmelidir.

Üniversitelerden, meslek odalarından, sanatçı kuruluşlarından aydınlara ve yazarlara dek, geniş bir duyarlı kesim, bu konuda verilecek bir 'start' işaretini bekliyor. Ülkemizde, tutarlı bir kültür politikası izlenebilmesi yönünde, yılların biriktirdiği özlem duygularıyla...".

Yukarıdaki belge dökümünün en yoruma gereksinimi olmadığını düşünmekteyim. Sözün burasında, hemen şimdi üşenmeden kalkıp, Dergimiz'in 92/2 sayısında da basılan Ekinci'nin 3.Şehircilik Kongresi'ne bildiri olarak verdiği "Kent Planlamasında 'Kültürel Kimlik' Sorunu" başlıklı çalışmasını, bilgi tazelemek açısından bir kere daha okumak iyi olurdu.

"İnsan geçişinin bilinen en eski toplu yerleşim yeri, üzerinde yaşadığımız topraklarda...

Tarih öncesinin mağara yaşamının, Antalya'nın Karain'inde 50.000 yıl öncesine varan izleri bir yana, Çayönü Tepesi'ndeki yerleşimin geçmişi 9.000 yılı, Çatalhöyük yerleşmesinin ki 8.000'i aşırıyor. Gene bugüne dek bilinenlerle bile Anadolu'nun neredeyse insan eli değmemiş yöresi yok. Bu ülkede, bir yandan, insan elinin doğayı değiştirelişine ve bunu son çağlara dek, onunla savaşmaktan çok, istediğini, bir bakıma onu sömürmeden, yaralamadan, kirlenmeden, barış içinde elde etmeye bakmasına tanık olurken; bir yandan da bu çevrenin, üzerinde yaşamaya gelenleri yoğurduğunu, eğittiğini, kendisinin ya da kendisinden ettiğini görüyoruz.

El el üstünde derken 'el'leri Roma, Bizans, Selçuk, Osmanlı gibi kaba çizgilerle anlatıvermek gerçekten ne denli yanlış... Ne denli eksik...

Hepimiz biliyor muyuz?

Heinrich Glück'ün yıllarca önce bir betiğime almadam edemediğim bir sözünü burada da anmak istiyorum:

'Selçuklular'ın bu parıldayan ornamentinde birlikte kaynaşan, İran, Horasan, Suriye, Arap, Ermeni, Hint, Orta Asya öğelerini ayırıştırabilmek, bizim daha çok çalışmamızı gerektirecektir. Bu yapıtlara, Selçuklular'a özgü kişiliği veren Türk ruhunun, yukarıda sayılan öğeleri bir birlige doğru yoğurması yüzünden bu iş daha da zor olacaktır.'

Bir tek 'Selçuk' sözcüğü için böyle söylenebilir... Ya 'Anadolu' deyince neleri, nasıl ayırıştıracağız ki?...

... Anadolu çılgılığında neler olduğunun bilincinde miyiz?

Sabahattin Eyüboğlu'nun, 'Eriten biziz, eriyen de. Biz bu toprakları yoğurmuşuz, bu topraklar da bizi. Onun için en eskiden en yeniyi ne varsa yurdumuzda, öz malımız bizim. Halkımızın tarihi, Anadolumuz'un tarihidir.' sözüne sonuna dek inanıyoruz katılıyoruz, yürek koyuyoruz..." (Bektaş, 1983, ss. 36-40).

İstanbul'u mekan tatalım ve "zaman"lar içinde "zaman"ları görmeye çalışalım.

"Be makam-ı Kostantiniyye fi mahmiyye." Yüzyıllar boyu Osmanlı İmparatorluğunun fermanlarında ve kayıtlarında büyük şehrin ismi böyle geçerdi. Son döneme kadar, basılan bazı kitapların ilk sayfalarında "Kostantiniyye... matbaası" künyesi vardır. Osmanlı, Büyük Kostantin'in kurduğu dünya başkentine sahip olmaktan gurur duyar.

İsimleri çoktu büyük şehrin; Asitane, Der Aliyye, Dar-ül Hilafetü Aliyye, Dar'ül Saadet veya Der Saadet (Saadet evi-Saadet kapısı), Islambol gibi...

İstanbul, "Stinpolis – şehre doğru" deyiminden gelir. ... 15. yüzyıldan beri şehre gelen seyyahlar onun düzineyle ismini saymadan edemezler. Byzantion, Nea Roma vs. Slavlar Tsarigrad der. Balkanlarda hala böyle, Çar şehri ismiyle yaşar. İsmi çok, eseri çok, uzun geçmişi şanlı bir şehirdir İstanbul... (Ortaylı, 1984/1, s.4).

"İstanbul'un tarihi imgesi bir antik Yunan kolonisi mitoloji ve Roma-Doğu Roma – Bizans piedetalı üzerinde yükselen evrensel bir Türk sütnuna benzetebilir. Dünya kenti statüsü Eski dünyanın bütün büyük tarihi olgularıyla sarmaş dolaş olmasından kaynaklanır.

Türk-öncesi tarihi (İ.Ö. 700 – İ.S. 1453) ikibin yıllık. ... İstanbul'un bugünkü evresel kimliği Türklerden çok önce başlayan bir tarihi sürecin biriktirdikleriyle oluşuyor... Zaten Kostantinopolis dünya tarih ve kültüründe bir fiziksel imgeden öteye bir evrensel tarih olgusu olarak yerleşmiştir.

Istanbul, arkasında Roma ve Bizans başkentlerinin anıları ve onların tarihsel imgelerine yoldaş olabilecek fiziksel ve tarihi boyutlara sahip olduğu için büyüktür. ... Dünya tarihindeki statüsü üç büyük imparatorluğun başkenti, Pagan, Hıristiyan ve Müslüman üç kültür alanının merkezi olmasına dayanıyor. İstanbul sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olarak düşünülürse Roma, Paris, Londra gibi başkentlerle, o da belki sadece bizim gözümüzde eşitlenebilir. Fakat Bizans – Kostantinopolis – İstanbul olduğunda dünyada hiçbir kent o statü ile boy ölçüşemez. Bu olgu Türklere tarihin en büyük armağanıdır" (Kuban, 1992, ss. 54-57).

Istanbul'un en "New York" görünümülü semtleri ile en alçak gönüllü semtlerini aynı gün geziveren bir kere.

Görünen, farklı mekanların ötesinde... Aynı mekanda, İstanbul'da yaşanan farklı "zamanlar"dır.

Farklı "zamanlar"daki farklı ilişki sistemlerinin varlığıdır aslında...

Üstelik bu durum gerilik-ilerilik tartışmalarına konu da yapılmamalı; önce farklı "zamanlar"ın birbirleriyle kıyaslanmasını olanaklı kılacak uygun ölçütlerin ortaya konulup konulamayacağına bakmalı.

Istanbul'u kavramanın ön koşulu, zezerken adım başı rastlanan eş zamanlı ve art zamanlı ilişkilerin varlığını sezinelebilmeyi mi gerektirmektedir.

"Dünya Başkenti" olarak kabul edilen İstanbul "şimdi"de bile farklı "zamanlar"ın yaşadığı bir kent; Acar'ın (1984/1, ss. 24/27) dediği gibi, "...bir şeyler görebilmek için bakanın gözlerini biraz kısması, bir İstanbul Efendisi gibi biraz süzerek bakması" gerekiyor. Acar'ın kendisi, Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" romanı'nın kapsamında, İstanbul'un bir semtine, Nişantaşı'na yönelik bakışlarına derinlik kazandırmayı amaçlamış.

"Cevdet Bey ve Ailesi"nin üç kuşaklık insanlar arası ilişkilerinin "mekanda yarattığı zaman ve anlam örtüsü"nü izleyebilmek Nişantaşı'nın "zaman" içinde algılanabilirliğini artırmaktadır.

Belge (1984/1, ss.20-23) ise, İstanbul'a eş zamanlı bir analize giriyor ve aşağı yukarı bir metrekarelik bir alanda yer alan farklı kültür taşıyıcılarını örnekliyor. "1930 yılında Beyaz Restoran'ın kurduğu Rejans Lokantası örneği; Yirmiler Dönemi 'Pera'nın Beyaz Rus Çağı'dır, ... Böylece Rejans, aslında kendi kuruluş tarihiyle de sınırlı olmayan geniş bir tarihin temsilcisi olarak durur Beyoğlu'nda. Her lokantaya benzemez, bu tarihten aldığı özellikleri vardır... Rejans'ın iki adım ötesinde bir de 'Viktorya Restoran' var. ...Viktorya'yı işleten bir Adanalı... Rejans ve Viktorya Lokantaları aynı sokak üzerinde farklı

kültürlerin taşıyıcıları. Rejans'a Tepebaşı tarafından geliniyorsa, Meryemana Rum Ortodoks Kilisesi'nin avlusundan geçilecek... Kilise müdürünün tahmini, bütün İstanbul'da beş bin kadar Rum kaldığı yolunda. Burası da o beş binin bir kısmı için merkezi önem taşıyan, ama İstanbullu çoğunluğun ilgisini herhangi bir şekilde çekmeyen, farkına bile varılmayan bir adacak".

Ağaoğlu'nun (1992, ss.111-114), üzerinde durulmaya değer bir çalışması var. İstanbul'a yönelen çalışmalarda zamanın derinliği olgusu, genelde, görme duygusuna yönelen cisimlendirmeler çerçevesinde incelenirken, Ağaoğlu aynı çalışmayı koku bazında yapıyor. İstanbul'da dolaşırken zamanın derinliğinin sadece görme yetisi ile değil, koku alma yetisi ile de yaşanabileceğini bizlere gösteriyor. Giderek... kimliğin tek renge, tek kokuya inişinin nedenlerini de ortaya koyarak...

O'na göre, İstanbul zamanın derinliğini sadece görsel boyutta değil, koku boyutunda da kaybetmektedir.

Ve Tarlabası için ağıt yakıyoruz...

Acar'a (1987/1) göre, fiziksel yaşamlarını henüz tüketmemiş olan Tarlabası yapıları, bir zamanlar çeşitli etnik grupların oluşturduğu bir kozmopolitlik, kent yaşamının çoğulculuğuna nasıl dönüştürebileceğimizi, tekdüze bir uyumculuğun katı güvencesinden sıyrılıp, hoşgörünün özgürlüğüne nasıl ulaşabileceğimizi, merkezi bir denetimin gerekmediği katımlı çevrelerde yaşamayı nasıl öğrenebileceğimizi, kentsel yaşamı araba pencerelerinden seyretmekten, sokak sohbetlerinde duymaya nasıl dönüştürebileceğimizi de bizlere gösterecek potansiyele sahipti...

"Kentler, herkese kendisinin masallarını sunar. Sadece, unuttuğumuz bir dostla her an karşılaşabilmenin, ya da bir tek gün içinde daha önce aklınıza bile getirmediğiniz birçok yaşamı yaşayabilmenin mekanı olmakla kalmazlar. Bizde masallar anlatan dedeler, dadılar da olabilirler. Tarlabası'nın yıkılmayan hazir, penceresi, çerçevesi sökülmiş yapıları da, dişleri dökülmüş ihtiyarlar gibi birbirlerine dayanarak, son soluklarında hala masal anlatmaya çalışıyorlar. Bu sessiz masalları hala gidip dinleyebilirsiniz. Duymak anlamak gerekmez bu öyküler: O dişsiz ağızlar, sizin kendi içinizdeki kent masallarını seslendirirler. Yeter ki daha önce hiç gitmediğiniz, ya da birçok kez hiç bakmadan geçtiğiniz sokaklarda kendinizi konuk edin.

Tanıdık yabancı herkesi sever kentler yaşlandıkça. Otuz yıl, elli yıl, iki yüz yıl

aynı yerde dikilip durmak sanki, yaşanan yapılarla sınırsız bir sabır ve hoşgörü verir. Mezhepsiz bir dergah, çağrısız bir davet, parsellerin bile parselleyemediği bir gelecek kin tutmayan bir tarihtir, kentler (s.25).

"Tarlabası'nın bugün yıkılan binaları, yapıldıkları günlerde, ... İlkel bir spekülasyonun ilk ürünleri, sıradan parselci bir planlamanın ilk örnekleriydi. Karanlık havasız, dar mekanlı konutlar; bahçeden, ağaçtan yoksun, sükunetten, mahremiyetten uzak sokaklardı. Onları bugünün vazgeçilmez masallarına dönüştüren, ne yaşantılarının daha insanca olmasıydı, ne de tasarımlarının üstünlüğü. Bu sıradan, yavan yapıları bugünün büyüleyici masallarına çeviren, oymalı taklit süsleri, fabrika dökümü demir parmakları da değildi. Kendi zamanlarında bugünün apartmanlarından daha üstün bir çözüm oluşturmayan bu yapıları, bugünün gökdelenleriyle değiştirilmeyecek kadar değerli kılan, biriktirdikleri insan öyküleridir. Bizim günlük yaşamımızdan çok farklı bir geçmiş ile getiren bu öykülerin, aynı zamanda bizim geleceğimizi de anlatabilmesinin gizemidir" (s.28).

Daha eskinin bahçeli iki katlı konutlar ve evlerinden, belirgin bir kültürü koruyan çevrelerden, Tarlabası'nı belki de daha değerli kılan, kentsel yaşamın çeşitliliğine, çoğulculuğuna, zenginliğine denk düşen çevreleridir. "Daha korunaklı, daha kapalı bu çevreler, öykülerini paylaşmakta Tarlabası kadar eli açık değildir. Eşraf konaklarının, varlıklı tüccar evlerinin geniş mekanlarını bugün ancak sınırlı burjuva öyküleri canlandırıp yaşatabiliyor. Aynı tür insanların komşuluğu üstüne kurulmuş cumbalı sokaklar, bugün bile, aralarına katılan yeni komşuları kendileri gibi kapanmaya yöneltiyor. Kapalı komşuluk çevrelerinden kozmopolit kentleşmeye geçişin köşe başında gelişen Tarlabası gibi semtler, bugünün yaşantısını sadece yüzyıldır biriktirdiği öykülerle zenginleştirmekle kalmaz. Yeni kent öykülerinin yerleşip büyüyeceği en sağlıklı ortam da, Tarlabası'nın yıkılacak kadar sağlıklı görülen yapıları ve sokaklarıdır.

...

Tarlabası'nın köhne görünümünün altında hiçbir yeni kent öyküsünün kolaylıkla bulamayacağı zenginlikte bir esin kaynağı yatıyor. Böyle bir kaynağın yaşama getireceği kıvraklığın, canlılığın, çeşitliliğin, olgunluğun yerini, sadece standartlara uymayı gözetken, çağdaş işlevleri sunmakla yetinen bir yapılaşmanın kuru grameri dolduramaz. Böyle bir kaynak sınırlı görüşlerin götürür çözümlerine kurban

edilemez. Hangi mimar, hangi şehir plancısı, yüzyılda biriken binlerce küçük kaprisin sürprizin, mantıksız masalın, hesapsız rastlantının, ölçsüz çeşitliliğin zenginliğini bir çırpıda yeniden yaratacak? Her kişiliği barındıran, her çıkıntısı ve çarpıklığı özümleyebilen, her masalıyla yeni bir öykü esinlendiren bir çevre tasarlayacak? Bunu yapabilecek bir tek mimar var. Adı da "Zaman" (s.31).

İşte biz, Tarlabası'nı değil, bu mekandaki "zaman"ın izlerini korumak durumundaydık.

Tarlabası'nda "zaman" yıkıldı.

Eczacıbaşı Holding'in 50'inci yılı kutlanıyor. Mehmet Altan'dan (1992) dinliyoruz:

"Eczacıbaşı ailesi adına Şakir Eczacıbaşı'nın öncülüğünde özenle oluşturulan dekorda ve Nathalie Cole'ün şarkılarında görünmeyen ancak hissedilen bir boyut daha var. İnsan ile yaşam arasındaki serüvenin bize uzanan birikimleri...

Beylerbeyi Sarayı'nda ellinci yılı kutlanan yarım yüzyıllık maceranın başlangıcı olan Süleyman Ferit Eczacıbaşı'nı düşünüyorum.

Oğulları Nejat ve Şakir Eczacıbaşı'na bıraktığı laboratuvarı.

Sahnedeki Nathalie Cole'ün babası Nat King Cole'u...

Bu sarayı yaptıran ikinci Mahmut'u...

Tarih, bu gece bu bahçede dansediyor.

...

Zaman kavramı yarılarak sizi içine alıveriyor.

Beylerbeyi Sarayı'nın bahçesinde dolaşan padişahlar, Amerika'nın güneyindeki tarlalarda ağıtlar söyleyerek çalışan zenciler, Nat King Cole ve Süleyman Ferit Eczacıbaşı kırılan zamanın içinden şeffaf bir ışık gibi süzülerek sarayın ağaçları, havuzları, Paris'te yaptırılmış tunçtan hayvan heykelleri arasında dolaşıyorlar....

Beylerbeyi Sarayı'nın mimarisi de, zaman kırıklarının izlerini taşıyor. Yeni Rönesans ve yeni Barok stiliyle değişik zamanların, değişik zevklerin, değişik insanların duvarlarında dolaştığı yapıyla, geçmişle bugünün bir arada konakladığı bir zaman oyuncağı bu saray.

Sarayın duvarlarına bir zenci kadının sesi çarpıyor.

...

Mona Lisa'yı dinlerken, bu masalsi mekanda kendi kısa ömürlerimizin anılarında da küçük yerler buluyoruz.

Konserin sonuna yaklaştığımız sırada, sahnenin önüne birden dev bir perde iniyor. Bir yandan Nathalie, öbür yandan perdeye yansıyan babasının görüntüsü...

'Unforgettable' birlikte söylüyorlar...

...

Geçmiş bugüne buluşturan bu gece insanı umutlandırıyor.

Kısacık bir gecenin içinde, koca bir serüven yaşar gibiyiz.

Zaman dışı Boğaziçi, bizi, Afrika'nın çileli insanlarını, Nat King Cole'u, İkinci Mahmut'u, Abdülaziz'i, Süleyman Ferit'i, Nejat ve Şakir Eczacıbaşı'nı Nathalie'yi, sarmalayarak içine alıyor.

Ayışığı Abdülaziz, Süleyman Ferit Bey, Nat King Cole..."

Kısaca Altan'ın bizlere anlattığı, insanın "şimdi"yi (zorunlu olarak) yaşarken, bu "zaman yüzeyi"nde içinde bulunduğu mekânın niteliklerinin yardımıyla "zaman"ı çoğaltabildiğinin bir anlatımıdır.

Elbette o anda mekanda varolmanın, yaşıyor olmanın anlamı da büyük olacaktır.

İlhan Selçuk (1990), M.C. Anday'ın 75'inci doğum günü nedeniyle, yazarın Milliyet Sanat Dergisi'nde yayınlanan "Yaş" başlıklı yazısına da değinerek günlük yaşamdaki yaş sorununa eğilmiş.

"İnsanın tutum ve davranışlarını değerlendirmek için akla ilk gelen ölçüt nedir?"

- Yaşına başına yaklaşıyor mu?

Oysa aylarla yıllarla değil, çok uzun zaman birimleriyle, sonsuzluk kavramıyla bütünleşecek bir kültürün mantığını özümseyebildikçe insan mutlu olur, evreni kavrayışta yetkinleşir, yaşını umursamaz".

Bu sözlerde, insanın kendi sınırlı (saatsel) – zamanının dışına çıkabildiği oranda "zaman"ı çoğaltabildiği üzerine güçlü bir gönderme var. Zaman'ı böyle kavrayan bir insan ise, kendi kişisel (doğal/biyolojik ve sosyal) zamanının önemini makul ölçülere indirmesi de neredeyse kendiliğinden gerçekleşebilir bir durum olacaktır.

Melih Cevdet Anday'ın kendi yaş'ı ile olan ilişkisini anlatırken, Selçuk bunu yetkin dilli ile söylüyor: "(Melih Cevdet) yaşın dışında zamanın içinde yaşar nüfus kütüğünden bağımsız"

Evet... yaşın dışında zamanın içinde yaşamak... kültürel çevrenin zaman gerçekliğini kavramak demektir...

Bir Türk olarak Anadolu'da yaşadığının bilincine varmaktır.

Ve tekrar Anadolu'ya dönüyoruz.

Mithat Ergin Viranyalı (1991/7, ss.40-42), Diyarbakır'ı "zamanın ötesinde bir şehir" olarak tanımlıyor. Dünyanın sayılı kentlerinden birisi olan Diyarbakır, "en eski ve en köklü uygarlıkların köksaldığı Anadolu ile Mezopotamya arasında, Dicle ırmağının sağ kıyısına hakim bir düzlükte", konumlandığından, "bu iki uygarlık odağı arasındaki etkilerle tarih içinde çok zengin bir kültür mozaığı oluşturmuştur."

...

"Uzun yıllar çeşitli devirlerde başkent olan Diyarbakır'ın ilk dikkati çeken anıtı bugün de kenti çepeçevre saran kalesidir. ... Kökleri Hurrilere kadar inen bu kalenin gerçek şeklini aldığı devir M.S. 349 yılında Roma İmparatoru Constantinus zamanıdır. ... Her devirde ardi arkası kesilmeyen yeni şeylerin eklendiği bu surlar, burçların büyüklüğü ve yüksekliği itibarıyla birinci, uzunluğu bakımından Çin seddinden sonra dünyada ikinci olup üzerindeki yazıtlar ve diğer unsurlarla gerçek bir müze kimliğini taşımaktadır.

...

Diyarbakır Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en karakteristik kentlerinden birisidir. Özellikle kalesinin büyüklüğü, Dicle vadisi, anıtsal yapılar ve tarihin derinliklerinden çağımıza kadar ulaşan uygarlık izleri Diyarbakır'a çevredeki illerden farklı ve ayrı değerler kazandırmıştır.

...

Diyar'lı Bekir'den Diyar Bekir'e, Diyarbakır'dan Diyarbakır'a ve de Diyarbakır'dan geleceğe ulaşırken yeni kuşaklara Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Paris'i olarak adlandırılan bu güzel kentimizi kültür diyarı olarak bırakabilmenin çarelerini arayıp bulmamız gerekiyor."

Çünkü, "M.Ö. 8000 yıllarından bu yana yörede egemen olmuş ulusların, çağımıza kadar ulaşabilmiş sosyo-kültürel ve sanatsal kalıntıların bir bölümü, son 30-40 yıl içinde önemli derecede zarar görmüştür."

Yarışmak... "zaman"la mı...

Bu başarılabilecek bir şey midir...

"Zaman"la birlikte yaşamayı düşünebilir miyiz...

Ya... Ingeborg Bachmann ve Tezer Özlü gibi "zaman"la birlikte yaşamayı başarmayı...

Bachmann uzmanı Ahmet Cemal, Metis Seçenekleri'nde (1990) Yazar'ını tanıtıyor.

"1926 yılında Avusturya'nın Klagenfurt kentinde doğan Ingeborg Bachmann, özellikle 1945'ten sonraki dönemde yalnız Avusturya edebiyatının değil, ama Avrupa edebiyatının sayılı şair ve yazarları arasında yer aldı. Yalnız Avusturya edebiyatı açısından ele alındığında ise, Broch-Musil-Kafka üçlüsünün ardından, başka deyişle onları izleyen kuşakta, Bachmann'ın düzeyinde bir başkasını daha gösterebilmek gerçekten çok güç. İnsanın anlatım aracı ve varoluş koşulu saydığı dil ile sürekli ve acımasız hesaplaşması, bunun yanı sıra şiirlerinin, romanının ve öteki eserlerinin gerçeklik temelini sürekli olarak görünen dünyada değil, ama bu göstergenin altında yatan'da araması, çağıyla, içinde yaşadığı dünyayla bir düşünen insan kimliğiyle

hesaplaşmaktan sonuna kadar vazgeçmemesi, hiç kuşkusuz Bachmann'ı biricik kılan başlıca öğeler arasında yer alıyor."

1955 başlarında kendisiyle yapılan bir söyleşide Bachmann şöyle diyor: "Başlangıçta Roma'ya, iki ay kalmak ve kenti 'görmek' düşüncesiyle gelmişim. Şimdi aradan bir yıl geçti ve henüz her şeyi 'görmüş' olmaktan çok uzağım: ama burada yaşamaya başladım ve buradan o kadar çabuk kopamayacağımdan neredeyse korkar oldum. Belki de beni en çok bağlayan, Roma'nın o eski ile yeni'yi bir birine bunca anlaşılmaz bir biçimde kenetleyen canlılığı" (s.111).

24 Ocak 1957'de, Bachmann'a Bremen Yazın Ödülü'nün verilmesi dolayısıyla, yazar ve sanat tarihçisi Gustav Rene Hocke ile yapılan görüşme sırasında, "Sizin için Roma'nın anlamı nedir?" sorusuna verdiği yanıt, Bachmann'ın, Roma'ya "zaman derinliği" içinden bakabildiğinin anlatımıdır. "Belki bunu size bir görüntü çizerek açıklayabilirim. Bernini'nin, St. Peter Katedrali'nin önündeki sütunlar dizisine, insanlığı kucaklayan iki kol görüntüsünü vermiş olduğu söylenir. Avrupa'nın veya Amerika'nın başkaca büyük kentlerinde insanın yalnızlığa düşmesi kolaydır. Roma'nın çekiciliği ise, en azından benim için, bu kenti insanı tinsel bir vatan duygusunu duyabileceği son büyük kent olarak görmemden kaynaklanıyor. Belki de insanın –nasıl anlatayım, bilemiyorum- kucaklandığı son yerlerden biri. Roma, tıpkı sütunlu geçitler gibi, açık bir kent, ve geçmiş yüzyılların bu birbiri içerisine geçmiş görüntüleriyle herhalde özel bir güç kazanıyor. Bunda bir mesaj var, aynı zamanda ütopya olan bir kentin mesajı. Roma'nın etkisi yalnızca varolandan kaynaklanmıyor; bu kent aynı zamanda o çok kesitli varlığı içerisinde barındırdığı olanaklar aracılığıyla da etkin oluyor."

"Roma'da Gördüklerim ve Duyduklarım" adlı denemesinde "Yalnızca kentin 'formüllerini', belli anlarda çok somut biçimde ortaya çıkan özünü aramaya" çalışan Bachmann'ın çalışmasındaki son cümle şudur: "Duydum ki, dünyada akıldan çok zaman varmış ve gözlerimiz bize görelim diye verilmiş."

"Şunu da itiraf etmeliyim ki, acele etmemeyi ilk kez Roma'da öğrenebildim. Kentin bana kazandırmış olduğu tek şey bu olsaydı bile, her şeye değerdi. Burada ezberime aldığım güzel ve önemli bir söz var: 'Chi la tira la strappa'." (Çok gerilen yay kopar.)

Bir insanın aynı saatsel zaman ve fiziksel mekan içinde, birbirinden farklı zamanları beraberce yaşayabileceğine kanıt istenirse eğer, Tezer Özlü'nün

'Aut dem Spur eines Selbmords' adıyla Almanca olarak yazdığı, 1983 Marburg Yazın Ödülü'nü alan Türkçe'ye "Yaşamın Ucuna Yolculuk" olarak çevrilen romanı okunmalıdır.

Pavese'nin "Çevreyi tanımlamak değil, duygularla yaşamak gerekir" (s.11) sözünün ardına takılmış, Berlin, Prag, Niş, Trieste, Santo Stefano Belbo ve Torino'da yarlarım dediklerini, Kafka'yı, Italo Svevo'yu ve "bu yeryüzü üzerinde Torino-Belbo ve Roma arasında yaşamış" (s.120) olan Cesare Pavese'yi adım adım izleyen ve sorulduğunda Anadolu'dan geldiğini söyleyen Tezer Özlü'yü (1987) dinliyoruz:

"Torino, 19 Temmuz (1982), Valentino Bahçeleri, saat 16.

İşte bu bahçeleri de düşündüğüm gibi buluyorum. Yüksek, yaşlı, ağır, yeşilliği eskimiş, kalın gövdeli ağaçlar altındaki Po kıyısı boyunca birbirine bağlanan bahçeler, küçük lokaller de onun yaşadığı yılların görünümünden hiç uzaklaşmamış. Masalar, sandalyeler, gazinolar içindeki küçük yapılar, 1950 yıllarını bugün de sürdürüyor. O zamanlar uzun, sıcak yaz akşamlarında, o yalnız adam, bu bahçelerde oturur, dans edenler ya da gazinoda çalışanlar arasında bir kızı kendine çekmenin özlemini duyardı. Gene bu bahçelerin önünde yağmur altında uzun saatler bir kızı bekleyip, iyice ıslanıp, gelmemesine karşın bekleyip, uzun bir süre hastalanmamış mıydı?

Bu bahçelerde yeniden bulduğum, olasıya yaşadığım, yalnız onun melankolisini, onun umutsuzluğu, onun yalnızlığı değil. Bu ağaçlar, yeşilin bu bırakılmışlığı, bugün de aynı o zamanki zamansızlığında duran, bekleyen, yitmiş zamanı bekleyen bu yeşil, şimdi de, o zamanki gibi bunaltıyor, bunaltıyor, bunaltıyor" (ss. 126-127).

... Valentino Bahçelerinde tek mutluluğumun kaçmak olduğunu kavriyorum. Herşeyden. Herşeyden. Bütün çocuklardan, bütün acılardan, bütün sevgilerden, bütün doyumlardan, bütün gecelerden, bütün günlerden, evlerden, evliliklerden, aile bağlarından, her genç aydan, her ülkeden, her sınırdan, her sınırlılıktan, alışkanlıklardan, her dünyadan, her yaşamdan. Her gece ölüyorum. Sonra ölümden kaçıp yeniden canlanıyorum. Her yirmi dört saat, hem yaşam, hem ölüm. Ve ilk kez bu yolculuğum süresince, yazarların çevrelerinde, sokaklarında, kahvelerinde, bulvarlarında, mezarlarında, evlerinde, dünyaya baktıkları yörelerde çıktığım bu yolculukta, içimde sürekli çalışan ikili kişiliğimin tek bir 'ben'de birleştiğini sezinliyorum. İçinde var olduğum zamansızlığın, tüm

sonsuzluğunu, tüm sınırsızlığını hem arımda, hem önümdede kavriyorum. Sonsuzluğu zaman zaman bir ışık, zaman zaman da gri bir çizgi olarak görüyorum" (ss. 128-129).

Ingeborg Bachmann ve Tezer Özlü, "şimdi"yi "zaman derinliği" içinde yaşamasını bilen iki kadın...

Kendi ülkelerinin dışında, başka bir ülkenin bir kentine giderek, o kenti zaman boyutu içinde yaşamaya olanak bulabilen ve de varolan olanağı değerlendirebilen iki kadın...

Kültürel çevreler olarak kentleri kendi zaman gerçeklikleri içinde yudum yudum tinsel varlıklarına katma uğraşlarına bizleri de ortak etmek isteyen iki kadın...

Biri bizden, biri bizden değil... ama ikisi de evrensel değerlere sahip iki kadın...

Bu ikisine başkaları eklenmez mi... elbette, aramak gerek.

Neden kadınlar...

Kendilerine sunulan dar dünyanın çizilmiş sınırlarına varlıklarını sığdıramayışları neden mi, sağlığın, "zaman"ın bilincine varmada olduğunu sezinleyiş.

"Çağı yakalama" deyişini gölgeleyecek güçte, "zaman"ı uzak geçmişlerden kavrayarak "umut'u sadece geleceğe zincirleyen halkalardan koparmak...

Ancak bugünde varolabilen "şimdi"yi de bir başka gözle görmemizi olanaklı kılmak...

"Umut'u yaşamla özdeşlemek...

Günümüzde gözler çok kanallı bir örnek televizyondan ışınlanan amerikan şamatası ile zaptedilir ve bilinç bu yolla, sadece "şimdi"yi yaşamının değer olduğu üzerine eğitilirse, "american piçi" bile olmanın, yerleşik ahlaka göre daha "değerli" olduğu varsayılan nikahlı ana babanın çocuğu olmaya yeğlendiğini ve bu özelliğinin bol paraya da çevrilebildiğini görebilirsiniz. Tarihsiz, geleneksiz, göreneksiz, dar açılı, yerçikimsiz oraya buraya savrulup duran, umudunu yitirmiş yoksul ve yoksullaşmış, ama bol para kazanabilen insanlardan biri bize bunun örneğini veriyor:

"Jeremy Corey McCoy..."

21 yaşında yüz binleri coşturan, kendinden geçiren bir 'ilah'...

Ona tapmasalar bile iyi kazandırıyorlar. Bir yıl önce dolmuşu bindi diye annesinden zilgit yiyen McCoy, bugün ayda 100 milyon kazanıyor. Paraya tapan, rap'e takılan, siyasetten kopan gençlerin ilahı McCoy, hayatını NOKTA'ya anlattı. 'Ümit Bayatoğlu'nda okuyoruz (1992/3, ss. 6-12): "... Blue jean'deyken (bir dergi) hayatını değiştirecek sıçramayı planladı. Hürriyet Gazetesi'ne Funky adlı haftalık bir gençlik-müzik ilavesi önerdi. Kabul

edilmişti. Gazete o hafta 150 bin traj aldı. Bu ona göre hiç de şaşırtıcı bir sonuç değildi. Çünkü gençliğin böyle bir dergiye ihtiyacı olduğunu biliyordu. Asıl şaşırtıcı olan, Funky'nin ilk sayısındaki (15-21 Mayıs 1991) editör yazısının altında J.C. McCoy yazısının üstünde, bizim Küçükyalılı Burak Acar'ın fotoğrafının bulunmasıydı.

Tıpkı Michael Jackson'ın ameliyatla suretini değiştirmesi gibi Burak da adını ve kimliğini değiştirerek kendine yeni bir imaj seçmişti. Buna hakkı olduğuna inanıyor ve yeni adını şöyle teorize ediyordu: Annesi uzun yıllar Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşamış. Almanya'da tanışıp sevdiği Roger McCoy adlı bir Amerikalı'dan hamile kalmış ancak evlenmeden ayrılmışlar. Kadın Türkiye'ye dönmüş ve Burak doğmuş.

...
'Biyografisini' yeniden yazan McCoy, bu noktaya kimse elinden tutmadan geldi. Tıpkı Michael Jackson'ın giderek beyazlaşması gibi Amerikanlaştı.

'Artık Müslüman mahallelerinde de salyangoz satılabilir. Önemli olan ambalaj ve özgünlük' diyor. Söylenecek o kadar çok şeyi var ki, tempolu ve soluk almadan konuşmasını sürdürüyor: 'Uluslar arası telekomünikasyon masraflı olduğundan, video jokeylik ve benzeri misyonlar hep elit kesimlerin tekelinde bulunuyor. Ve ben bundan tiksiniyorum. Benim başarımla, teen-ager yaftasıyla damgalanan kitlenin radikal kimlik kazanmasını sağlamamdır.'

McCoy, karşıtlarına kaldırmaz taşlar atıyor. Ona göre ya çekemiyorlar ya da 68 kuşağı kalıntısı bir takım yaşlılar (!) onun başarısını sindiremiyor: "Bunlardan bazıları benim Amerikalı oluşumu kabullenemiyor. Bana, McCoy'a karşı olanları muhalflığe iten neden, milliyetçilikleri mi zannediyorsunuz? Onu bunu yalalaklık edip, küf kokan çıkar ilişkileri ve entrikaları olmaksızın ileri yaşlarına rağmen yerinde sayan insanlar bunlar. Aslında bu tür spekülasyonlar kendime olan güvenimi arttırıyor. Çünkü bu demektir ki, JC McCoy kimliğiyle herşey yapılabilir."

Kentlerin sevgisizce yıkılıp giden yüklü kısımları, tarihi de birlikte götürür ki, üzerinde tartışılmaz. Yitip giden üzerinde yaşadığımız Anadolu'nun tarihi, kendi geçmişimizse eğer, orada durup düşünmek gerekir. Sonuçta böyle, 2000 yıllık bir Dünya Başkenti'nde doğup büyümenin onuru taşınmaz. Ama galiba önce, iki bin yıllık bir Dünya Başkenti'nde doğup büyümenin bir onuru olduğunu hep birlikte öğrenmemiz gereklidir.

İlber Ortaylı (1984/1, s. 4) bildiriyor: "1940'ların sonunda Avrupa'daki bir rektörler toplantısında Siddik Sami Onar; en eski Avrupa Üniversitesi bembinki, protokolde başta ben gelirim

diye tutturmuş. Hak vermemek taşra üniversiteleri rektörlerinin ne haddine; Oxford'lar, Cambridge'ler, Sorbonne, Prag ve Heidelberg'ler, Theodosius'un 5. yüzyılda kurduğu üniversitenin halefi olan İstanbul'u ön tarafa almışlar. (Heman Remz-i Teala ve Tekaddes Hazretleri asr-ı hazırdakilere de bu şuur uhsan eylesin.)"

Barcelona Olimpiyatları nedeniyle 100 metre final koşuları örneğinde teknik ayrıntılara inerek "başarının" tesadüf olmadığını yazan Mehmet Altan (1992), "Yeryüzündeki toplumsal ve bireysel yarışların da yüz metre yarışlarından farkı yok. Zamanı en iyi kullanan, hızı en yükseğe çıkarmaya çabalayan ve o hız sırasında fazla mesafe kateden uluslar ve bireyler birinciliği garantiliyor. Galiba, birinci olabilmek için de önce bu gerçeği anlamak gerekiyor." saptamasını yapmakta.

Bu "zaman"ı nesneleştiren, onu sıradan bir tüketim nesnesi haline dönüştüren bir algılama biçimi.

Zamanı boş geçirmek... zamanı iyi kullanmak...

Bu toplumsal yaşamda o kadar sık yinelenen bir anlatım biçimi ki...

Çocuklarımız elbirliği içinde evde ve okulda, ilk öğretmeye çalıştığımız "değer"lerden biridir, zamanın iyi kullanılması gereği...

"Zaman"ı kavda doğal - kültürel gerçekliği içinde kaydırabilmek ve bireysel bilince "Zaman"ı etik bir değer olarak kazandırabilmek için gereken (süre-) zamanı insanın kendisine ayırmadan, onu nesne-değer olarak "iyi" kullanmanın peşine düşmesi durumu, üzerinde durulması gereken bir çelişkiyi de içinde barındırıyor mu?

Sonuçta boş geçirilmemek anlamında "iyi" kullanılan nesne-değer zamanın para olarak karşılığı gündeme getirilecektir ki, "vakit nakittir" deyişi bu durum günümüz toplum bilincine tartışmasız olarak yüklemektedir. Zamanın değer açısından para olarak somutlaştırılması, Altan'ın da belirttiği gibi, zamanı "iyi" kullanmayı, hız arttırmaya özdeş kılarak özetlemeye kadar götürür.

Zamanı hızlandırmanın bir yolu da dünya'yı küçültmek. Marshall McLuhan'ın "küresel köy" tanımı Ülkemizde'de konuşma ve yazı diline girmiş durumdadır. Bu benzetme ile altı çizilen "fiili gerçeklik durumu"na göre, mesafeler kısalmış, bilgi ve düşüncenin dolaşım hızı artmış, bunlar da yaratılan imajları aktarım ve tüketim sürecinin kısalmasını sağlamıştır.

"Her şeye rağmen, düşünme faaliyetini sürdürmek isteyen, insanlığın ezeli ve ebedi değerlerini savunmak isteyen kişilerin birbin zorlukla gündeme getirdikleri tartışma, eleştiri,

mücadele temaları da kısa bir süre içinde görselleştiriliyor. Başta çevrecilik olmak üzere, ne kadar anlamlı başkaldırı hareketi varsa, imaj üreticileri tarafından asimile edilip evcilleştiriliyor.

...
Yıllardır daktiloyla tanışmamış evler bilgisayarlarla dolup taşıyor, fakslar sıradanlaşıyor, uydu antenleri dört bir yanı kuşatıyor, artık bize 'gösterilmeyene' inanmıyoruz.

...
İmajlar, insanların birer modern köle haline gelmesinin aracı durumundalar. Onlara sahte dünyalar dayatıp kendilerine yabancılaştırıyorlar. İnsanların gündelik yaşamları 'in' ve 'out'lardan oluşmaya başlıyor. Neyin 'içerde', neyin 'dışarda' olduğuna da medyalar karar veriyor. Yaşam mücadelesi 'dışarda' kalmama için gayret sarf etmeye dönüşüyor.

...
... yaşama hakkı dillerden düşmüyor, ama yaşam sonsuz bir tüketme faaliyetinden ibaret bir şekilde görüntüleniyor ve gösteriliyor" (Çakır, 1992, ss. 44-45).

Hep birlikte çağı yakalamaya, çağdaş olmaya çalışıyoruz.

Bu keyfiyetin somutlandığı alan olarak da bizlere, cola'lı içecek ve hamburger'le beslenen, kredi kartı ile alış veriş eden, ulaşımını gittikçe yükselen özel PS'lerle sağlamaya özendirilen, şuradan giyinip burada eğlenmesi planlanan sıradan bir "American" vatandaşının günlük sokak yaşamı gösterilmektedir.

Çağı yakalama arzumu, üzerinde yaşadığımız Anadolu'nun zaman bilincini dışlıyor. Kültürel-tarihsel geçmiş "çağdaşlık" adına "tanımamak", maddeyi onarmamak, kullan-at-toplumu haline dönüşmek, kitle kültürünün "tüketicisi" olmak, çağdaş/uygar olmaya özdeş kıyor.

Bunları vadeden sloganlar, isterseniz imaj deyiniz, dünya egemenliği peşinde örgütlenen ve ana damarları Tevrat'a kadar inen Yahudi Kültürü'nün üretimidir ve bu yapıları ile de ideolojik söylemlerdir.

Amaçları da mekan ve içinde barınan "zaman"dan bağımsız olarak yeni bir yaşam ve zaman bilinci oluşturulmasıdır.

Nerede, "küresel köy"e indirgenen Dünya'da.

Bu amaçlara karşı duran pek çok düşünür, bilim adamı, sanatçı var. Burada sözü birine, Andrey Tarkovski'ye (1986, s.48) bırakıyoruz:

"Bence, çağımızın en üzücü özelliği, sıradan insanın bugün, güzeli ve geçici olmayı yansıtmakla ilgili olan her şeyden koparılmasıdır. "Tüketicilere" göre biçilmiş günümüz kitle kültürü - bir protezler medeniyeti

– ruhları sakatlıyorlar; insanın kendi varlığıyla ilgili en temel soruları sormasını, bir ruhsal varlık olarak kendisinin birincine varmasını giderek artan bir şekilde engelliyor.”

Yıl: 1983

Anılarla İstanbul Konulu Bir Söyleşiye katılan Haldun Taner (1984, s.12) yakınıyor:

“Şimdiki insanların pek vakti de yok çevrenin ambiyasına, zevkini tadıp çıkarmaya, eskiden yirmi beş çeşit suyun tadını ayırt eden insanlar varmış. Damak zevki o kadar gelişmiş. Şimdi terkosu da öyle içiyor. Sarıyer suyunu da... Diyeceğim standart, alelacele, telaşlı bir hayat seviyesine girdi herkes; yeni kuşaklar ve biz de girdik bu tempoya. Biz de bu hayatın içindeyiz ve eskiden çok tadına vardığımız o Gülhane Parkı'nın önünden geçerken, artık orada ne zevkler saklı olduğunu görmeden geçiyoruz. Biraz aylak olabilesek, aylaklık sanatın başlıca kaynağı, aylak olmayan insan sanatçı olamaz. Biz sanatçı da olamıyoruz, çünkü aylak olacak vaktimiz yok”

Yıl: 1992

Günlük Hayatın Sesi diye yayınladıkları Melodi Eki'nde, Sabah Gazetesi'nden İlker Sarier yazıyor:

“..., ister eğitimli olsun, ister zengin olsun, ister vasıfsız herkes bir şeylerin peşinde koşturup duruyor. Ama günlük koşuşturmayı, günlük “kayışma’yı kastediyorum. Kayışmak, bu nedenle İstanbullu için, Ankaralı için İzmirli için bir davranış biçimi haline geldi... İnsanlar sabahın kör karanlığında evinden çıktıktan akşam eve tekrar girinceye kadar bir şeyleri kapmaya çalışıyorlar.

...

Günün her anında, yaşantımızın her diliminde Mohaç vaziyetlerindeyiz... Sanki elimizde kılıç, düşmanın üstüne atıyoruz.”

Akdeniz, “zaman”ı yaşayabilen insanların mekanı olarak bilinir...

Bizler, Akdenizli olduğumuzu, bu mekanın insanı olduğumuzu neden unuttuk...

Peki... akademik yaşamlarında “zaman” kavramını çalışma nesnesi edinen bilim adamları ne düşünmekte...

Üniversitelerimizin ilgili fakültelerindeki mekan tasarım ve planlamacılar için “zaman” kavramının anlamı nedir...

Kültürel çevrenin zaman gerçekliğini koruma gerekliliği konusu, “koruma” kavramının mantığını oluşturmada temel alınabilir mi...

“Zaman” kavramı yadsınmaksızın “koruma”da seçici olunabilir mi...

Kentsel mekanlarda zaman gerçekliğini koruma eylemi nasıl nesneleştirilebilir...

Kültürel sürekliliğin korunması bağlamında “konut”un yeri nedir...

Toplumsal yaşamdaki bu “hız artırma”, “hızı en yükseğe çıkarma” durumuna canlılık dediğimiz organik yapı nasıl tepki vermektedir...

Yapay yollarla “zaman”ı hızlandırma çabaları ile çevre sorunları arasında nasıl bir ilişki vardır... vb. gibi sorular gelecek yazının konuları olacaktır.

Kaynakça:

ACAR, Özgen: “Tanıt-ıma”, *Türsab Dergisi (İstanbul)*, 1991/5, sayı: 101.

ACAR, Erhan: *Cevdet Bey ve Oğulları'nın Mekanında İstanbul*, Mimarlık (Ankara), 1984/1, Sayı: 199.

ACAR, Erhan: *Sokak Masalları, Masal Sokakları*, Mimarlık (Ankara), 1987/1, Sayı: 222.

AĞAOĞLU, Adalet: *Zamanın Kokusu ve İstanbullularım*, İstanbul (İstanbul) Tarih Vakfı Yayını, 1992, Sayı: 1.

ALTAN, Mehmet: *Christie Neden Rekor Kıramadı? Prizma – Sabah Gazetesi*, 5 Ağustos 1992.

ALTAN, Mehmet: *Nat King Cole'den S. Ferit Eczacıbaşı'na Prizma – Sabah Gazetesi*, 7 Eylül 1992.

ASNA, Alaeddin: *Turizmde Kaçınıcı Ligde Oynamak İstiyoruz*, *Türsab (İstanbul)*, 1991/10-11, Sayı: 106.

BACHMANN, Ingeborg: *Bu Tufandan Sonra, Metis Seçkileri*, İstanbul, 1990.

BAYATOĞLU, Ümit: *Gençliğin Kültürel İhtikamı, Nokta (İstanbul)*, 1992, Mart.

BELGE, Murat: *Yanyana Yabancıların Kenti: İstanbul*, Mimarlık (Ankara), 1984/1, Sayı: 199.

BEKTAŞ, Cengiz: “Çevrenin Yorumu”, *Kimin Bu Sokaklar, Alanlar, Kentler, Alan Yayıncılık*, İstanbul 1983.

ÇAKIR, Ruşen: *İmajlar da Solacak, Genç (Pamukbank Dergisi-İstanbul)*, 1992, Sayı: 4.

DEMİREL, Süleyman: *Hedef 10 Milyar Dolar*, *Türsab (İstanbul)*, 1992/6, Sayı: 111.

EKİNCİ, Oktay: “Demokratikleşme Sürecinde” *Kültür Mirasının Korunması, Yapı (İstanbul)*, 1992/2, Sayı: 123.

KUBAN, Doğan: *İstanbul'un Romalı – Bizanslı Kimliği*, İstanbul (İstanbul), Tarih Vakfı Yayını, 1992, Sayı: 1.

KURU, Selim Sırrı: *Reklamcı Gözüyle Türkiye*, *Türsab (İstanbul)*, 1991/11, Sayı: 106.

MARDİN, Betül: *Türkiye'nin Tanıtımı Gelişigüzel Yapılıyor*, *Türsab (İstanbul)* 1992/9, Sayı: 114.

ORTAYLI, İliber: *İstanbul Albümünden Parçalar*, Mimarlık (Ankara), 1984/1, Sayı: 199.

ÖZLÜ, Tezer: *Yaşamın Ucuna Yolculuk*, Ada Yayınları, 2.Baskı, İstanbul, 1987.

PARRİS, Matthew: *Gerçek Yunanistan'ı Keşfedin. Türkiye'ye Gelin*, *Türsab (İstanbul)*, 1991/9, Sayı: 105.

SARIER, İlker: *Kaparak Yaşamak*, Sabah Gazetesi – Melodi Eki, 5 Ağustos 1992.

SELÇUK, İlhan: *Yaşın Dışında, Zamanın İçinde... Pencere – Cumhuriyet Gazetesi*, 15 Temmuz 1990.

TANER, Haldun: *Söyleşi: Anılarda İstanbul*, Mimarlık (Ankara), 1984/1, Sayı: 199.

TARSOVSKI, Andrey: *Mühürlenmiş Zaman*, Afa Yayınları, İstanbul, 1986.

TÜRSAB Dergisi (İstanbul): 91'de Turizmim Umudu... Tanıtım, 1991/1, Sayı: 99.

TÜRSAB Dergisi (İstanbul): Hedef, 2000'e Doğru 10 Milyar Dolar, 1992/3, Sayı: 108.

TÜRSAB Dergisi (İstanbul): 1. Tanıtım Şurası, 1992/5, Sayı: 110.

ULUSOY, Başaran: *Tanıtıldığımız Kadar Varız*, *Türsab (İstanbul)*, 1992/5, Sayı: 110.

UNESCO *Türkiye Milli Komisyonu, Yönetim Kurulu Raporu*, -1991, Ankara, 1992.

VİRANYALI, Mithat Engin: *Doğu'nun Paris'inde Zaman*, *Türsab – (İstanbul)*, 1991/7, Sayı: 103.

Zaman, Mekan, Yaşam

Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK
Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi

Ben yazıyı bir büyü, bir sihir gibi görürüm. Yazı öyle bir sihirdir ki yazanı da okuyanı da çok hızlı etkiler, düşündürür, kızdırır, duygulandırır, neşelendirir. Sanki düşünceyi sonsuz kılan bir mucize gibi gelir bana.

Yazı yazmayı, okumayı öğrenmek kolaydır ama onu bir sihir haline getirmek çok zordur.

Bana zaman, mekan ve yaşanabilirlik kelimeleri verildiğinde bunları 10 saniye içinde yazdım, yaklaşık 20-25 gündür "ne yazmalıyım" ya da "nasıl yazmalıyım" diye düşünüyorum. Sonuçta yazımla bir sihir yapabiliyordum'u arıyorum.

Verilen kelimeleri yeniden öğrenerek yazıya başladım.

"Zaman"¹ Arapça kökenli bir kelime, birincil anlamda "Bir iş ya da oluşun içinde geçtiği, geçeceği ya da geçmekte olduğu süre" olarak tanımlanıyor. Bunun dışında, bir sözlüğün bir sütununu dolduracak kadar geniş ve çeşitli anlamlar içeriyor.

"Mekan"² da zaman gibi Arapça kökenli. Sözlükte "Bir şeyin, bir kişinin bulunduğu, bir eylemin ya da olayın geçtiği ya da gerçekleştiği yer, belli bir kullanıma ayrılmış alan" olarak tanımlanıyor. Hasol³ mekanı "İnsani çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk" olarak tanımlıyor. Hasol, ayrıca "Mimarî Mekan" gibi bir tanımlama da yapmış.

Keleş⁴ mekan yerine "uzam" kelimesini kullanıyor ve şöyle tarifliyor "İnsani çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde yaşam etkinliklerini ve eylemlerini sürdürmesine elverişli toprak, hava ve sudan oluşan çevre".

Aran⁵ mekanı, "insan yaşantısının çeşitli yönleriyle yapı içinde ya da dışında, açıkta geçtiği ortamdır. Yaşama, çalışma, dinlenme ve eğlence gibi, yaşamın değişik etapları için,

bina içinde kapalı mekan hazırlayan sanat mimaridir... Bir yandan da, insan yaşayışının açık havada geçen kısımları ve olayları peyzaja ait mekan içinde sürdürülür... Her mimari mekana ait ünite, büyük farklar gösterir ve tamamen ayrı bir tertip ister..." biçiminde tarifliyor.

Burada hemen bir saptama yapmak ve anı aktarmak istiyorum. Rahmetli hocam bunları yazarken en büyük farkın zaman olduğunu söylememiş. Hocam zamana ilgisiz kalarak, zamanı yaşamayı severdi. Ölümünden yaklaşık bir ay kadar önce hastahane de kendisini görmeye gittiğimde onu ilk defa gözlüklü ve kolunda saatle gördüm. Bu hayretimi sorduğumda "zaman azalınca saatlerin önemi arttı, iyi görmek gerekiyor" dedi.

Hiçbir zaman, zamana bağımlı olmayı sevmeyen hocam, o yumuşak, sevecen mizahi içinde "Zaman" kumar gibidir, insan yakalanınca ne kadar harcadığını, ancak başına gelince anlar." Demişti. Hocam'ın zaman tarifi çok yalındı "güneş çıkar, gün başlar, gölge biter öğlen olur, güneş batır akşam gelir, gerisi "ara" dır derdi.

Üçüncü kelime yaşanabilirlik!

Yaşama, yaşamaca, yaşamsal, yaşantı, yaşatıcı, yaşatkar, yaşatma, yaşatmak, yaşayış... kelimeleri gibi yaşanabilirlikte "yaşamak"tan türeme.. Yaşamak bir fiil, isim hali "yaşam" dilimizde "hayat" kelimesi ile aynı anlamlı. Biri Farsça diğeri Arapça kökenli. "Doğumdan ölüme kadar geçen süre, ömür" "canlılığını, hayatını, varlığını sürdürmek, sağ olmak" sözlük karşılıkları.

Dictionnaire Larousse yaşamı "Canlıların yaşamasını, gelişip büyümelerini sağlayan, fizyolojik etkinliklerini (beslenme, büyüme, üreme vb.) tümü olarak tanımlıyor. Kader ve yazgı bile yaşam karşılığı

olarak veriliyor. Aynı sözlüğe göre "toplumsal, ekonomik, tarihsel, kültürel vb. koşullarla belirlenen bir yöreye, bir döneme özgü yaşama biçimi. Hayat (kır yaşamı, kent yaşamı) anlamında da kullanılıyor. Dinamizm, coşku ve hayatîyet de kişinin içinde bulunduğu maddî koşullarının bütünü de yaşam kelimesiyle anlatılıyor.

Dikkat edilecek olursa, bu üç kelime bir bütün oluşturmaktadır. Birbirlerine o kadar bağımlıdır ki, birisi olmadan diğer ikisinin olmasına imkan yoktur. Bu üç sihirli kelime bir araya gelince insanlığın "Bilimsel Tarihi", "Sosyal Tarihi" ortaya çıkar. Yazının keşfiyle de, rahmetli hocamın deyişi ile "Ara Tarih".

Bilim, dünyanın oluşumunu "Büyük Patlama" ile örtüştürürken, Tevrat, İncil ve Kuran dinsel açıdan bu olguyu, kutsal kitapları ileten en büyük varlık'ı kaynak göstererek, insanlığa dersler çıkarmaları için anlatıyorlar.

Ancak nasıl anlatılırsa anlatılsın, zaman ve mekânın sonsuzluğuna karşı yaşamın sınırlı olması, başka bir deyişle insanın ölümlü olması ya da ölüm korkusu ya da yaşamın verdiği tat insanların tüm çabalarını, uğraşlarını bu süreci uzatmak, hatta sonsuz kılmak mutlu ve zevkli geçirmek üzerine yönlendirmiştir.

Zaman, Mekan. Yaşam üzerine oturtulan en temel kurgu "İnsanın Yaratılışı"dır. Dinsel anlamda bu öyküyü herkes bilir. Bu "Cennet" in öyküsüdür. Cennet yaratının, yaratacağı insan için tasarladığı bir BAHÇE'dir. Yani tasarlanmış, hazırlanmış, yapılmış bir mekandır. Bedensel (fiziksel), ruhsal güzelliklerle doludur. Önce Adem, onun isteğiyle Havva bu bahçede ölümsüz olarak yaratılırlar ve yaşamaya başlarlar. Ta ki yasak meyve olayına kadar. Sonra dünyaya, ölümlü olarak gelirler. Bazı mitolojilere göre cennet bahçesi aslında yeryüzünde Aden civarında bir yerdedir. Bu nedenle Aden Bahçesi olarak anılır. Bazı mitlerde de bu bahçenin Basra'ya iki günlük yolda Fırat nehri üzerinde olduğu şeklindedir. Ancak şurası gerçektir ki iyilik ve güzelliklerle dolu olduğu söylenen bu bahçe, günümüze kadar, (kimbilir belki insanlık var olduğu sürece de) savaşlar, istilalar yağmalar için bir hedef olarak gösterilmiş, sayısız insan bu uğurda çan vermiştir. Zaman zaman tapusu ve anahtarı dağıtılmış, zaman zaman da şehitlerin bu bahçeye gideceği dile getirilmiştir. Günümüzde bile "Cennet Bahçesi" insanlar arasında sanki görülmüşcesine, "burası cennet", "cennet gibi yer" ya da "cennetten bir köşe"

deyimleriyle sık sık dile getirilmektedir.

Biraz düşünülecek olursa bu bahçenin sanattan insan yaşamına, kültürden ekonomiye, sağlıktan kentleşmeye kadar her dönemde insan üretimlerinin temelini oluşturduğu ortaya çıkar.

İnsanlığın harcadığı zaman, yarattığı mekân ve ona verilen yaşam'ın bana göre çıkış noktası da, bitiş noktası da "Cennet Bahçesi" düşüncesidir.

Kaynaklar

- 1 ANONİM. "Türkçe Sözlük" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Ankara.
- 2 ANONİM. "Büyük Türk Sözlüğü" Hayat Yayınları. İstanbul.
- 3 ANONİM. "Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük" Milliyet Yayınları. İstanbul
- 4 ANONİM. ARAN SADRİ Prof. Dr. 1975, "Peyzaj Mimarisi Temel Prensipleri" A.Ü.Z.F. Yayınları 635. Ders Kitabı 198. Ankara
- 5 ANONİM. ATEŞ SÜLEYMAN Prof. Dr. 1995, "Kuran-ı Kerim Tefsiri" Milliyet Yayınları. İstanbul
- 6 ANONİM. HASOL DOĞAN 1975 "Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü" Yapı-Endüstri Merkezi (YEM) Yayınları. İstanbul
- 7 ANONİM. TAUT BRUNO 1938 "Mimari Bilgisi" Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı. İstanbul

Zaman ve Mekanda Siyanürlü Altınıyla Bergama

Av. Senih ÖZAY

İzmir Barosu Çevre Avukatı

Doç. Dr. Bahar TÜRKYILMAZ

E.Ü. Ziraat Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ümit ERDEM

E.Ü. Ziraat Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Öğretim Üyesi

E.Ü. Çevre Sorunları Uygulama

ve Araştırma Merkezi

Giriş

Bir düşünür sormuşlar; "Dünyada en güzel şey nedir?" düşünür yanıt vermiş "zamandır", "geçince unutulur!" Acaba? Diyorsunuz değil mi? Evet acaba unutulur mu? Ve mekan üç boyutla oluşan mekan; "yüzey-çizgi ve kitle", acaba hangi boyutu yok olup gidecek? Yüzey mi? (arazi mi?), kitlemi? (dokumu?), çizgimi? (çitler mi?), (sınarlar mı?), ama gerçek; bir şeyler yol olup gidecek! İşte zaman ve mekanda değişim! Hareket! Eylem ve yeni bir gelecek? Olumlu ya da olumsuz! Ama aktivite; yeni bir başlangıç! İşte böyle bir olguyu, böyle bir değişimi kısacası Bergama Ovacık'ı Zaman (= göreceli bir kavram) ve Mekan (= üç boyutta) irdelemeye başlıyoruz;

Bergama – Ovacık'daki, siyanürlü altın çevresel yaşam ortamı olarak da değerlendirilebilecek olan alan, Altın İşletme Alanı Sınırlarına, 0-10-15 km mesafede bulunan, İşletme Alanını çevreleyen bir alandır. İşletme alanı sınırlarına 0-10-15 km mesafelerde bulunan köyleri; Çamköy, Yalınizev, Tepeköy, Alacalar, Narlıca, Pınar, Soğancı ve Süleymaniye olarak sayılabilir.

Alanda Geyikli dağlarından çıktığı bilinen, İşletme Alanı sınırlarında, kimi yerde (0) kimi yerde (2-3) km mesafede ve İşletme Alanının batısında bulunan, Mardal adlı bir dere bulunmaktadır. Bu dere Aliağa yönünde akmaktadır ve Bergama – Dikili devlet karayoluna varmadan suyunun tükendiği gözlenmektedir. Bu ise aluviyal toprak yapısının geçirgenliğinin önemli bir göstergesidir. İşletme Alanının Çamköy tarafında ise, kuru olan Dünek deresi bulunmaktadır. Altın işletme alanı, Dünek ve İnkaya tepelerinde Kuzeyde Çamköye, Güneyde Ovacık Köyüne, Doğuda Çamköy yolu, Batıda ise Mardal deresiyle 0-2 km mesafelerde

sınırlanmaktadır. İşletme alanının deniz seviyesi yüksekliği, 40-100 m'ler arasında değişmektedir. Ovacık yönünde çok eğimli Çamköy yönünde ise yumuşak eğimli bir yapı arz etmektedir.

Belirtilen bu İşletme Alanı sınırlarından itibaren başlayan, Ovacık Köyü ve çevresi Yaşam Ortamı'nda, Bergama-Dikili karayoluna kadar kimi yerde eğimli, kimi yerde hafif eğimli, tarım alanlarından, zeytin, ormanlık, meyvelik, kavaklık ve sebzelik alanlardan oluşmaktadır. Karayolunun altı (Güneyi) ise genelde düz ve %85'i sulanabilir ova arazisi şeklindedir. Bayat ve Bergama Ovası (Bakırçay Ovası) adını alan bu arazilerde karayolunun üstünde (Kuzeyinde) bulunan köylerin de tarım alanları vardır. Bu ovalar, Kuzeybatıda Altınova Düzlüğü ile birleşmektedir. Bu Bayat ve Bergama Ovası, Bakırçayından beslenen havza içindedir. Ayrıca alan, suların akış yönüne uygun olarak, Geyikli dağları yönünden gelen yerüstü ve yer altı sularıyla da beslenmektedir. Buradaki tarım alanları 1. ve 2. sınıf araziler olup 200.000 dekarın üzerindedir. Eğimli yapıdaki tarım alanlarının Narlıca ve Çamköy başta olmak üzere 20.000 da. kadar olduğu bilinmektedir.

Altın işletme alanı sınırlarından, kuş uçuşu 10-12 km. kuzeyde bulunan ve güneyden gelen rüzgarların etkisi altında olan, Geyikli dağları arasındaki Kozak Yaylası da, ihraç ürünü Çam Fıstığı ağaçlarının (Pinus pinea) lokalize olduğu özgün bir alan olarak bulunmaktadır. Soğancı köyünün bulunduğu Kırıkçalı tepesi ve Geyikli dağları gibi yüksekliklerde hakim iğne yapraklı türü, yoğun halde Pinus brutia (Kızılçam)dır. İşletme alanındaki tepeliklerde de yine Kızılçam hakim durumdadır. Yamaçlar ve eteklere de yoğun zeytinlik alanlar bulunmaktadır. Vadi içlerinde ise yoğun bir şekilde kavaklıklar vardır. Ormanın terkettiği yerlerde maki florası ve phryganalara

rastlanmaktadır. Dere yataklarında ayrıca *Platanus orientalis* (Çınar), *Vitex agnuscastus* (Hayıt), *Salix alba* (AK Söğüt), *Tamarix pentandra* (Ilgın) ve *Rubus sp.* (Böğürtlen) türleri ile *Asphodelus sp.* (Çiriş), *Olea oleaster* (Delice), *Sarcopoterium spinosum* (Çeti), *Juncus acutus* (Kovalık) bulunmaktadır. İşletme Alanı sınırlarına Kuzeydoğu ve Güneybatı yönünde 10-12 km içinde termal kaynaklarının bulunduğu görülmüştür. Eski bir Rum köyü olan Soğanlı köyü gibi, Alevi köyü olan Narlıca ve Yörük köyü olan Çamköy de oldukça eski iki köydür. Bu iki köyü ve çevreyi, Türk Köy Kültürü'nü tanımak üzere, her yıl çoğunluğu Fransız olan ortalama 30.000 turist ziyaret etmektedir.

Yapısal durumu bu şekilde verilmeye çalışılan alanda yaklaşık 11.000 kişi yaşamaktadır. Nüfusun çoğunluğu tarımla uğraşmakta, çok azı turizm ve ticaretle ilgilenmektedir.

Araştırma alanında termal potansiyelin, sıfır maliyetle seracılığa olanak sağladığı ve bu yolda girişimler olduğu belirlenmiştir. İzmir'in kullandığı bakliyatın %30'a yakını yalnızca Bergama ovasından temin edilmektedir. Yörede elde edilen zeytinyağı, çam fıstığı, pamuk, buğday ve tütün ihracata yönelik, yörenin ekolojisine özel ürünler olarak tespit edilmiştir. Oavadan elde edilen pamuk, özgün elyaflı olup dünyaca ünlüdür. Çamfıstığı ve zeytinyağı ayrıca dünyanın tanıdığı ürünlerdir. Buradan elde edilen pamuk Türk Tekstil Sanayi'nin de hammadde temelini oluşturmaktadır. Ayrıca bu ovadaki tarım alanları özgün ve nitelikli tarım alanları olarak tanımlanmalıdır. Alanın sulama suyu durumu ise ancak kendine yetecek kadardır. Siyanürlü altın çevresel yaşam ortamı ve İşletme Alanı bu şekliyle, 4 T ile belirlenebilecek, Tarih, Termal, Tarım ve Turizm Kenti Bergama'nın Batı ve Güneybatı kapısı durumundadır ve kentin bu niteliklerini tamamlayıcıdır. Ayrıca Bakırçay Havzasının Simgesi durumundadır.

Konuyla İlgili Bilimsel Saptamalar

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre siyanürle çalışılan ortamlar risk bölgesidir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre yine dünya nüfusunun %70'i sağlıksız hava solumaktadır. Orman, en iyi gelişmiş en işlevsel ve en doğurgan ve çevresine en etkili bir doğal yapıdır. Dünya ormanları, yeryüzünün %28'ini yani toprakların 1/10'unu kaplamaktadır. Fiziksel, iklimatik, biyolojik ve psikososyal hayati fonksiyonlara sahiptir. Çünkü 10'da çam ormanı yılda 30-40 ton O₂ üretir

ve yılda 70 ton tozu tutar. Ayrıca bilinmektedir ki 150 m²'lik yeşil yüzey bir kişinin, yıllık O₂ ihtiyacını giderebilir. Tarım toprakları, üretim gibi kullanımlara olanak sağlarken, ayrıca özellikle canlı yaşam için önemli görevi olan, doğal kaynaklardandır. Ürün vermek, reel katkı sağlamak, dolayısıyla belli bir toplumun geçim kaynağı ve sosyal güvencesi olmak gibi ekonomik işleve ve ekolojik yapıya, dolayısıyla faunayı, florayı korumak ve rekreasyonel olanaklar sağlamak gibi sosyal işlevlere sahiptir. Dünyada her insanın yeterli beslenebilmesi için kişi başına en az 0,4 ha. tarım toprağı düşmesi gerekmektedir. Dünyada toplam tarım topraklarının 3,2 milyar ha. kadar olduğu bilinmektedir. 2000 yılında 7 milyar nüfustan söz edildiğine göre, tarım toprakları bakımından dünya, sınırı yaşamaktadır. Ayrıca bilinen bir başka gerçek ise, 1 cm kalınlığında tarım toprağının oluşması için koşullar uygun olduğunda ancak 1000 yıl kadar bir süre gerekliliğidir. Ülkemiz topraklarının %30'u tarım topraklarıdır, bu toprakların %4'ü sorunsuz %86'sı ise su ve rüzgar erozyonunun etkisi altında sorunlu topraklardır. NASA'nın 1985 verilerine göre, Türkiye 55 yıl sonra çöl olma durumundadır. TEMA'nın verilerine göre erozyon sonucu kaybedilen toprak, Avrupa ortalaması 84 bin ton/km², Türkiye ortalaması ise 810 bin ton/km² dir. Bir başka araştırmaya göre her yıl ülkemizde 25 cm derinliğinde 150.000 ha. arazimiz yok olmaktadır. Ülkemizde 1980 yılında 569.400 ha. olan yerleşim alanı bugün 1 milyon ha.'ın üzerine çıkmış bulunmaktadır. Sanayileşme ve kentleşme gibi nedenlerle özellikle tarım toprakları amaç dışı kullanılmakta ve 1., 2. sınıf araziler yok olmaktadır. Sadece İzmir'de her yıl 250 da. arazi kaybı vardır. Örneğin bir zamanların Bornova Ovası bugün yok olmuştur.

Bergama-Ovacık Köyü ve İlgili Yasalar

1710 sayılı Eski Eserler Yasası; "Homojen oluşları ve özellikle tarihi, estetik, artistik, bilimsel, ekolojik, etnoğrafik, edebi ve efsanevi önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken tabiatın ya da tabiat ve insanın müşterek eseri olan toprağrafik bölgelere SIT denir" demektir. 2863 Sayılı Yasa ve 6.Madde dikkate alınarak T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 28.6.1988, 4 no'lu toplantısında, 25 no'lu karar ve 6.10.1989, 10 no'lu toplantısında, 101 no'lu kararları, dikkate değerdir. İl Idare Yasası, Belediyeler Yasası, Karantina

Yasası, İmar Yasası, Kıyı Yasası, Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Yasası, Turizm Teşvik Yasası, Orman Yasası, Milli Parklar Yasası, Tarım ve Köy Hizmetleri Teşkilat Yasası, Çevre Yasası, Özel Çevre Koruma Yasası ve bağlı yönetmelikler ayrıca önemle belirtilmelidir.

Ayrıca ülkemiz Anayasası'nın 44, 45, 56, 63, 168 ve 169'uncu maddeleri bu konuda bağlayıcıdır. Uluslararası Bern Sözleşmesi ve buna bağlı (C) ve (D) değerli Avrupa diploması olgusu incelenmelidir. 4086 sayılı, 28.2.1996 tarihli, 3573 sayılı Zeytinliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşıltilması Hakkında Kanunun Bazı Hükümlerinin Değiştiltirilmesi ve Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun, bu konuda önemle değerlendirilmek durumundadır.

Zaman ve Mekan ve Hukuksal Süreç

Öncelikle, OECD üyesi 29 ülkenin az gelişmiş ülkelerdeki yatırımlarının aksamaması paralarının kaybolmaması bu küçük ülkelerin yargıçlarının muhtemel engelleyici kararlarının ortaya çıkmaması için büyük bir Çok Uluslu Şirketlerin (ÇUŞ) Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (ÇTYA) MAI anlaşmaları yapma girişimi biliniyordu. Fransız Delegasyonunun Telif Hakları ile ilgili kavgaya girdiği ve bu anlaşmanın imzalanamadan dağılındığı da biliniyordu! Ayrıca, bu anlaşmanın Dünya Bankası ve IMF diye 2 silahı olduğu da ayrı bir gerçektir.

Bu koşullar içinde, siyanürlü altının hukuksal öyküsüne bakarsak; Türkiye'de, İzmir ili Bergama ilçesi Çamköy-Narlıca-Ovacık köyleri civarında, T.C. Çevre Bakanlığı'ndan alınan 18.10.1994 tarihli izin üzerine, Siyanür Liçi yöntemi ile Eurogold Şirketi tarafından işletme girişimine karşı bilim insanları ve köylüler ile hukukçuların tepki içine girdiklerini görüyoruz.

Bu konuda dava açan davalardan ve davacı vekillerinden de ilk olarak, her iki sıfat üzerinde birleşen Senih Özay ve açıklamaları bu süreçte önemli yer tutmaktadır.

Bu konuda gelinmesi gereken yer; Temsili Demokrasi / Doğrudan Demokrasi, Katılım, Çoğulculuk, Yurttaş ya da Yurttaş İnisiyatifleri, Sivil İtaatsizlikler ile Devletin ve ÇUŞ'ların Kuşatılışı ve de Korkmamak olmalıdır!

Artık insanın tanımını yeniden belirlemek gerekir. Sözüdüğü havayı, içtiği suyu ve diğer tüm canlıları da kendisi için ve gelecek kuşaklar adına savunan insan, ancak çevre insanıdır tanımını gelmelidir. Uluslararası çevre hakkını ilk kez Haziran, 1972 Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı sonucu

yayımlanan Stocholm Bildirgesinde görüyoruz; “İnsan Kendisine Onurlu ve İyi Bir Yaşam Sürmeye Olanak Veren Nitelikli Bir Çevrede, Özgürlük, Eşitlik ve Tatmin Edici Yaşam Koşulları Temel Hakkına Sahiptir”.

28 Ekim 1982 Dünya Doğa Şartı'nda somut ilkeler bulunmaktadır. 1990'da, yeni bir Avrupa için Paris Sözleşmesi vardır. 1990 Bergen – BM Avrupa Ekonomik Komisyonu Çevre ve Kalkınma Konferansı Sonuç Bildirgesi vardır, ayrıca. Bu konferansın bilimi, maden/kimya bilimcilerini nasıl etkilediğini anlatmamız gerekir. Artık yöre halkına soruyorlar; “Bu dağın altını oyalım mı” diye. Onlar hayır deyince, bilim adamları, Bergen Konferansı sonrası, başka dağın altını oyabilmek için yeni arayışlara giriyorlar! Haziran 1992 Rio Toplantısı'nda da Çevre Sözleşmesi'nin imzalandığını görüyoruz;

1. ilkesinde bu sözleşmenin, “İnsanlar sürekli ve dengeli kalkınmanın merkezindedir. Doğa ile uyum içerisinde sağlıklı ve verimli bir hayata hakları vardır, denmektedir. Beğenmediğimiz bizim Anayasamızın bakın 17. maddesinde de “Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir,” denmektedir, ayrıca 56.maddede ise “herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşam hakkına sahiptir” denmektedir.

Bu hakların kitaplarda yazılı olması yetmiyor. Bunların uygulanması gerekiyor. Bu konuda umutlar oluyor zaman zaman ama, örneğin, Bergama'da siyanürlü altın konusunda halkın direnişi, yaşama hakkına, çevre hakkına sahip çıkma konusunda itaatsizliklerinden sonra, Danıştayın kararına bakalım;

“.... İnsanın yaşama hakkını ve devletin de çevre sağlığını koruma, çevre kirlenmesini önleme herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlama ödevlerini dikkate aldığımızda, risk faktörleri ile çalışan, ve bu riskin, gerçekleşmesi halinde doğrudan veya çevresinin bozulması ile dolaylı olarak insan yaşamını etkileyeceği kesin olan siyanür liçi yöntemi ile altın madeni işletilmesine izin verilmesi yolundaki dava konusu işlemde kamu yararına uygunluk bulunmamaktadır”.

Fakat hemen belirtilmelidir. Yasalarda yazıyor. Mahkemeler karar veriyor. Ama bu hak teslim edilmiyor. İşte Bergama Köylülerinin ve tek tek davacıların mücadelesi...!

Ama bu arada halkı görmek gerek...! Halk harekete geçerek eylemler gerçekleştirmiştir. Karayoluna 500 kişi oturmuşlar, saatlerce (6 saat) kalkmamışlardır. Yoğun yağmurda, “Yetti gari” Mitingi yapmışlardır. Sokaklarda çıplak dolaşmışlar, bildiri dağıtmışlardır.

Kefenlerle dolaşmışlar, dinamitten bebek düşüren kadınlar için binlercesi Kaymakama dilekçe vermeye çıkmışlardır. 8 köyde Referandum yapıp 2866 köylü eksiksiz olarak, siyanürle altın elde edilmesine Hayır demişler, Kıbrıs'ta Lefke'deki terkedilmiş altın madenini incelemeye gidip dönmüşlerdir. Balıkesir Balya'da eski Fransız madeninin çevreye zararına bakmaya gitmişler, dayak yiyip dönmüşlerdir. Türkiye'den misafiriğe gelen Wolswagencileri ağırlamışlar, İzmir'den sabaha kadar yürüyerek Meşale ile desteğe gelenleri konuk etmişlerdir. Anadolu Üniversitelerinin ve Ankara Üniversitelerinin belgesel film çekmelerine yardımcı olmuşlar, bütün Türkiye'de, kişi ve kuruluşların desteğini almışlar, yurt dışında da çok kişi ve kuruluşun desteğini elde etmişlerdir. Ankara'ya 50.000 imza vermişler, Maden Bakanı'na yolda dertlerini anlatmışlardır. Dayanamamışlar, maden alanında uğraş vermişlerdir. İzmir Valisi huzur sağlanması için madeni, 5442 sayılı İl İdaresi yasasındaki huzur ve sükun temin yetkisi ile 1 aylığına kapatmıştır.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı İdare Hukuku Profesörü Ülkü Azrak “Danıştay kararından sonra artık siyanür liçi yöntemi ile madenin üretimine izin veren kararın uygulanmasına hukuken imkan kalmadığı” mütalaasını vermiştir, Ankara Hukuk Fakültesi'nden Prof. Yıldırım Uler, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Zehra Odyakmaz, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Dr. Meltem Kutluca “derhal Mahkeme kararlarının uygulanması gerektiği” görüşünü sunmuşlardır. TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu, “altın madeninin Bergama Ovacık'ta yapılmayacağı” bilimsel olarak karara bağlamış ve kamuoyuna açıklamıştır.

Bütün bunlardan sonra önemli bir gelişme ortaya çıkmıştır. O zamanki Cumhurbaşkanı sayın Demirel, Başbakanlık üzerinden TÜBİTAK isimli Bilim Kurulu'nu devreye sokarak, “Danıştay kararındaki endişelerin Bergama'da ve Sivrihisar'da aşılabileceği” soruşturur. Bu Kuruluşun 11 Profesörü, bazı meşhur deprem profesörlerinin de aralarında bulunduğu bu hocalar, “2 siyanür gazı ve hava ölçüm cihazı getirildiği ve ek bir kuyu açıldığı, istinad duvarı da yapıldığı gibi konuları öne sürerek böylece, endişeyle ilgili risk olmadığı, şeklinde yanıt vermişlerdir. Başbakanlıkta Çevre Bakanlığı yazışmışlar, bunu benimsememişler, başımıza hukuka karşı yok hükmünde bir Başbakanlık işlemi getirmişlerdir.

Böylece hukuksal dosyaya, Bu Anayasa'nın 138. maddesindeki mahkeme kararlarını hiçe saymanın

Anayasa'yı ihlal suçu oluşturacağı T.C.K.'nin 146.maddesinde idam cezasıyla karşılandığı, dolayısıyla, devletin suçlu duruma düşeceği, yorumu da eklenmiştir.

Burada Uşak ili Eşme ilçesi, Gümüşhane Mescitli, Artvin Kafkasör, Gaziemir Efemçukuru, Adana Saimbeyli de de aynı girişimin ikizinin başlatıldığını hatırlatmanın, zaman ve mekan açısından önemli olacağı ayrıca bilinmelidir.

Nitekim, Bergama'daki gibi bir altın madeni girişi olan Uşak ili, Eşme ilçesindeki bir Avukat, bir Doçent ve bir Gazetecinin Bekişli köyü kahvesinde köylülerle bu yolda sohbetinin cezayla sonuçlanması önemli bir gelişmedir. Kamuoyunun, devletin hukuka saygısını sağlaması için, hukukun gelişmesi için ve kamuoyunun kendisini yükseltmesi için, bu yolda çok uğraş vermek zorunluluğu vardır!

Bütün bu gelişmelerden sonra, Başbakan Ecevit ve Bakanlar Kurulu yenilenen baskılara da dayanamayarak, “eskiden şu siyanürlü altını Türkiye Şirketleri çıkarsa neyse” derken, yabancı Sermaye Şirketi temsilcileri ile Davos toplantısını da dikkate alarak, yeni bir başka eylemi başlatmayı uygun görmüştür.

Bu eylem “Yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek ve yabancı sermaye girişinin artırılması için Endüstri Bölgeleri oluşturulmasına ilişkin esasları düzenlemek” amacıyla Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanan “Endüstri Bölgeleri Hakkında Kanun Tasarısı” olarak özetlenebilir.

Bu Tasarıya göre;

Belirlenecek Endüstri Bölgelerinde yapılacak yatırımlarda; İmar Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Çevre Kanunu, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Belediye Kanunu'nun 15/2. maddesi 13.bendi ve Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun 1.maddesi kapsamında alınacak izin, ruhsat, onay ve benzeri işlemlerin 15 gün içinde düzenleneceği,

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde; özel mülkiyet konusu arazi ve arsaların acele kamulaştırılacağı,

Yatırım izni başvurularının, istem tarihinden itibaren 15 iş günü içinde yanıtlanacağı, yanıtlanmayan istemlerin kabul edilmiş sayılacağı, bu başvurularla ilgili işlemlerin, kamu kurumu ve kuruluşları, belediyeler ve meslek odaları tarafından en geç 10 iş günü içerisinde sonuçlandırılacağı, bunu yapmayan sorumluların meslekten çıkarmaya kadar varan cezalarla cezalandırılacağı,

Halen yarım kalmış ya da tamamlanmadığı halde işletmeye geçememiş ya da

faaliyeti durdurulmuş olan yatırımların da bu kapsamda değerlendirileceği, olguları gündeme getirilmektedir.

Bu tasarı ile oluşturulacak bölgelerde; yatırım izni başvurularının 15 gün içinde yanıtlanması, yanıt verilmemesi halinde iznin verilmediğinin kabulü kuralı; yapılacak yatırımlarda Çevre ve Kamu Yararı denetimini ortadan kaldıracak nitelikte tehlikeli bir gelişmedir. Ülkenin bu kadar boşlukta olabileceğine inanmak mümkün değildir.

Bu tasarı yasalastığında:

Yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun oluşmasını sağlamayı amaçlayan İmar Kanunu,

Korunması gereken taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını amaçlayan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,

Bütün yurttaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınmasını amaçlayan Çevre Kanunu,

Toprak ve su kaynaklarının verimli kullanılmasını ve geliştirilmesini, tarım alanlarının gayesine uygun şekilde kullanılmasını amaçlayan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,

Beldenin ve belde halkının sıhhat, selamet ve refahını sağlamak ve korumak için Belediyelere düzenlemeler yapmak ve faaliyetleri ruhsata bağlama yetki ve görevi veren Belediye Kanunu 15/2.maddesi 13.bendi,

Türkiye'de yatırım yapacak yabancı sermayenin "ülke çapında tekel teşkil edecek faaliyetlerde bulunan kuruluşlarda çoğunluk hissesine sahip olamama" gibi sınırlama ve düzenlemeler getiren Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, hükümleri fiilen uygulanamaz hale gelecektir.

İşte bu yüzden Kamuoyu tarafından Çevre Bakanlığı aleyhine davalar açılmış, başvurularda bulunulmuştur.

Bizde bu gelişmeler olurken, "Amerikan Orman İdaresi" "The USA Forest Service"nden bir haber geldi; Nevada'da vadilerden birini "Mineral King" vadisini, imara açması için Walt Disney şirketine izin verilir. Çevre örgütü Sierra kulübü, projenin doğal ve estetik dengeyi bozacağı gerekçesiyle izin iptali için dava açar. Mahkeme izni doğru bulunduğu için değil, kulübü böyle bir davada taraf görmediği için davayı reddeder. Kulüp, Çevreci Profesör Christopher Stone'dan çarpıcı bir rapor ister. Stone canlı, cansız tüm nesnelere bazı yasal haklar tanınmasını savunur. Bu savunma davayı kazandırmaz, ama 4 aleyhte, 2 çekimser, 3 lehte oy yaratır. Bu tez, çevreci veya benzeri örgütlerin, ağaçların vekili olabilmesi üzerine

kuruludur. Eskiden çocuklara, kadınlara, karaderililere, kızılderililere, mahpuslara, delillere ve hatta ceninlere ardarda belirli haklar tanınmasından sonra sıranın ağaçlara gelmesi, insanlık tarihinin gelişim çizgisinin mantıksal bir sonucudur. Ağaçlara kişilik hakkı tanınması 19.yy.'da siyahlara hak tanınmasından daha tasavvur edilemez bir şey değildir. İnsanla, insan arasındaki ilişkileri düzenleyen, J.J. Rousseau'nun toplumsal sözleşmesiyle yetinilip insanla doğa arasındaki ilişkileri açıklığa kavuşturan ek yeni bir doğa sözleşmesi geliştirilmelidir. İşte bu bizlere yeni bir şeyler öğretmeliydi. Türkiye'de bu tür uygulamalara geçilmeliydi.

Buradan hareketle, bu yazının yazarlarından biri olan Av. Senih ÖZAY, Bergama siyanürlü altın madeni işletilmesinde, mahkeme kararlarını, her şeyi hiçe sayan Eurogold firmasının izinsiz test üretimi yaptığından bahisle Bergama Sulh Ceza Mahkemesi'nde yerli yabancı, firma yöneticilerinin, Hıfıssıhha Yasasını ihlalden yargılanış sırasında bu davaya insanların müdahil olması yanında, hayvanların ve bitkilerin de kendisini avukat tutarak müdahil olmaları şeklinde, yeni bir hareket başlatmıştır. Mahkemede, yardımcı Avukat Murat Alparsalın'ın katılımıyla, belki de zaman kapsamında, yeni bir mekan oluşumunun yeni bir tarihini oluşturacak olan, şu sözler belirlenmiştir;

"Kuduz böceği başkanlığında toplanan Bergama Flora-Fauna ve İnsan temsilcisi toplantısında,

1. Hukuksal süreç inatla izlenip yargı kararları hayata geçirilerek zehir maddenin kapanması sağlanacak, (Guguk kuşunun önerisi sonucunda ve oy çokluğu ile karara bağlanmıştır. Bu karara faunanın etçil üyeleri ile ısırgan otu, hukuksal süreç bittiği ve sonucun bir an önce radikal eylemlerle kazanılması gerektiği yönünde oy kullanarak muhalif kalmışlardır).

Bu karar doğrultusunda, Bergama Sulh ceza mahkemesinde 1998/38 esas sayı ile açılan ve süren davaya insan temsilcileri kendi adlarına asaleten, flora ve fauna üyeleri adına vekaleten katılacaklardır.

2. Yaşam hakkını kutsayan yargı kararlarının hayata geçirilmesi yolunda sivil itaatsizliğe devam edilecek, bu aşamada da aşağıdaki eylemler yapılacaktır.

Komite, Kuduz böceği başkanlığında Zeytin Ağacı, Papatya, Köstebek, Tilki ve İnsan üyenin katılım ile oluşturulacaktır.

a. Toplantı ikinci başkan Baykuş ve Bayankuşun önerisi ile, Bergama civarında yaşayan kuşlardan "Guguk Kuşu" dışındaki kuşlar ötmeyecek, Guguk Kuşu ise, maden kapatılıncaya

kadar, Hu-kuk, Hu-kuk, Hu-kuk şeklinde ötecektir.

b. Çam üyelerin önerisi ile, ağaç üyeler yargı kararları uygulanıncaya kadar havaya oksijen vermeyecek ve bu eylem tüm yurttta yaygınlaştırılacak, yaygınlaşma konusunda posta güvercinleri ile ilişkiye geçilecektir.

c. Zeytin Ağacı üyenin önerisi ile, tüm zeytin ağaçları barış sembolü olmaktan vazgeçeceklerdir.

ç. Papatyanın önerisi ile seviyor, sevmiyor falı için kullanılan fallarda hep sevmiyor çıkartılacaktır.

d. Köpek üyenin önerisi ile, Bergama ve civarındaki tüm köpekler, vah vah şeklinde havlayacaklardır.

e.Kuduz Böceği ise, siyanürcü Eurogold firması tasını tarağını toplayıp, madeni kapatılıncaya kadar hayvanlardaki kuduz mikrobu öldüren salgını salgılamayacaktır.

f. Dünyanın değişik yerlerinden, 100 kadar Kokarca davet edilecek, Bergama'da 1 haftalık konaklamaları sağlanarak kokularından yararlanılacaktır.

g. Protokolden sorumlu üye olarak Penguen belirlenmiştir.

h. Şirketin bir daha, devleti de atlatarak deneme üretimi adı altında üretim yapıp yapmadığının bilinmesi açısından 3 Köstebek'ten oluşan istihbarat grubu oluşturulmuştur."

Ne yazık ki yerel yargıcı, hayvanların da bitkilerin de hatta köylülerin de müdahil olma taleplerini reddetmiştir. Bu olgu önce tabiki Yargıtaya, sonuç alınmazsa Strasbourg'a kadar götürülecektir. Bütün bunlar insanca yaşam olanaklarının henüz tükenmediğinin göstergeleri olarak algılanmalıdır. Kendiniz kadar kendiniz, köpeğiniz ve fesleğeniniz için uğraş verme zamanınız, gelmiş ve geçmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bütün bu belirlenenler göstermektedir ki, ülkemiz özellikle alan kullanım kararları ve yine özellikle tarım toprakları bakımından önemli sorunlar yaşamaktadır. Ege Bölgesi genelinde konuyu ele aldığımızda, Büyük Menderes, Küçük Menderes Gediz ve Bakırçay Havzası tükenmekte olan bir görüntü sergilemektedir. Havzalar giderek kullanılmaz durumdadır. Bakırçay Havzası da bu yapıdan nasibini almış bulunmaktadır. O yüzden, Havzaya özellikle, Bayat-Bergama Ovası temelinde özen gösterilmelidir. En önemlisi Altın İşletmeciliği gibi kapsamlı bir alana kullanım kararı için, alınmış bulunan yargı kararları ivedilikle uygulanmalıdır.

Tekrar başa dönersek, zaman gerçekten, geçince unutulur mu?

Zaman alınıp satılır mı? Zamanı, zamanında yakalayamazsak ne olur? Zamanında kullanılmazsa, mekan nasıl oluşturulabilir? Doğru oluşturulacak Mekan, Sürdürülebilir Mekan, gelecekteki Yaşanabilir zaman değil midir?

Dünyada unutulmamalıdır ki, en güçlü şey ihtiyaçlardır. Yaşama ihtiyacı bunların başında gelir. Kısa vadeli, yüzeysel kazanımlar ya da kısa zamanlı, geleceksiz düşünceler, ihtiyaçların bütünü oluşturur, doğal ve kültürel kaynakları, tüketmekte, mekanı tahrip etmekte, üretkenliğini ortadan kaldırıp, Menderes Havzası gibi, Bakırçay Havzası gibi, yaşam için tehlikeli ortam durumuna getirmektedir.

Zaman yürütmektedir. Bergama tarihsel bir mekandır, tarımsal bir mekandır, termal bir mekandır ve turizm mekanıdır! O halde zaman, doğru ellerde doğru mekanları oluşturabilir ama yanlış ellerde ise bozulmuş, yıpranmış, geleceği olmayan, hatta tehlike içeren, yaşanamaz mekanları ortaya koyabilir. İşte Bergama'da, zaman ve mekan, bu kapsamda ele alınmalıdır. Zaman uygun noktada yakalanmalı, mekan geleceği olan, sürdürülebilir, yaşanabilir bir biçimde oluşturulabilmelidir. Yoksa, doğa, yanlış, "uzun bir zamana da yaysa", kendi doğrularıyla çok daha acı olarak, düzeltmektedir. İklim değişiklikleri, seller sular, çölleşme, böyle sonuçlardandır. Bu nedenle yaşanabilir Zaman ve Mekan uzman ellere bırakılmalı, doğaya saygı yitirilmemelidir. Siyaset, Politika ve Para, Plan ve Tekniği yönetmemeli Plan ve Teknik, Siyaset, Politika ve Parayı yönlendirmeli ve yönetmelidir. İşte bu kapsamda belki, "An Yaşanılır Tekrarlanmaz" diyerek, uygun zamanda, uygun mekana ulaşılabilir, burada da Bergama ve Bergama Halkı gerçek bir örnek oluşturmalı, çevre literatüründe yerini almalıdır!

Kaynakça:

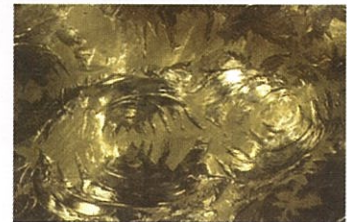
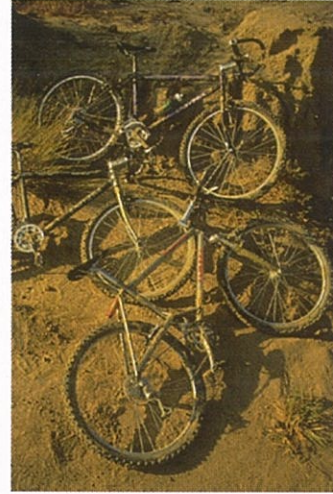
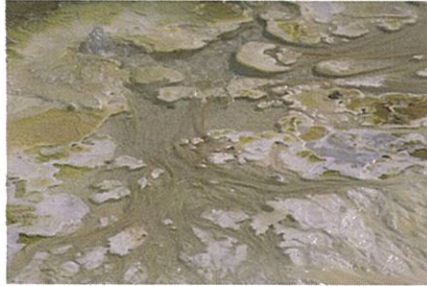
Anonim, 1990: "İl-İl Büyük Türkiye Ansiklopedisi", Milliyet Yayınları, İSTANBUL
Erdem, Ü., 1996: "Bergama Siyanürlü Altın Durum Tespit Bilirkişi Raporu"

Eriş, E., 1979: "Bergama Uygarlık Tarihi" Bergama Belediyesi Kültür Yayınları No: 2 BERGAMA

Ökeren, M. H., 1955: "Bergama Sevgisi" Bergama Belediyesi Kültür Yayınları No:17 BERGAMA

Övez, S., 1999: "Ovacık Altın Madeni İşletmelerinin Biyolojik ve Toksikoloji Durum Tespiti ve Risk Belirlenmesi" İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü, İSTANBUL

Özay, S., 2000: "Bergama Siyanürlü Altın Hukuk Süreci" Raporu, Baro, İZMİR.

Zaman, Mekan Süreci İçinde Yaşanabilir Çevre

Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
A.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Emekli Öğretim Üyesi

Geleneksel mimari peyzaj elemanlarının bahçe tasarımı içinde yorumu: IGA'83 Münich (Münih Uluslararası Bahçe Sergisi'83)'te Türk Bahçesi'nden bir ayrıntı (Tasarım: Prof. Dr. Yüksel Öztan, Dr. Turgay Ateş).

Giriş

Çağlar boyunca KÜLTÜR ve TARIM arasında yakın bir ilişki olmuştur. İnsan yaşamı boyunca süregelen bu iki olgunun anlatımı olan CULTURE ve AGRICULTURE sözcüklerinin birbirine benzerliği rastlantı değildir. Öte yandan, dünya uygarlık tarihine ilişkin evrensel boyutlarda iki önemli olgunun tartışmaları sürdürülmektedir. Yerleşik Köy Yapısı ile Bitkilerin Kültürü'nün hangisi tarih sürecinde önceliklidir? Belirli bitki türlerinin ve özellikle tahılların kültüre alınmasının tarımın doğuşuna neden olduğu bir gerçektir. Ancak, bitkilerin kültüre alınmasının sürekli hareket ve göçer durumdaki avcı toplumunun yerleşik düzene geçişe neden olduğu uzun süreden beri kabul edilen bir sav olmasına karşın, arkeolojik araştırmalar sonucu elde edilen kanıtlar günümüzde bu teorinin hatalı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kanıtlara göre, dünyamız da birçok bölgelerde insanlar kimi önemli bitki türlerini kültüre almadan önce Köy Yerleşmeleri'nde yaşamaya başlamıştı. Bilim adamları, insanları göçebelikten yerleşik düzene zorlayan nedenler arasında toplum baskısı ile toplayıcılık sonucu bir ölçüde yağmalanan doğal kaynakların giderek tükenmekte oluşunu göstermektedir. Kuşkusuz, yerleşik duruma geçiş bir süre sonra gerekli ve zorunlu olan teknolojik buluşlar için düşünme, yaratma ve uygulama eylemlerine olanak sağlamıştır.

Eyleme Geçiş ve Yerleşik Düzen Oluşumu

İnsanın mağara ve kayalar arasındaki sığınak türündeki doğal barınakları terk edip yapay konut oluşturmaktan günümüze değin yaklaşık 40.000 yıl geçti. Bu konutlar, temelsiz olarak toprağa sokulan dallardan oluşan, genellikle dairesel

planda kulübelerdi. On bin yıl önceleri ise, dünyanın belirli yörelerinde o döneme gelinceye kadar avcılık ve toplayıcılıkla sürdürülen besin sağlama yöntemi değişerek kültüre dayalı üretim biçimi benimsenmeye başladı. Dünya uygarlık sürecinin temeli ve kilometre taşı olan bu olgu, insanların ilkel ortamdan uygar ortama geçişinin bir simgesidir. Çünkü, yerleşik biçimin insan ve toplumsal yaşama getirdiği çok yönlü anlayış ve davranışların, özellikle düşünme, yaratma ve mülkiyet duygusu ile kendi savunma ve bireyler arasında işbirliği gibi eylemler üzerindeki geliştirici etkileri uygarlaşma için gerekli koşullardandır. Ancak, yerleşik düzen insanın bireysel beceri ve yaratılarını özendirirken, bir yandan da toplumsal eylem ve girişimleri de gündeme getirmiştir. Örneğin, kalıcı konut yapımı barınma gibi temel işlevle birlikte, tahıl ürününü öğütme ve depolama gibi teknolojik araç ve gereçlerin buluşuna olanak sağlamış; öte yandan, belirli sayıda basit yapıların önceleri köy, daha sonra da kasaba ve kent ölçeğindeki yerleşmeler gibi toplumsal eylemleri de yaygınlaştırmaya başlamıştır. Kalıcı yerleşmelere yakın alanlarda sürdürülmeye başlanan bitki kültürüyle birlikte, yabani hayvanların evcilleştirilmeye başlanması ve onlardan çok yönlü yararlanılması da önemli bir aşamadır. Çiftçilik ve ürün depolamasının yanı sıra, hayvan kültürü eylemine geçiş dünyanın çeşitli bölgelerinde M.Ö. 10.000 – 2.000 yılları arasındaki Neolitik Çağ'da olmuştur.

Böylece, insanların topraktan yararlanmaya ilişkin aşamaları Toplayıcılık, İlkel Tarım, Av ve Balıkçılık ile Çobanlık olmak üzere dört süreçten geçmiştir. Yerleşik düzene geçen insanların bu aşamaları ile zaman içinde sosyal yapıda "zengin" ve "fakir" insan sınıflarının oluşmaya başlaması kuşkusuz önemli olgulardır. Öte yandan, zaman içinde bitkisel ve

hayvansal ürünleri eğirme ve dokuma, seramik üretimi, metal eritme ve dökümü, ziynet eşyaları yapımı, pişmiş toprağın tuğlaya dönüştürülmesi, çömlek yapımı, gemi yapımı, tekerleğin bulunuşu ve taşıma araçlarında kullanılmaya başlanması ile yazı, zaman ölçümü, ölçü birimleri ve matematik gibi olgular tarım kültürünün zaman içinde pratiğe ve bilime dönüşmesidir.

Kamu Mekanları

Görülüyor ki, insan tarih öncesi dönemlerden günümüze değin çeşitli biçimlerde mekanlarda yaşamıştır. İnsanlar, bu mekanlar içinde öncelikle barınmaya, daha sonra ise sosyal eylemlere yer vermişlerdir. Kapalı mekanlar (yapılar), mahremiyet (gizlilik), güven ve dış etmenlerden korunma gibi işlevsellikte idiler. Öteki mekanlar ise, kapalı mekanların dışında kalan boşluklardı. İlk dönemlerde bu hacimler özgün nitelikte çeşitli doğa örnekleriydi. Ancak, zamanla kentleşmeyle birlikte (M.Ö. 5.000 yıllarından sonra) tarım kültürünün başlaması ve kentlerin doğmasıyla yavaş yavaş yapı aralarında çeşitli ölçü ve biçimlerde ara mekanlar oluşacak; daha sonra servis alanları işlevinde önce "yollar" ortaya çıkacak; onu takiben pazar yerleri meydanlar, spor alanları, özel sebze ve meyve bahçeleri ile sosyal yeşilliklere yer verilecektir.

Genel anlamı ile "MEKAN" insanın eylemlerini yerine getirdiği, onu kuşatan, bütünleşme ve sahip olma duygusunu yaratan, yatay ve düşey elemanlarla sınırlanmış üç boyutlu hacimsel bir düzenlemedir. Kamu mekanı bir biçimdir. Burada hem biçimin mantığı, hem de içeriğinin insan istekleri ve gereksinimlerinin bir sentezi niteliğini taşıması gerekmektedir. Bu

biçimi oluşturan binalar, sokaklar, meydanlar ve yeşil alanlar "Yapılanmamış ve Yapılanmış" alanlar bütünüdür. Bu tür kentsel açık alanların modalar, stiller ve üsluplarla belirlenebilecek bir kültürel boyutundan söz edilebilir. Kültürel boyutun tanımlayıcı unsuru sürekliliktir. Nitekim "güzel" olarak nitelendirdiğimiz bütün açık kentsel alanlarda bir kültürel sürekliliği yakalamak mümkündür.

Son yıllarda "Kamu Mekanları" olarak tanımlanan ve kentsel yerleşmelerin önemli bölümünü oluşturan bu alanlar, uzun süreler iç mekanların dışında kalan "boş alanlar" olarak görülmüş ise de, günümüzde bu anlayış bütünüyle değişmiş gibidir. Nitekim, kentsel ortak mekanlar olarak önem kazanan kamu mekanları, kentlerin gerçek gereksinimlerini karşılamada yeni görevler ve işlevler yüklenmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, kentlerimizde her nasılsa kalabilmiş açıklıkların, boşlukların ve serbest alanların gelecek yüzyıla devredilecek en değerli kanıtlar ve kaynaklar olacağı düşünülmelidir. Yerleşme alanlarımızdaki boşlukların ve açık alanların korunması ve yeni olanakların yaratılması, ülke yöneticilerinin, plancılarının ve toplumun XXI.yy için en önemli görevleri arasında olmalıdır. Batı ülkelerinde birçok konunun geçen yüzyılda, hatta daha önceki dönemlerde ele alındığını; bunlara ilişkin uygulamaların ve bazı kuralların günümüzde de geçerli olduğunu ve etkinliğini gıpta ile izliyoruz. Örneğin, Londra merkezinde XVII.yy'da kraliyet bildirisiyle topluma açılan Hyde Park, geçen yüzyılın ikinci yarısında Newyork'un en yoğun yerleşme alanı olan Mahhattan Adası ortasında uygulanan Central Park, yine geçen yüzyılda düzenlenen Londra merkezindeki Trafalgar Meydanı ile bir

ortaçağ kenti olan Viyana'nın orta kesimini çevreleyen yeşile dayalı Ring Sistemi günümüzde de işlevseldirler, simgeseldirler ve titizlikle korunmaktadır. Bu örneklerin günümüzde ve gelecekteki işlevleriyle hangi yapısal kullanışlar boy ölçüşebilir?

Kent Kimliği

Günümüzde birçok ülkeler kaybolan kimliklerini yeniden bulmaya uğraşmakta, var olan kimliklerine yeni yorumlar getirmekte ya da zayıflayan kimliklerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu arayışlar yalnızca siyasal bir eylem olmayıp, aynı zamanda kültürel bir eylemdir. Kültürel kimliğin somut olarak yansıdığı platformlar kentlerdir. Bu nedenle, söz konusu olan kimlik bir bakıma "KENT KİMLİĞİ"dir. Bunu yaratan öğelerden etkin olan biri ya da birkaçı kentin belleğini yaratır. Diğer bir anlatımla, kentlerde dördüncü boyut olan "ZAMAN"ı oluşturan "Tarihi Çevre"lerdir.

Tarihi çevrelerde yaşayan kişiler nereden geldiğini ve nereye gittiğini kestirebilirler. Bu anlayış içinde, zaman boyutuna dayalı kültürel sürekliliğin kentlerimizde genellikle üç boyutlu açık alanlarda yakalanması olanaklıdır. Bu sürekliliğin kimliği ise, alanın geometrisi ile bunu çevreleyen yapıların ya da fiziksel öğelerin biçimlenmesinde aranabilir. Sultanahmet Çeşmesi ve bunların oluşturduğu aksın odaklaştığı Sultanahmet Külliyesi ve Camii farlı dönemlerde bir kültürel bütünlük içinde oluşmuş olağanüstü bir açık mekanlar bütünüdür. Bu yapıların oluşturduğu açık mekan geometrisi San Marco

Su tasarımı için doğal elemanlardan yararlanma örneği; çocuklar için su-kaya kompozisyonu

Çocuk oyun alanlarında rekreasyonel amaçlı peyzaj donatı elemanları kompozisyonu. WIG'74 "Viyana Uluslararası Bahçe Sergisi"nde güneş sistemi temasına estetik açıdan plastik yaklaşım.

(Venedik) ya da Floransa'da Signoria Veccio gibi bir anda kavranamaz. Kuşkusuz bunun algılanması ancak içinde yaşanarak olanaktır. Örneğin, Kariye Camisi Meydanı, Beyazıt Çınaraltı Meydanı, Sultanahmet çevrelerindeki yapılar ve kafeleri ile yaşarken, Mısır Çarşısı yanındaki çiçek pazarı meydanı, eksi ev taklidi ve garip çiçekçi dükkanları ile dolduruluncaya kadar zaman içinde kazandığı çeşitli işlevlerle anlamlıydı. Bu itibarla, kent formunun ve kimliğinin ana bileşenleri olan meydan, sokak, blok, cephe gibi kamusal mekanların tanımlanması ve bunların kent ölçeğindeki rollerinin belirlenmesi, özellikle İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi şehirleşme baskısını yoğunlaştığı kentlerin gelişmesini yönlendirmesi açısından önem kazanmaktadır.

Bu nedenle, "MEKAN" insan boyutunun var olmasıyla anlam kazan-

dığından, içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini de karşılamak zorundadır. Bu anlayış içinde, mekansal tasarımın amacı yalnızca göze hoş gelen biçimler, belirli bir işlevi karşılayan mekanlar yaratmak olmamalı, duygusal etkilere sahip mekanlar amaçlanmalıdır.

Duygusal etkinliği olan bir mekan, derinlik, genişlik ve yükseklik dışındaki boyutları da beraberinde getirir. Bu olgu İngiliz siyasetçisi ve askeri Winston Churchill'in "Biz yapılarımızı biçimlendiririz, daha sonra onlar bizi biçimlendirir" özdeyişinde açıkça ifade edilmektedir. Buradan çıkan sonuç, davranışların mekanı biçimlendirmesi gibi, fiziksel çevrenin de kişinin davranışları üzerinde etkili olduğudur. İnsan-Çevre ilişkilerinin kaçınılmaz bir olgusu olan bu sonuçlar için özellikle kent merkezinde yer alan meydanlar

kentsel dinamizmin üst düzeyde yoğunlaştığı yerler olarak her dönemde en değerli ve ilginç prestij alanı olmuşlardır. Ticaret, yönetim, kültür ve eğlence etkinliklerinin bu alanlardaki konumu ve işlevleri bu alanları ilgi odağı yapan en önemli etkenlerdir.

Kamusal Mekanlar İçin Ulusal Planlar

Çağımızda kentsel gelişmelere bağlı olarak çözümü gereken iki konu vardır. Birincisi, kamu mekanlarının yerleşmelerde dengeli dağılımı ve bilinçli olarak alan kullanımı; diğeri ise, bu mekanlarda yer alan çeşitli donatı elemanlarının isabetli seçimi ve yerleştirilmesidir. Gelişmiş ülkelerde çok önceleri başlamış olan ve son yıllarda ülkemizde de ortaya çıkan kamu mekanlarını düzenleme

Rönesans Dönemi kent planlamasının en ünlü örneklerinden SAN MARCO MEYDANI (Venedik). Arka planda, XI. yy'da yapımı tamamlanan San Marco Kilisesi. Meydan son biçimini XII. yy.'da almıştır. Günümüzde meydanın göze çarpan özelliği otomobil trafiğine kapalı olmasıdır. Bu nedenle, insan ölçeğine uygun bir çevrenin yaratılmış olduğu bu meydanda, kent yaşamının insani duygular, davranışlar ve eylemler için özlenen işlevsel ve biçimsel özelliği vardır.

Bilimsel konuların estetik yorumlarda değerlendirilmesine ilişkin bir tasarım örneği: Keukenhof'da (Hollanda) soğanlı, rizumlu ve yumru bitki türleri koleksiyonunun yer aldığı 300 dekarlık, bilimsel ağırlıklı büyük bir bahçe örneği

çalışmalarının günümüz koşulları ve yaşam anlayışına uyum sağlayan ortamların yaratılması için yapıldığı kuşkusuzdur. Bu itibarla, plana dayalı olarak düzenlenmiş kamu mekanları, işlevsellik ve estetik yaklaşımların bütünleştiği ve kesiştiği formlardır, kamunun görsel ya da fiziksel kullanımına açık alanlar ve hacimlerdir. Kamu mekanları için kimlik arayışı ve yenilenme olgusu, aynı zamanda yeni kentsel objelerin (peyzaj donatı elemanlarının) yaratılması ve çoğaltılmasını zorunlu duruma getirmektedir. Başka bir anlatımla, günümüzde yaşama biçimi ve istemleri, yaşam ortamına yeni ürünlerin dahil edilmesi amacıyla plan-uygulama süreçlerinin gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Örneğin, önlenemez bir güç ve yoğunlukla kentleri dolduran ve havasını kirleten otomobil, varlığı ve yarattığı gereksinimlerle birçok sorunlara ve çirkinliklere neden olmuş ise de kent peyzajında otoyol çizgileri, bariyerler, gürültü önleyen canlı-cansız perdeler, kavşaklar, ışıklı tüneller, köprü ve viyadükler,

yoI işaretleri, aydınlatma gereçleri gibi objelerle yeni görüntülerin ve ilgi odaklarının doğmasına neden olmuştur.

"Kamusal mekanlar" ve "Peyzaj Donatı Elemanları" deyimleri ülkemiz için yeni kavramlardır. Bununla birlikte, geçmiş dönemlere ilişkin sokak lambaları, parmaklıklar, köprüler, yer döşemeleri, oturma elemanları, basamaklar, çeşmeler, havuzlar, yapılarla bütünleşen bazı ayrıntılar ile bitkisel elemanların yer aldığı kamu mekan örneklerini günümüzde de hayranlık ve nostaljik duygularla izliyoruz. Sayısı giderek azalmakta olan bu örneklerin görsel etkileri ile kullanımalarının hala geçerli olmasına karşın, kuşkusuz kentlerimizde iletişim, bilgi alışverişini geliştirme ve insanlar arası ilişkileri artırma gibi amaçlar, donatı elemanlarının nitelikli ve nicelik yönünden yoğun biçimde üretilmesi ile bu elemanların yer alacağı kamu mekanlarının çağdaş anlayışta düzenlenmesini gerektirmektedir.

Bu konudaki çalışmalar kentsel düzenleme biçiminde olmak üzere

"Kamu Tasarımı" anlayışında kendine özgü değer kazanmıştır. Giderek birçok ülkede "kentsel ortak mekanlar" için statüler oluşturulması ve kamusal mekanlarda kalitenin geliştirilmesi amacıyla ulusal bir plan ortaya koyacak politika oluşumuna çalışılması bu konunun kazandığı önemi göstermektedir.

Kentleri ara sokaklardan çevresine kadar bir ağ gibi kucaklayan "Kentsel Peyzaj Donatı Elemanları", ülkemizde belirli ve yaygın bir sistem anlayışı içinde ele alınamamıştır. Bu konuyla ilgili etkin bir endüstri oluşturmadan, örgütlenme ve ayrıntılı planlama yapmadan ülkemizin birçok kentinde gelişigüzel uygulamaların gerçekleştirildiğine tanık olmaktadır. Kuşkusuz, bir konuyu planlayıp sonuç alabilmek için, onun endüstriye dönüştürülerek üretiminin yapılması ve yaygın ölçekte uygulanabilir olması gerekliliği nedeniyle, ülkemizde kentsel peyzaj donatı elemanlarına ilişkin yetersizlik ve başarısızlığın nedeni bir dereceye kadar açıklanmış olmaktadır. Bu itibarla, bu konuda başarılı sonuçlara ulaşılmış

Kentlerde kültürel sürekliliğin yansımaları genellikle üç boyutlu alanlarda olmaktadır. Bu olgu aynı zamanda "kent kimliği" ni yaratır. Sürekli bir değişim içinde olan Ankara kentinin dünü, bugünü ve yarının ilişkin bir örnek: Bir döneme kadar adını yeşil dokuyla kanıtlayan olan Bahçelievler Semti'nden 1963 yılına ilişkin bir görünüm.

Ülkeleri incelediğimizde, donatı elemanlarına ilişkin teknolojinin ve ürünlerin var olduğunu, bu ürünlerin bir örgütlenme içinde yerine konabildiğini ve eskিয়েince ya da vandalizme uğrayınca yenilendiğini görüyoruz.

Ülkemizdeki Eksiklikler

Donatı elemanlarının üretim sorunundan sonra, ülkemizde konunun gerçek sahibi olan örgüt ve meslek açısından belirsizliğini vurgulamak gerekir. Kuşkusuz, "kentsel peyzaj donatı elemanları" tek başına ya da bütün olarak işlevsellikleriyle birlikte, kente kişilik ve kimlik kazandıran ayrıntılar ve tasarım öğeleridirler. Bu anlayış içinde konuyu çok yönlü ve geniş bir perspektif boyutunda algıladığımızda ve tamamını doğru olarak yaptığımızda, ülkemizdeki yanlışlıkların, eksikliklerin ve çirkinliklerin nedeni anlaşılabilir; tedavisi için yapılan çabalar eksiksiz ve güzel sonuçlar yaratır. Örneğin, ülkemizde kararlı, dengeli ve uzun ömürlü imar planına sahip bir kent; işlevsel ve estetik açıdan her türlü gereksinimlerimizi karşılayan ve içinde yaşamayı arzuladığımız bir meydan; yayalar için gerçek işlevini ortaya koyan doğru, eksiksiz ve güzel bir kaldırım örneği gösterebiliyor muyuz? Yayalar kaldırımında park eden otomobillerin hücumu altındadır; kaldırımlar bilinçsizce yükseltilmiştir, romatizmalı ya da yaşlı kişinin ve çocuğun kolaylıkla çıkamayacağı duruma gelmiştir, bordür ve döşemede kullanılan malzeme kalitesizdir; iklim koşulları açısından dayanıksızdır; döşemede uygulanan kesitlerde yer alan malzeme ölçüleri yetersizdir; yapılan uygulamaların ömrü kısadır.

Öte yandan, donatı elemanları için düşünce ve sorumluluklarımızı kentsel ve ülkesel ölçekte, evrensel boyutlara taşımak zorundayız. Çünkü, günümüzde dünyamız giderek ülkeler itibarıyla birbirleriyle kaynaşmakta, iletişim ağı kapsamı büyümektedir. Bu nedenle, evrensel ölçü ve ortak anlayışlar ortaya çıkmış, standartlara dayalı olarak belgelenmiştir. Özellikle kentsel kamu mekanlarının düzenlenmesinde bu evrensel uygulamaları göz ardı etmek olanaksızdır. Diğer bir anlatımla, kentlerimiz bir bakıma her ülkeden gelen insanların beğenisine hitap etmek durumundadır. Bu anlayış içinde kent yaşamı için ulusal ve uluslararası ölçüleri bu anlayışa dayalı kapsamda ele almak zorunluluğu vardır.

Buraya kadar, "Yaşanabilir Çevre" için genelde ve ayrıntıda açıklamaya çalıştığımız "Peyzaj Donatı Elemanları" kavramı kapsam ve içerik bakımından nedir? Ya da kavram itibarıyla bu

konunun tanımını kesin olarak yapmak olanağı var mıdır? Endüstri ürünleri tasarımcısı Prof. Dr. Önder Küçükerman "Endüstri Tasarımı ve Kent Mobilyaları" konulu bildirisinde (1989), zaman zaman bu konu için kullanılmakta olan "Kent Mobilyaları" deyimine karşı tepkisini şöyle belirtmektedir. "Mobilya sözcüğü, tasarımcı olarak hepimizi sıkmaktadır. Çünkü, gerçekten en mobil olmayan nesne şehir mobilyasıdır. Öyle bir isim aldı başını gidiyor, ama daha çok donatı anlamına gelmektedir." Kuşkusuz, kamu mekanlarında yer alan donatı elemanları için işlevsellik ve kimlik yaratma gibi olgular temel ilke olarak kabul edildiğinde, kentsel yerleşmelerde yer alan bu elemanların çeşitliliği ve görsel etkisi ile katkıları giderek artmaktadır. Bu durumda, herkese açık kamu sorumluluğunda olan yapılanmış ve yapılanmamış kamusal alanlarda bazı kişilerce kullanılmakta olan "Kent Mobilyaları" deyimini, koruma-estetik-eğlence-oyun ve ticari amaçlı olmak üzere genellikle mekanı tamamlayan ve tanımlayan olgular için kapsam ve içerik bakımından çok kısıtlı ve kısır bir anlatım aracı olmaktadır.

Yukarıda belirtmeye çalıştığımız donatı elemanlarıyla ilgili deyim kargaşasına ek olarak, diğer bir konunun "Kentsel Tasarım" olduğuna kısaca değinmek istiyoruz. Bu güne kadar belirli çevrelerde ele alınan bu konunun, günümüzde değişik disiplinler arasında bilimsel ve mesleki açılardan gündeme getirilerek tartışılması gerekli ve zorunludur. "Kamu Mekanlarının" düzenlenmesinde en önemli disiplin kentsel tasarımıdır. Bu mekanları yaşanır kılmak ve yaşanır kalmasını sağlamak bu disiplin çevresinde ki çalışmalara ve belli düzeyde örgütlenmeye bağlıdır. Kentsel Tasarım yeni belirlenen bir disiplindir. (Prof. Dr. Mehmet Çubuk, 1989) "görüşüne genelde katılmakla birlikte, ülkemizde son yıllarda düzenlenen bazı yarışmalar (çevre düzenlenmenin çeşitli konularında) ile bilimsel kuruluşlara bağlı birim ve ana bilim dallarının Kentsel Tasarım gibi birçok konularda çağrışım yapan bir başlığı taşımaması ayrı bir meslek disiplininin girişimi olarak görüyoruz. Bu durumu, Yaşanabilir Çevre'nin sorumlusu ve yetkilisi olarak gördüğümüz Mimarlık, Kent Planlama, Peyzaj Mimarlığı gibi meslekler açısından sorunlar yaratacağı düşüncesindeyiz.

Tarih boyunca uygarlaşma çabasını sürdüren insanların ortak amaçları "KENT TASARIMI" yapmak suretiyle içinde yaşanabilir "KENT"i yaratmaktadır. Bu itibarla, "KENTSEL

TASARIM" deyimini bu çok geniş kapsamlı bir olguyu ifade etmede kuşkusuz yeterli değildir. Önemli olan, "YAŞANABİLİR ÇEVRE" için ilgili mesleklerin konularını ve sorumluluklarını açık seçik belirlemek suretiyle mesleklerarası işbirliğine dayalı bir "SENTEZ"i oluşturmaktr.

Kaynakça

- Akbay, B., 1989. *Mimarlar ve kent alanları. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu.*
- Çubuk, M., 1989. *Kamu mekanları ve kentsel tasarım. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu.*
- İnceoğlu, N. ve ark., 1989. *Kamu mekanları tasarım ilkelerinin örneklerle irdelenmesi. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu.*
- Küçükerman, Ö., 1989. *Endüstri Tasarımı ve kent mobilyaları. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu.*
- Önsoy, C., 1989. *Çevre düzenlemede standart kavramları üzerine. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu.*
- Özcan, Y., 1969. *Peyzaj Mimarisi, Ders Notu Teksiri.*
- Özcan, Y., 1989. *Kent Yaşamında peyzaj donatı elemanları. Maison Française Dergisi, Haziran 1988, Sayı 38.*
- Simonds, J.O., 1983. *Landscape Architecture.*
- Tandy, C., 1973. *Handbook of Urban Landscape.*

Söz Uçar (dı) (Zaman, Mekan, Yaşanabilirlik Üzerine)

Bülent TANIK
Şehir Plancısı
TMMOB Eski Başkanı

Söz uçardı. Eskiden. Yazı idi kalan. Şimdi öyle mi? İnsan sözü yakalayabilir. Sözün uçup kaçamadığı bir mekan oldu insanın evreni. Bu nasıl oldu. İki teknolojik gelişmeyle, iki koldan sesi sözü yakaladı insan. Çok kaliteli ve çok dayanıklı kayıt ortamları tekrarlama ve iletme teknikleri geliştirdi. Öte yandan neredeyse yarım yüzyıldır kendini taşıma hızı, sesin birkaç katına ulaşmış bulunuyor. Bazı uçaklarda artık "km/saat" yerine "mak" ses hızı katsayıları konuşuluyor. Bu günlerde sestən on kat daha hızlı uçan uçakların yapımı gündemde. Einstein'ın "Işıktan hızlı hareketin maddeyi dolayısı ile zamanı ve mekanı yok edeceği" kuramının deneyimine ulaşmak pek de uzak görünmüyor.

Hızlı hareket edebilme becerisi, daha önceleri değişmez sanılan; toplumsal insanın dışında gibi duran pek çok kavramın böyle olmadığını, insanlığın gelişimine göre yeni içerikler kazanabildiklerini gösterdi. Dışsal ve nesnel gibi görünen zaman ve mekan kavramlarının da insana bağlı ve sosyal yapılar tarafından üretildikleri daha anlaşılır oldu.

Zaman'ın, takvim ve saatin, mekânın, kartezyen geometrinin, sorgulanamaz kimlikleri "tehlike"ye girdi.

Dünyanın kendi etrafındaki ve güneş etrafındaki hareketlerine endeksli modern zaman ve takvim ölçütleri ne kadar nesnel, ne kadar ezelden-ebede varmışlar gibi görünseler de toplumsal yaratılışları, kültürel yapıya bağlı konumları biliniyor. İnsanın ve maddenin dışında nesnel olarak var olduğu sanılan zaman'ın onlar olmadan da var olabileceği kanısı artık o kadar güçlü oturmuyor.

Günlük yaşamda da insan, maddi olanaklar çerçevesinde zamanı ve mekanı zorluyor. Postmodern zaman ve mekân kuramcılarının söyledikleri gibi "zamanı ve mekanı sıkıştırıyor". Belli şeyleri yapabilmek için gerekli zamanı ne kadar aza indirebilirse

başka şeyleri yapabilmek için kullanabileceği zamanı o kadar çoğalttığını biliyor. Böylece içine çok şey doldurarak iki nokta arasını sonsuz bölebilmek gibi-hayatı daha doğrusu zamanı uzatmanın yollarını arıyor.

Böyle bakıldığında insan ömrünü en çok uzatan hekimler arasına Edison'u ilk sıraya yazmak gerekmez mi? Elektriği ışığa dönüştürerek tüm insanlığın milyarlarca gecesini yaşanır kılmak bir başka zaman sıkıştırması biçimi sayılmamalı mı?

Şahmaran'dan ölümsüzlüğün sırrını kapmak için Yılan Kale'nin dikenli yollarında bir başına çile çekmek yerine, zamanı sıkıştırmak, mekanı "yırtmak" ve dünyayı küçültmek için insanlık topluca her koldan çalışıyor, üretiyor, geliştiriyor, aktarıyor, biriktiriyor.

Yaşamın kökenindeki hücre bütün canlılar için esas unsur olarak görünüyor. Hücre her biçimiyle yaşamın en küçük örgütlenmiş yapısı. Bir hücrenin oluşumu için atomların bir araya getirilip molekül, moleküllerin eklenip zincir, zincirlerin düzenlenip strüktür, strüktürlerin düzenlenip hücre yapılması gerekmektedir. Dört nükleotid, yirmi amino asit ve bir miktar da başka malzemeden protein molekülleri üretilmesi ve bundan ufak bir hücrenin olağanüstü karmaşık zarif iç yapısının oluşumu "bilgi" "plan" ve "enerji" gerektirmektedir. Bu çok büyük bir örgütlenme ve organizasyon işidir.

Bir insan için 60 trilyon hücrenin uyum ve işbirliği gerekir.

Yaşam için gerekli enerji güneşten gelir. Bitkiler güneş ışığını emerler; bu ışık karbondioksidi şekere dönüştürmekte kullanılır.

"Enerji dengesini sağlamak için canlı nesnelere, kendilerini oluşturmak için binlerce şeker molekülü üretmek zorundadırlar. Canlı olmanın anlamı, yalnızca düzen, organizasyon (örgüt), karmaşıklık (komplekslik) değildir. Daha önemlisi; kendisine karşı çalışan düşman bir çevrede yaratma yeteneği,

düzeni kurma, organizasyonu sağlama demektir”.

“.... yaşamın temelinde, canlı hücrelerin sürekli olarak yaratmaya, düzeni sağlamaya, örgütlenmeye, karmaşıklığa adanması vardır. Fizikçilerin bize bildirdiğine göre, cansız evren sürekli olarak düzenini yitiriyor. Herşey milyarlarca yıllık zaman ölçeğinde kargaşaya (kaos) doğru gidiyor. Termodinamiğin ikinci kanunu, entropinin (düzensizliğin fizikteki adı) evrende her yerde sürekli arttığını belirtir. evrende her şey son dengeye doğru ilerler.”¹

Görüldüğü gibi yaşam, ölü evrenin rasgele-saçılmışlığının dengesi-durağanlığı yerine, düzen kurmanın dengersizliğini ifade etmektedir. Hayat organize olabilmek, bunun için yaşam enerjisi gerekliliği demek iken; ölüm tam anlamı ile “kalıbı dinlendirmek” enerji getirmeyen düzensizlik konumudur.

“Canlı varlık, sürekli olarak “dengesizlik” durumu yaratmaya çalışır. Yaşam, raslantısallık karşısındadır ve düzen yaratır”¹.

İnsanoğlu yaşamı yaymak için evreni düzene sokmaya uğraşır. Evreni yaşanır kılıcı düzenleme planlı olduğunda ekonomik olur, daha az enerji gerektirir. Dünyanın aktüel yaşanabilirlik kapasitesi bütün entropik olumsuzluklara rağmen 6 küsur milyar insanın yaşayabildiği evrene dönüşmüştür.

“Çağımızın paradoksal süreci dünya küçülürken nüfusun büyümesi(dir.), çevre kirlenmesi bu sürecin kaba bir sonucu”dur.²

“Mimarlık elbette bir zaman makinesi değil. İstesekte bizi geçmişe döndüremez. İsteyeceğimiz de şüpheli, ne de olsa geçmişe dönmenin bir boyutu da dünya nüfusunun bir anda küçülmesi. Ama mimarlık alanında yaratıcı düşünme ile yapılabilecek şeyler var. İnsanları bir araya getiren mekanları tasarlarken hiç olmazsa bu faaliyetlerimizin sürdürülebilirliği korunabilir. Tasarladığımız yapıların enerji bütçesini küçülttükçe hiç olmazsa zaman kazanabiliriz. Bu anlamda mimarlık belki de bir zaman makinesi, zamanı yavaşlatan makine olabilir”.²

Bu yaklaşım, yapılı çevrede iç mekan ve dış mekan alanlarının tümünde yaşam için sürdürülebilirliği tasa etmeyi gerektiriyor. Tasarım, hayatı kolaylaştırmalıdır.

Mekanı ve zamanı canlı zincir için daha yaşanabilir kılmak, onu anlamakla desteklenebilir. Doğal temel kaynaklar, “besin zinciri”, “enerji” ve “düzenlilik” hayatın girdileri olarak mekan tasarımının gündeminde hep önde olmalıdırlar.

Yaşanabilirlik denince akla genellikle önce insan gelir. Oysa bu kavram başka her türlü canlıyı da içerir. En basit mikroorganizmalardan bitkilere, hayvanlara ve insanlara yaşam birbirini ayakta tutan bir zincirin adıdır.

Yaşanabilirlik kavramı bugün yurt ve dünya sevgisini, koruma ve kollama anlayışını çok daha geniş uzamlara yaymayı gerektirmekte. Bu evren-severliktir.

Evrenseverlik kavramı öncülleri olan yurtseverlik, insanseverlik (humanizm) gibi kavramların daha gelişmiş, daha ileri, içeriklenmiş halidir. Onları içerebilir, öncelik vermese de tazelik katabilir; çünkü bilim evrenin, birbiri ile ilişkili ve en genel anlamı ile, yaşayan bir şey, bir set, bir net (ağ) olduğunu kanıtlamıştır. Onsuz yurt sevgisi, onsuz hayvan ya da doğa sevgisi eksiktir, yarımıdır.

MİR uzay aracını geri çağırarak çöpünü uzayın boşluğuna bırakıvermeme kültürünü önüne koyduğunu gösteren insanoğlu, yeni yüzyılda edineceği bu yeni kavramla “evren sevgisi” ile genişleyen ufkunun adını koymuş olacaktır. Bilim ve siyaset bu kavramı programlaştırmakla yükümlüdür. Aksi takdirde insanlık; “Bir zamanlar ne mekanlar sevmiştim, aslında yoktular” şarkısını söyleyecektir.

Kaynaklar

¹ *Hayatın Kökleri*, Mahlon B. HOAGLAND TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları Dizisi: 1, Şubat 1995

² Sait KOZACIOĞLU, *Tasarımı Yeniden Düzenlemek*, Mimarlık 2000/296 s.61.

Mekana ve Zamana Eşdeğerde Önem Veren Bir Sosyal Bilimin Gerekliliği Üzerine

İlhan TEKELİ
Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Türkiye Bilimler Akademisi Üyesi

Giriş

Günümüzde sosyal bilimlerin kurgusu içinde zaman çok önemli bir yer tutarken, mekan ikincil bir konuma itilmiş ya da çoğu kez tamamen dışlanmış durumdadır.¹ Beşeri coğrafya gibi mekansal vurgusu yüksek bir bilim alanında bile mekan marjinal konuma itilen bir faktör haline gelmiştir. Beşeri coğrafya alanında kendisine yeniden yer arayan mekan kavramı “mekanda fark eder” formülasyonuna razı olmak durumunda kalmıştır.² Oysa bilimsel açıklamalarda zaman ve mekana farklı önem verilmesinin epistemolojik dayanakları olduğu söylenemez. Bu iki kavram aynı niteliktedir. Bilimsel olguların açıklanmasında biri için geçerli olan diğeri için de geçerlidir.

Bu yazıda temel sosyal bilimler alanında mekanın zamana göre marjinal konuma itilmesinin gerekçeleri sorgulanmaya çalışılacak, bu gerekçelerin tutarsızlığı karşısında zamanın ve mekanın eş konumda ya da önemde bulunduğu bir sosyal bilimin olanaklılığı araştırılacaktır.

Bunun için önce beşeri coğrafyanın tarihi içinde mekanın aşama aşama neden ve nasıl marjinal konuma itildiği betimlenecektir. İkinci olarak, mekanın marjinal konuma itilmesinin ne tür yanlış yorumlardan kaynaklandığı ve bu yanlış yorumların ne tür sonuçlar doğurduğu analiz edilecektir. Son olarak da zamana ve mekana aynı nitelikte ve önemde yer veren bir toplum bilim anlayışının ve getirilerinin ne olabileceği üzerinde durulacaktır.

Beşeri Coğrafyada Mekan Kavramının Aşama Aşama Marjinalleşmesi Üzerine

Bu yazıda önce beşeri coğrafyada mekan kavramının kıyıya itilmesinin son yüzyıl içindeki öyküsü üzerinde

durulacaktır. Beşeri coğrafyada, 19.Yüzyılın ikinci yarısından sonra, Darwin’in “Türlerin Köken” kitabının yarattığı etkinin de yardımıyla, materyalist yaklaşımlar hakim hale gelmişti. Bu materyalist yaklaşımın olguları açıklamakta başvurduğu mekanistik bir çevresel determinizmin yetersizliğinin anlaşılması, 20.Yüzyılın başlarında beşeri coğrafya alanında Yeni-Kantçılığın, yeni bir paradigma olarak yükselmesine neden oldu ve bu yüzyılın ilk yarısında hakimiyetini sürdürdü.

Neo-Kantist dönem

19. Yüzyılın sonunda Fransa’da Paul Vidal de la Blach ve Almanya’da Hettner’in başını çektiği Yeni-Kantçı beşeri coğrafya bir bölgesel yaklaşımdı. Yeryüzünün alansal (bölgesel) farklılaşmasını betimlemeyi ve açıklamayı kendisine esas ilgi alanı olarak seçmişti. Bu ele alışıta her bölge iç bütünlüğü olan tekil (unique) bir oluşum olarak görülüyordu. Bu oluşumda tarihin ve coğrafyanın bir içiçe geçmişliği sözkonusudur.³ Aynı dönemde bu içiçelik tarih alanında Annales Okulunca dile getiriliyordu. Yani bu dönemde coğrafyacılar bölgelerinin oluşumunu tarihsel, tarihçiler ise anlatılarını bölgesel olarak kuruyorlardı. Zaman ve mekan yaşanan olguların betimlenmesinde ve açıklanmasında benzer konuma sahipti. Bu analizlerde zaman dönemlere, mekan ise bölgelere ayrılarak giriyordu. Kantın chorography’sini (aynı yerde bulunan olguların betimlenmesi bilimi) bir chorology (bir yerdeki karşılıklı olarak koordine edilmiş olguların total nedenselliğini açıklayan bilim) olarak yeniden formüle ediyordu.⁴

Bu coğrafya determinist değil olumsaldı (possibilist, contingent.) Tekil olanın oluşumunu ortaya koyduğu için de beşeri coğrafya idiographic bir bilimdi. Genelini kurallarını ortaya

koymuyor (nomothetic) tekil olanın ortaya çıkışını betimliyordu. Bölge denilen, kendine özgü nitelikleri olan, tarihsel olarak oluşan bu bütünü parçaları arasındaki bir araya gelişte nomothetic bilimin bulgularından yararlanılabileceği yadsınıyordu. Bu ilişkileri açıklamakta sistematik bir coğrafyanın ya da diğer bilimlerin açıklayıcılığından yararlanılması gerekiyordu. Tekil ve tarihsel olan bu pek çok sayıda parçanın ve etkinin bir araya gelerek yarattığı bütündür. Bu çok sayıda parçanın ve etkinin ortaya çıkarabileceği bütünlüklerin pek çok sayıda seçeneği olduğu bir kombinasyonlar hesabıyla ortaya konulabilir, ama bu seçeneklerden sadece biri gerçekleşmektedir. Bu gerçekleşme de çok sayıda aktörün seçimleriyle tarihsel olarak yaşanmaktadır. Ama Yen-Kantçılar bu oluşum sürecini zaman içinde değişik olasılıklarla yapılan seçimlerin ortaya çıkardığı toplam sonuç olarak görmüyorlar, bu oluşumun gerisinde bir belirleyici özellikler kümesi bulunduğunu var sayıyorlardı. İşte bu özellikler kümesi coğrafyacının çok yönlü araştırmaları sonunda ulaşılabilecek olan sentezle ortaya konulmalıydı. Böyle bir senteze ulaşma arayışının gerisinde Kant'çı bilim anlayışının izleri hemen görülebilir. Kant'ın ele alışına uygun olarak, fenomenler alanının gözlemlerinden yola çıkılarak, nomenlerin alanın bölgeye ilişkin ideasına yaklaşma yöntemi uygulanmaktadır. Kantın ideasının yerini Yeni-Kantçı yaklaşımda çok daha esnek bir sentez arayışı almış bulunmaktadır.

Yeni-Kantçı coğrafya ve tarihte zaman ve mekan Kantçı gelenekten geldiği için mutlaklı. Öte yandan analizlere olaylardan ve olgulardan soyutlanmış nitelikleriyle değil, olay ve olgularda içerilmiş olarak yer alıyorlardı. Örneğin beşeri coğrafyada yeryüzünün bölgelere nasıl bölüneceğini araştırırken var olan bir şey bölünmeye çalışılmaktadır. Bu bölünmeye ilişkin analizlerde kullanılan girdiler fiziksel coğrafya bilgileridir, yani mekan analizler de soyut nitelikleriyle değil somuta (nesneye) içerilmiş olarak yer almaktadır. Bu durumda mekanın dışlandığını, ya da marjinal bir konuma itildiğini söylemek olanaklı değildir. Ama bu dönemde coğrafya alanı mekanın mutlaklığı ya da görelliği konusunda, mekana aşırı önem verildiği ya da ihmal edildiği konusunda bir tartışma yaşanmamıştır.

Bu coğrafyanın kendisine konu olarak seçtiği yeryüzü mekanının alansal farklılaşması dinamik bir olgudur. Bu dinamizmi doğa (fiziksel

coğrafya) ve toplum arasındaki etkileşim sağlamaktadır. Bu etkileşimde insanın sembolleştirme kapasitesi dolayısıyla biriken ve gelişme sağlayan bir kültür oluşturma süreci önemli bir rol oynamaktadır. Biriken kültür toplumları geliştirir ve değiştirirken, aynı zamanda da toplumların fiziki çevreleriyle yarattığı etkileşimin ortaya çıkardığı yeryüzünün farklılaşmasında da önemli değişimler yaratmaktadır. Denilebilir ki Yeni-Kantçılığın alansal farklılaşma dinamiğine ilişkin bu yönü, Kant'ın ele alışlarından değil 19.Yüzyılın ikinci yarısında yaşanan materyalist coğrafya akımlarından etkilenmiş ve Kantist coğrafyaya eklenmiştir.

Yeni-Kantist beşeri coğrafyanın ele alışına ilişkin bu kısa özetleme de bile, bunun gerisinde yeryüzü ve toplum ilişkilerine ait belli ontolojik kabullerin bulunduğu görülmektedir. Bu ontolojinin sanayi öncesi ve erken sanayileşme döneminin gerçekliğini temsil etmekte yeterli olduğu, ama sanayileşmenin ileri aşamasında yetersiz kaldığı söylenebilir. Bu savın belki de en iyi kanıtı Paul Vidal de la Blach'ın çalışmalarında görülebilir, tarımsal bölgeler için çok başarılı olan analizleri, sanayi bölgelerinde gücünü yitirmektedir. İnsanın gittikçe daha çok artan doğayı isteklerine uygun olarak değiştirme gücü, çok hızlı olan ekonomik ve toplumsal değişme Yeni-Kantist ele alışın ontolojik kabullerini yaşanan gerçekliğin yeterli bir temsili olmaktan uzaklaştırmıştır.

Öte yandan Kantist bilim felsefesi Newton fiziğinin başarıları üzerine kurulmuştur. Oysa yirminci yüzyılın başında Einstein'ın görellilik kuramı Newton fiziğini tahtından indirmişti. Yeni bilim felsefesi görellilik kuramını temel alarak oluşacaktır. Bu işlevi 1920'li yıllarda Viyana çevresinde gelişen Neopozitivizm görmeye başlamış ve bilim dünyasında hakim hale gelmişti. Bu gelişmelere karşı beşeri coğrafya alanında 1950'li yıllara kadar Neo-Kantizmin hakimiyetini sürdürmesi anakronik bir durum yaratıyordu. Beşeri coğrafya alanında Neo-pozitivist devrimin yaşanması gecikmişti.

Neo-Pozitivist dönem

Beşeri coğrafyaya neo-pozitivizmin geciken girişinin ilk işareti 1953 yılında Schafer'in ünlü yazısıyla başladı.⁵ Bu dönemde coğrafyada Neo-Kantist paradigmanın savunuculuğunu yapan Hartshorn'un adeta cansiperane direnişine karşın 1960'lı yılların başına geldiğinde coğrafyada kantitatif devrim diye de bilinen paradigma sıçraması önemli bir yol almıştı.⁶ 1960'lı yılların ortalarından itibaren de önemli ölçüde hakimiyetini kurmuştu. Nitekim

Amerikan Bilimler Akademisinin Coğrafya alanını yeniden tanımlamak konusunda kurduğu komisyonun 1965 yılında beşeri coğrafyayı insan faaliyetlerinin mekansal organizasyonun betimlenmesi ve açıklanması biçimindeki tanımlaması bu tarihte devrimin kendisini kabul ettirmiş olmasının bir kanıtı olarak alınabilir.⁷

Yeni paradigma da beşeri coğrafyadan beklenen insan faaliyetlerinin mekansal organizasyonunun betimlenmesi ve açıklanmasıdır. Ama neo-pozitivizmin coğrafyadan bunu evrensel olarak geçerliliği olan nomothetik yasalar geliştirerek beşeri coğrafya alanında gelişmeler gözlemlendiğinde, genelde iki farklı yaklaşımın izlendiği görülmektedir.

Bunlardan birincisini dönemin kantitatif coğrafyacıları izlemişlerdir. Viyana Çevresinin yaklaşımları paralelinde yeryüzündeki gözlemlerden yola çıkarak önce insan faaliyetlerinin mekansal dağılımına ilişkin düzenlilikler (patternler) saptamakta, sonra kademe kademe daha genel ilişkiler hakkında (açıklayıcı) önceden kestirici (predictive) yasalara geçilmesi beklenilmektedir.

İkincisini ise beşeri coğrafya alanına mikro ekonomiye mekan boyutunu sokmak amacıyla giren yerseçimi kuramcıları, ya da bölge bilimcileri izlemişlerdir. Toplumdaki bireylerin davranışlarına ilişkin başlangıç kabullerinden yola çıkarak insan faaliyetlerinin mekansal dağılımı için dedüktif çıkarsamalarda bulunmuşlardır. Bu çıkarsanan düzenliliklerin (pattern) ampirik gözlemlerle sınanmasıyla geçerliliklerini göstermeye çalışmışlardır.

Her iki yaklaşım da pozitivizmin bir uygulaması olduğundan önerilen yasaların geçerliliği bir biçimde dış dünyadaki gerçeklikle ilişki kurularak ve nesnel olarak gösterilmektedir. Her pozitivist gibi dış dünyanın nesnel temsilinin olanaklı olduğunu kabul etmektedirler. İnsan faaliyetlerinin mekansal organizasyonlarına ilişkin ister bir düzen gözleyebilmek için, ister bir çıkarsama yapabilmek için bir dile gereksinme bulunmaktadır. Neo-pozitivist coğrafya dil olarak geometriyi seçmiştir. Bu geometri çoğunlukla Euclid geometrisi olmuştur, ama yaklaşımın genelliği içinde bunun Non-Euclidean ya da topolojik geometriler olmasını engelleyen bir şey yoktur.

Dış dünyanın temsilinde bir tür geometrinin seçilmiş olması üzerinde biraz durmak gerekir. Neo-Kantist Coğrafyanın dış dünyayı temsil aracı haritadır. Kuşkusuz hiçbir haritanın dış dünyanın gerçekliğini tüm ayrıntısıyla temsil edemeyeceğini, temsil ettiği

şeyler arasında seçimler yaptığını, kullandığı sembollerle nesnel temsilin ötesine geçen anlamlar yüklediğini biliyoruz.⁸ Bütün bunlara rağmen Neo-

Kantist dönemin haritası büyük ölçüde dış dünyanın ölçek değiştirilerek nesnel temsiline gerçekleştirildiği iddiasını taşıyordu. Neo-pozitivist coğrafya da belki aynı haritayı kullanarak olguların dağılımını harita üzerinde işaretliyordu. Ama bu saptamaları yeniden bir geometrik dille ifade ediyor, yasalarını ya da kuramını bu dili kullanarak geliştiriyordu. Neo-pozitivist haritayı yorumlayarak ondan elde ettiği bir üst dil olan geometriyle mekansal organizasyonu betimlemek ve açıklamak istiyordu.

Böyle bir dilin seçilmesinin en önemli sonucu mekanın analize nesnelere içerilmiş olarak değil de nesnelere soyutlanmış özellikleriyle adeta saf olarak katılmasıydı. Böyle bir temsil Neo-pozitivistin mekanı mutlak değil göreliliği kabul etmesiyle de yakından ilişkilidir. Mekan var olan bir şey değildir, nesnelere göreli konumları tarafından oluşturulmaktadır.⁹ İnsan faaliyetleri ve onlarla ilgili nesnelere dağılım düzeninin geometrinin dilini kullanarak saptamasında bir sorun yoktur. Bu düzenin açıklanmasına gelince açıklayıcı değişkenlerin önemli bir kısmı da bu geometrinin kendi içinden gelmeye başlamıştır. Açıklamada gözlenen düzenliliğe (pattern) ilişkin uzaklık, erişilebilirlik, yoğunluk, merkezlik, bağlantısı bulunmak vb. değişkenlerin betimlenen düzenliliği açıklamakta kullanılmıştır. Bu değişkenler kullanılarak açıklanan her düzenlilik ilişkisi, gözlenen kalıbın (pattern) bir iç belirleyiciliği olduğunu ortaya çıkarmış olmaktadır. Saptanan her iç ilişki sistemin serbestlik derecesinde bir azaltma yaratmaktadır. Neo-pozitivist ele alışın en gelişmiş kuramı olan merkezi yerler kuramında serbestlik derecesi bire kadar düşebilmektedir. Sistem içinde en büyük yerleşmenin yeri belirlendiğinde toplam sistem belirlenmiş hale gelebilmektedir. Böyle iç belirlenmesi yüksek olan bir kuramın dış dünyanın gerçekliğine oturtulması ve sınavmasında pek çok sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Mekansal organizasyon yaklaşımın böyle bir noktaya varmasında bir dil olarak geometrinin kullanılmış olmasının katkısı da bulunmaktadır.¹⁰ Geometri gibi gelişmiş bir calculus'un kullanılmasının mekan organizasyonu yaklaşımını erken bir aksiyomatikleşme arayışına ittiği ve bu tür sorunlarla karşılaştığı söylenebilir.

Mekan bu coğrafya yaklaşımında göreliliği kabul edilmesine karşılık, mekanı mutlak kabul eden Neo-Kantçı

coğrafyadan çok daha ön plana geçmiştir. Mekanın göreliliğinin kabulü onu geri plana itmiş daha öne çıkarmıştır. Bu özelliği de mekansal organizasyon kuramlarının mekansal fetişizmi yapmakla eleştirilmesine neden olmuştur. Ama bu özellikler bu kuramın fiziki planlama çalışmalarına kolayca eklenmesine yol açmıştır. Bir yandan planlılar tasarımılarında yol gösterirken, öte yandan onların seçme olanaklarını önemli ölçüde sınırlamıştır.

Gerçekte mekanın göreliliğini kabul etmiş bir yaklaşımın mekansal fetişizmle eleştirilmesi beklenemez. Göreliliğinin kabulünde mekanı fetişleştiren bir şey yoktur. Bu kanıyı doğuran önerilen kuramın iç belirleyiciliğinin yüksek tutulması ve dış faktörlerle müdahale edilmeye kapalı kalmasıdır. Bu ise toplumsaldan ya da bireylerin seçimlerinden etkilenmeye kapalı kalması demektir. Böyle olunca da mekanı fetişleştirme eleştirisi ortaya çıkmaktadır.

Çok paradigmatlı beşeri coğrafya dönemi

1968 öğrenci hareketleri siyasal alanda çok önemli sonuçlar doğurmasa da, akademik yaşamda bilime yaklaşımda bir anlamlilik krizi yaşatarak bir çok gelişmenin yolunu açmıştır. Neo-Kantist coğrafya karşısında Neo-Pozitivist coğrafya hakimiyetini kurarken ortaya çıkan anlamlilik krizi pek çok toplum bilim alanında olduğu gibi beşeri coğrafya alanında da çok paradigmatlı bir gelişmenin yaşanmaya başlamasına neden olmuştur. Varolan coğrafya paradigmatlarının yanına, fenomenolojik coğrafya, değişik türleriyle Marksist coğrafya, anarşist coğrafya, humanist coğrafya ve bunların değişik eklettik karışımları eklenmiştir. 1970'li yıllarda yaşadığı bunalımdan sonra 1980'li yıllarda dünya ekonomisinin bu bunalımdan bir yeniden yapılanma ile çıkacağı açık hale gelmiştir. Ekonominin yeniden yapılanması ise coğrafya alanına yapısal değişim sırasında yerleşme kalıplarının nasıl değişeceği sorusunu gündeme getirmiştir. Bu da yapısal coğrafya yaklaşımının gelişmesine kaynaklık etmiştir. 1980'li yıllardan sonra sosyal bilimlerde gelişen postmodernist eleştiri bir sosyal bilim kuramından beklenenin ötesine geçmiştir. Onun beklenen ereksel olanın ya da belirlenmiş olanın önceden kestirilmesi değildi. Böyle bir toplum biliminin, değişebilecek olanı değişmez gösterdiği, sonuçta bireyi şeyleştirdiği, ona kendisini gerçekleştirme olanaklarını kaybettirdiği için anlamlilik kriziyle karşılaşılıyordu. Sosyal bilim insanlarını önünü açmalıydı.

Yaşanan bu çok yönlü dönüşüm içinde beşeri coğrafyanın mekansal faaliyetlerin organizasyonlarında bir düzenlilik aranması sorulmaması gereken bir soru olmaya başladı. Esas olan toplumsal süreçlerdi. Bu toplumsal süreçlerde değişik nedenler dolayısıyla ortaya çıkan değişimler, mekansal organizasyonun biçimini belirleyecekti. Mekansal organizasyon edilgen olardı. Sosyal süreçlerin değişmesi için değişik coğrafya yaklaşımları farklı nedenler ileri sürüyordu. Kimi teknolojik ve kültürel birikime bağlıyor, kimi toplumsal hareketlere dayandırıyordu, kimi de dünya ekonomisinin bunalımdan çıkabilmesi için gerekli yapısal düzenlemeler üzerinde duruyordu. Ama belirleyici olan sosyal süreçti. Analizlerde sosyal sürece verilen bu öncelik, sürecin içinde ayrılmaz bir biçimde bulunan¹¹ zamanın toplumsal analizlerde mekana göre daha ön planda bir yer almasına neden oluyordu.

Bu yaklaşım Lefebvre'nin sözcükleriyle mekanın ürettiği biçiminde ortaya konuldu.¹² Mekanın ürettiği söylenildiğinde daha önce var olandan farklı bir şeyin üretilmesi kastedildiğinden bir bakıma mekanın göreliliği de kabul edilmiş olmaktadır. Ama ürettiğini söylediğimiz de mekanı Neo-Pozitivist coğrafya da olduğu gibi soyut özellikleriyle ortaya koymuyoruz. Toplumsal olarak üretilmiş nesnelere aracılığıyla onlar tarafından içerilmiş olarak ortaya konulmaktadır. Bu bakımdan Neo-Kantist coğrafyada mekanı analizlere doğaya (fiziki coğrafya) içerilmiş olarak girmesinde olduğuna benzer bir durum söz konusudur. Mekanın ürettiğini söylediğimizde de mekan analizlere nesnelere içerilmiş olarak girmektedir. Ama bu haldeki nesnelere doğa tarafından verilmiş değil sosyal olarak üretilmiş olanlardır.

Aslında coğrafyacılar mekanın bu biçimde sosyal olana içerilerek zamana göre ikinci plana itilmesine kolayca razı olmamakta, mekanın görmezden gelinen rollerine açıklik kazandırmak istemektedirler. Bu konuda coğrafyacıların farklı stratejiler izlediği görülmektedir.

Lefebvre mekan bilinci yüksek bir toplum bilimci olarak, üretimin sosyal ilişkilerinin ancak mekansal olarak varolduğunda sosyal varlığından söz edilebileceğini, bu sosyal ilişkilerin kendilerini mekana kazırken üretirler¹³ demektir. Burada sosyal mekansal olduğu üzerine vurgu yapılarak söylenmektedir, ama bu ele alışta mekanın etkisi konusunda önemli ipuçları elde edilememektedir. Bunun nedeni de mekanın varlığının adeta sosyal ilişkilerden önce garanti altına alınmasıdır.

Sayer ise yaklaşımını "mekanda fark eder" ifadesiyle ortaya koymuştur.¹⁴ Burada sosyal süreçlerin öneminin yadsınması yoktur. Ama bu sosyal süreçlerin kendisinin mekansal niteliklerinin olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Sosyal süreçler belli bir mekanda olduğu için o mekandan etkilenmektedir. Aslında bu süreç sosyo-mekansaldır. İçinde bulunduğu mekânın özelliklerinden de etkilenerek gelişen sosyo-mekansal süreç mekânı yeniden üretmektedir. Bu yolla mekânın oluşumunun edilginliği bir ölçüde de olsa azaltılmaktadır. Bu durumda bir bakıma sosyal süreçten mekansal sonuca giden bu mekansal sonucun geri dönerek sosyal süreci etkilemesi, etkilenmiş sosyal sürecin yeni bir mekansal sonuç yaratmasını öngören iteratif bir çözümleme söz konusu olmaktadır. Buradaki her geri besleme ilişkisi bir öncekine göre küçük olacak ve geri beslemenin etkileri ikinci ya da üçüncü adımda sönmülenecektir. Ama ortaya çıkan sonuç mekandan da etkilenmiş olacaktır. Eğer bu geri besleme etkileri çok küçük kalıyorsa sonuç üzerindeki etkisi sınırlı kalacak ve sosyo-mekansal bir süreçten söz etmek çok anlamlı olmayacaktır.

Toplum bilimlerinde yaşanan anlamlılık krizlerinin sonucunda toplumsal gelişmenin daha önceden kestirilen bir noktaya ya da ereksel konuma varması biçiminde tanımlanmasından¹⁵ vazgeçilmiştir. Bu durumda insanların tek tek seçmelerinden, eylemlerinden, etkilenerek oluşan süreçlerin ortaya çıkardığı önü açık bir gelişme söz konusudur. Bir kuramın mutlaka geleceğe ilişkin kestirimlerde bulunması gerekmez. Doğa bilimlerinde de bu tür kuramlar vardır. Evrim kuramı ve jeoloji bu türde geleceğe ilişkin kestirimde bulun-mamasına karşın açıklayıcılığı olan kuramlardır.¹⁶

Bu bakımdan toplum bilimleri alanlarında Giddens'in yapılanma kuramı özel bir önem taşımaktadır. Artık bir yapıdan diğer bir yapıya geçen sosyal değişme değil, sürekli olarak değişmekte ya da yapılanmakta olan bir toplum söz konusudur. Bu yeniden yapılanmakta olan toplum içinde mekânın dışlandığı söylenemez. Her yaratılan küçük küçük yeniden yapılanma içinde şu ya da bu biçimde mekânın etkisi bulunmaktadır. Ama bu etki söz konusu her yeniden yapılanma adımı içinde ancak ayrıca araştırılarak açığa çıkartılabilir. Bu süreçten soyutlanarak gösterilebilecek ayrı bir mekansal etki yoktur.

Yeniden yapılanmanın her adımındaki mekansal etkiyi ortaya koymanın nasıl analiz edileceği de

mikro düzeyde bireylerin davranışlarının önceden kestirilmesine ilişkin bir ön kurama gereksinmesi olacaktır. Bu ister Neo-Pozitivistik bir yer seçimi kuramı, ister habituslara dayanan Bourdieu'gil bir açıklama ya da başka kuramlar olusun bir kurama gereksinme duyuracaktır. Bu da bir anlamda çok paradigmatik bir coğrafya alanının varlığını sürdürmesinin işlevlerinden birini ortaya çıkarmış olmaktadır.

Varacağı nokta açık bırakılan toplumsal gelişme süreçleri ve bunun ürettiği mekânı ele alan beşeri coğrafya yaklaşımlarının ortaya çıkaracağı kuramların Neo-Pozitivistik coğrafyanın mekansal organizasyon kuramları gibi belli bir mekansal yapıya işaret etmeyeceği açıktır. Bu nedenle bu kuramların fiziki planlılara mekansal organizasyon kuramları kadar yardımcı olmayacağı sonucuna ulaşılabilir. Ama bu saptama 1960'lı yılların planlama anlayışı için doğrudur. Oysa günümüzde planlama anlayışı da değişmiştir. Günümüzde, geleceğin mekansal kalıplarını şimdiden tüm ayrıntılarıyla belirlemeye çalışan bir plandan çok, geleceğin oluşumunu doğabilecek olan yeni fırsatların değerlendirilmesine açık bırakan, ilgisini ayrıntılara değil stratejik kararlara yönelten bir planlama söz konusudur. Bu planlama biçiminde gelecekteki oluşumlara açık esneklikler bulunacaktır, ama bu açıklığa ya da esnekliğe performans göstergeleriyle sınırlamalar getirilmiştir. Tüm bu oluşum sırasında ortaya çıkan bu mekansal yapının belli konularda belli performansları yerine getirmesi beklenilmektedir.

Böyle bir planlamanın beşeri coğrafyadan kendisine sağlamasını beklediği bilimsel bilginin niteliği de farklıdır. Artık iç belirleyiciliği çok yüksek, serbestlik derecesi çok azalmış, geometri diliyle ifade edilmiş bir kurama gereksinme yoktur. Gereksinme duyulan az sayıda ilişkiyi belirleyen, serbestlik derecesi oldukça yüksek bir kuramdır. Ama bu yeterli değildir, bunu tamamlayıcı bir başka kuramsal çerçeveye daha gereksinme vardır. O da gerçekleştirilmesi istenen performans göstergeleriyle verilen kararları ya da yapılan uygulamaları ilişkilendiren önermelerden oluşacaktır.

Varolan beşeri coğrafya paradigmatlarının sadece birinin bu gereksinmeyi tümüyle karşıladığını söylemek zordur. Performans uygulama ilişkisini Neo-Pozitivistik paradigma içinde karşılarken, bir kısmını bu paradigmanın kavramlarıyla karşılamak olanağı bulunamaz. Başka paradigmatların kavramları ve ilişkilerinden yararlanmak gerekir. Örneğin mekânın taşıdığı

anlamlarla ilgileniliyorsa pozitivizmin tüm işaretlerinden sembollerinden arındırılmış mekân kavramı yetersiz hale gelecek, fenomenolojik coğrafyanın sembollerle anlam yüklenmiş yer (place) kavramlarını kullanmak gerekecektir.

Üç aşamalı gelişmesi içinde beşeri coğrafyanın yerle (geo) ilişkisinin kopması ve mekânın zamana göre marjinalleşmesi

Son yüzyıl içinde beşeri coğrafyanın üç aşamalı gelişmesini gördük. Birinci aşamada yeryüzüne içerilmiş bir mutlak mekân söz konusudur. Bu aşamada yeryüzünün fiziki coğrafyasının (doğa) bunun üzerinde oluşan toplumsal düzeni büyük ölçüde (hiç olmazsa belli ölçüde) belirlediği kabul edilmektedir. Eğer böyle sıkı bir belirleyicilik öngörülüyorsa toplum ya da yaşam biçimi sabit kalacaktır. Böyle bir analiz içinde zamana pek bir yer yoktur. Kuşkusuz 19. ve 20. yüzyılda toplumlarda yaşanan değişimler göz önüne alınırsa hiçbir toplum biliminin değişimin olmadığını varsayamayacağı açık hale gelir. Onu analize katmak durumundadır. Nitekim Neo-Kantist coğrafya da daha önce üzerinde durduğumuz biçimde değişimin eklemlemesine olanak vermiştir. Ama bu doğayı (mekânı) dışlamayan bir eklemlemedir.

İkinci Neo-Pozitivizm aşamasında ise görece mekân kavramının kabul edilmesi ve mekânın nesnelere soyutlanması ve geometrinin dil olarak kullanılmasıyla analizlere katılmasının ne tür bir mekân organizasyonu kuramı ortaya çıkardığını görmüştük. Bu yolla beşeri coğrafyanın yeryüzüyle ilişkisi koparılmıştır. Coğrafya sözcüğünün başındaki "geo" nun yer yuvarlığını işaret ettiği hatırlanırsa bu kopuşun coğrafya bakımından önemi daha iyi anlaşılır. Adeta kendisini konusunun dışına ittiği görülür.

Üçüncü aşamada ise toplumsal süreçlerle üretildiği kabul edilen mekân yeniden nesnelere içerilmiş olarak düşünölmeye başlamıştır. Ama bu nesnelere doğa tarafından dıştan verilen değil, toplumsal tarafından üretilendir. İkinci aşamada yeryüzünden koparılmış olan mekân üçüncü aşamada toplumsal tarafından üretilir hale gelmiştir. Birinci aşamada mekânı da içeren doğal çevre toplumsal olarak mekânı üretir hale gelmiştir. Toplumsal olan yoksa mekân da yoktur. Toplumsal olan ise hızlı değişim içinde bulunduğundan belli bir yönde akıp gittiği varsayılan zamanla sıkı sıkıyla ilişkilidir. Geçen zaman toplumsalda büyük

değişikliklerin gözlenmesine neden olacaktır. Böyle bir söylem içinde zaman belirleyen gibi görünürken, mekan belirlenen halinde ele alınacaktır.

Beşeri coğrafyanın üç aşamalı gelişme öyküsü içinde zamanla mekanın konumları tamamen yer değiştirmiştir. Önde ve belirleyici olarak ele alınan mekan, yerini zamana bırakarak ikincil hale gelmiştir. Oysa epistemolojide zaman ve mekana ilişkin çözümler bu iki kavramın benzer nitelikte olduğunu toplumsal olguları açıklamakta aynı biçimde kullanılmaları gerektiğini ortaya koyuyor. Bunlardan birine farklı bir önem verilmesi yapılan çözümlerinde belli sapmalar bulunmasının bir kanıtı olarak ileri sürülebilir. Bu nedenle zaman ve mekanın birbirine göre üstünlüğü olmayan ele alışı geliştirmeye çalışmak yararlı olacaktır.

Beşeri Coğrafya İçin Yeni Bazı Kavramlaştırma Olanakları Üzerine

Beşeri coğrafyada zamanın öne geçerek mekanın geri plana itilmiş olmasının gerisinde iki neden olduğunu düşünüyorum. Bunlardan birincisi mekana ilişkin kavramlaştırmasının toplumun günümüzde ulaştığı gelişme aşamasında yetersiz kalmasıdır. İkincisi ise beşeri coğrafyanın nedensellik (causality) ve olumsuzluk (contingency) kavramlarının zaman ve mekanla ilişkileri konusundaki yorumunun taşıdığı yanılmalıdır.

Mekanın ilişkisel olarak temsili beşeri coğrafyanın günümüzdeki gereksinimlerini karşılamakta yeterli olabilir mi?

Coğrafya'nın tanımı gereği yeryüzüne ilişkin adeta ona bağlı bir bilim olması, bu alanda mutlak ya da göreceli mekan tartışmasını daha başlangıçta anlamlı olmaktan çıkarmaktadır. Bu tartışma fizik gibi daha evrensel iddialar taşıyan bir bilim alanı için çok anlamlıdır. Coğrafya da birden anlamını yitirmektedir. Mekanı nesnelere birbirine göre konumlarının oluşturduğunu kabul eden bir coğrafyacı için bile mutlak mekanın varlığını kabul etmeye yakın bir durum söz konusudur. Çünkü coğrafya alanında bu göreceli mekanı oluşturan nesnelere biri yeryüzüdür. Coğrafyayı ilgilendiren her olgu buna referansla gerçekleşecektir. Yeryüzünün varlığı mutlaklık ve görecelik tartışmasını coğrafya pratiği bakımından anlamlı olmaktan

çıkaracaktır. Nitekim insanların günlük yaşamlarında mekanın varlığına ilişkin bir mekan sezgisine sahip olması, günlük dilekli kullanıcılarının mutlak mekanın varlığına işaret etmesi bu nedenledir.

Coğrafyanın gelişme tarihine ilişkin yaptığımız kısa çözümleme, mekanın analizlere soyut özellikleriyle mi, yoksa mekanı oluşturan nesnelere içerilmiş olarak mı katılacağına ilişkin tartışmanın, mekanın göreceli ve mutlaklığı üzerindeki tartışmadan daha önemli olduğunu ortaya koymuştur. Beşeri coğrafyanın mekan organizasyonlarının betimlenmesi ve açıklanması olarak görüldüğü aşamada, bu kurumsal yaklaşım kendine dil olarak geometriyi seçince, mekan nesnelere bağımsız soyut özellikleriyle temsil edilmiştir. Mekanı oluşturan bu nesnelere tüm özellikleri unutulmuş adeta bir geometrinin köşe noktalarını belirleyen bilyalar ya da monadlar haline gelmiştir. Böyle bir mekan temsiliinin sosyal kuramla kaynaşması da büyük zorluklar yaratmıştır.

Üçüncü aşamada mekanın üretilmesinden söz edilmesi bu bakımdan önemli bir değişiklik getirmektedir. Mekan nesnelere birlikte üretilmektedir. Yani mekan nesnelere içerilmiştir. Kuşkusuz bu üretilen mekanın bazı özelliklerini nesnelere soyutlayarak, elde edilen temsil biçimlerinden yararlanarak, bazı düzenliliklerin varlığını araştırmak olanaklıdır. Ama böyle bir araştırma nesnelere kaynaklanan açıklamaları görmezden gelmiş olacak, toplumsal kuramla ilişkilendirilmekte zorlukla karşılaşılacaktır. Öte yandan sadece nesnelere yüklenmiş, gizleştirilmiş bir mekan anlayışı da mekanın etkisinin ortaya çıkarılmamasına neden olacaktır, mekan kolayca görmezlikten gelinebilecektir.

Bu sorunlardan kaçınmanın yolunun mekanın ilişkisel olarak temsil edilmesi olduğu düşünülebilir. Bir mekanın üretilmesi ilişkisel potansiyelleri üretilmesi olarak düşünülür. Nesnelere mekanı oluşturacak şekilde belli yerlerde üretildiklerinde, ya da birbirlerine göre yeni bir konum seçtiklerinde bir ilişkisel potansiyeli yaratmış olmaktadır. Bu potansiyel aslında iki farklı değişkene bağlıdır, bunlardan birincisi mekanın soyutlanmış (isterseniz geometrik diyebilirsiniz) özellikleri diğeri nesnenin kendi özellikleridir. Bunu biraz açmak gerekirse bir nesnenin etkileme potansiyeli uzaklıkla azalacak, bulunduğu merkezi konumla artacak, yani bu tür pozisyonel özelliklerden etkilenecektir. Bunlar nesnenin mekandaki konumuyla ilişkilidir. Bunların dışında nesnenin kendisinin

özellikleri de etkileme potansiyeline doğrudan katkıda bulunacaktır. Üretilen mekan sürekli olarak ilişkisel potansiyelini artıran ve ilişkisel potansiyeli farklılaşmasını değiştiren bir mekandır.

Bu ele alışı zamanla mekan hem soyutlanmış nitelikleriyle hem de üzerindeki nesnenin özellikleriyle analize katılmış olacaktır. Mekanı ilişkisel ele alışı daha da öteye götürerek aktör ağ kuramında (actor network theory) olduğu gibi¹⁷ nesne tamamen devreden çıkartılabilir. Bir nesnenin varlığından ancak diğer nesnelere ilişkilerini içermesi ve onları temsil etmesi halinde söz edilebileceği kabul edilebilir. Bir nesne ancak diğerleriyle ilişkisel içinde olduğunda bir değere sahip olacaktır. Bir nesnenin kendisine ilişkin özellikleri (attributes) yoktur, onu diğerleriyle ilişkisi belirler. Böyle bir ele alışı bir nesnenin varlığından, kararlılığından söz etmek olanaksız hale gelir. Nesnenin içinde bulunduğu ağ ilişkileri arasında sürekli bir gerilim vardır. Hiçbir özelliğinin sürekliliği garanti altında değildir. Her şey geriye dönebilir. Olguların zaman içinde sıralanmasında verili düzenlilik yoktur. Böyle olunca zaman yeniden geriye itilmiş olur. İlişkisel mekan ön plana geçer. Bu nedenle mekanın ilişkisel olduğunu nesneyi ortadan kaldıracak bir düzeye getirmemekte yarar vardır.

Abartılmamış bir ilişkisel mekanda nesnelere ilişkilerden ayrı bir varlığı olacaktır. Ama çok genel olan nesne kavramını içine girenleri belli bir ayrıma tutmakta yarar vardır. Nesne kavramı burada hem canlıları hem cansızları kapsayacak genişlikte kullanılmaktadır. İnsan ve diğer canlı objelerin ilişkisel kurma potansiyeli taşıdığı açıktır. Bu konuda cansız nesnelere ilişkisel kurma potansiyeli taşıyıp taşımadıkları konusunda bir tereddüt doğabilir. İnsan ürünü, olsun ya da olmasın cansız nesnelere de bir ilişkisel kurma potansiyeli taşıdığı söylenebilir, ve bu bağlamda değerli kaynaklar, çekicilikler, semboller vb. sayılabilir. Ama bu potansiyelin iki yönlü olmaktan çok tek yönlü bir ilişki başlattığı söylenebilir.

Böyle ilişkisel olarak tanımlanmış bir mekan kavramının sosyal teoriyle kaynaşması daha kolay olacaktır. Tabii esas sorun böyle bir temsiliin pratikte nasıl gerçekleştirileceğidir. Bunun hangi ilişkilerin açıklanmak istendiğine bağlı olduğu söylenebilir. Açıklanmak istenilen ilişki, anlamlı olan ilişki kurma potansiyelinin ne olduğunu gösterecektir. Ayrıca geliştirilmek istenilen kuramın ölçeği yani makro ya da mikro olması mekanın temsiliinde ilgilenecek değişkenleri değiştirecektir. Makro ölçek daha soyut özellikler üzerinde durulurken, mikro ölçekte

daha sembolik öğeler, yani yere (place) ilişkin olanlar, ön plana çıkmış olacaktır.

Nedensellik ve olumsallık kavramlarının zaman ve mekanla ilişkisi

Newtoncu bilim dünyasının nedensellik anlayışının bilimsel düşünce üzerindeki etkisi çok yüksek olmuştur. Daha sonraki yıllardaki gelişmeler içinde bu anlayışa ne kadar karşı çıkmış olursa olsun bilim dünyasındaki etkililiğini koruyor. Nedensel ilişki denildiğinde iki ayrı (discrete) olgu arasında bir neden sonuç ilişkisi anlaşılıyor, genellikle $A \rightarrow B$ şeklinde gösteriliyor. Bu ilişki her zaman ve her yerde geçerli bir zorunluluk olarak görülüyor. Bir bakıma Plato'nun evrensel gerçeği gibi anlaşılıyor. Bu tek yönlü bir ilişki geriye dönüşlü değil (irreversible), yani $B \rightarrow A$ 'dır. Bu durumda A ve B arasında bir zaman sıralaması ortaya çıkmaktadır. A olayı B'den önce geliyorsa onun nedeni olabilmekte, ama daha sonra gelen bir olayın bir öncekinin nedeni olması söz konusu olmamaktadır. Böyle nedensellik ilişkisi içinde ortaya çıkan bir sonuç, bir neden olarak yeni bir sonucun doğmasını sağlayabilir. Bu durumda bir nedensellik zinciri (causal cord) ortaya çıkmaktadır, bu zincirde bir geçişlilik (transitivity) yani eğer $A \rightarrow B$, $B \rightarrow C$ ise $A \rightarrow C$ 'dir ilişkisi söz konusudur.¹⁸

Bu nedensellik şemasının gerisinde fiziğin sürekli akıp giden doğrusal zaman anlayışı bulunuyor. Newton fiziğinin açıklamaları açıklamalarını bu ilişki şemasına uygun biçimde yapıyor. Diğer bilim alanlarında da açıklama bu şemanın etkisinde kalıyor.

Olumsallık ise daha esnek bir ilişki şeması ön görüyor, zorunluluğu içermiyor. Bir olayın oluşumu kesin değil, A olayı B olayını doğurabileceği gibi bunu doğurmayabilir de, bir başka D olayını yaratabilir. Koşullara bağlı olarak olasılıklı bir ilişki öngörülüyor. Değişik faktörlerin bir arada bulunmasıyla yaratılan olanaklardan ya da fırsatlardan birinin belli bir olasılıkla gerçekleşip gerçekleşemeyişi söz konusu oluyor.

Nedensellik de zaman içinde bir sıralama ilişkisinin bulunması, olumsallıkta ise değişik faktörlerin aynı anda bir arada bulunması, bilim pratiğinde nedensellik, olumsallık arasında adeta bir iş bölümü yaratmıştır. Bir zaman içindeki gelişmeler ele alındığında hemen nedensel ilişki şeması kullanılmakta, mekansal gelişmeler üzerinde durulduğunda olumsallık devreye sokulmaktadır. Böyle bir işbölümü nedensellikte mekanın, olumsallıkta zamanın dışlandığı gibi yanlıtıcı bir kanı yaratmaktadır. Bu yanlıtıcılık bir olayın olmasını sağlayan faktörler arasındaki etkileşimin kapalı ve açık sistemler

olarak ele alınmasının yarattığı farklılıkların göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Newton'cu bir dünyanın doğa bilimlerinin ana açıklayıcılık biçimi olan nedensellik daha çok laboratuvar koşullarında bir araya getirilen faktörlerin ortaya çıkardığı, olasılığa yer bırakmayan (ya da 1 olasılıklı) sonuçların gözlenmesine dayandırılmaktadır. Bir A faktörünün B üzerine uygulanmasının yarattığı sonuç üzerinde konuşulduğunda, ilk bakışta A ile B arasındaki bir zaman sıralaması bulunmaktadır. Ama bunun ötesinde göz ardı edilmemesi gereken iki şey vardır. Bunlardan birincisi A ve B nin laboratuvar mekanında bir araya getirilmiş olmasıdır. Yani bir mekansal koşul bulunmaktadır. İkincisi ise A ve B yi laboratuvar da bir araya getiren bir aktörün varlığıdır. Bu aktör A ve B yi bir araya getirdiği gibi deneyi başka faktörlerin etkilemesini engellemektedir. Deneyin denetlenen koşullar altında gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Burada aktör önemli bir rol oynamakta, bir yandan o olayın gerçekleşmesi iradesini ortaya koymakta, öte yandan ise sistemi kapalı hale getirmek gücüne sahip olmaktadır.¹⁹

Oysa olumsallıktan söz ettiğimizde bu aktörün bu iki rolünden herhangi biri ya da her ikisi devre dışı bırakılmıştır. Olumsallıkta raslantısız olarak bir arada bulunan değişik nesnelere ve faktörlerin belli bir olasılık altında etkileşimiyle ortaya çıkan olaylar söz konusudur. Bu halde sistemi kapalı hale getiren bir aktör söz konusu değildir, ne bir iradesi vardır, ne de etkileşime koşullarını denetlemektedir. Burada açık bir sistem söz konusudur. Bazı hallerde bir aktörün iradesinden de söz edilebilir. Bu aktör belli bir sonucu elde etmek için değişik faktörleri bir araya getirebilir, ama bu etkileşime ortamını tam kapalı hale getiremiyorsa, böyle bir denetleme gücü yoksa, sadece gerekli faktörleri bir araya getirmiş olmasıyla istediği sonucu elde edeceğinden emin olamaz, sadece olasılığını artırabilir. Bu halde de olumsallık sürmektedir.

Olumsal ilişkiler içinde ortaya çıkan bir sonuç varsa, bu da nedensellikte olduğu gibi geriye dönüşsüzdür. Yani sadece mekanda bir arada olmaya bağlı değildir, zamana ilişkin bir öncelik ya da sonralığı içermektedir. Tarihselliği yaratan da bu olumsal ilişkiler içinde yaşanan bir gelişmenin geri dönülmez oluşudur. Olumsallık da nedensellik gibi hem zaman, hem de mekana ilişkin koşullara sahip olmaktadır.

Bu kısa irdeleme bizi ilginç bir noktaya getiriyor. Nedensellik ve olumsallıkta farklılığın iki faktör arasındaki etkileşimin türüne ilişkin

olmadığı, açıklanmaya çalışılan olgunun açık ya da kapalı sistem içinde gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Böyle olunca da nedensellikte olumsallık arasındaki açıklama farkını zaman ve mekanı hesaba katma biçiminde değil ilgilenilen olgunun nasıl bir sistem içinde gerçekleştiğinde aramak gerekmektedir.

Sistemi kapalı hale getirecek denetleme gücüne sahip olan bir aktörün bulunmasının toplum bilimler alanında sonucun denetlenmesi için yeterli olmayacağı da ileri sürülebilir. Toplum bilim alanında sistemi kapalı hale getirmenin iki tür koşulu olduğu düşünülebilir. Bunlardan biri dış koşullar, ikincisi ise iç koşullardır. Sonuçları denetlemek isteyen aktörün dış koşulları denetlemekte başarılı olabileceği ama iç koşulları denetleyemeyeceği söylenebilir. Çünkü insanları, öğrenme, değişme vb. bir çok nedenle farklı reaksiyon gösterebileceklerdir.²⁰ Eğer toplum bilim alanında sistemin hiçbir zaman tam kapatılmayacağı kabul edilirse, bu alanda olumsallığı bir genel açıklama biçimi olarak kabul etmek gerekir.

Bağlam bağımlılık ne tür de bir olumsallıktır

Coğrafya bakımından çoğu kez bağlam bağımlılık kavramı olumsallıkla karıştırılarak kullanılan bir kavramdır. Bir yöredeki nesnelere ve değişik faktörler karşılıklı etkileşimle belli olguların ortaya çıkmasını sağlayabilirler, o yörede bir tarihsel gelişme yaşanır. Bu olumsal bir oluşumdur. Bu olumsal oluşumun bağlam bağımlı niteliklerinden söz ettiğimizde daha ince bir ayrıntıya dikkat çekilmek istenilmektedir. Bu ince ayrıntıya ortaya koymak için bir örnek vermekte yarar vardır. Bir kimyasal reaksiyonu ele alalım, örneğin hidrojen ve oksijen atomlarının bir araya gelmesiyle suyun oluşumu olayını düşünürsek her yerde ve zamanda su iki hidrojen bir oksijen atomundan meydana gelmektedir. Suyun oluşumu bağlam bağımlı değildir. Oysa helva yapılmasını ele alalım, helva farklı zamanlarda ve değişik yerlerde bir diğerekinden oldukça farklı biçimde yapılabilir. Şekeri az ya da çok olabilmekte, içine katılan katkı maddeleri değişebilmektedir. Yani helva bağlam bağımlıdır.

Bağlam bağımlı olmayan olgulara dayanan bir olumsal gelişmeden, söz edilebileceği gibi, bağlam bağımlı olgulardan oluşan bir olumsal gelişmeden de söz edilebilir. Buradaki bağlamın ya da yerelin etkisi daha derindedir. Sadece olasılıkların hesaba katılmasıyla kavranamaz. Olguların niteliklerinde de çözümlenmelere katılması gerekir.

Bağlam bağımlılığın ayrıca çözümlenmelere katılmasından kaçınmak isteyenler, ortaya çıkan her bir helvanın ayrı bir nesne olarak adlandırılmasını önenererek, bu bakış açısının dışlanması gerektiğini savunabilirler. Bu kuramsal olarak olanaklıdır. Ama bu yolla bunlara aynı ad verilmiş edilmesini, toplumda aynı işlevi görmesini göz ardı edersek, çözümlenmemizde başka sorunlarla karşılaşırız.

Olumsuzluk sistemin açık olmasından kaynaklanmaktadır. Açık sistemlerde bağlam bağımlılıktan söz edildiği kadar, açık olmayan sistemlerde de bağlam bağımlılıktan söz edilebilir. Bu tartışma bize gösteriyor ki, bağlam bağımlılık ve olumsuzluk bir diğerine indirgenemeyen kavramlar olmaktadır. Bu nedenle değerlendirmelerimizde bu farkı eritmekten çok, ondan yararlanmanın yolunu bulmaya çalışmalıyız.

Zaman ve Mekana Verdiği Önemi Farklılaştırmayan Bir Sosyal Kuramda Açıklama Nasıl Gerçekleşebilir?

Sosyal teorinin bireyleri şeyleştirilen bir belirlenmeyi ve erekselliği içermemesi ve toplumdaki aktörlerin seçmelerinin etkilerini göz önüne alan ölü açık bir oluşuma olanak vermesi gerektiği konusunda oldukça geniş bir oyaşma bulunmaktadır. Böyle olunca bu kuramda aktör açıkça ve merkezi bir konumda yer alacaktır.²¹ Aslında aktörün bir toplum kuramında yer alması ancak eylemiyle olur. Her aktörün eylemi, tanımı gereği hedef yönelimli, üzerinde düşünölmüş, özgür iradesiyle uygulanmıştır. Aktör ve eylemi temele alan bir toplum kuramının ne anlama geldiğini daha iyi kavrayabilmek için alternatifi ile karşılaştırmak gerekir. Eğer toplum bilim analizlerinde davranışçı bir yaklaşımı benimseydik, toplumun etki ve tepki modeli içinde davranan bireylerden meydana geldiğinden yola çıkmamız gerekecekti. Bu durumda ise toplumsal düzeyde oluşacak olan da büyük ölçüde biyolojik olanca belirlenmiş olacaktır.²² Oysa aktörü ve eylemini temele aldığımızda insanın akli yürütme gibi onu diğer canlılardan ayıran özelliklerini ihmal etmemiş oluyoruz. Bu durumda ortaya çıkacak olan oluşumun ölü açık olacaktır. Bu nedenle kuramda aktörü ve eylemine merkezi bir rol vermek sadece açıklamalara sistemin kapalılık derecesini hesaba katabilmek açısından değil, aynı zamanda da sosyal sistemin gelişmesinin kestirilememek özelliğini sağlamak bakımından da gereklidir. Bu geliştirilen kuramın kestirimsel olmayan açıklama

(nonpredictive explanation) yapan bir nitelikte olmasını sağlayacaktır.

Bu durumda sosyal kuramın yapacağı açıklamalarda da aktör ve eylemi açıkça işe katılmalıdır. Aktörün açıkça hesaba katılması açıklamalarımız bakımından üç farklı niteliğiyle ele alınmak durumundadır. Bunlardan birincisi aktörün bir eylem isteğinin bulunması, ikincisi bu isteğin bağlam bağımlılık derecesi, üçüncüsü ise aktörün sistemi kapalı hale getirecek bir kapasiteye sahip olup olmayışıdır.

Aktörün eylem isteğinin bağımsız olmadığı, önemli ölçüde toplumdaki değerler vb. faktörler tarafından belirleneceği söylenebilir. Ama bu belirlenme toplumun olduğu gibi yeniden üretilmesinin sağlanmasını garanti altına almaz, bu nedenle bu aktörlerin eylemlerinin sonuçları birikerek, toplumu değiştirme potansiyelini içinde taşımaktadır. Buradaki tartışmamız bakımından bu isteğin içeriğini nasıl oluşturdu üzerinde daha ayrıntılı olarak durmaya gerek yoktur.

Isteğin bağlam bağımlılık derecesi çözümlenememiz bakımından daha önemlidir. Bir bireyin her isteğinin gerçekleşmesi olanağı bulunamaz. Burada istenilen şeyin gerçekleşebilmesi bağlam bağımlı olmasıyla ya da olmayışıyla yakından ilişkilidir. Bir toplumda ulaşılacak istenilen bir olgunun bağlam bağımlı olmayışı iki kaynaktan gelmektedir. Bu kaynaklardan biri doğa yasalarıdır, ikincisi ise toplumların geliştirdiği regülasyonlardır. Eğer ulaşılacak istenilen olgu şu ya da bu biçimde bağlam bağımlılıktan çıkarılmışsa bu sonuca ulaşabilmek için gerekli faktörleri denetimli bir biçimde bir araya getirmek gerekecektir. Ama ulaşılacak istenilen bir bağlam bağımlı sonuca burada aktörün denetlemek durumunda olduğu koşullar azalacak, buna karşılık ulaşılan sonuç istenilenden belli ölçülerde farklı olabilecektir.

Aktörün çözüme katılması ve onun isteğinin açıklayıcılığın çıkış noktası kabul edilince, bunun gerçekleşmiş olmasında aktörün ilgilendiği sonuca ulaşabilmesi için sistemi kapalı hale getirebilme kapasitesine sahip olmasına bağlı olacaktır. Bu kapasitenin iki yönü vardır. Bunlardan biri ulaşılacak istenilen olgunun gerçekleşmesi için gerekli faktörleri harekete getirme, ilişkilendirme potansiyelinin bulunmasıdır. Diğer ise bu olaya dış faktörlerin müdahale etmesini engelleyebilme kapasitesinin varlığıdır.

Buradaki tartışmamızı tamamlamak için kullanılan aktör sözünün içeriğine belli bir açıklama getirmek gerekir. Aktör sözcüğü bir bireyi kapsadığı gibi, bir sivil toplum kuruluşunu, bir devlet kurumunu da kapsayabilir. Bu

aktörlerin her biri için ulaşılacak istenilen olgunun ne olabileceği, bağlam bağımlı olanın kapsamı ve sistemi kapalı hale getirme kapasitesinin niteliği çok farklı olacaktır.

Toplum bilimler için böyle bir açıklayıcılık yaklaşımının benimsenebileceğini kabul ettikten sonra, bu açıklama içinde mekan ve zamanın eş önemdeki bir konumuna sahip olarak nasıl yer alabileceğini sorabiliriz.

Sosyal kuramda aktörün varlığı ve onun merkezi konumu kabul edilince mekanın ve zamanın etkilerinin analize katılması da aktör üzerinden olacaktır. Bunun için de bir aktörün istencinin oluşması, bu istencinin gerçekleşmesi için gerekli ilişkileri kurabilmesi ve gerekli faktörleri harekete getirebilmesi ve sistemin kapalı kalmasını denetim altına alabilmesinde zaman ve mekandaki konumunun nasıl etkili olduğunu açıkça ortaya koymak gerekir.

Aktörün istencinin ne olduğunda zamanda ve mekandaki konumu büyük ölçüde belirlemektedir. Önce bir aktörün mekandaki konumunu yeryüzünde tek bir noktada ve değişmez olarak düşünmek doğru olmaz. Bu aktör bir birey ise yaşamında değişik zamanlarda yeryüzünün değişik noktalarında ve değişik ilişki kurma kapasiteleriyle yer alacaktır. Başka bir deyişle bireyin konumu zaman ve mekanda etkileşim içinde oluşmaktadır. Ayrıca bir aktörün mekandaki konumu tek bir noktadan ibaret olmayabilir. Eğer bu aktör bir tüzel kişilikse ya da bir kuruluşa aynı esnada birden fazla noktada bulunabilecektir. Ama söz konusu aktör bir ulus devletse, yeryüzündeki konumu alansal olarak belirlenecektir.

Aktörün isteğinin zamanla ve mekanla ilişkisi çok yönlüdür. Isteğin içeriği aktörün mekandaki ve zamandaki konumundan etkilenecek oluşmaktadır. Öte yandan bu istek gerçekleştirilme aşamasında somutlaştığında zamanda ve mekandaki yerinin belirli olması gerekir.

Aktörün isteğini yerine getirebilmesi için, başarmak istediği sonucu alabilmesi için değişik faktörleri bir araya getirmesinde ve sistemi kapalı hale getirebilmesinin de önemli mekansal yönleri vardır. Bir aktörün eyleminde değişik faktörleri bir araya getirebilmesi mekanda bir arama sürecini gerektirir. Bu arama süreci o aktörün mekanda ve zamandaki uzanımıyla (distanciation) yakından ilişkilidir. Bir aktörün içinde bulunduğu zaman ve mekandaki konumu ve bu konumda sahip olduğu mekan ve zaman uzanımı onun neyi başarabileceğini önemli ölçüde belirler. Aktörlerin zaman ve mekan uzanımı teknolojik

gelişmeye, bilgi birikimine, örgütlenme olanaklarına bağlı olarak toplumların gelişmesinin paralelinde sürekli olarak artar. Mekana ilişkin görelî özellikleri sürekli değişir. Mekan ve zamanda uzanımın artışı aktörün yapabilirliğini yükseltir. Ama bir aktörün yapabilirliği sadece mekan ve zamandaki uzanımına değil aynı zamanda bulunduğu konuma bağlıdır. Bu konumun iki yönü vardır. Bunlardan biri diğer aktörlerin konumudur. Diğeri ise yeryüzündeki konumudur. Yeryüzündeki konumu ona bulunduğu yer göre, özel olanaklar yaratabilecektir. Bu konum ilişkiseldir ama bu ilişkisellik sadece diğer aktörlerle değil, aynı zamanda doğayla ve fiziki çevreyledir.

Kendi isteğini yerine getirmek için geleceğe yönelebilen mekanda kendisinden uzakta olanla ilişki kurabilen, yani zamanda ve mekanda uzanımı olan bir aktörün bu sistemi bir laboratuvarındaki gibi tamamen kapalı hale getirmesi olanağı yoktur. Eğer aktörün konumu ne kadar merkezîyse, başarmak istediğini gerçekleştirmek için gerekli faktörlerin sayısı ne kadar sınırlıysa, ne kadar kısa erimli ve belli bir yere ilişkisine aktörün sistemin kapallık derecesini artırması ve başarıma olasılığını yükseltmesi olanaklı hale gelecektir.

Eğer mekânın ilişkiseli olduğu ve üretildiği kabul ediliyorsa, her aktörün her eyleminin üretilmiş mekanda etkilendiği ve mekânın yeniden üretilmesine katkı yaptığı söylenebilir. Aktörün ürettiği her nesne, her yeni seçtiği yer ve kurduğu ilişki yeni bir ilişki potansiyeli üretilmesi ya da mekânın yeniden üretilmesi olarak düşünülebilir.

Önerilen sosyal kuram yaklaşımına ilişkin betimlemeyi bu noktada bırakırsam bir soru açığa kalacak. Bu kuram içinde mekânın nasıl bir temsille yer alacağı açıkça belirlenmemiş olacak. Sadece bunun yeryüzünü kullanılan ilişkiseli bir mekân betimlemesi olacağını saptamış olacağız. Ama bu iki özelliğin dışında da bazı saptamalar yapılabilir. En azından iki farklı yol önerilebilir. Bunlardan biri yeryüzü üzerindeki her noktanın ya da nesnenin düğüm noktaları olarak düşünüldüğü bir ağ böyle bir ilişkiseli temsili gerçekleştirebilir. Bu temsili de düğüm noktalarına nesnelere özellikleri yüklenecektir. İkincisi ise yeryüzünün alansal (field) temsili olabilir. Bu alanda her nokta özellikleriyle vektörel ya da ilişkileriyle tensöriyel olarak yer alabilir. Bu halde mekân bir boşluk olmaktan çok madde ile dolu olandır (plenum).²³

Son Verirken

Mekânı geri plana itmeyen bir sosyal kuramın olanaklılığına ilişkin tartışmamızın sonuna gelmiş bulunuyoruz. Aktörlere merkezi bir yer veren, onların zaman ve mekândaki konumlarından etkilenen, aynı zamanda da zaman ve mekânla ilişkin seçmeleriyle yönlendirilen bir sosyal kuramın olanaklı olduğunu gösterdiğimi sanıyorum. Bu kuram içinde zaman ve mekândan her hangi birine bir öncelik verilmiyor. Bu zaman ve mekânın epistemolojideki simetrik konumuyla tutarlı bir durumdur.

Aktörün eylemine kaynaklık eden isteğin ve onu gerçekleştirmek için yapılması gerekenlerin nasıl ortaya çıktığı üzerinde de durmakta yarar vardır. Bu istek ve yapılanların spontan olarak ortaya çıkması düşünülüyor, varolan toplumsal yapı içinde varolan değerlerden ve inançlardan etkileniyor ve varolan değişik türdeki ön kuramlardan yararlanıyor. Bu ön kuramlar hangi eylemin hangi isteğin gerçekleştirilmesini sağlayacağına ilişkin güveni pekiştiriyor.

Yine bu kuramda olumsallık temel açıklayıcılık biçimi oluşturuyor. Bu toplumda sistemin kapallılığının ancak çok özel durumlarda gerçekleşebileceği kabul edildiğinden nedensel açıklamalar olumsallığın özel bir hali olarak düşünülüyor. Bu nedenle toplumda aktörler isteklerini gerçekleştirmek için ne kadar bilinçli davranırsa davranırsa, sonuçta ortaya çıkanla yetinmek durumunda kalıyorlar. Aktör düzeyinde ortaya çıkan bu çok sayıdaki sonuçlar, bir araya gelerek, birikerek toplum düzeyinde bir oluşum yaratacaktır. Burada önerilen yaklaşım toplum düzeyinde önü açık bir oluşumu kabul etmesiyle birlikte, bu düzeyde kestirimde bulunmayı kendi problematiğinin dışında bırakmış olmaktadır. Böyle bir yaklaşımın Newton'cu bir dünyayı ön görmediği açıktır. Ama buraya kadar yaptığımız analizler bu Newton'cu olmayan dünyanın kaos kuramı kapsamında olup olmayacağını söyleyebilmek için de ip uçları vermemektedir.

Toplum düzeyinde ortaya çıkan bu oluşumun niteliği üzerinde duralım. Bu oluşum yalnız olumsal olmayıp, bağlam bağımlı olanı da içereceğinden önemli ölçüde bir yerelliğe de sahip bulunacaktır. Bu nedenle tekil olanla da bir ilişkisi olacaktır. Ama bu oluşumun öğeleri olan her eylemin zaman ve mekânla ilişkin yönleri bulunduğundan, bu oluşum zamanda bir birikim,

mekanda bir yığılma ve yayılım sonunda ortaya çıkacaktır. Başka bir deyişle bu oluşum tarihsel olduğu kadar coğrafyasaldır da. Oluşum ise bir toplumsal peyzajdır (social landscape).

Bu kuramsal çerçeve toplumdaki aktörlerin eylemlerinde mekânın ve zamanın etkisinin ne olduğunu göstermesi bakımından ve ortaya çıkan oluşumların zamansallığını ve mekansallığını sergilemek açısından çok yararlıdır. Ama bu toplum gelecekteki mekansal kalıbı (spatial pattern) açısından bir kestirimde bulunması söz konusu değildir. Zaten böyle bir sorunun da muhatabı değildir. Oysa fiziki plancının gündeminde böyle bir soru hala yer alabilir. Bu soruya verilebilecek bir yanıt bu plancıya kendisinin bu tür kestirimlere bağlı kalmadan bir plan yapabilmemesinin olanaklılığını göstermek olabilir. Buradaki tartışmamız açısından daha ilginç olanı ikincisidir.

İkinci yanıt da ortaya çıkan bir oluşum varsa bu oluşum üzerinde bir Neo-Pozitivist coğrafyacının belli kalıplar (pattern) aramaya çalışabileceğini söylemek olabilir. Kuşkusuz burada geliştirilen yaklaşımdan esinlenerek, böyle bir arayışın boşuna olacağını söylemek akla gelebilir. Ama burada geliştirilen kuramsal çerçeve böyle belirli kalıpların gözlenmeyeceğini kesin olarak göstermiş değildir. Böyle bir gözlemin yapılması olasılığı ortadan kaldırılmamıştır. Eğer böyle güvenilirliği yüksek bir düzenlilik saptaması yapılabilsen o zaman ilginç bir durumla karşı karşıya kalınacaktır. Burada aktörün seçmelerini merkeze alan kuramın sağlamaya çalıştığı önü açık oluşum modelinin serbestlik derecesinde bir azaltılma gereği ortaya konulmuş olur. Aktörlerin serbest görünen seçmelerinin gerçekte tamamen serbest olmadığı ve değişik faktörlerin iç ilişkilerinin belli bir dönem için böyle bir düzenliliğin ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir. Ama böyle bir düzenliliğin gözlenmiş olması bize bu düzenliliği sağlamanın ne olduğunu anlamamıza yardımcı olmaz, burada önerilen kuramsal çerçevenin sağladığı açıklamaları ortaya koyamaz. Bu nedenlerle coğrafya ve diğer toplum bilimleri alanında çok paradigmatik bilimsel gelişmeler yaşanıyor. Her paradigma diğerine kendi gerçekleştiremediği bir işlev alanı bırakmış oluyor.

Açıklayıcı Notlar:

1 Zamanın ön plana çıkmasının tarihi gerilere gitmektedir. Marshall zamanın piyasa davranışlarının karmaşıklığını anlamada esas önemli olanın zaman olduğunu ileri sürmüştü. 1956 yılında Walter Isard bölge bilimini kurmak için adımlar atarken ekonomi alanını mekan boyutu olmayan harikalar diyarı diye eleştiriyordu. Tarihsel materyalizm de büyük ölçüde tarihseldi. Harvey'in katkılarıyla coğrafya ile entegre oldu. Derek Gregory: *Geographical Imaginations*, Balcwell, Cambridge, Mass., 1994. ss. 62, 91, 92.

2 Andrew Sayer: "The Difference that Space Makes", D. Gregory & Urry (Editörler) : *Social Relations and Spatial Structures*, Macmillan, London. ss. 49-65.

3 Hetner'in ele alışı Vidal'in ele alışından bu bakımdan fark etmektedir. Tarihsel vurgu zayıftır. Ama buradaki tartışmamız bakımından her iki yaklaşımı da birlikte ele almakla yarar görülmüştür. Arild Holt Jensen: *Geography History and Concept*, Sage Publications, London, 1999. s.71.

4 Arild Holt Jensen: *Age*, ss. 45.

5 F. Schaefer: "Exceptionalism in Geography", *Annals of Association of American Geographers*, Vol. 43, 1953, ss. 226-249.

6 R. Hartshorne: "Exceptionalism in Geography re-examined" *Annals of Association of American Geographers*, Vol. 45, 1955, ss. 205-244.

R. Hartshorne: *Perspectives on the Nature of Geograpy*, Rand McNally, Chicago, 1959.

7 Yeni bir paradigmanın kendisini kabul ettirmesi, eski paradigmadan gelen kabulleri temizlemesi kolay olmamaktadır. Nitekim neo-pozitivist paradigmanın coğrafyada uygulanmasının bilim felsefesi bakımından hesabını veren David Harvey'in *Explanation in Geography* kitabında beşeri coğrafyanın tanımlanmasında "alansal farklılaşma" temasının esas alınarak "mekansal organizasyon" temasına ikincil yer verilmiş olması bu bakımdan ilginçtir. David Harvey: *Explanation in Geography*, Edward Arnold Press, London, 1969, ss. 3-8.

8 Helen Couclesis and John Gottsegen: "What Maps Mean to People: Denotation, Connotation, and Geographic Visualization in Land-use Debate", Hyrtle C Stephen, Frank Av (editörler): *Spatial Information Theory A Theoretical Basis for GIS*, Springer Verlag, Berlin, 1997, ss. 151-162.

9 Coğrafyanın mutlak ve görel mekan anlayışı tartışmaları büyük ölçüde fizikteki gelişmelerden etkilenmektedir. Görel mekan kavramı da Einstein'ın görelilik kuramından etkilenmiştir. Ama yirminci yüzyılın başında fizikte iki gelişme yaşanmıştı. Bunlardan biri görelilik kuramı olduğu kadar diğeri kuantum kuramıdır. Kuantum kuramının etkisi daha çok kendisini mekanın sürekliliği ve nedensellik ile ilgili tartışmalarda ortaya çıkarmıştır.

10 Bu paradigmanın genel açıklayıcı kitabı olan W. Bunge: *Theoretical Geograpy*, Lund Studies in Geography, Series C1, Gleerup, London, 1962 (ikinci baskı 1966) da dil olarak geometrinin seçilmesi açıkça dile getirilmiştir.

11 Burada süreç gevşek bir biçimde tanımlanmıştır. Eğer bir süreç iyi denetlenmiş ise bir nedensellik zinciri (causal cord) olarak görülebilir. Böyle bir zincir içinde zaman ve yönünlüğü tek bir nedensellik ilişkisinden çok daha açık olarak ortaya çıkar.

12 Henri Lefebvre: *The Production of Space*, Blackwell, Oxford. UK, 1991.

13 Henri Lefebvre: *A.g.e.* s. 26-36.

14 Andrew Sayer: *Method in Social Science*, Routledge, London. 1992 s. 146.

15 Birincisiyle pozitivist sosyal bilim yaklaşımları, ikincisiyle tarihsel meteryalizmin yaklaşımları kastedilmektedir.

16 Andrew Sayer: *A.g.e.* s. 131, 132.

17 John Law, John Hassard: *Actor Network Theory*, Blackwell Publishers, Oxford, 1999.

18 J.R. Lucas: *Space Time and Causality, an Essay in Natural Philosophy*, Oxford at the Clarendon Press, London, 1984, ss. 5-4, 56.

19 Roy Bhaskar: *Reclaiming Reality*, Verso, London, 1989, ss. 17, 21.

20 Andrew Sayer: *A.g.e.* s. 121.

21 Coğrafya da merkezi konunun sosyal süreçlere değil de eyleme verilmesi için yapılan bir öneri için bkz. Benno Werlen: *Society, Action and Space, An Alternative Human Geography*, Routledge, London, 1993.

22 Benno Werlen: *A.g.e.* s. 5, 6, 9, 11.

23 J.R. Lucas: *A.g.e.* ss. 176-180.

Palaplast

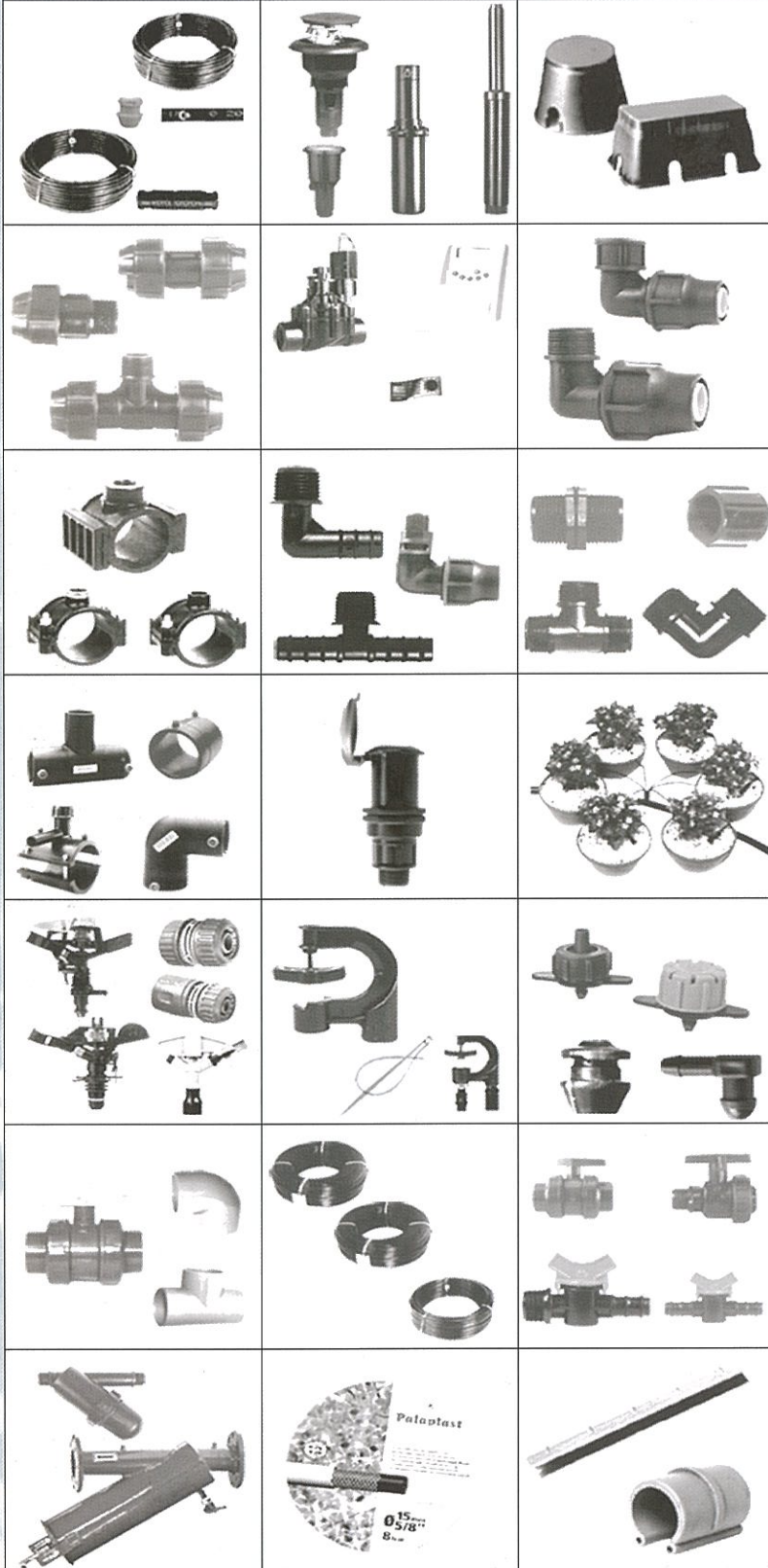
... Sulamada dünya markası

Kalite Güvence Sistemi Belgesi

ISO 9001

TS 418-2 pr EN 12201-2
TS 274
TS 1399

- Pe Borular
- Damla Sulama Boruları
- Mini Sprinkler
- Çim Fiskiyeleri
- Yağmurlama Başlıkları
- Elektrovana ve Programlama Cihazları
- Pop-up'lar
- Vana Kutuları
- Can Suyu Muslukları
- Pipo Dirsekler
- Civatalı ve Geçmeli Priz Kolyeleri
- Kaplin Çeşitleri
- Kilitli Bağlantı Elemanları
- Elektrofüzyon Fittings'ler
- Mikro Fittings'ler
- Her türlü damla sulama boruları ek parçaları
- Saksı Sulama Setleri
- P.P. Dişli Bağlantı Elemanları
- P.P. ve PVC Küresel Vanalar
- Plastik ve Metal Filtreleri
- U-PVC Fittings Çeşitleri
- Bahçe Hortumları

AK Palaplast
Türkiye Dağıtım Merkezi

Palaplast İzmir Plastik San. ve Tic. A.Ş.

Bornova Cad. No: 14/16 Işıkkent - İzmir/TÜRKİYE

Tel: (+90-232) 472 07 72 pbx Fax: (+90-232) 472 06 54

e-mail : bilgi@palaplast.com.tr

www.palaplast.com.tr

Vasoni

Saksının yeni ismi...
Çiçeği yaşatan en önemli detay.

Yaşanacak mekanlar yaratan estetiğiyle Vasoni, Türkiye'ye bir ilki kazandırmıştır. Vasoni Saksıları, kendi içinde tasarlanan su haznesiyle çiçeğin ömrünü uzatır, gelişimini hızlandırır. Sulama işlemi çiçeğin cinsine ve iklime bağlı olarak ayda birkereye kadar düşürebilir.

Değişik ebat, model ve renklerimiz showroom'umuzda mevcuttur.

FELSEFE PLATFORMU

Bir meslek disiplini olarak Peyzaj Mimarlığı'nın felsefesini ortaya çıkarmak, kuramsal ve güncel anlayışlarını tartışmak arzusu ile bu sayfayı açtık.

Felsefe Platformu'nu sizlerin katkıları ile oluşturup, olgunlaştırmayı amaçlamaktayız. Bu nedenle yazılarınızla yönlendireceğiniz bu sayfa, herhangi bir gönderi olmadığı sürece boş kalacaktır.

Boşlukların doldurulması umudu ile.....

Bugün, ne rönesans döneminin doğa üzerindeki zorlamalı mimarlık düşüncesi ne de romantik düşüncenin mimarlık üzerindeki zorlamalı doğa etkisi, problemleri çözebilir. Peyzaj tasarımının fonksiyonu insan ve onu çevreleyen dünya arasındaki en uygun fiziksel ilişkinin kurulabilmesidir. (Eckbo 1969).

McHarg (1969), problemin, bir değer sisteminin geliştirilmesinde ve buna cevap verilmesinde yatmakta olduğunu belirterek, peyzaj mimarlarının değer sistemi olarak şehrin doğal kimliğini görmek istediklerini.....

Doğa o kadar bereketlidir ki, insanlarda bu bereketliliği değerlendirmeye çalışırlar. İnsanlar doğanın bu bereketinden ona zarar vermeden faydalanmak için onun hizmetkârı olmalı, onu anlamalı ve her türlü tasarımı yaparken onu kaynak almalıdır (McHarg 1969).

Ekolojik kriz sosyal krizin bir sonucudur ve bu sosyal kriz, ekolojik bir görüşle (ekolojik felsefe ve duyarlılıkla) toplumun yeniden düzenlenmesi yoluyla aşılabılır (Bookchin 1990).

...postmodernistler için mekan, belirli zamandışı ve "hiçbir çıkar gözetmeyen" bir güzelliğin kendi içinde bir amaç olarak elede edilmesi amacı hariç, herşeyin üzerinde yükselen bir toplumsal amaçla zorunlu hiçbir bağı olmayan estetik hedef ve ilkelere göre biçimlendirilecek bağımsız ve özerk birşeydir (Harvey 1999).

Tüm toplumsal eylemler, olgular ve ilişkilerin mekansal bir biçimi vardır ve belirli bir mekan içinde gerçekleşir. Bu ilişkilerin mekansal yayılım biçimleri de zaman içinde değişiklik gösterir. Bu ilişkileri mekansal kılan da bunların eşzamanlılığıdır...Çünkü mekanı yaratan ilişkilerin kendisi dinamiklidir (Jşık 1994).

İlk modernistler bir tür ters yüz edilmiş Sosyal Darwinizm'e inanıyorlardı. Çevre değiştirilirse Orta Çağ'dan miras kalan sağlıksız konut yığınları ve sıkışık caddeler kaldırılıp yerlerine düzgün sıralar halinde ussal olarak düzenlenmiş, ıslık ıslık parlayan konut blokları kurulursa suç ve yoksulluğun son bulacağını düşünüyorlardı (Roth 1993).

Kevin Lynch klasik eseri Image of The City'de yabancılaşmış kentin herşeyden önce, insanların ne kendi konumlarını ne de kendilerinin içinde buldukları kentsel totaliteyi (zihinlerinde) hatırlayamadıkları bir mekan olduğunu ortaya koymuştur (Jameson et al. 1994)

"İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için sevmekten korkuyor. Sevilmekten korkuyor, kendini sevilmeye layık görmediği için. Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için. Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korktuğu için. Duygularını ifade etmekten korkuyor, reddedilmekten korkuyor. Yaşlanmaktan korkuyor, gençliğinin değerini bilmediği için. Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi bir şey vermediği için. Ve ölmekten korkuyor, aslında yaşamayı bilmediği için."

William Shakespear

ELEŞTİREL DÜŞÜNME ' PLATFORMU

Eleştirel Düşünme; bir bütündür. Bu bütünün çeşitli boyutları vardır. Bunlar;

- 1) Eleştirel Düşünme, aktiftir.
- 2) Eleştirel Düşünme, bağımsızdır.
- 3) Eleştirel Düşünme, yeni fikirlere açıktır.
- 4) Eleştirel Düşünme, fikirleri destekleyen nedenleri ve kanıtları sürekli göz önünde tutar.
- 5) Eleştirel Düşünme, fikirlerin organizasyonuna önem verir.¹

Sektörümüzle ilgili sorunları bilmek, birbirimizle fikir alış-verişinde bulunmak ve daha yapıcı olabilmek için bu sayfayı oluşturduk.

Sizlerden gelecek düşünceler ışığında, sorunlarımızı paylaşmak en büyük dileğimizdir.

Daha eleştirel düşünebilmek üzere

¹CÜCELOĞLU, Doğan: İyi Düşün Doğru Karar Ver, Sistem Yayıncılık, İstanbul, Ekim 1994. s:221.

AVRUPA PEYZAJ SÖZLEŞMESİ

Strasbourg, 19 Haziran 2000

Önsöz

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Peyzaj Mimarlığı mesleği açısından ve özellikle mesleğin ülkemizdeki yeri dikkate alındığında son derece önemli bir sözleşmedir. Mesleğimiz, çalışma alanlarından özellikle peyzajların planlanması ve yönetimi konusunda, yasal ve yönetsel çerçevede yerini alamadığından, dünya eğilimlerini yakından takip eden eğitim programlarına karşın pratikte ürünlerini ortaya koyabilme fırsatını ve işbirliğini yeterince bulamamaktadır. Bu bağlamda, peyzajlarının korunmasında, yönetilmesinde ve planlanmasında işbirliğinin önemini vurgulayan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi mesleğimizin geleceği açısından en önemli adımlardandır. Dünya'da eğitimini ve uygulama alanlarını, peyzajların korunması, yönetimi, geliştirilmesi, planlaması ve tasarımı konularında odaklayan mesleğimizin ortaya koyacağı ürünlere kuşkusuz gereksinim vardır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin bir anlamda bizlere sorumluluklarımızın boyutunu vurgulayan bir belge olduğunu söylemek hiç de yanlış olmayacaktır.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, 20.10.2000 tarihinde imzaya açılmıştır. 19 ülke tarafından imzalanan sözleşme henüz hiçbir ülke meclisi tarafından kabul edilmemiştir. Sözleşme, 10 ülke meclisinin onayından sonra yürürlüğe konacaktır.

Ülkemiz sözleşmeyi 20 Ekim 2000 tarihinde imzalamıştır. "Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin Uygun Olduğuna Dair Kanun Tasarısı" önergesi ise TBMM Başkanlığına 13.01.2003 tarihinde getirilmiştir. Ardından Dışişleri ve Çevre Komisyonlarında değerlendirilmeye alınmıştır. Çevre Komisyonu 24.01.2003 tarihinde raporunu vermiştir. Dışişleri Komisyonu ise henüz raporunu tamamlamamıştır.

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi devletler, Avrupa Konseyi'nin amacının üye devletler arasında, ortak mirasları olan idealleri ve prensipleri hayata geçirmek ve korumak için daha güçlü bir birlik oluşturmak olduğunu ve bu amacın ekonomik ve sosyal alanlarda anlaşmalar vasıtasıyla özel olarak takip edildiği göz önüne alınarak; Sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasının, sosyal ihtiyaçlar, ekonomik faaliyetler ve çevre arasındaki ilişkinin dengesine ve uyumuna dayandığı değerlendirilerek; Peyzajın kültürel, ekolojik, çevresel ve sosyal alanlarda kamu yararı taşıdığı; ekonomik faaliyetler için uygun kaynak oluşturduğunu ve bu faaliyetlerin korunması, yönetimi ve planlanmasında iş olanakları sağlayabileceğinin bilincinde olarak; Peyzajın yerel kültürlerin biçimlenmesine katkısı sağladığının ve bunun da Avrupa kültürel ve doğal mirasının en önemli parçası olduğunun, insanın refahı ve Avrupalı kimliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunduğunun farkında olarak; Peyzajın her yerdeki: kentsel alanlarda ve kırsal alanlarda, yüksek nitelikte alanlarda olduğu kadar bozunuma uğramış alanlarda, sıradan olduğu kadar üstün güzellikte tanımlanmış alanlarda, insanlar için yaşam kalitesinin önemli bir parçası olduğunu kabul ederek; Tarım, ormancılık, endüstri ve maden üretim teknikleri ile bölge planlama, kent planlama, ulaşım, altyapı, turizm ve rekreasyondaki ve daha genel bir düzeyde, dünya ekonomisindeki değişimler konusundaki gelişmelerin, bir çok durumda peyzajların dönüşümünü hızlandırdığının bilincinde olarak; Toplumun yüksek kalitedeki peyzajlardan yararlanma ve peyzajların gelişmesinde etkin bir rol oynama isteğine yanıt vermesi dileyerek; Peyzajın bireysel ve sosyal refahın kilit ögesi olduğuna ve bunun korunmasının, yönetiminin ve planlanmasının toplumdaki herkes için geçerli haklar ve sorumluluklar gerektirdiğine inanarak; Doğal ve kültürel mirasın korunması ve yönetilmesi, bölgesel ve mekansal planlama, özerk yerel

yönetimler ve sınır ötesi işbirliği alanında uluslararası düzeyde var olan yasal belgeleri, özellikle Avrupa Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (Bern, 19 Eylül 1979), Avrupa Mimari Mirasını Koruma Sözleşmesi (Granada, 3 Ekim 1985), Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi (gözden geçirilmiş) (Valetta, 16 Ocak 1992), Avrupa Sınır Ötesi İşbirliği Sözleşmesi (Madrid, 21 Mayıs 1980) ve ek protokolleri, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (Strasbourg 15 Ekim 1985), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (Rio, 5 Haziran 1992), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına İlişkin Sözleşme (Paris, 16 Kasım 1972) ve Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Vermeye Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesini (Aarhus, 25 Haziran 1998) dikkate alarak; Avrupa peyzajlarının kalitesinin ve çeşitliliğinin ortak bir kaynak oluşturduğu ve bunun da korunmasında, yönetilmesinde ve planlanmasında işbirliğinin önemli olduğunu kabul ederek; Avrupa'daki tüm peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanmasında kullanılacak yeni bir yasal aracın sağlanmasını arzu ederek; Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

Bölüm I – Genel Hükümler

Madde 1- Tanımlar

Bu Sözleşmenin amaçları kapsamında:

- "Peyzaj", insanlar tarafından algılandığı şekliyle, özellikleri insan ve/veya doğal faktörlerin etkileşimi ve eylemi sonucunda oluşan bir alandır;
- "Peyzaj Politikası", uzman kamu yetkilileri tarafından peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanması konusunda özel önlemler almayı amaçlayan genel ilkeler, stratejiler ve klavuz bilgilerin ifadesidir;
- "Peyzaj Kalite Hedefi", özel peyzajlar için, toplumun kendi çevresinin peyzaj özelliklerine ilişkin beklentilerinin, yetkili kamu otoritelerince formüle edilmesidir.
- "Peyzajın Korunması", peyzajın, doğal oluşumu ve/veya insanların aktivitelerinden kaynaklanan miras değeri ile doğrulanan önemli ve

karakteristik özelliklerinin korunması ve devamı için yapılan eylemlerdir;
e. "Peyzaj Yönetimi", sürdürülebilir kalkınma açısından, bir peyzajın düzenli bakımını garanti altına almak, böylece sosyal, ekonomik ve çevresel süreçlerin meydana getirdiği değişikliklere klavuzluk yapmak ve uyum sağlamak için yapılan eylemi ifade eder.
f. "Peyzaj Planlaması", peyzajların iyileştirilmesi, onarımı ve yaratılması için yapılan ileriye dönük etkin eylemdir.

Madde 2-Kapsam

Madde 15'te yer alan hükümlere tabi olarak bu Sözleşme, Taraf Ülkelerin tamamına uygulanır ve doğal, kırsal, kentsel ve kentsel gelişme alanlarını kapsar. Karasal alanlar, iç sular ve kıyasal alanları içerir. Yüksek değerdeki peyzajlar kadar bozunuma uğramış ve sıradan olan peyzajları da dikkate almaktadır.

Madde 3-Amaçlar

Bu Sözleşmenin amaçları peyzajın korunması, yönetimi, ve planlamasının gelişimine yardımcı olmak ve peyzaj konuları üzerine Avrupa işbirliğini düzenlemektir.

Bölüm II-Ulusal Tedbirler

Madde 4- Sorumlulukların Dağılımı

Her bir Taraf, bu Sözleşmeyi, özellikle Madde 5'i ve Madde 6'yı kendisinin sahip olduğu yetki dağılımı, anayasal prensipleri ve idari düzenlemeleri ile hizmette yerellik ilkesine saygı göstererek, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı dikkate alarak uygulayacaktır. Bu Sözleşmenin hükümlerini, istismar etmeden, her bir Taraf kendi politikaları ile uyum sağlayarak uygulayacaktır.

Madde 5 – Genel Tedbirler

Her bir Taraf:

a. Peyzajları, yasayla, insanların çevrelerinin önemli bir bileşeni, onların paylaştıkları kültürel ve doğal mirasın çeşitliliğinin bir ifadesi ve kimliklerinin bir temeli olarak tanımayı;
b. Madde 6'da belirlenen özel tedbirlerin benimsenmesi ile, peyzajın korunması, yönetilmesi ve planlanmasını amaçlayan peyzaj politikalarını oluşturma ve uygulamayı;
c. Paragraf b'de belirtilen peyzaj politikalarının tanımlanması ve uygulanması ile ilgili olarak halkın, yerel ve bölgesel yönetimler ve ilgili diğer tarafların katılımlarına ilişkin prosedürlerin oluşturulması;
d. Peyzajı, bölge ve kent planlama ile ilgili ülke politikaları ile ülkenin kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomik politikalarıyla; aynı zamanda peyzaj üzerinde olası doğrudan veya dolaylı etkisi olabilecek diğer politikalarıyla da bütünleştirmeyi taahhüt eder.

Madde 6- Özel Tedbirler

A. Bilinç Düzeyinin Artırılması

Her bir Taraf, sivil toplum, özel

kuruluşlar ve kamu birimleri arasında, birbirleri açısından peyzajların değeri, rolü ve değişimleri konusunda bilinç düzeyinin artırılmasını taahhüt eder.

B. Eğitim ve Öğretim

Her bir Taraf:

a. Peyzaj değerlendirme ve uygulamalarında uzman eğitiminin;
b. Özel ve kamu sektörlerindeki ilgili uzmanlar ve birimler için peyzaj politikası, korunması, yönetimi ve planlamasında disiplinlerarası eğitim programlarının;
c. Peyzajların değeri, korunması, yönetimi ve planlanması konularında üniversite ve okullarda derslerin geliştirilmesini taahhüt eder.

A. Tanımlama ve Değerlendirme

1. Madde 5c'de belirtildiği gibi, ilgili tarafların aktif olarak katılımlarıyla ve ülkelerin kendi peyzajları hakkında bilgilerinin geliştirilmesi amacıyla, her bir Taraf:

a.i) Kendi toprakları üzerindeki peyzajları tanımlamayı;
ii) Peyzajlarının özelliklerini ve onları dönüştüren güç ve baskıları analiz etmeyi;
iii) Değişimleri kaydetmeyi;

b. Böylece tanımlanmış olan peyzajları, ilgili taraflar ve toplum tarafından verilen özel değeri göz önüne alarak değerlendirmeyi taahhüt eder.

2. Bu tanımlama ve değerlendirme süreçleri, Madde 8'e uygun olarak Taraflar arasında düzenlenen Avrupa düzeyinde deneyim ve yöntem değişimleriyle yönlendirilecektir.

A. Peyzaj Kalite Hedefleri

Her bir Taraf, tanımlanan ve değerlendirilen peyzajlar için, Madde 5c'ye göre halkın görüşünün alınmasından sonra, peyzaj kalite hedefleri belirlemeyi taahhüt eder.

B. Uygulama

Peyzaj politikalarını yürürlüğe koymak için her bir Taraf, peyzajın korunması, yönetilmesi ve/veya planlanması amacına yönelik araçları oluşturmayı taahhüt eder.

Bölüm III- Avrupa İşbirliği

Madde 7- Uluslararası Politikalar ve Programlar

Taraflar, uluslararası politika ve programların peyzaj boyutunun değerlendirilmesinde işbirliği yapmayı ve gerektiği yerde, bu değerlendirmelere dahil olma konusunda tavsiyede bulunmayı bulunmayı taahhüt eder.

Madde 8 – Karşılıklı

Yardımlaşma ve Bilgi Alışverişi
 Taraflar, bu Sözleşmenin diğer maddeler kapsamında alınan tedbirlerin etkinliğini geliştirmek için işbirliği yapmayı ve özellikle:

a. Deneyim paylaşımı ve değişim yoluyla peyzaj konularında birbirlerine teknik ve bilimsel destek sağlamayı ve araştırma projelerinin sonuçlarını sunmayı,
b. Özellikle eğitim ve bilgi amaçları için

peyzaj uzmanlarının karşılıklı değişiminin sağlanmasını;
c. Bu Sözleşme hükümlerince kapsanan tüm konularda bilgi değişimini taahhüt eder.

Madde 9 – Sınırötesi Peyzajlar

Taraflar, yerel ve bölgesel düzeyde sınırötesi işbirliğini ve gerektiği durumlarda, ortak peyzaj programlarının hazırlanması ve uygulanmasını teşvik edecektir.

Madde 10 – Sözleşmenin Uygulanmasının İzlenmesi

1. Avrupa Konseyi Yasasının 17. Maddesine göre oluşturulmuş olan yetkili Uzmanlar Komisyonu, Avrupa Konseyi Bakanlar Komisyonu tarafından Sözleşmenin uygulanmasını izlemekle sorumlu olarak atanacaktır.
2. Uzmanlar Komisyonu'nun her toplantısını takiben Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, yapılan iş ve Sözleşmenin işlerliği hakkındaki raporu Bakanlar Kurulu'na ileticektir.
3. Uzmanlar Komisyonu, Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü'nün verilmesi ile ilgili kriterleri ve idari kuralları Bakanlar Kurulu'na önerecektir.

Madde 11- Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü

1. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü, bu Sözleşmeye taraf bir devletin peyzaj politikasının bir parçası olarak, Avrupa'da diğer bölgesel yönetimlere örnek oluşturabilecek ve etkinliği yeterince kanıtlanmış, peyzajlarının korunması, yönetimi ve/veya planlanması için bir politika ya da tedbirleri kurumsallaştırmış olan yerel ve bölgesel yönetimlere ve onların alt gruplarına verilen payedir. Ayrıca bu ödül peyzajın korunması, yönetilmesi veya planlanmasında dikkate değer katkılarda bulunmuş olan sivil toplum kuruluşlarına da verilebilir.

2. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü için başvurular, madde 10'da bahsedilen Uzmanlar Komitesi'ne Taraflar'ca ile sunulacaktır. Sınırötesi yerel ve bölgesel yönetimler ile bunların grupları sorgulanan peyzajı ortlağa ele almak koşuluyla bu ödüle başvuruda bulunabilirler.

3. Bakanlar Kurulu, Madde 10'da açıklanmış olan Uzmanlar Komitesi'nden gelen teklifler doğrultusunda, Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü'nün verilmesiyle ilgili kriterleri tanımlayacak, yayınlayacak, ilgili kuralları uygulayacak ve Ödülü verecektir.

4. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü, bu ödülü alanlara, ilgili peyzaj alanlarının sürdürülebilir korunması, yönetilmesi ve/veya planlanmasını sağlamaya yönelik bir teşvik olarak verilir

Bölüm IV – Son Hükümler

Madde 12 – Diğer Araçlarla Olan İlişki

Bu Sözleşmenin hükümleri, mevcut veya gelecekteki bağlayıcı ulusal ve uluslararası araçlarda bulunan peyzajın

korunması, yönetilmesi ve planlanması ile ilgili daha katı hükümleri etkilemeyecektir.

Madde 13 – İmza, Onay ve Yürürlüğe Girme

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye Devletleri için imzaya açılacaktır. Sözleşme uzlaşma, kabul veya onamaya tabidir. Uzlaşma, kabul veya onama araçları Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletilecektir.

2. Sözleşme, Avrupa Konseyi Üyesi olan Devletin önceki fıkranın hükümleri uyarınca Sözleşme'yle bağlanma rızalarını ifade ettikleri tarihten sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme'yle bağlanma rızasını daha sonra açıklayan herhangi bir imza atmış Devlet açısından, Sözleşme, uzlaşma, kabul veya onay belgesinin teslim edildiği tarihten sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 14- Katılım

1. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu, Avrupa Birliği'ni ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Avrupa devletini, Avrupa Konseyi Yasasının 20d Maddesi'ne göre çoğunluk kararıyla ve Bakanlar Kurulu'nda sandalye bulundurmaya hakkı olan taraf Devletlerin oybirliğiyle Sözleşmeyi onaylamak için davet edebilir.

2. Herhangi bir onaylayan Devlet veya onaylaması durumunda Avrupa Topluluğu bakımından, bu Sözleşme, onay aracının Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne iletildiği tarihten sonraki üç aylık dönemin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

Madde 15- Bölgesel Uygulama

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Topluluğu Sözleşme'yi imzalaması sırasında veya uzlaşma, kabul, onama veya katılım araçlarını iletirken Sözleşmeyi uygulayacağı bölgeyi veya bölgeleri belirtecektir.

2. Herhangi bir Taraf daha sonraki herhangi bir zamanda Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne bir bildiri ile bu Sözleşme'nin başvurusunu bildirisinde belirtilen herhangi bir başka bölgeye genişletebilir. Sözleşme, böyle bir bölge için Genel Sekreter tarafından bildirinin alınma tarihinden itibaren üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ilk günde yürürlüğe girecektir.

3. Yukarıdaki iki fıkra uyarınca yapılan herhangi bir bildiri, bu tür bir bildiriye bahsedilen bölge açısından, Genel Sekreterliğe verilecek olan bir tebliğ ile geri çekilebilir. Bu tür bir geri çekilme tebliği, Genel Sekretere verilmiş tarihten sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde geçerli olacaktır.

Madde 16 – Feshetme

1. Herhangi bir Taraf, herhangi bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel

Sekreteri'ne iletileceği bir başvuru ile Sözleşmeyi fesheder.

2. Bu tür bir feshetme, Genel Sekretere sunulacak olan başvurunun iletileme tarihinden itibaren üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde geçerli olacaktır.

Madde 17 – Değişiklikler

1. Herhangi bir taraf veya Madde 10'da belirtilen Uzmanlar Komitesi Sözleşmede değişiklik yapma teklifinde bulunabilir.

2. Değişiklik için herhangi bir teklif, bu teklifi Avrupa Konseyi üye Devletleri'ne ve diğer Tarafalara, Madde 14'te belirtilen şartlar doğrultusunda, bu Sözleşme'yi onaylaması için davet edilen üye olmayan herhangi bir Avrupa Devleti'ne bildirilecek olan Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne yapılacaktır.

3. Madde 10'da bahsedilen Uzmanlar Komitesi, herhangi bir değişiklik teklifini inceleyecek ve tarafların temsilcilerinin 4/3'lük bir çoğunluğu tarafından kabul edilen metni daha sonra kabul için Bakanlar Kurulu'na sunacaktır. Bu değişiklik teklifinin; Avrupa Konseyi Yasası'nın 20d Maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu'nun çoğunluğu ve Bakanlar Kurulu'nda sandalye bulundurmaya hakkı olan Taraf devletlerin oybirliğiyle kabulünden sonra metin Tarafalara kabul için gönderilecektir.

4. Herhangi bir değişiklik, bu değişikliği kabul eden Taraflar açısından, üç Avrupa Konseyi üye Devletin kabul ettiğini Genel Sekretere bildirmesinin ardından sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir. Bu değişikliği daha sonra kabul eden herhangi bir Taraf açısından değişiklik; adı geçen Tarafın Genel Sekretere kabul ettiğini bildirmesinin ardından üç aylık sürenin bitişini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 18 – Tebliğler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye Devletlerine ve bu Sözleşmeyi kabul eden herhangi bir Devlete veya Avrupa Topluluğu'na:

- herhangi imzayı;
- her uzlaşma, kabul, onama veya katılma aracının belgesini;
- Bu sözleşmenin 13, 14 ve 15. Maddeleri doğrultusunda herhangi bir tarihte yürürlüğe girmesini;
- Madde 15'in altında yapılan herhangi bir ilanı;
- Madde 16'nın altında yapılan herhangi bir feshetme durumunu;
- Değişiklik için herhangi bir teklifi, Madde 17 uyarınca kabul edilen herhangi bir değişikliği ve yürürlüğe giriş tarihini;
- Sözleşme ile ilgili herhangi bir eylem, bilgi veya iletişimi bildirecektir.

Bu Sözleşme tam yetkili olarak olarak, aşağıda imzası bulunanların tanıklığında imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak iş bu sözleşme İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metinde

aynı derece geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 20 Ekim 2000 tarihinde Floransa'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine ve Sözleşmeyi kabul etmeye davet edilen Devletlere bu Şartın aslına uygun suretlerini iletilecektir.

Kaynak: Yukarıdaki metin, İngilizce orijinal metinden, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi'ne (YYAEM) ait YerelNET - Yerel Yönetimler Portalı Sitesi". . sitede yayınlanan ve Dr. Nilgün Görür tarafından Türkçe'ye çevrilen metinden yararlanılarak, Doç. Dr. Şükran ŞAHİN tarafından tekrar çevrilmiştir.

KAMU İHALE KANUNU

Kanun No: 4734
Kabul Tarihi: 04.01.2002
Resmi Gazete Sayısı: 24648
Resmi Gazete Tarihi: 22.01.2002

Kamu kurum ya da kuruluşlarının mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine ilişkin yeni düzenlemeler getiren yasa tasarısı, 21 Kasım 2001'de TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Yeni düzenleme, "Kamu İhale Kanunu" ve "Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu" şeklinde iki ayrı tasarı olarak hazırlandı.

Kamu İhale Yasa Tasarısı, 25 Aralık 2001'de tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'nda, 26 Aralık 2001'de de ana komisyon olarak Bayındırlık Komisyonu'nda görüşüldü ve bazı değişikliklerle benimsendi.

Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nun 4 Ocak 2002 tarihli 47. Birleşiminde (21. Dönem 4. Yasama Yılı), İçtüzüğü'nün 91. maddesi maddesi kapsamında değerlendirilerek "Temel kanunlar"da uygulanan görüşme şekline göre, 5 bölüm halinde görüşüldü. TBMM Genel Kurulu, tasarıyı, bazı değişikliklerle kabul etti.

Yasa, 22 Ocak 2002 tarih ve 24648 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler BİRİNCİ BÖLÜM Uygulama İlkeleri

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı, kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. - Aşağıda belirtilen idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür:

a) Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, özel idareler ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler, tüzel kişiler.

b) Enerji, su, ulaştırma ve telekomünikasyon sektörlerinde faaliyet gösterenler dahil, kamu iktisadi kuruluşları ile iktisadi devlet teşekküllerinden oluşan kamu iktisadi teşebbüsleri.

c) Sosyal güvenlik kuruluşları, fonlar, özel kanunlarla kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar (mesleki kuruluşlar hariç) ile bağımsız bütçeli kuruluşlar.

d) (Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 10 md.)

(a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketler.

e) 4603 sayılı Kanun kapsamındaki bankaların yapım ihaleleri.

Ancak, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bu Fonun hisselerine kısmen ya da tamamen sahip olduğu bankalar ile 4603 sayılı Kanun kapsamındaki

bankalar (e) bendinde belirtilen yapım ihaleleri hariç) bu Kanun kapsamı dışındadır.

İstisnalar

MADDE 3. - a) Kanun kapsamına giren kuruluşlarca, kuruluş amacı veya mevzuatı gereği işlemek, değerlendirmek, iyileştirmek veya satmak üzere doğrudan üreticilerden veya ortaklarından yapılan tarım veya hayvancılıkla ilgili ürün alımları,

b) Savunma, güvenlik ve istihbaratla ilgili; uçak, helikopter, gemi, denizaltı, tank, panzer, roket, füze gibi araç, silah, silah malzeme ve teçhizatı ve sistemleri ile bunların araştırma-geliştirme, modernizasyon ile yazılım ve mühimmat ihaleleri ile devlet güvenlik istihbaratı kapsamında, hizmet, malzeme, teçhizat ve sistem alımları,

c) Uluslararası anlaşmalar gereğince sağlanan dış finansman ile yapılacağı olan ve finansman anlaşmasında farklı ihale usul ve esaslarının uygulanacağı belirtilen mal veya hizmet alımları ile yapım işleri,

d) İdarelerin yabancı ülkelerdeki kuruluşlarının mal veya hizmet alımları ile yapım işleri,

e) (Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 11 md.)

Kanun kapsamına giren kuruluşların; Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumları, tutukevleri işyurtları kurumları, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı yetiştirme yurtları, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı üretim yapan okullar ve merkezler ile Tarım Bakanlığına bağlı enstitü ve üretme istasyonları tarafından bizzat üretilen mal ve hizmetler için anılan kuruluşlardan, Devlet Malzeme Ofisi ana statüsünde yer alan mal ve malzemeler için ise Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğünden yapacakları alımlar,

f) Ulusal araştırma geliştirme kurumlarının yürüttüğü ve desteklediği araştırma-geliştirme projeleri için gerekli olan mal ve hizmet alımları,

g) (Ek : 12/6/2002 - 4761/ 11 md.) Kamu iktisadi teşebbüsleri, özelleştirme kapsam ve programında bulunan kuruluşlar ile bunların doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları kuruluşların; uluslararası kurallara göre yürütmesi gereken ve uluslararası piyasanın koşullarına göre anlık karar verme zorunluluğu bulunan faaliyetlerine ilişkin olarak, ilgili veya bağlı bulunulan Bakanlığın teklifi üzerine Kurum tarafından belirlenecek mal veya hizmet alımları;
Bu Kanuna tâbi değildir.

Tanımlar

MADDE 4. - Bu Kanunun uygulanmasında;

Mal : Satın alınan her türlü ihtiyaç maddeleri ile taşınır ve taşınmaz mal ve hakları,

Hizmet : Bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, mimarlık ve mühendislik, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, mesleki eğitim, fotoğraf, film, fıkır ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetleri,

Yapım : Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak işlahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerini,

Tedarikçi : Mal alımı ihalesine teklif veren gerçek veya tüzel kişileri veya bunların oluşturdukları ortak girişimleri, **Hizmet sunucusu :** Hizmet alımı ihalesine teklif veren gerçek veya tüzel kişileri veya bunların oluşturdukları ortak girişimleri,

Danışman : Danışmanlık yapan, bilgi ve deneyimini idarenin yararı için kullanan, danışmanlığını yaptığı işin yüklenicileri ile hiçbir organik bağ içinde bulunmayan, idareden danışmanlık hizmeti karşılığı dışında hiçbir kazanç sağlamayan ve danışmanlık hizmetlerini veren hizmet sunucularını, **Yapım müteahhidi :** Yapım işi ihalesine teklif veren gerçek veya tüzel kişileri veya bunların oluşturdukları ortak girişimleri,

Aday : Ön yeterlik için başvuran gerçek

veya tüzel kişileri veya bunların oluşturdukları ortak girişimleri,

Ortak girişim : İhaleye katılmak üzere birden fazla gerçek veya tüzel kişinin aralarında yaptıkları anlaşma ile oluşturulan grubu,

İstekli : Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidini,

Yerli istekli : Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiler ile bu gerçek kişilerin oluşturduğu tüzel kişilikleri,

Yüklenici : Üzerine ihale yapılan ve sözleşme imzalanan istekliyi,

İdare : İhaleyi yapan bu Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşları,

İhale yetkilisi : İdarenin, ihale ve harcama yapma yetki ve sorumluluğuna sahip kişi veya kurullarını,

Başvuru belgesi : Belli istekliler arasında ihale usulünde ön yeterliğe katılan aday tarafından yeterliğinin tespitinde kullanılmak üzere sunulan belgeleri,

İhale dokümanı : İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinde; isteklilere talimatları da içeren idari şartnameler ile yapılacak işin projesini de kapsayan teknik şartnameler, sözleşme tasansı ve gerekli diğer belge ve bilgileri,

Ön proje : Belli bir yapının kesin ihtiyaç programına göre; gerekli arazi ve zemin araştırmaları yapılmadan, bilgilerin halihazır haritalardan alındığı, çevresel etki değerlendirmeye ve fizibilite raporları dahil elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan plân, kesit, görünüş ve profillerin belirtildiği bir veya birkaç çözümlü içeren projeyi,

Kesin proje : Belli bir yapının onaylanmış ön projesine göre; mümkün olan arazi ve zemin araştırmaları yapılmış olan, yapı elemanlarının ölçülendirilip boyutlandırıldığı, inşaat sistem ve gereçleri ile teknik özelliklerinin belirtildiği projeyi,

Uygulama projesi : Belli bir yapının onaylanmış kesin projesine göre yapının her türlü ayrıntısının belirtildiği projeyi,

İhale : Bu Kanunda yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemleri,

Teklif : Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde isteklinin idareye sunduğu fiyat teklifi ile değerlendirmeye esas belge ve/veya bilgileri,

Açık ihale usulü : Bütün isteklilerin teklif verebildiği usulü,

Belli istekliler arasında ihale usulü : Ön yeterlik değerlendirmesi

sonucunda idare tarafından davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usulü,

Pazarlık usulü : Bu Kanunda belirtilen hallerde kullanılabilen, ihale sürecinin iki aşamalı olarak gerçekleştirildiği ve idarenin ihale konusu işin teknik detayları ile gerçekleştirme yöntemlerini ve belli hallerde fiyatı isteklilerle görüştüğü usulü,

Doğrudan temin : Bu Kanunda belirtilen hallerde ihtiyaçların, idare tarafından davet edilen isteklilerle teknik şartların ve fiyatın görüşülerek doğrudan temin edilebildiği usulü,

Sözleşme : Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinde idare ile yüklenici arasında yapılan yazılı anlaşmayı,

Kurum : Kamu İhale Kurumunu,

Kurul : Kamu İhale Kurulunu, ifade eder.

Temel İlkeler

MADDE 5. - İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenirliliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur. Aralarında kabul edilebilir doğal bir bağlantı olmadığı sürece mal alımı, hizmet alımı ve yapım işleri birarada ihale edilemez.

Eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işleri kısımlara bölünemez.

Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü süremlerdir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.

Ödeneği bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılamaz.

İlgili mevzuatı gereğince Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporu gerekli olan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için ÇED olumlu belgesinin alınmış olması zorunludur. Ancak, olağanüstü haller ve deprem durumlarında ÇED raporu aranmaz.

İhale Komisyonu

MADDE 6. - İhale yetkilisi, biri başkan olmak üzere, ikisinin ihale konusu işin uzmanı olması şartıyla, ilgili idare personelinin en az dört kişinin, genel ve katma bütçeli kuruluşlarda maliye memurunun, diğerlerinde ise muhasebe veya malf işlerden sorumlu bir personelin katılımıyla kurulacak en az beş ve tek sayıda kişiden oluşan ihale komisyonunu, yedek üyeler de dahil olmak üzere görevlendirir. İhaleyi yapan idarede ihale konusu işin uzmanının bulunmaması halinde, bu Kanun kapsamındaki idarelerden komisyona üye alınabilir.

Gerekli incelemeyi yapmalarını sağlamak amacıyla ihale işlem

dosyasının birer örneği, ilân veya daveti izleyen üç gün içinde ihale komisyonu üyelerine verilir.

İhale komisyonu eksiksiz olarak toplanır. Komisyon kararları çoğunlukla alınır. Kararlarda çekimser kalinamaz. Komisyon başkanı ve üyeleri oy ve kararlarından sorumludur. Karşı oy kullanan komisyon üyeleri, gerekçesini komisyon kararına yazmak ve imzalamak zorundadır.

İhale komisyonunca alınan kararlar ve düzenlenen tutanaklar, komisyon başkanı ve üyelerinin adları, soyadları ve görev unvanları belirtilerek imzalanır.

İhale İşlem Dosyası

MADDE 7. - İhalesi yapılacak her iş için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada ihale yetkilisinden alınan onay belgesi ve eki yaklaşık maliyete ilişkin hesap cetveli, ihale dokümanı, ilân metinleri, adaylar veya istekliler tarafından sunulan başvurular veya teklifler ve diğer belgeler, ihale komisyonu tutanak ve kararları gibi ihale süreci ile ilgili bütün belgeler bulunur.

İKİNCİ BÖLÜM

İhaleye Katılım Kuralları

Eşik Değerler

MADDE 8. - (Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 12 md.) Bu Kanununun 13 ve 63 üncü maddelerinin uygulanmasında yaklaşık maliyet dikkate alınarak kullanılacak eşik değerler aşağıda belirtilmiştir:

- Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin mal ve hizmet alımlarında üçyüzmilyar Türk Lirası. (2003 yılı için üçyüzellimilyar otuzbirmilyon Türk Lirası)
 - Kanun kapsamındaki diğer idarelerin mal ve hizmet alımlarında beşyüzmilyar Türk Lirası. (2003 yılı için beşyüzseksenüçmilyarüçyüzseksenbeşmilyon Türk Lirası)
 - Kanun kapsamındaki idarelerin yapım işlerinde onbirtrilyon Türk Lirası. (2003 yılı için onikitrilyon sekizyüzotuzdörtmilyar dörtyüzyetmişmilyon Türk Lirası)
- (Son fıkra Mülga : 12/6/2002 - 4761/ 12 md.)

Yaklaşık Maliyet

MADDE 9. - Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenir ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir ve bu yaklaşık maliyetin ihale sonuçlanıncaya kadar gizliliği korunur.

İhaleye Katılımda Yeterlik Kuralları

MADDE 10. - İhaleye katılacak

isteklilerden, ekonomik ve malî yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak aşağıda belirtilen bilgi ve belgeler istenebilir:

a) Ekonomik ve malî yeterliğin belirlenmesi için;

- Bankalardan temin edilecek isteklinin malî durumu ile ilgili belgeler,
- İsteklinin bilançosu veya bilançosunun gerekli görülen bölümleri,
- İsteklinin iş hacmini gösteren toplam cirosu veya ihale konusu iş ile ilgili taahhüdü altındaki ve bitirdiği iş miktarını gösteren belgeler.

b) Mesleki ve teknik yeterliğin belirlenmesi için;

- İsteklinin, mevzuatı gereği ilgili odaya kayıtlı olarak faaliyette bulunduğunu ve teklif vermeye yasal olarak yetkili olduğunu kanıtlayan belgeler,
- İsteklinin ihale konusu iş veya benzer işlerde; mal ve hizmet alımları için son beş yıl içinde, yapım işleri için ise son onbeş yıl içinde kamu veya özel sektörde sözleşme bedelinin en az % 70'i oranında gerçekleştirdiği veya denetlediği veyahut yönettiği idarece kusursuz kabul edilen benzer işlerle ilgili deneyimini gösteren belgeler,
- İsteklinin üretim ve/veya imalat kapasitesine, araştırma-geliştirme faaliyetlerine ve kaliteyi sağlmasına yönelik belgeler,
- İsteklinin organizasyon yapısına ve ihale konusu işi yerine getirmek için yeterli sayıda ve nitelikte personel çalıştırdığına veya çalıştıracağına ilişkin bilgi ve/veya belgeler,
- İhale konusu hizmet veya yapım işlerinde isteklinin yönetici kadrosu ile işi yürütecek teknik personelinin eğitimi ve mesleki niteliklerini gösteren belgeler,
- İhale konusu işin yerine getirilebilmesi için gerekli görülen tesis, makine, teçhizat ve diğer ekipmana ilişkin belgeler,
- İstekliye doğrudan bağlı olsun veya olmasın, kalite kontrolden sorumlu olan ilgili teknik personel veya teknik kuruluşlara ilişkin belgeler,
- İhale konusu işin ihale dokümanında belirtilen standartlara uygunluğunu gösteren, uluslararası kurallara uygun şekilde akredite edilmiş kalite kontrol kuruluşları tarafından verilen sertifikalar,
- İdarenin talebi halinde doğruluğu teyit edilmek üzere, tedarik edilecek malların numuneleri, katalogları ve/veya fotoğrafları.

İhale konusu işin niteliğine göre yukarıda belirtilen bilgi veya belgelerden hangilerinin yeterlik değerlendirilmesinde kullanılacağı, ihale dokümanında ve ihale veya ön yeterliğe ilişkin ilân veya davet belgelerinde belirtilir.

(Ek : 12/6/2002 - 4761/ 13 md.) Birinci fıkranın (b) bendinin (2) numaralı alt

bendinde belirtilen belgelerden, yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerinde, denetleme veya yönetim görevi nedeniyle alınanlarda gerçek kişinin mühendis veya mimar olma şartı aranır. İş bitirme, yönetim veya denetim suretiyle elde edilecek belgeler, belge sahibi kişi veya kuruluşların dışındaki istekliler tarafından kullanılamaz, belgeler devredilemez, kiraya verilemez ve satılamaz. Bu belge sahiplerinin kuracakları veya ortak olacakları tüzel kişiliklerin ihaleye girebilmesinde tüzel kişiliğin yarısından fazla hissesine sahip olmaları, her ihalede bu oranın aranması ve teminat süresince bu oranın muhafaza edilmesi zorunludur. Yönetim ve denetim faaliyetleri nedeniyle alınacak belgeler, en fazla beşte bir oranında dikkate alınır.

Aşağıda belirtilen durumlardaki istekliler ihale dışı bırakılır:

- İflas eden, tasfiye halinde olan, işleri mahkeme tarafından yürütülen, konkordato ilân eden, işlerini askıya alan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.
- İflas ilân edilen, zorunlu tasfiye kararı verilen, alacaklılara karşı borçlarından dolayı mahkeme idaresi altında bulunan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.
- Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu olan.
- Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu olan.
- İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen.
- İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, ihaleyi yapan idareye yaptığı işler sırasında iş veya meslek ahlakına aykırı faaliyetlerde bulunduğu bu idare tarafından ispat edilen.
- İhale tarihi itibarıyla, mevzuatı gereği kayıtlı olduğu oda tarafından mesleki faaliyetten men edilmiş olan.
- Bu maddede belirtilen bilgi ve belgeleri vermeyen veya yanıltıcı bilgi ve/veya sahte belge verdiği tespit edilen.
- 11 inci maddeye göre ihaleye katılamayacağı belirtildiği halde ihaleye katılan.
- 17 nci maddede belirtilen yasak fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilen.

İhaleye Katılamayacak Olanlar

MADDE 11. - Aşağıda sayılanlar doğrudan veya dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamazlar:

a) Bu Kanun ve diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya süreli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar.

b) İlgili mercilerce hileli iflas ettiğine karar verilenler.

c) İhaleyi yapan idarenin ihale yetkilisi kişileri ile bu yetkiye sahip kurullarda görevli kişiler.

d) İhaleyi yapan idarenin ihale konusu işle ilgili her türlü ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olanlar.

e) (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şahısların eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat edinilenleri.

f) (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilenlerin ortakları ile şirketleri (bu kişilerin yönetim kurullarında görevli bulunmadıkları veya sermayesinin % 10'undan fazlasına sahip olmadıkları anonim şirketler hariç).

İhale konusu işin danışmanlık hizmetlerini yapan yükleniciler bu işin ihalesine katılamazlar. Aynı şekilde, ihale konusu işin yüklenicileri de o işin danışmanlık hizmeti ihalelerine katılamazlar. Bu yasaklar, bunların ortaklık ve yönetim ilişkisi olan şirketleri ile bu şirketlerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları şirketleri için de geçerlidir.

İhaleyi yapan idare bünyesinde bulunan veya idare ile ilgili her ne amaçla kurulmuş olursa olsun vakıf, dernek, birlik, sandık gibi kuruluşlar ile bunların kurmuş oldukları veya ortak oldukları şirketler bu idarelerin ihalelerine katılamazlar.

Bu yasaklara rağmen ihaleye katılan istekliler ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir. Ayrıca, bu durumun tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında tespit edilememesi nedeniyle bunlardan biri üzerine ihale yapılmışsa, teminatı gelir kaydedilerek ihale iptal edilir.

Şartnameler

MADDE 12. - İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin her türlü özelliğini belirten idari ve teknik şartnamelerin idarelerce hazırlanması esastır. Ancak, mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özelliği nedeniyle idarelerce hazırlanmasının mümkün olmadığı ihale yetkilisi tarafından onaylanması kaydıyla, teknik şartnameler bu Kanun hükümlerine göre hazırlanabilir.

İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin teknik kriterlerine ihale dokümanının bir parçası olan teknik şartnamelerde yer verilir.

Belirlenecek teknik kriterler, verimliliği ve fonksiyonelliği sağlamaya yönelik olacak, rekabeti engelleyici hususlar içermeyecek ve bütün istekliler için fırsat eşitliği sağlayacaktır.

Teknik şartnamelerde, varsa ulusal ve/veya uluslararası teknik standartlara uygunluğu sağlamaya yönelik düzenlemeler de yapılır. Bu şartnamelerde teknik özelliklere ve tanımlamalara yer verilir. Belli bir marka, model, patent, menşei, kaynak veya ürün belirtilmez ve belirli bir marka veya modele yönelik özellik ve tanımlamalara yer verilmeyecektir. Ancak, ulusal ve/veya uluslararası teknik standartların bulunmaması veya teknik özelliklerin belirlenmesinin mümkün olmaması hallerinde "veya dengi" ifadesine yer verilmek şartıyla marka veya model belirtilebilir.

İhale İlan Süreleri ve Kuralları

MADDE 13. - Bütün isteklilere tekliflerini hazırlayabilmeleri için yeterli süre tanımak suretiyle;

a) Yaklaşık maliyeti 8 inci maddede yer alan eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan ihalelerden;

1) Açık ihale usulü ile yapılacak olanların ilânları ihale tarihinden en az kırk gün önce,

2) Belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılacak olanların ön yeterlik ilânları son başvuru tarihinden en az yirmibeş gün önce,

3) Pazarlık usulü ile yapılacak olanların ilânları ihale tarihinden en az yirmibeş gün önce,

Resmî Gazetede en az bir defa yayımlanmak suretiyle yapılır.

Belli istekliler arasında yapılacak ihalelerde ön yeterlik değerlendirilmesi durumunda yeterliği belirlenen isteklilere ihale gününden en az kırk gün önce davet mektubu gönderilmesi zorunludur.

b) Yaklaşık maliyeti 8 inci maddede belirtilen eşik değerlerin altında kalan ihalelerden;

1) Yaklaşık maliyeti, yirmibeş milyar Türk Lirasına (2003 yılı için otuzbirmilyar sekizyüzyirmialtmıymilyon Türk Lirası) kadar olan mal veya hizmet alımları ile elli milyar Türk Lirasına (2003 yılı için altmışüçmilyar altıyüzelliikimilyon Türk Lirası) kadar olan yapım işlerinin ihalesi ihale tarihinden en az yedi gün önce ihalenin yapılacağı yerde çıkan gazetelerin birinde,

2) Yaklaşık maliyeti, yirmibeş milyar ile elli milyar Türk Lirası arasında olan mal veya hizmet alımları ile elli milyar ile ikiyüzelli milyar Türk Lirası (2003 yılı için otuzbirmilyar sekizyüzyirmialtmıymilyon ile altmışüçmilyar altıyüzelliikimilyon Türk Lirası; altmışüçmilyar altıyüzelliikimilyon ile üçyüzonsekizmilyar ikiyüzaltmışikimilyon Türk

Lirası) arasında olan yapım işlerinin ihalesi ihale tarihinden en az ondört gün önce Resmî Gazetede,

3) (Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 14 md.) Yaklaşık maliyeti, elli milyar Türk Lirasının üzerinde ve eşik değer altındaki olan mal veya hizmet alımları ile ikiyüzelli milyar Türk Lirasının (2003 yılı için altmışüçmilyar altıyüzelliikimilyon ile üçyüzonsekizmilyar ikiyüzaltmışikimilyon Türk Lirası) üzerinde ve eşik değer altındaki olan yapım işlerinin ihalesi ihale tarihinden en az yirmibeş gün önce Resmî Gazetede,

En az bir defa yayımlanmak suretiyle ilân edilerek duyurulur. (EK : 12/6/2002 - 4761/ 14 md.) Bu fıkra kapsamında ilan edilen ihalelerden hangilerinin, ayrıca Basın İlan Kurumu aracılığıyla Türkiye çapında dağıtımı olan gazetelerin birinde ilân edileceğini belirlemeye Kurum yetkilidir.

İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması halinde ilân, aynı süreler içinde ilgili idare ile hükümet ve belediye binalarının ilân tahtalarına asılacak yazılar ve belediye yayın araçları ile yapılır. Bu işlemler bir tutanakla belgelenir.

İdareler, yukarıda belirtilen zorunlu ilânların dışında işin önem ve özelliğine göre ihaleleri, uluslararası ilân veya yurt içinde çıkan başka gazeteler veya yayın araçları, bilgi işlem ağı veya elektronik haberleşme (internet) yolu ile de ayrıca ilân edebilir. Ancak, uluslararası ilân yapılması halinde yukarıda belirtilen asgari ilân sürelerine oniki gün eklenir.

Ortak Girişimler

MADDE 14. - Birden fazla gerçek veya tüzel kişi ortak girişim oluşturmak suretiyle ihalelere teklif verebilir. İhale aşamasında ortak girişimden kendi aralarında bir ortak girişim yaptıklarına dair pilot ortağın da belirttiği anlaşma istenir. İhalenin ortak girişim üzerinde kalması halinde ise, sözleşme imzalanmadan önce noter tasdikli ortaklık sözleşmesinin verilmesi gerekir. Gerek ortaklık anlaşmasında gerekse ortaklık sözleşmesinde, ortak girişimi oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin taahhüdün yerine getirilmesinde müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları belirtilir.

Alt Yükleniciler

MADDE 15. - İhale konusu işin özelliği nedeniyle ihtiyaç görülmesi halinde, ihale aşamasında isteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmeleri, sözleşme imzalandan önce de alt yüklenicilerin listesini idarenin onayına sunmaları istenebilir. Ancak bu durumda, alt yüklenicilerin yaptıkları işlerle ilgili sorumluluğu

yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

İhale Gününden Önce İhale İptal Edilmesi

MADDE 16. - İdarenin gerekli gördüğü veya ihale dokümanında yer alan belgelerde ihalenin yapılmasına engel olan ve düzeltilmesi mümkün bulunmayan hususların bulunduğu tespit edildiği hallerde ihale gününden önce ihale iptal edilebilir.

Bu durumda, iptal nedeni belirtilmek suretiyle ihalenin iptal edildiği isteklilere hemen ilân edilerek duyurulur. Bu aşamaya kadar teklif vermiş olanlara ihalenin iptal edildiği ayrıca tebliğ edilir. İhale iptal edilmesi halinde, verilmiş olan bütün teklifler reddedilmiş sayılır ve bu teklifler açılmaksızın isteklilere iade edilir. İhale iptal edilmesi nedeniyle isteklilerce idareden herhangi bir hak talebinde bulunulamaz. İhale iptal edilmesi durumunda, iptal nedenleri gözden geçirilerek yeniden ihaleye çıkılabilir.

Yasak Fiil veya Davranışlar

MADDE 17. - İhalelerde aşağıda belirtilen fiil veya davranışlarda bulunmak yasaktır:

- Hile, vaat, tehdit, nüfuz kullanma, çıkar sağlama, anlaşma, irtikap, rüşvet suretiyle veya başka yollarla ihaleye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs etmek.
 - İsteklileri tereddüde düşürmek, katılımı engellemek, isteklilere anlaşma teklifinde bulunmak veya teşvik etmek, rekabeti veya ihale kararını etkileyecek davranışlarda bulunmak.
 - Sahte belge veya sahte teminat düzenlemek, kullanmak veya bunlara teşebbüs etmek.
 - Alternatif teklif verebilme halleri dışında, ihalelerde bir istekli tarafından kendisi veya başkaları adına doğrudan veya dolaylı olarak, asaleten ya da vekaleten birden fazla teklif vermek.
 - 11 inci maddeye göre ihaleye katılmayacağı belirtilmediği halde ihaleye katılmak.
- Bu yasak fiil veya davranışlarda bulunanlar hakkında bu Kanunun Dördüncü Kısmında belirtilen hükümler uygulanır.

İKİNCİ KISIM

İhale Süreci

BİRİNCİ BÖLÜM

İhale Usulleri ve Uygulaması

Uygulanacak İhale Usulleri

MADDE 18. - İdarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde aşağıdaki usullerden biri uygulanır:

- Açık ihale usulü.
- Belli istekliler arasında ihale usulü.

- Pazarlık usulü.
- Doğrudan temin.

Açık İhale Usulü

MADDE 19. - Açık ihale usulü, bütün isteklilerin teklif verebildiği usuldür.

Belli İstekliler Arasında İhale Usulü

MADDE 20. - Belli istekliler arasında ihale usulü, yapılacak ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usuldür. İşin özelliğinin uzmanlık ve/veya yüksek teknoloji gerektirmesi nedeniyle açık ihale usulünün uygulanmadığı mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi bu usule göre yaptırılabilir.

Bu usule göre yapılacak ihalelerde adayların başvurularını hazırlayabilmeleri için en az yirmibeş gün süre tanınarak ön yeterlik ilânı yapılır.

10 uncu maddeye uygun olarak belirlenen ve ön yeterlik dokümanı ile ön yeterlik ilânında belirtilen değerlendirme kriterlerine göre adayların ön yeterlik değerlendirmesi yapılır. Belirtilen asgari yeterlik koşullarını sağlayamayanlar yeterli kabul edilmez. Yeterli olduğu tespit edilen bütün adaylara tekliflerini hazırlayabilmeleri için en az kırk gün süre verilerek ihaleye davet mektubu gönderilir. Ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunmayan adaylara da yeterli bulunmama gerekçeleri yazılı olarak bildirilir. İşin niteliğine göre rekabeti engelleme-yecek şekilde 10 uncu maddeye uygun olarak belirlenen ve ihale dokümanı ile davet mektubunda belirtilen değerlendirme kriterlerine göre tekliflerin değerlendirilmesi yapılarak ihale sonuçlandırılır. İhaleye davet edilebilecek aday sayısının beşten az olması veya teklif veren istekli sayısının üçten az olması halinde ihale iptal edilir. Teklif veren istekli sayısının üçten az olması nedeniyle ihalenin iptal edilmesi durumunda, ihale dokümanı gözden geçirilerek varsa hatalar ve eksiklikler giderilmek suretiyle, ön yeterliği tespit edilen bütün istekliler tekrar davet edilerek ihale sonuçlandırılabilir.

Pazarlık Usulü

MADDE 21. - Aşağıda belirtilen hallerde pazarlık usulü ile ihale yapılabilir:

- Açık ihale usulü veya belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılan ihale sonucunda teklif çıkmaması.
- Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.
- Savunma ve güvenlikle ilgili özel durumların ortaya çıkması üzerine

ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.

d) İhale, araştırma ve geliştirme sürecine ihtiyaç gösteren ve seri üretime konu olmayan nitelikte olması.

e) İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malf özelliklerinin gerekli olan nitelikte belirlenememesi.

(b) ve (c) bentlerinde belirtilen hallerde ilân yapılması zorunlu değildir. Ancak, bu bentlere göre yapılacak ihalelere en az üç istekli davet edilmelidir.

İlân yapılacak hallerde, ilânda ihale konusu alanda faaliyet gösteren ve idarece yeterliği tespit edilen adaylar ile görüşme yapılacağı belirtilir. Gerek ilân yapılan gerekse ilân yapılmayan hallerde, sadece idare tarafından 10 uncu maddeye uygun olarak belirlenen ve ihale dokümanında belirtilen değerlendirme kriterlerine göre yeterliği tespit edilenler ile görüşme yapılır.

İstekliler, öncelikle ihale konusu işin teknik detayları ve gerçekleştirme yöntemleri gibi hususlarda fiyatı içermeyen ilk tekliflerini sunar. İdarenin ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılayacak yöntem ve çözümler üzerine ihale komisyonu her bir istekli ile görüşür. Teknik görüşmeler sonucunda şartların netleşmesi üzerine bu şartları karşılayabilecek isteklilerden, gözden geçirilerek dayalı olarak fiyat tekliflerini de içerecek şekilde son tekliflerini vermeleri istenir. (a), (b) ve (c) bentlerine göre yapılacak ihalelerde, verilen son teklifler üzerinde fiyat görüşmesi yapılarak ihale sonuçlandırılır.

(a), (d) ve (e) bentlerine göre yapılacak ihalelerde teklif veren istekli sayısının üçten az olması halinde ihale iptal edilir.

Doğrudan Temin

MADDE 22. - Aşağıda belirtilen hallerde ihtiyaçların ilân yapılmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabilir:

- İhtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğinin tespit edilmesi.
 - Sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması.
 - Mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için ilk alımı izleyen üç yıl içinde ihtiyaç duyulan yedek parça, ek malzeme veya hizmetin ilk alım yapılanın dışında başka gerçek veya tüzel kişiden temin edilememesi.
 - İdarelerin beş milyar Türk Lirasını (2003 yılı için altı milyar üçyüzaltmış-beşmilyon Türk Lirası) aşmayan ihtiyaçları.
 - İdarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz malın alımı veya kiralanması.
- (a), (b) ve (c) bentlerine göre, tekliflerin

tutanakla tespit edilir. İstekliler ile teklif fiyatları açıklanır. Bu işlemlere ilişkin hazırlanan tutanak ihale komisyonunca imzalanır. Bu aşamada; hiçbir teklifin reddine veya kabulüne karar verilmez, teklifi oluşturan belgeler düzeltilemez ve tamamlanamaz. Teklifler ihale komisyonunca hemen değerlendirilmek üzere oturum kapatılır.

Tekliflerin Değerlendirilmesi

MADDE 37. - İhale komisyonunun talebi üzerine idare tekliflerin incelenmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesinde yararlanmak üzere net olmayan hususlarla ilgili isteklilerden yazılı olarak tekliflerini açıklamalarını isteyebilir. Ancak bu açıklama, hiçbir şekilde teklif fiyatında değişiklik yapılması veya ihale dokümanında yer alan şartlara uygun olmayan tekliflerin uygun hale getirilmesi amacıyla istenilmez ve yapılmaz.

Tekliflerin değerlendirilmesinde, öncelikle belgeleri eksik olduğu veya teklif mektubu ile geçici teminatı usulüne uygun olmadığı 36 ncı maddeye göre ilk oturumda tespit edilen isteklilerin tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verilir. Ancak, teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla, belgelerin eksik olması veya belgelerde önemsiz bilgi eksikliği bulunması halinde, idarece belirlenen sürede isteklilerden bu eksik belge veya bilgilerin tamamlanması yazılı olarak istenir. Belirlenen sürede eksik belge veya bilgileri tamamlamayan istekliler değerlendirme dışı bırakılır. Bu ilk değerlendirme ve işlemler sonucunda belgeleri eksiksiz ve teklif mektubu ile geçici teminatı usulüne uygun olan isteklilerin tekliflerinin ayrıntılı değerlendirilmesine geçilir. Bu aşamada, isteklilerin ihale konusu işi yapabileceği kapasitelerini belirleyen yeterlik kriterlerine ve tekliflerin ihale dokümanında belirtilen şartlara uygun olup olmadığı incelenir. Uygun olmadığı belirlenen isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılır.

En son aşamada, isteklilerin teklif mektubu eki cetvellerinde aritmetik hata bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Teklif edilen fiyatları gösteren teklif mektubu eki cetvelde çarpım ve toplamlarda aritmetik hata bulunması halinde, isteklilerce teklif edilen birim fiyatlar esas alınmak kaydıyla, aritmetik hatalar ihale komisyonu tarafından re'sen düzeltilir. Yapılan bu düzeltme sonucu bulunan teklif isteklinin esas teklifi olarak kabul edilir ve bu durum hemen istekliye yazı ile bildirilir. İstekli düzeltilmiş teklifi kabul edip etmediğini tebliğ tarihini izleyen beş gün içinde yazılı olarak bildirmek zorundadır. İsteklinin düzeltilmiş teklifi kabul

etmediğini süresinde bildirmesi veya bu süre içinde herhangi bir cevap vermemesi halinde, teklifi değerlendirme dışı bırakılır ve geçici teminatı gelir kaydedilir.

Aşırı Düşük Teklifler

MADDE 38. - İhale komisyonu verilen teklifleri 37 ncı maddeye göre değerlendirdikten sonra, diğer tekliflere veya idarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre teklif fiyatı aşırı düşük olanları tespit eder. Bu teklifleri reddetmeden önce, belirlediği süre içinde teklif sahiplerinden teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak ister.

İhale komisyonu;

- a) İmalat sürecinin, verilen hizmetin ve yapım yönteminin ekonomik olması,
- b) Seçilen teknik çözümler ve teklif sahibinin mal ve hizmetlerin temini veya yapım işinin yerine getirilmesinde kullanacağı avantajlı koşullar,
- c) Teklif edilen mal, hizmet veya yapım işinin özgünlüğü,

Hususlarında belgelendirilmek suretiyle yapılan yazılı açıklamaları dikkate alarak, aşırı düşük teklifleri değerlendirir. Bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklilerin teklifleri reddedilir.

Bütün Tekliflerin Reddedilmesi ve İhalenin İptali

MADDE 39. - İhale dokümanında belirtilmiş olması kaydıyla, ihale yetkilisinin onayından önceki herhangi bir aşamada, ihale komisyonu kararı üzerine idare, verilmiş olan bütün teklifleri reddederek ihaleyi iptal etmekte serbesttir. İhalenin iptal edilmesi halinde bu durum bütün isteklilere derhal bildirilir. İdare bütün tekliflerin reddedilmesi nedeniyle herhangi bir yükümlülük altına girmez. Ancak, idare isteklilerden herhangi birinin talepte bulunması halinde, ihalenin iptal edilme gerekçelerini bütün isteklilere bildirir.

İhalenin Karara Bağlanması ve Onaylanması

MADDE 40. - 37 ve 38 inci maddelere göre yapılan değerlendirme sonucunda ihale, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren isteklinin üzerinde bırakılır.

Ekonomik açıdan en avantajlı teklifin sadece en düşük fiyat esasına göre belirlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda; işletme ve bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik, kalite ve teknik değer gibi fiyat dışındaki unsurlar dikkate alınarak ekonomik açıdan en avantajlı teklif belirlenir. Ekonomik açıdan en avantajlı teklifin fiyat dışındaki

unsurlar da dikkate alınarak belirleneceği ihalelerde, ihale dokümanında bu unsurların parasal değerler olarak ifade edilmesi zorunludur. Parasal değerler olarak ifade edilmesi mümkün olmayan unsurlar için ihale dokümanında nispi ağırlıklar belirlenir. Bu Kanununun 63 üncü maddesine göre ihale dokümanında yerli istekliler lehine fiyat avantajı sağlanacağı belirtilen ihalelerde, bu fiyat avantajı da uygulanmak suretiyle ekonomik açıdan en avantajlı teklif belirlenerek ihale sonuçlandırılır.

En düşük fiyatın ekonomik açıdan en avantajlı teklif olarak değerlendirildiği ihalelerde, birden fazla istekli tarafından aynı fiyatın teklif edildiği ve bunların da ekonomik açıdan en avantajlı teklif olduğu anlaşıldığı takdirde, ikinci fıkrada belirtilen fiyat dışındaki unsurlar dikkate alınmak suretiyle ekonomik açıdan en avantajlı teklif belirlenerek ihale sonuçlandırılır.

İhale komisyonu gerekçeli kararını belirleyerek, ihale yetkilisinin onayına sunar. Kararlarda isteklilerin adları veya ticaret unvanları, teklif edilen bedeller, ihalenin tarihi ve hangi istekli üzerine hangi gerekçelerle yapıldığı, ihale yapılmamış ise nedenleri belirtilir.

İhale yetkilisi, karar tarihini izleyen en geç yirmi gün içinde ihale kararını onaylar veya gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle iptal eder.

İhale; kararın onaylanması halinde geçerli, iptal edilmesi halinde ise hükümsüz sayılır.

İhale kararları ihale yetkilisince onaylanmadan önce idareler, ihale üzerinde kalan isteklinin 58 inci maddeye göre yasaklı olup olmadığını anılan maddeye göre teyit ettirerek buna ilişkin belgeyi ihale kararına eklemek zorundadır.

Kesinleşen İhale Kararlarının Bildirilmesi

MADDE 41. - İhale sonucu, ihale kararlarının ihale yetkilisi tarafından onaylandığı günü izleyen en geç üç gün içinde, ihale üzerinde bırakılan dahil ihaleye teklif veren bütün isteklilere iadeli taahhütlü mektup ile tebliğ adresine postalanmak suretiyle bildirilir. Mektubun postaya verilmesini takip eden ondördüncü gün kararın isteklilere tebliğ tarihi sayılır.

İhaleye katılan isteklilerden teklifi değerlendirmeye alınmayan veya uygun görülmeyenlerin tebliğ tarihini izleyen beş gün içinde yazılı talepte bulunmaları halinde, idare talep tarihini izleyen beş gün içinde yazı ile gerekçelerini bildirmek zorundadır. İhale kararlarının ihale yetkilisi tarafından iptal edilmesi durumunda da isteklilere aynı şekilde bildirim yapılır.

Sözleşmeye Davet

MADDE 42. - 41 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürelerin bitimini veya Maliye Bakanlığı'nın vizesi gereken hallerde bu vizenin yapıldığının bildirilmesini izleyen günden itibaren üç gün içinde ihale tebliğ adresine istekliye, tebliğ tarihini izleyen on gün içinde kesin teminatı vermek suretiyle sözleşmeyi imzalaması hususu, iadeli taahhütlü mektup ile tebliğat adresine postalanmak suretiyle bildirilir. Mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün kararın istekliye tebliğ tarihi sayılır. Ancak, bu bildirim isteklinin imzası alınmak suretiyle idarede de tebliğ edilebilir.

43 üncü madde hükmü gereğince sözleşmeden önce kesin teminat alınmayan danışmanlık hizmet ihalelerinde sözleşmeye davet ise, kesin teminat istenilmeksizin birinci fıkraya hükümlerine göre yapılır.

Kesin Teminat

MADDE 43. - Taahhüdün sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, sözleşmenin yapılmasından önce ihale üzerinde kalan istekliden ihale bedeli üzerinden hesaplanmak suretiyle % 6 oranında kesin teminat alınır.

Ancak, danışmanlık hizmet ihalelerinde ihale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, kesin teminat sözleşme yapılmadan önce alınmayabilir. Bu durumda, düzenlenecek her hakedişten % 6 oranında yapılacak kesintiler teminat olarak alınabilir.

Sözleşme Yapılmasında İsteklinin Görev ve Sorumluluğu

MADDE 44. - İhale üzerinde kalan istekli 42 ve 43 üncü maddelere göre kesin teminatı vererek sözleşmeyi imzalamak zorundadır. Sözleşme imzalandıktan hemen sonra geçici teminat iade edilir.

Bu zorunluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın ihale üzerinde kalan isteklinin geçici teminatı gelir kaydedilir. Bu durumda idare, ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif fiyatının ihale yetkilisine uygun görülmesi kaydıyla, bu teklif sahibi istekli ile de Kanunda belirtilen esas ve usullere göre sözleşme imzalayabilir. Ancak ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi istekli ile sözleşme imzalanabilmesi için, 42 nci maddede belirtilen on günlük sürenin bitimini izleyen üç gün içinde ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi istekliye 42 nci maddede belirtilen şekilde tebliğat yapılır.

Ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibinin de sözleşmeyi

imzalamaması durumunda ise, bu teklif sahibinin de geçici teminatı gelir kaydedilerek ihale iptal edilir.

Sözleşme Yapılmasında İdarenin Görev ve Sorumluluğu

MADDE 45. - İdare, 42 ve 44 üncü maddede yazılı süre içinde sözleşme yapılması hususunda kendisine düşen görevleri yapmakla yükümlüdür. İdarenin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi halinde, istekli sürenin bitmesini izleyen günden itibaren en geç beş gün içinde, on gün süreli bir noter ihbarnamesi ile bildirmek şartıyla, taahhüdünden vazgeçebilir. Bu takdirde geçici teminat geri verilir ve istekli teminat vermek için yaptığı belgelendirilmiş giderleri istemeye hak kazanır. Bu zarar, sebep olanlara tazmin ettirilir ve ayrıca haklarında 60 inci madde hükümleri uygulanır.

İhalenin Sözleşmeye Bağlanması

MADDE 46. - Yapılan bütün ihaleler bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşmeler idarece hazırlanır ve ihale yetkilisi ile yüklenici tarafından imzalanarak notere onaylatılır ve tescil ettirilir. Yüklenicinin ortak girişim olması halinde, sözleşmeler ortak girişimin bütün ortakları tarafından imzalanır. İhale dokümanında belirtilen şartlara aykırı sözleşme düzenlenemez.

İhale Sonucunun İlanı

MADDE 47. - Sözleşme bedeli mal veya hizmet alımı ihalelerinde bir trilyon lirayı (2003 yılı için Birtrilyon ikiyüzyetmişüçmilyar ellimilyon lira), yapım ihalelerinde ise iki trilyon lirayı (2003 yılı için İkitrilyon beşyüzyekirmilyar yüz milyon lira) aşan ihalelere ilişkin ihale sonuçları, sözleşmenin Sayıştay Başkanlığınca tescilinin idareye tebliğ edildiği, bu tescilin gerekli olmadığı durumlarda ise sözleşmenin noter tarafından onaylanıp tescil edildiği tarihi izleyen en geç onbeş gün içinde Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle ilân edilir.

İdareler ihale konusu işin önem ve özelliğine göre ihale sonuçlarını, yurt içinde ve yurt dışında çıkan başka gazeteler veya yayın araçları, bilgi işlem ağı veya elektronik haberleşme (internet) yolu ile de ayrıca ilân edebilirler.

İlanlarda aşağıda belirtilen hususlara yer verilir:

- İhaleyi yapan idare.
- İhale tarihi.
- İhale usulü.
- İhale konusu işin adı, niteliği, türü, miktarı ve yeri.
- İhaleye katılan istekli sayısı.
- Üzerine ihale yapılan isteklinin adı veya ticaret unvanı.

g) Sözleşme bedeli.

h) Sözleşme bedelinin hangi kaynaktan karşılanacağı ve kaynağın miktarı.

i) İşin başlama ve bitiş tarihi.

BEŞİNCİ BÖLÜM**Danışmanlık Hizmet İhaleleri ile İlgili Özel Hükümler****Danışmanlık Hizmetleri**

MADDE 48. - ÇED raporu hazırlanması, etüt ve proje, harita ve kadaströ, plân, imar uygulama, tasarım gibi teknik, malî, hukuki veya benzeri alanlarda niteliği itibarıyla kapsamlı ve karmaşık olan, özel uzmanlık ve deneyim gerektiren danışmanlık hizmetleri hizmet sunucularından alınabilir.

Danışmanlık hizmet ihaleleri bu Kanun hükümlerine göre yapılır. Ancak, aday ve istekli seçimi ile değerlendirilmesinde bu bölümde belirtilen özel hükümler uygulanır. Danışmanlık hizmetleri, bu bölümde yer alan hükümlere uygun olarak sadece belli istekliler arasında ihale usulü ile ihale edilir.

Ön Yeterlik ve İsteklilerin Belirlenmesi

MADDE 49. - Ön yeterlik ilânları 13 üncü maddede belirlenen süre ve esaslar dahilinde yapılır.

Bu Kanun hükümlerine göre yapılan ön yeterlik ilânında, adayların genel uygunluklarını, malî kapasitelerini ve teknik yeteneklerini değerlendirmek üzere belirlenen ön yeterlik kriterlerine ilişkin bilgiler yer alır. Ayrıca bu ilânda, kısa listeye alınmak ve teklif vermek üzere davet edilecek adayların sayısı veya sayı aralığı belirtilir.

Ön yeterlik ilânı sonucunda başvuru sunan adayların, ön yeterlik dokümanı ve ilânında belirtilen ön yeterlik kriterlerine göre değerlendirilmesi sonucunda, yeterlikleri tespit edilenler arasından en az üç en fazla on adayın yer alacağı kısa liste oluşturulur.

İhaleye Davet

MADDE 50. - 49 uncu maddeye göre oluşturulan listede yer alan adaylara, teknik ve malî tekliflerini hazırlayabilmeleri için en az kırk gün süre verilerek, ihale dokümanı ile birlikte ihaleye davet mektubu gönderilir. Ön yeterlik değerlendirilmesi sonucunda yeterli bulunmayanlar ile kısa listede yer verilmeyen adaylara yazılı olarak bildirim yapılır. İhaleye davet edilebilecek aday sayısının üçten az olması halinde davet mektubu gönderilmez ve ihale yapılmaz. İstekliler tekliflerini hazırlarken ihale dokümanında açıklanmasına ihtiyaç duyulan hususlarla ilgili olarak son teklif

verme gününden yirmi gün öncesine kadar yazılı olarak açıklama talep edebilir. İdarece açıklama yapılması halinde yapılan açıklama, kısa listede yer alan bütün isteklilere son teklif verme gününden en az on gün öncesinde bilgi sahibi olmalarını temin edecek şekilde yazılı olarak gönderilir. Davet mektubu gönderildikten sonra, tekliflerin hazırlanmasını veya işin gerçekleştirilmesini etkileyebilecek maddi veya teknik hatalar veya eksikliklerin idarece tespit edilmesi veya isteklilerce yazılı olarak bildirilmesi halinde, ihale dokümanında değişiklikler yapılabilir. Yapılan bu değişikliklere ilişkin ihale dokümanının bağlayıcı bir parçası olan zeyilname kısa listede yer alan bütün isteklilere, son teklif verme gününden en az on gün öncesinde bilgi sahibi olmalarını temin edecek şekilde gönderilir. Zeyilname ile yapılan değişiklikler nedeniyle tekliflerin hazırlanabilmesi için ek süreye ihtiyaç duyulması halinde, ihale tarihi bir defaya mahsus olmak üzere en fazla yirmi gün ertelenebilir. Zeyilname düzenlenmesi halinde, teklifini bu düzenlemeden önce vermiş olan isteklilere tekliflerini geri çekerek, yeniden teklif verme imkanı sağlanır.

Tekliflerin Hazırlanması ve Verilmesi

MADDE 51. - İhale konusu danışmanlık hizmeti için teklif edilen bedelin yer aldığı teklif mektubu ile geçici teminat isteklinin malî teklifini oluşturur. Bu teklif, üzerine malî teklif olduğu yazılmak suretiyle bir zarfa konulur. Teklif mektuplarının 30 uncu maddede belirtilen şartlara uygun olması zorunludur.

Teknik değerlendirme için istenilen diğer bütün belgeler isteklinin teknik teklifini oluşturur. Bu teklif, üzerine teknik teklif olduğu yazılmak suretiyle ayrı bir zarfa konulur.

Her iki zarfın üzerine de isteklinin adı, soyadı veya ticaret unvanı, tebligata esas açık adresi ve teklifin hangi işe ait olduğu yazılır. Zarfların yapıştırılan yerleri istekli tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Malî ve teknik teklife ait zarflar birlikte ayrı bir zarf veya paket içerisine konularak, üzerine isteklinin adı, soyadı veya ticaret unvanı, tebligata esas açık adresi, teklifin hangi işe ait olduğu ve ihaleyi yapan idarenin açık adresi yazılmak suretiyle sunulur.

Tekliflerin Değerlendirilmesi ve İhalenin Yapılması

MADDE 52. - İhale komisyonunca ihalenin yapılacağı saatte kaç teklif verilmiş olduğu bir tutanakla tespit edilerek, hazır bulunanlara duyurulur ve hemen ihaleye başlanır. İhale

komisyonu teklif zarflarını alınış sırasına göre inceler. 30 uncu maddenin birinci fıkrasına uygun olmayan zarflar bir tutanak ile belirlenerek değerlendirmeye alınmaz. Teknik tekliflere ait zarflar isteklilerle birlikte hazır bulunanlar önünde alınış sırasına göre açılarak, istenilen belgelerin tam olarak verilmiş olup olmadığı kontrol olunur. Malî teklifleri içeren zarflar ise bir tutanağa bağlanarak açılmaksızın ihale komisyonunca toplu halde paketlenir, mühürlenip imzalanarak muhafaza altına alınır. Bu aşamada; hiçbir teklifin reddine veya kabulüne karar verilmez, teklifi oluşturan belgeler düzeltilemez ve tamamlanamaz. Teklifler ihale komisyonunca hemen değerlendirilmek üzere oturum kapatılır.

Verilen teklifler, zeyilname düzenlenmesi hali hariç herhangi bir sebeple geri alınamaz ve değiştirilemez. Danışmanlık hizmet ihalelerinde tekliflerin değerlendirilmesi, teknik ve malî değerlendirme olmak üzere iki aşamada yapılır. İlk aşamada teknik teklif, ikinci aşamada ise malî teklif değerlendirilir ve her iki aşama için ayrı puanlama yapılır. Teknik ve malî puan için belirlenen ağırlık katsayıları dikkate alınarak yapılan hesaplamada sonucunda toplam puan tespit edilir. Teknik ve malî puan ağırlık katsayıları, teknik puan ağırlığı daha yüksek olmak üzere hizmetin niteliği ve özgülüne göre farklı oranlarda belirlenebilir.

Bu ihalelerde teknik değerlendirme kriterleri, 10 uncu maddede belirtilen kriterlere uygun olarak belirlenir. İhale dokümanı ve davet mektubunda belirtilen bu kriterlerin belirlenmesinde; benzer nitelik ve ölçekteki sözleşmeleri yerine getirme deneyimi, iş için önerilen yöntem, organizasyon yapısı, yönetici kadrosu ile işi yürütmeye teknik personelinin eğitimi ve mesleki nitelikleri esas alınır.

Tekliflerin değerlendirilmesinde, öncelikle isteklilerin teknik değerlendirmeye esas bütün belgelerinin ihale dokümanında istenilen şartlara uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği incelenir. Belgeleri eksik olan veya istenilen şartlara uygun olmadığı tespit edilen isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılır. Ancak, teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla, belgelerin eksik olması veya belgelerde önemsiz bilgi eksikliği bulunması halinde, idarece belirlenen sürede isteklilerden bu eksik belge veya bilgilerin tamamlanması yazılı olarak istenir. Belirlenen sürede eksik belge veya bilgileri tamamlamayan istekliler değerlendirme dışı bırakılır. İhale komisyonu ihale dokümanında

ve davet mektubunda belirtilen teknik değerlendirme kriterleri ve puanlara göre teknik değerlendirme yaparak isteklilerin teknik puanlarını belirler. İhale dokümanında belirlenen asgari teknik puanın altında puan alan isteklilere ait teklifler değerlendirme dışı bırakılır.

Belgeleri eksik olan veya istenilen şartlara uygun olmadığı tespit edilen veya asgari teknik puanın altında puan alan isteklilere, değerlendirme dışı bırakıldığı ve malî tekliflerinin açılmadan malî tekliflerin açılacağı tarih ve saatte kendilerine veya vekillerine elden iade edileceği yazılı olarak bildirilir. Aynı tarihte, asgari teknik puan ve üzerinde puan alan isteklilere de malî tekliflerin açılacağı tarih ve saat yazılı olarak bildirilir.

İhale komisyonunca bildirilen tarih ve saatte öncelikle teknik değerlendirme sonuçları ile teknik puanlar hazır bulunanlar önünde açıklanır. İhale komisyonunca toplu halde muhafaza altına alınmış olan ve malî teklifleri içeren paket açılır. Teklifleri değerlendirme dışı bırakılan isteklilerin malî teklif zarfları açılmaksızın kendilerine veya vekillerine elden iade edilerek, bu istekliler ihale salonundan çıkarılır. Bu işlemlerden sonra, asgari teknik puan ve üzerinde puan alan isteklilerin malî teklif zarfları açılır ve teklif fiyatları okunarak bir tutanakla tespit edilir. İhale edilemeyen malî tekliflere ait zarflar ihalenin sonuçlandırılmasından hemen sonra posta ile gönderilir.

Malî teklif içerisinde teklif mektubu ile geçici teminatı bulunmayan veya usulüne uygun olmayan istekliler değerlendirme dışı bırakılarak tutanakla tespit edilir. Teklif mektubu ile geçici teminatı uygun olan isteklilere ait malî puanlar belirlenir.

Bu isteklilere ait teknik ve malî puanlar ihale dokümanında belirlenen ağırlık katsayılarıyla çarpılarak toplam puanlar tespit edilir. Toplam puanı en yüksek olan istekli iş tanımı, sözleşme şartları, personel ve malî teklif ile ilgili görüşme yapmak üzere davet edilir. Ancak bu görüşme, ihale dokümanında yer alan şartları önemli ölçüde değiştirecek nitelikte olmamalıdır. Görüşme sonucunda şartların netleştirilerek anlaşmaya varılması halinde, bu istekliye ihale yapılır.

İhale komisyonu tarafından alınan karar ihale yetkilisinin onayına sunulur.

Yapılan görüşmede anlaşma sağlandığı halde ihale üzerinde kalan isteklinin sözleşme imzalamaya yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, idarece geçici teminatı gelir kaydedilir. Bu durumda, teklif fiyatının ihale yetkilisince uygun görülmesi kaydıyla, ikinci en yüksek toplam

puana sahip istekli ile de görüşme yapmak suretiyle sözleşme imzalanır. İkinci isteklinin sözleşme imzalamaya yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, idarece geçici teminatı gelir kaydedilir.

Gerek ön yeterlik sonucunda gerekse teknik veya malî değerlendirme sonucunda üçten az aday veya isteklinin kalması halinde ihale yapılmaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kamu İhale Kurumu, Şikâyetlerin İncelenmesi ve Anlaşmazlıkların Çözümü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu İhale Kurumu

Kamu İhale Kurumu

MADDE 53. - a) Bu Kanunla verilen görevleri yapmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve malî özerkliğe sahip Kamu İhale Kurumu kurulmuştur. Kamu İhale Kurumu, bu Kanunda belirtilen esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkilidir.

Kurumun ilişkili olduğu Bakanlık Maliye Bakanlığıdır. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

Kurum görevini yerine getirirken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve kişi Kurumun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Kamu İhale Kurumu; Kamu İhale Kurulu, Başkanlık ve hizmet birimlerinden oluşur.

b) Bu Kanuna göre yapılacak ihaleler ile ilgili olarak Kurumun görev ve yetkileri aşağıda sayılmıştır:

1) İhalenin başlangıcından sözleşmenin imzalanmasına kadar olan süre içerisinde idarece yapılan işlemlerde bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olmadığının ilişkin şikâyetleri inceleyerek sonuçlandırmak.

2) Bu Kanuna ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa ilişkin bütün mevzuatı, standart ihale dokümanlarını ve tip sözleşmeleri hazırlamak, geliştirmek ve uygulamayı yönlendirmek.

3) İhale mevzuatı ile ilgili eğitim vermek, ulusal ve uluslararası koordinasyonu sağlamak.

4) Yapılan ihaleler ve sözleşmelerle ilgili Kurum tarafından belirlenen şekilde bilgi toplamak, adet, tutar ve diğer konular itibarıyla istatistikler oluşturmak ve yayımlamak.

5) Haklarında ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilenlerin sicillerini tutmak.

6) Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunmak.

7) İhale ilânları ile ilgili esas ve usulleri düzenlemek, basılı veya elektronik

ortamda Kamu İhale Bültenini yayımlamak.

8) Yerli isteklilerin, yabancı ülkelere açılan ihalelere katılmalarına engel olduğunun tespit edilmesi halinde, bu uygulamanın yapıldığı ülkenin isteklilerin de, bu Kanun kapsamında yapılan ihalelere katılmalarının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınmasını ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak üzere Bakanlar Kuruluna teklifte bulunmak.

9) Kurumun yıllık bütçesi ile kesin hesabını ve yıllık çalışma raporlarını hazırlamak, Kurum bütçesinin uygulanmasını, gelirlerin toplanmasını ve giderlerin yapılmasını sağlamak. Kurum gerekli gördüğü takdirde, bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık bulunduğuna ilişkin iddiaları da inceler ve sonuçlandırır.

Kurum, görevlerinin yerine getirilmesinde resmi ve özel bütün kurum, kuruluş ve kişilerden belge, bilgi ve görüş isteyebilir. Belge, bilgi ve görüşlerin istenilen süre içinde verilmesi zorunludur.

Kurum, Kurul kararıyla bu Kanunun ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin standart ihale dokümanı, tip sözleşme, yönetmelik ve tebliğler çıkarmaya yetkilidir. Kurul ve Kurum yetkilerini, düzenleyici işlemler tesis ederek ve özel nitelikli kararlar olarak kullanır. Standart ihale dokümanları, tip sözleşmeler, yönetmelik ve tebliğler Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulur.

c) Kurumun karar organı biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere on üyeden oluşan Kamu İhale Kuruludur.

Kamu İhale Kurulu üyeleri; Maliye Bakanlığınca önerilecek iki kişi, Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca önerilecek üç kişi, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık ile Danıştay ve Sayıştay Başkanlıklarınca önerilecek birer kişi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından kamu alımları ile ilgili meslek gruplarından önerilecek birer kişi olmak üzere Bakanlar Kuruluna atanır. Bakanlar Kurulu, atanan üyelerden birini Başkan olarak görevlendirir. Kurul Başkanı, Kurumun da başkanıdır. Üyelerden biri Kurul tarafından ikinci başkan olarak seçilir.

Üyelerin en az dört yıllık öğrenim veren hukuk, iktisat, siyasal bilgiler, işletme, iktisadi ve idari bilimler, mimarlık ve mühendislik fakülteleri ile bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurtdışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmaları gerekir. Kurul üyeliğine önerilecek kişilerin; kamu kurum ve kuruluşlarında en az

oniki yıl hizmetinin bulunması (konunun uzmanı olması dışında, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından önerilecek adayların kuruluşta çalışma şartı aranmaz), kamu ihale mevzuatı ile ilgili yargılama, inceleme, denetleme, uygulama veya danışma konularında fiilen en az dört yıl çalışarak ulusal veya uluslararası ihale mevzuatı açısından kanıtlanmış niteliğe ve deneyime sahip olmaları, geçmişte ve halen bir siyasi parti ile aday gösterilme dahil üyelik ve görev alma ilişkilerinin bulunmaması gerekir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından önerilecek adayların 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşıması zorunludur.

(Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 15 md.)

Kurul üyelerinin görev süresi beş yıldır. Bir üye bir defadan fazla seçilemez. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak üyeler, ciddi bir hastalık veya sakatlık nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri halinde atandıkları usule göre süresi dolmadan görevden alınır. Üyeler görevi kötüye kullanmaktan veya yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm olmaları halinde ise Başbakan onayıyla görevden alınır. Görevden alma nedeniyle veya süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalan Kurul üyeliklerine bir ay içerisinde yukarıda belirtilen esaslara göre yeniden atama yapılır. Bu durumlarda atanan üye, yerine atandığı üyenin görev süresini tamamlar.

Kurumun genel yönetim ve temsili ile Kurulca alınan kararların yürütülmesi başkana aittir. Başkanın izin, hastalık, yurt içi veya yurt dışı görevlendirme ve görevden alınma hallerinde ikinci başkan başkana vekalet eder.

d) Kurul üyeleri, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda üyeliklerinin devamı süresince görevlerini tarafsız ve dürüst olarak yerine getireceklerine, bu Kanun hükümlerine ve ilgili mevzuata aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair yemin ederler. Yemin için yapılan başvuru Yargıtay'ca acele işlerden sayılır. Kurul üyeleri yemin etmedikçe göreve başlayamazlar.

e) Kurul üyeleri özel bir kanuna dayanmadıkça resmi veya özel hiç bir görev alamaz, ticaretle uğraşamaz, serbest meslek faaliyetinde bulunamaz, ücret karşılığı konferans veya ders veremez, her türlü ticari amaçlı ortaklıklarda hissedar veya yönetici olamazlar. Kurul üyeleri, göreve

tarafından sözleşme imzalanıncaya kadar incele-nerek sonuçlandırılması zorunludur.

(Ek : 12/6/2002 - 4761/ 16 md.) Şikâyet, dava açılması öncesi kullanılması zorunlu bir başvuru yoludur. Kurum, yapılan şikâyetler üzerine en geç altmış gün içerisinde karar verir. Bu kararın ihale sürecinin durdurulması yönünde olması halinde, Kurum, durdurma kararından itibaren en geç altmış gün içerisinde nihai kararını verir. Kurul tarafından verilen bütün kararlar, taraflara karar tarihini izleyen beş gün içinde tebliğ edilir. Ayrıca, bu kararlar Resmî Gazetede Kurum tarafından yayımlanır.

Yargısal İnceleme

MADDE 57. - Şikâyetler ile ilgili Kurum tarafından verilen nihai kararlar Türkiye Cumhuriyeti Mahkemelerinde dava konusu edilebilir ve bu davalar öncelikle görülür.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yasaklar ve Ceza Sorumluluğu

İhalelere Katılmaktan Yasaklama

MADDE 58. - 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunulan bakanlık tarafından bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebep halleri dışında usulüne göre sözleşme yapmayanlar hakkında ise altı aydan az olmamak üzere bir yıla kadar, bu Kanun kapsamında yer alan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir.

Haklarında yasaklama kararı verilen tüzel kişilerin şahıs şirketi olması halinde şirket ortaklarının tamamı hakkında, sermaye şirketi olması halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortaklar hakkında birinci fıkra hükmüne göre yasaklama kararı verilir. Haklarında yasaklama kararı verilenlerin gerçek veya tüzel kişi olması durumuna göre; ayrıca bir şahıs şirketinde ortak olmaları halinde bu şahıs şirketi hakkında da, sermaye şirketinde ortak olmaları halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olmaları kaydıyla bu sermaye şirketi hakkında da aynı şekilde yasaklama kararı verilir.

İhale sırasında veya sonrasında bu fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler, idarelerce o ihaleye iştirak ettirilmeyecekleri gibi yasaklama kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar aynı idare tarafından yapılacak sonraki ihalelere de iştirak ettirilmezler.

Yasaklama kararları, yasaklamayı gerektiren fiil veya davranışın tespit edildiği tarihi izleyen en geç otuz gün içinde verilir. Verilen bu karar Resmî Gazetede yayımlanmak üzere en geç onbeş gün içinde gönderilir ve yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Bu kararlar Kamu İhale Kurumunca izlenerek, kamu ihalelerine katılmaktan yasaklı olanlara ilişkin siciller tutulur. İhaleyi yapan idareler, ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili veya bağlı bulunulan bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

İsteklilerin Ceza Sorumluluğu

MADDE 59. - Taahhüt tamamlandıktan ve kabul işlemi yapıldıktan sonra tespit edilmiş olsa dahi, 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlardan Türk Ceza Kanununa göre ceza suç teşkil eden fiil veya davranışlarda bulunan gerçek veya tüzel kişiler ile o işteki ortak veya vekilleri hakkında Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre ceza kovuşturması yapılmak üzere yetkili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Hükmolunacak cezanın yanısıra, idarece 58 inci maddeye göre verilen yasaklama kararının bitiş tarihini izleyen günden itibaren uygulanmak şartıyla bir yıldan az olmamak üzere üç yıla kadar bu Kanun kapsamında yer alan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan mahkeme kararıyla 58 inci maddenin ikinci fıkrasında sayılanlarla birlikte yasaklanırlar.

Bu Kanun kapsamında yapılan ihalelerden dolayı haklarında birinci fıkra gereğince ceza kovuşturması yapılarak kamu davası açılmasına karar verilenler ve 58 inci maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar yargılama sonuna kadar Kanun kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılamaz. Haklarında kamu davası açılmasına karar verilenler, Cumhuriyet Savcılıklarınca sicillerine işlenmek üzere Kamu İhale Kurumuna bildirilir.

Bu Kanunda belirtilen yasak fiil veya davranışları nedeniyle haklarında mükerrem ceza hükmolunanlar ile bu kişilerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu sermaye şirketleri veya bu kişilerin ortağı olduğu şahıs şirketleri, mahkeme kararı ile sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanır.

Bu madde hükümlerine göre; mahkeme kararı ile yasaklananlar ve ceza hükmolunanlar, Cumhuriyet Savcılıklarınca sicillerine işlenmek üzere Kamu İhale Kurumuna, meslek sicillerine işlenmek üzere ilgili meslek odalarına bildirilir.

Sürekli olarak kamu ihalelerine

katılmaktan yasaklanmış olanlara ilişkin mahkeme kararları, Kamu İhale Kurumunca, bildirim izleyen onbeş gün içinde Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle duyurulur.

Görevlilerin Ceza Sorumluluğu

MADDE 60. - İhale yetkilisi ile ihale komisyonlarının başkan ve üyeleri ile ihale işlemlerinden sözleşme yapılmasına kadar ihale sürecindeki her aşamada görev alan diğer ilgililerin; 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda bulduklarının, görevlerini kanuni gereklerle uygun veya tarafsızlıkla yapmadıklarının, taraflardan birinin zararına yol açacak ihmalde veya kusurlu hareketlerde bulduklarının tespiti halinde, haklarında ilgili mevzuatları gereğince disiplin cezası uygulanır. Ayrıca, fiil veya davranışlarının özelliğine göre haklarında ceza kovuşturması da yapılır ve hükmolunacak ceza ile birlikte tarafların uğradıkları zarar ve ziyan genel hükümlere göre kendilerine tazmin ettirilir. Haklarında kamu davası açılmasına karar verilen idare görevlileri yargılama sonuna kadar bu Kanun kapsamına giren işlerde görevlendirilemezler.

Bu Kanun kapsamına giren işlerden dolayı yargı organlarıncı herhangi bir ceza verilmiş olanlar, bu Kanun kapsamına giren bütün kamu kurum ve kuruluşlarıncı bu Kanunun ve ilgili diğer mevzuatın uygulanması ile görevli ve yetkili kadrolara atanamaz ve görev alamazlar.

5 inci maddede belirtilen ilkelere ve 62 nci maddede belirtilen kurallara aykırı olarak ihaleye çıkılmasına izin verenler ve ihale yapılanlar ile yaklaşık maliyete ilişkin gizlilik esasını ihlal edenler hakkında da yukarıda belirtilen müeyyideler uygulanır.

Bilgi ve Belgeleri Açıklama Yasağı

MADDE 61. - Bu Kanunun uygulanmasında görevliler ile danışmanlık hizmeti sunanlar; ihale süreci ile ilgili bütün işlemlere, isteklilerin iş ve işlemleri ile teknik ve malî yapılarına ilişkin olarak gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri ifşa edemezler, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. Aksine hareket edenler hakkında ilgisine göre 58 ve 60 ıncı maddede belirtilen müeyyideler uygulanır.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli Hükümler

İdarelerce Uyulması Gereken Diğer Kurallar

MADDE 62. - Bu Kanun kapsamındaki idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan

önce aşağıda belirtilen hususlara uyulması zorunludur:

- a) Yatırım projelerinin plânlanan sürede tamamlanarak ekonomiye kazandırılabilmesi amacıyla, birden fazla yılı kapsayan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için, işin süresine uygun olarak yıllar itibarıyla ödeneğin bütçelerinde bulunmasını sağlamak üzere programlanmanın yapılmış olması zorunludur. İlk yıl için öngörülen ödenek proje maliyetinin % 10'undan az olamaz ve başlangıçta daha sonraki yıllar için programlanmış olan ödenek dilimleri sonraki yıllarda azaltılamaz.
- b) Öngörülen ödeneklerin kullanılmasına imkan verecek süre dikkate alınarak, idarelerce ihalelerin zamanında yapılması, birden fazla yılı kapsayan ve yatırım niteliği olan işlerde (doğal afetler nedeniyle yapılması gerekenler hariç) ise yılın ilk dokuz ayında ihalenin sonuçlandırılması esastır.
- c) (Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 17 md.) Yapım işlerinde arsa temin edilmeden, mülkiyet, kamulaştırma ve gerekli hallerde imar işlemleri tamamlanmadan ve uygulama projeleri yapılmadan ihaleye çıkılmaz. Uygulama projesi bulunan yapım işlerinde anahtar teslimi götürü bedel teklif alınmak suretiyle ihale yapılması zorunludur. Ancak, doğal afetler nedeniyle uygulama projesi yapılması için yeterli süre bulunmayan yapım işlerinde ön veya kesin proje ile işin yapımı sırasında belli aşamalarda arazi ve zemin etütleri gerektirmesi nedeniyle ihaleden önce uygulama projesi yapılmayan, bina işleri hariç, yapım işlerinde ise kesin proje ile ihaleye çıkılabilir. Bu işlerin uygulama projesi yapılabilen kısımlar için anahtar teslimi götürü bedel, uygulama projesi yapılamayan kısımlarda ise her bir kalem iş için birim fiyat teklif almak suretiyle ihale yapılabilir.
- d) İdarelerce bütçesinin programlanmasında, ihalede isteklilerce verilen tekliflerin karşılaştırılmasında kullanılmak üzere tespit edilen yaklaşık maliyet isteklilere duyurulmaz. Bu maliyete ilişkin herhangi bir bilgiye onay belgesi ve eki hesap cetveli dışında hiçbir belgede yer verilmez.
- e) İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, en üst ihale yetkilisinin onayı alınmak kaydıyla bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir.
- f) İhale dokümanı hazırlanmadan ilân yapılamaz. İlân sürelerinin hesaplanmasında ilânın yayımlandığı gün dikkate alınır, ihale günü veya son başvuru günü dikkate alınmaz. 13 üncü maddede belirtilen ilân sürelerine uyulmak üzere, ilân yapılmasına kadar

geçecek süre de gözönüne alınarak ilân yapılacak yerlere yeterli süre öncesinde ilân metinlerinin gönderilmesi zorunludur.

g) İhale için tespit olunan tarih tatil gününe rastlamışsa ihale, tekrar ilâna gerek kalmaksızın tatili takip eden ilk iş gününde aynı yer ve saatte yapılır ve bu saate kadar verilen teklifler kabul edilir. İhale saati çalışma saati dikkate alınarak tespit edilir. İlândan sonra çalışma saati değişse de ihale ilân edilen saatte yapılır.

h) Yapım işlerinde denetim ve yönetim görevlerinde bulunmayan mühendis veya mimarların, yapım ihalelerine girebilmeleri için mezuniyetinden sonra geçen her yıl için altmış milyar (2003 yılı için yetmişaltı milyar üçyüzseksenüçmilyon lira) olarak hesaplanmak üzere dikkate alınır ve bu Kanunun 10 uncu maddesi kapsamındaki mesleki ve teknik yeterlilik şartı ilgilinin işe başladığı yıl için aranmaz.

Yerli İstekliler ile İlgili Düzenlemeler

MADDE 63. - Yaklaşık maliyeti eşik değerlerin altında kalan ihalelere sadece yerli isteklilerin katılması, yaklaşık maliyeti eşik değerlerin üzerindeki ihalelerde; hizmet alımları ve yapım işlerinde bütün yerli istekliler lehine, mal alımlarında ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile diğer ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Kurum tarafından yerli malı olarak belirlenen malları teklif eden yerli istekliler lehine, % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması hususlarında idarelerce ihale dokümanına hükümler konulabilir. Ancak, yabancı istekliler ile ortak girişim yapmak suretiyle ihalelere katılan yerli istekliler bu hükümden yararlanamaz.

Sürelerin Hesabı

MADDE 64. - Bu Kanunda yazılı sürelerin hesaplanmasında hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

Tebliğat

MADDE 65. - Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde yapılacak tebliğat hakkında Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Değişiklik Yapılması

MADDE 66. - Bu Kanun hükümlerine ilişkin değişiklikler, ancak bu Kanuna hüküm eklenmek veya bu Kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenlenir.

Eşik Değerler ve Parasal Limitlerin Güncellenmesi

MADDE 67. - Bu Kanunda belirtilen eşik değerler ve parasal limitler bir önceki yılın Toptan Eşya Fiyat Endeksi

esas alınarak Kamu İhale Kurumu tarafından güncellenir ve her yıl 1 Şubat tarihinden geçerli olmak üzere aynı tarihe kadar Resmî Gazetede ilân edilir. Ancak güncellemede bir milyon Türk Lirasının altındaki tutarlar dikkate alınmaz. Bu Kanunda belirtilen eşik değerler ve parasal limitler, olağanüstü hallerde, belirtilen tarihin dışında da Kurumun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile güncellenebilir.

ALTINCI KISIM

Son Hükümler

Uygulanmayacak Hükümler

MADDE 68. - a) Bu Kanun kapsamında yer alan işlerin ihalelerinde 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz. b) Diğer kanunların 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunundan muafiyet tanıyan hükümleri ile bu Kanuna uymayan hükümleri uygulanmaz.

Standart İhale Dokümanları ve Yönetmelikler

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun uygulanmasına yönelik olarak çıkarılacak standart ihale dokümanları ve yönetmelikler, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Kamu İhale Kurumu tarafından Kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar hazırlanır ve Resmî Gazetede yayımlanır. Bunların yürürlüğe konulmasına kadar idareler, mevcut esaslar ve yönetmelik hükümlerini uygulamaya devam eder.

Başlanmış Olan İhaleler

GEÇİCİ MADDE 2. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ihale edileceği yazılı olarak duyurulmuş veya ilân edilmiş olan işler ilgili olduğu kanun ve usullere göre sonuçlandırılır.

Güncelleme

GEÇİCİ MADDE 3. - Bu Kanunda yer alan eşik değerler ve parasal limitler, Kanunun Resmî Gazetede yayımlandığı tarih ile yürürlüğe girdiği tarih arasında geçen süre için Kurum tarafından 67 nci maddede belirtilen şekilde güncellenir.

İstisnalara İlişkin Esas ve Usuller

GEÇİCİ MADDE 4. - a) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendine ilişkin esas ve usuller ilgili kurumlar tarafından, b) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (d) bendine ilişkin esas ve usuller, Kamu İhale Kurumunun uygun görüşü üzerine, Dışişleri, Millî Savunma, Maliye ve Bayındırlık ve İskân Bakanlıkları tarafından, c) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (f) bendi gereğince yapılacak mal ve

hizmet alımlarına ilişkin esas ve usuller, Kamu İhale Kurumunun uygun görüşü üzerine, ilgili kurumlar tarafından, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınmak suretiyle Kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar hazırlanarak, Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulur.

(Değişik : 12/6/2002 - 4761/ 18 md.) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (e) bendi gereğince yapılacak alımlarda uygulanacak esas ve usuller Kurum tarafından, Devlet Malzeme Ofisinden yapılacak alımlara ilişkin esas ve usuller ise gerekli görülmesi halinde Maliye Bakanlığı tarafından belirlenebilir.

(Ek : 12/6/2002 - 4761/ 18 md.) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (g) bendi gereğince yapılacak alımlarda uygulanacak esas ve usuller, Kurumun uygun görüşü üzerine ilgili idareler tarafından hazırlanarak, Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulur.

Kamu İhale Kurumunun Kurulması GEÇİCİ MADDE 5. - Bu Kanunun 53 üncü maddesinde belirtilen Kamu İhale Kurulu, Kanunun Resmî Gazetede yayımlandığı tarihi takip eden otuz gün içinde atanır. Kamu İhale Kurulu üyeliğine yapılacak ilk atamalarda, Maliye Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığının önereceği adaylar arasında seçilecek üyelerden Bakanlar Kurulunca belirlenecek birer üye yedi yıl süreyle görev yapar. Kurul, Kanunda yer alan görevleri yerine getirmek üzere atandığı tarihi izleyen altmış gün içinde Kurum teşkilatını oluşturarak bu tarihe kadar Kurumun faaliyete geçmesini sağlar. Kurumun bu Kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar yapacağı ihalelerle ilgili esas ve usuller Kurulun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu Kanunun 53 üncü maddesinde belirtilen yönetmelikler ile üçüncü fıkrada belirtilen yönetmelik Kurumun faaliyete geçeceği tarihe kadar çıkarılır. Kurumun her türlü giderleri, gelirleri ile karşılanacak aşamaya gelinceye kadar, genel bütçeden sağlanacak yardımlardan finanse edilir.

GEÇİCİ MADDE 6. -(Ek : 12/6/2002 - 4761/ 19 md.) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelden, 53'üncü maddenin (h) fıkrasında sayılan yüksek öğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanmış olanlar ile hâkimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar,

b) Kurumun görev alanı ile ilgili

dallardan olmak kaydıyla en az lisans üstü eğitimi tamamlamış üniversite öğretim elemanları,

c) Mühendislik veya mimarlık fakültelerinde lisans eğitimi yapmış olanlardan en az beş yıl, lisans eğitimi müteakip yine bu dallardan herhangi birinde lisans üstü eğitim yapmış olanlardan ise en az üç yıl süre ile kamu kurum ve kuruluşlarında kendi görev alanıyla ilgili konularda çalışmış olanlar, Kırk yaşından gün almamış olmaları, (a) ve (c) bentlerinde sayılanların kamu ihale mevzuatı ile ilgili yargılama, inceleme, denetleme, uygulama veya danışma konularında çalışmış olmaları koşuluyla kurumlarının muvafakati alınmak suretiyle, Kurulca kamu ihale uzmanı olarak atanabilirler.

31.12.2003 tarihine kadar Kurumun kamu ihale uzman ve uzman yardımcısı dışındaki kadrolarına, genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları, özel kanunlarla kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar ile bağımsız bütçeli kuruluşlarda çalışan personel kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati ile atanabilirler.

Yürürlük

MADDE 69. - Bu Kanunun 53 üncü maddesi ile geçici 1 ve geçici 5 inci maddeleri yayımı tarihinde, diğer maddeleri 1.1.2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 70. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

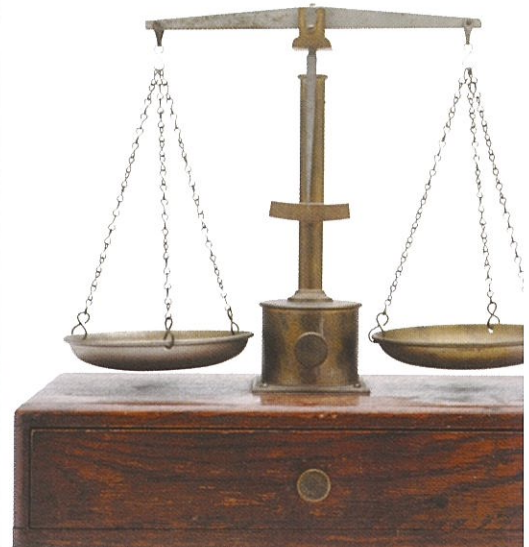
4761 Sayılı Kanunun, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa İşlenemeyen Maddesi

MADDE 20. - Özel kanunlarla kamu tüzel kişiliğini ve idarî ve malî özerkliği haiz olarak kurulmuş veya 31.12.2006 tarihine kadar kurulacak kurul, üst kurul, kurum ve kuruluşların Başkan ve üyelerinin aylık ücretleri ile malî ve sosyal hak ve yardımları, bu kurul, üst kurul, kurum ve kuruluşların fonksiyonları, ücret adaleti ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesi uygulaması dikkate alınarak Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Bakanlar Kurulu gerektiğinde ücret adaletini sağlamak amacıyla kamu görevlilerine ödenmekte olan temsil ve görev tazminatı tavan gösterge rakamlarını üç katına kadar artırmaya ve artırılan miktar içerisinde kadro ve görev unvanı itibarıyla düzenlemeler yapmaya yetkilidir.

Yukarıdaki fıkradaki düzenleme yapıncaya kadar, Kamu İhale Kurulu Başkanına, Enerji Piyasası Düzenleme

Kurulu Başkanına aylık olarak ödenen net ücret ve diğer ödemeler toplamı kadar, Kamu İhale Kurulu üyelerine ise Kurul Başkanına yapılan toplam ödemelerin yüzde doksanyedisi oranında aylık net ödeme yapılır.

www.kik.gov.tr

MİMARLIK, PEYZAJ MİMARLIĞI, MÜHENDİSLİK, KENTSEL TASARIM PROJELERİ, ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA VE GÜZEL SANAT ESERLERİ YARIŞMALARINI YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 24.12.2002
Resmi Gazete Sayısı: 24973

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yapacakları yarışmalara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 — Bu Yönetmelik, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 23 ve 53 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 — Bu Yönetmeliğin uygulanmasında,

Yarışma: Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin bu Yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyonu,

Eşik değer: Yarışma şekillerine ilişkin hükümlerin uygulanmasında kullanılmak üzere, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen ve aynı Kanunun 67 nci maddesi uyarınca güncellenen parasal limiti,

Kolokyum: Yarışmayla ilgili sonuçların tartışıldığı bilimsel toplantıyı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yarışmaların Hedefleri, Şekilleri ve Türleri

Yarışmaların hedefleri

Madde 4 Yarışmaların hedefi, kamu yararı esas alınarak:

- Ait olduğu konu özelinde; kültür, sanat, bilim ve çevre değerlerinin rekabet yoluyla geliştirilmesine, çok sayıda seçenekten en ekonomik, en işlevsel ve yenilikçi çözümlerin seçilmesine, müelliflerinin saptanmasına ve güzel sanatların teşvikine,
- Bu Yönetmelik kapsamına giren mesleklerin gelişmesine, etik değerlerin yerleşmesine, uluslararası rekabet gücü kazanmalarına, uygun ortamı sağlamaktır.

Yarışmaların değerinin belirlenmesi

Madde 5 — Tasarım yarışmalarının değerlerinin belirlenmesinde:

- Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanacak usul kapsamında yapılan yarışmalarda; sözleşme konusu hizmetin yaklaşık maliyeti,
- Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanmayacak usul kapsamında yapılacak ödüllü tasarım yarışmalarında; tüm yarışma ödülleri ve tasarım yarışmasına katılan katılımcılara ödenebilecek diğer giderler, esas alınır.

Yarışma şekilleri

Madde 6 — Yarışmalar, uluslararası, ulusal ve bölgesel olmak üzere üç şekilde yapılır.

a) Uluslararası Yarışmalar: Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalardır. Yarışma değeri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmalar, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenir. Yarışma değeri, anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalar, idarelerce gerekli görüldüğü takdirde uluslararası düzenlenebilir.

b) Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinde sayılan şartlara sahip olanlar girebileceği şekilde

serbest veya ön seçimli ve tek kademeli veya iki kademeli olarak yapılır.

1) Serbest Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmelik ve yarışma şartnamesinde öngörülen koşulları yerine getirmek kaydıyla tüm katılımcılara açık olan yarışmalardır.

2) Ön Seçimli Ulusal Yarışmalar: İdarenin önerisi ve jürinin gerekli bulunması durumunda, çok özel uzmanlık veya deneyim gerektiren konularda, ilanla duyurulacak ön seçim ölçütlerine göre yapılacak değerlendirmede seçileceklerin katılabileceği yarışmalardır.

c) Bölgesel Yarışmalar: Üye sayıları en az ikiyüz (200) kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılan mimari proje, peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve kentsel tasarım yarışmalarıdır. Bir şubenin üyelerinin bu sayıyı sağlayamadığı durumlarda komşu şube üyelerinin de katılımıyla bölgesel yarışma açılabilir.

Bölgesel yarışmaya katılan bir üye, başka şube bölgesinde faaliyet gösteren bir üye ile ortaklık yapabilir.

Bölgesel yarışmalar serbest ve tek kademeli olarak açılır, bölgesel yarışmaya açılması amacıyla ihtiyaç programında küçültme yapılamaz.

Bölgesel yarışmaya açılacak konuların üst sınırı:

Mimari proje yarışmalarında
5 000 m²,

Şehir planlama yarışmalarında
500 hektarlık alan ya da 30.000 nüfuslu yerleşim yeri,

Peyzaj mimarlığı yarışmalarında
10 000 m²,

Kentsel tasarım yarışmasında
10 000 m² dir.

Ancak, konunun önemine göre bu değerlerin altında kalan konular jüri kararıyla ulusal yarışmaya çıkartılabilir.

belgelerden jürice gerekli görülenler.
f) Güzel sanat eserleri yarışmasında; Güzel sanat eserinin özelliğine göre jüri tarafından tespit edilen belgeler ve kriterler.

g) Fikir yarışmalarında; İdarenin konu ile ilgili istek ve amacı, düşünceleri ve görüşünü içeren, jürice saptanacak veya hazırlanacak bilgi ve belgeler, yarışmanın konusuna göre yarışmacılara verilecektir.

İhtiyaç programı

Madde 12 — İhtiyaç programı yarışma konusu için ayrıntılarıyla tanımlandığı bir belgedir. Yarışma şartnamesinin ekleri arasında 11 inci maddede öngörülen bilgi ve belgelerle birlikte yarışmacılara verilir.

İhtiyaç programında:

a) Yarışmanın konusu, yapı veya objenin işlevsel amacı, kullanım ve işletme özelliklerinin neler olduğu,

b) Çözümlemesi istenilen teknik ve işlevsel sorunlar,

c) İhtiyaç programının çeşitli birimlerinin ya da yarışmaya konu olan mekanda yer alacak kullanım birimlerinin alan ve gereken durumlarda hacim büyüklükleri, özellikleri ve birbirleriyle ilişkileri,

d) Yarışmacıların ihtiyaç programının yorumunda uymaya zorunlu olduğu hususlar,

e) Yarışmaya konu yapı ve/veya alan ve/veya çevresi hakkında teknik bilgiler,

f) Gerekli görülürse uygulama etapları, maliyet tavanı, maliyet hesabına ilişkin ölçütler ve hesap yöntemi belirtilir.

Jürinin gerekli görmesi durumunda, ihtiyaç programı eki olarak yarışmacılara, sorunların çözümüne ilişkin idarenin istek ve düşüncelerini ve yarışmacıların ufkunu açabilecek nitelikte makale ve araştırma çalışmalarını, uyulması gereken standartlar vb. bilgileri içeren bir doküman dosyası verilir.

Yarışmacılardan istenenler

Madde 13 — Yarışmanın konusu ve niteliğine göre, yarışmacılardan aşağıdaki bilgi, belge, rapor ve projelerden hangilerinin ne şekilde istendiği yarışma şartnamesinde belirtilir.

a) Tüm proje yarışmalarında;

1) Tasarım ve projelerin niteliği (istenilen ölçek, çizim standartları ve sunum şekilleri),

2) Jüri tarafından istenmiş ise iş deneyim belgesi,

İş deneyim belgesi gerekli olan hallerde, jüri yarışmacıların yarışma konusu için gerektirdiği deneyime sahip olduklarına dair belgeleri isteyebilir. Bu durumda jüri ne tür bilgileri istediğini şartnamede açıkça belirtmek zorundadır. Bu belgeler kimlik zarfına konulur,

3) İstenmiş ise yer görme belgesi, Jüri yarışma konusu yerin görülme-

sinde zorunluluk görür ve bunu yarışmacılardan isterse yarışmacılar bu zorunluluğu yerine getirdiklerine dair bir belgeyi üzerinde rumuz ve (..... Yarışması Yer Görme Belgesi Zarfı) ibaresi yazılı bir zarfın içine koyarak proje ve kimlik zarfıyla birlikte yarışma raportörlüğüne teslim etmek zorundadırlar. Bu belgenin nereden ve nasıl alınacağı, yer görme karşılığında şartnameye uygun proje teslim eden yarışmacılara ödenecek miktar ve nasıl ödeneceği şartnamede belirtilir,

4) Kimlik zarfı; yarışmacıların, projelerin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde; daktilo veya yazıcı ile "..... yarışması kimlik zarfı" ibaresi yazılmış bir zarfın içine,

– Yarışma şartlarını aynen kabul ettiklerini belirten, adı, ve soyadını, mezun oldukları okulu ve diploma numaralarını, üyesi oldukları oda sicil numaralarını ve adreslerini bildirir imzalı bir belgeyi,
– İlgili meslek odasınınca yarışmanın ilan edildiği yıl içinde düzenlenmiş, yarışmacıya ilişkin oda belgesini,
– İstenmiş ise, niteliği şartnamede belirtilen iş deneyim belgesini, koymaları gereklidir.

Ekip olarak katılm halinde, bu belgeler ekip ortaklarının her biri tarafından verilecektir.

Yarışmacılardan istenen diğer meslek disiplinlerine ilişkin rapor, hesap ve çizimleri yapanlara ait, yukarıda belirtilen belgeler de bu zarfın içine konulur.

Ambalaj içinde kimlik zarfı bulunmayan projeler jüri kararıyla ve tutanağa kaydedilerek yarışmaya kabul edilmez. Yarışmaya katılan proje sahiplerinden yarışmada derece ve mansiyon kazanmadıkları halde kimliğinin açıklanmasını dileyenler, kimlik zarflarının üzerine ayrıca "açılabilir" ibaresini yazarlar. Üzerinde "açılabilir" kaydı bulunan kimlik zarfları derece ve mansiyon kazanmamış olsalar dahi jüri tarafından açılır ve bu husus bir tutanakta belirtilir.

5) Açıklama notları (jürinin gerekli gördüğü diğer çizim, rapor, belge ve hesapların açıklamaları),

6) Maket ve/veya bilgisayar destekli sunum isteniyorsa buna ait şartlar,

7) Jüri gerekli görürse, maliyet tavanının tesbitinde uygulanan usuller ile bulunacak maliyet hesabı,

b) Fikir yarışmalarında;

Yukarıda istenenlerden jürice gerekli görülenler ile, proje amacının, yaratıcılık ve yenilik yönünden varsa bir sonraki kademeye kazandırdıklarını açıklayan rapor,

c) Mimari proje yarışmalarında;

1) Mimari açıklama raporu: Bu raporda verilen kesin ihtiyaç programı ve arsa verilerinin, konunun projelendirilmesinde ele alınışı ve değerlendirilişi belirtilir. Yapı ekonomisi, işletme ve

geleceğe dönük devamlılığı açısından işlevine en uygun inşaat sistemi, malzeme ve genel mimari planlama ile çözüm hakkında geniş bilgi verilir.

2) Maliyet raporu: Bu raporda ilk yapım ve işletme maliyetleriyle ilgili açıklamalar yapılır. Maliyet ve tasarım ilişkileri açıklanır.

3) İnşaat mühendisliği raporu: Bu raporda, yapının inşaat mühendisliği yönünden tanımı yapılır. Taşıyıcı sistemi ile kullanılacak malzemenin mühendislik özellikleri verilir. Taşıyıcı sistemin düşey ve yatay elemanları açık olarak belirtilmek ve sistem şemaları verilerek suretiyle gösterilir. Temel yükleri hesaplanarak zemin bilgilerine göre temel sistemi (Münferit, mütemadi, radye, kazık, ve benzeri) belirlenir. Saha tanzimi ile yol, su, kanalizasyon ve drenaj projeleri söz konusu ise bu hususta yarışmacıya idarece verilecek bilgilere göre rapor tanzim edilir. Bu raporda su ihtiyacının ne şekilde sağlanacağı, kanalizasyon tipi, deşarj imkanları, drenajın gerekli olup olmadığı ve ne şekilde yapılacağı belirtilir ve yol tipi hakkında bilgi verilir. Gerekli hallerde rapora krokiler eklenir.

4) Makine tesisat raporu: Bu raporda makine mühendisliği hizmetleri ile ilgili tesisat sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. Mimari projeler üzerinde müellifin teklif edeceği sistemlerin cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

5) Elektrik tesisat raporu: Bu raporda, elektrik mühendisliği hizmetleri ile ilgili elektrik sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. I/200 mimari projeler üzerinde, trafo, jeneratör, pano ve tablo yerleri ile enerji besleme güzergahı ile müellifin teklif edeceği cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

6) Peyzaj mimarlığı raporu: Mimari projeden yansıyan veriler ile diğer arsa ve çevre verileri değerlendirilerek hazırlanır.

7) Diğer disiplin dallarında (altyapı, kültür-teknik, akustik, ulaşım, sahne mekaniği, yangın güvenlik ve benzeri) danışman raporu niteliğinde jüri gerekli gördüğü takdirde rapor isteyebilir. Gerektiğinde bu raporlar mimari raporun ekinde yer alabilir. Gereğinde istenilen raporların içeriği jüri tarafından belirlenir.

d) Mühendislik proje yarışmalarında; Yarışmaya çıkarılan mühendislik hizmetinin jürice verilmiş bulunan verilerin ışığında; maliyet, verimlilik, işletme ömrü açısından karşılaştırmaya olanak verecek ayrıntılı hesap, resim ve ön projeye ilişkin çözüm önerilerini kapsayan rapor,

e) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

1) Plan açıklama raporu, planlaması yapılacak alanın ele alınışı, değerlendirilmesi ve imar programları ile

etaplamaya esas önerileri ve planın gerçekleştirilmesini içeren rapor,

2) Gerektiğinde sosyal ve benzeri altyapıya ilişkin raporlar.

f) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

1) Peyzaj mimarlığı açıklama raporu: Bu raporda, açık ve yeşil alan peyzaj projeleri ile ilgili ihtiyaç programı, alanın yakın çevresi ile nasıl ilişkilendirildiği, alana ait verilerin ve konunun ele alınışı ile değerlendirilişi açıklanır. Önerilen yapısal malzeme ile özellikleri, bitki türlerinin nitelik ve niceliği korunması istenen mevcut yapısal ve bitkisel öğelerin ele alınışı ile çözüm önerileri, uygulama ve bakıma yönelik teknik bilgiler ve yöntemler ile uygulama yaklaşık maliyeti belirtilir.

2) Gerekli hallerde krokiler, şemalar ve perspektif görünüşler,

3) Diğer meslek disiplin dallarına ait (mimari, inşaat, makina, elektrik, altyapı, ulaşım, kültür, teknik ve benzeri) danışman raporları. (gerektiğinde peyzaj mimarlığı açıklama raporu ekinde yer alabilir)

g) Kentsel tasarım yarışmalarında; Mimari şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı yarışmalarında istenen rapor ve belgelerden jüriye gerekli görülenler.

h) Güzel sanat eseri yarışmalarında; Eserin konusunu, sanatçının konuyu ele alışını, önerilen malzemeyi, malzemeye bağlı olarak yaklaşık maliyeti içeren rapor,

Yarışmacılarca sunulacak projeler bu Yönetmelikte anılan sergi ve yayına elverişli olacak şekilde, gerekli sayıda kopyası ile teslim edilmelidir.

Yarışmanın ilanı

Madde 14 — İdare tarafından hazırlanan şartname ve ekleri, jüri ön çalışmaları sonucunda kesinleştirilip imzalandıktan sonra yarışma ilan edilir. Ulusal ve bölgesel yarışmalar Resmî Gazete'de ve varsa ilgili meslek oda ve kuruluşların yayın organlarında, tasarımların son teslim tarihinden en az altmış (60) gün önce ve en az bir defa yayımlanmak suretiyle ilan edilir. Bunun yanında idarelerce gerekli görüldüğü takdirde; ulusal yarışmalar, tüm ülkede dağıtım yapılan günlük gazetede veya gazetelelerde, bölgesel yarışmalar ise bölgede yayınlanan gazetede veya gazetelelerde ilan edilebilir. İdareler yukarıda belirtilen zorunlu ilanların dışında yarışmaları İnternet ortamında da duyurabilir.

Yapılacak ilanlarda;

- Yarışmanın türü ve şekli,
- Yarışmanın yeri ve konusu,
- Yarışmaya katılma koşulları,
- Yarışma takvimi,
- Danışman, asli ve yedek jüri üyeleri ile raportörlerin isimleri,
- Verilecek ödüllerin sayısı ve tutarları,

g) Şartname ve eklerinin nereden ve nasıl temin edileceği, satın alma bedeli,

h) Yer görme zorunluluğu varsa şartları,

i) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,

ile, jürinin ilanda bulunmasını uygun göreceği diğer bilgiler belirtilir.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara başvurularını hazırlayabilmeleri için yirmi-beş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Ön seçimli yarışmaların ilanlarında yukarıda belirtilenlere ilave olarak,

- Ön seçime katılacaklardan istenen belgeler,
- Ön seçim değerlendirme ölçütleri,
- Son başvuru tarih ve saati, belirtilir.

Uluslararası ilan yapılması halinde, yukarıda belirtilen asgari ilan sürelerine oniki gün eklenir.

Yarışmaya katılma esasları

Madde 15 — Yarışmaya katılacak yarışmacıların aşağıdaki hususları yerine getirmesi şarttır. Ekip olarak katılanların her birinin, bu maddenin (f) bendi dışında, diğer koşulların tamamına uymaları zorunludur. Ekip olarak katılanların, idareyle ilişkilerin yürütülmesiyle sınırlı olmak üzere, ekipten birini ekip temsilcisi olarak belirtmesi gerekir. Yarışmaya ekip olarak katılan ortakların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludurlar. Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar;

- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin, yarışmanın türüyle ilgili odası üyesi olmak ve meslekten men cezasız durumunda olmamak, Fikir yarışmalarına katılacaklarda meslek odası üyesi olma koşulu aranmayabilir. Güzel sanat eseri yarışmalarında jüri kararıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre yetkilendirilmiş meslek kuruluşlarına üye olunması koşulu aranabilir,
- Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,
- Jüri üyeleri (danışman, asli, yedek) ve raportörlerle bunların 1. dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak,
- Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamak,
- Yarışma Şartnamesinde öngörülen özel koşullara uymak,
- Şartname alıp isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettirmek (Ekip olarak katılanlardan bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir),
- Yarışmayı açan idarede, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,
- Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar da tasarımları yarışmaya katılmamış sayılır ve isimleri yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleriyle birlikte üyesi oldukları meslek odalarına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yarışma Takvimi, Soru Sorma Hakkı

Yarışma süresi ve takvimi

Madde 16 — Serbest yarışmalar, yarışmanın ilk ilan tarihi ile, ön seçimli yarışmalar ise ön seçim sonucu yarışmaya davet mektubunun gönderildiği tarihte başlar ve tasarımların son teslim edileceği tarihte sona erer. Yarışma süresi, tek kademeli yarışmalarda en az altmış (60) gün, iki kademeli yarışmalarda ise en az doksan (90) gün olmak üzere jüri tarafından tespit edilir. Yarışma takvimi aşağıdaki sırayla ve kesin tarihleriyle şartnamede yer alır.

- Ön seçimli yarışmalarda ön seçim için son başvuru tarihi,
- Son soru sorma tarihi ve yanıtların gönderilme tarihi, varsa son yer görme tarihi,
- Tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarih ve saati (iki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- Jürinin değerlendirme için toplanacağı tarih (iki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- Sergileme tarihleri ve yeri,
- Kolokyum tarihi, saati ve yeri.

Soru sorma hakkı

Madde 17 — Yarışmacılar, tek kademeli yarışmalarda yarışma süresinin, iki kademeli yarışmalarda o kademe için verilen sürenin ilk 1/3'ü içinde jürinin yanıtlaması isteğiyle şartname ve ekleri hakkında soru sorup açıklayıcı bilgi isteyebilirler. Sorulacak sorular yarışma şartnamesi ve ekleriyle sınırlıdır. Bunun dışına çıkan sorular jüri tarafından yanıtlanmaz. Bu tür soruları jüri gerekli görürse görüşüyle birlikte idareye iletebilir.

Sorulara verilen yanıtlar, tasarımların son teslim tarihinden,

- tek kademeli yarışmalarda en az yarışma süresinin 1/3'ünden,
- iki kademeli yarışmalarda o kademe için belirlenen sürenin 1/3'ünden, önce bilgi sahibi olmalarını temin edecek şekilde ve soru soranın kimliği belirtilmeksizin yarışma şartnamesi alarak kaydını yaptıran tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir. Sorulara verilen yanıtlardan önce tasarımlarını vermiş olan yarışmacılara istekleri halinde tasarımlarını geri çekecek yeniden tasarım verme imkanı sağlanır. Soruların kesin ve açık bir anlatımla yanıtlanması şarttır.

Gelen sorulara verilecek yanıtlar, yarışma prensiplerini etkileyecek değişiklikleri gerektiriyorsa; yarışma jürisi, esas sürenin 1/3'ünü geçmemek kaydıyla, yarışma süresini uzatabilir. Yarışma süresinin uzatılması durumunda yarışma takviminin geri kalan tüm tarihleri değiştirilerek şartname alan ve alacak bütün yarışmacılara bildirilir. İki kademeli yarışmalarda süre uzatımında, içinde bulunulan kademelerin süresinin 1/3'ü kadar süre verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yarışma Jürisi

Jüri seçimine ilişkin esaslar

Madde 18 — Jüri heyeti, asli, yedek ve danışman üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılardan kurulur. Asli, yedek ve danışman jüri üyelerinin, ihtisas alanlarında yarışma konusu işlerle ilgili bulunması ve bu kimselerin mesleklerinde seçkin kişiler olması şarttır. Ortakçıl yarışmaların jüri teşkilinde, meslek disiplinlerinin yarışmadaki ağırlığına uygun bir dağılım sağlanmalıdır.

Jüri üyeleri (asli, yedek, danışman), raportörler ve raportör yardımcıları (teknik ressam, daktilo ve benzeri) yarışmayı açan idare tarafından seçilir. Asli jüri üyelerinin; beş (5) kişilik jürilerde en az biri, yedi (7) kişilik jürilerde en az ikisi, yedek jüri üyelerinin ise en az biri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin ilgili meslek odasından istenecek iki katı aday listesinden idarelerce seçilerek atanır. Fikir ve güzel sanat eseri yarışmalarında jüri oluşumu özel koşullara göre idarelerce belirlenir.

Asli ve yedek jüri üyeleri

Madde 19 — Asli ve Yedek Jüri üyelerinin;

Mesleklerinde en az on (10) yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte;

a) Benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış olması veya projesi satın alınmış olması,

b) İlgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması,

c) İlgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş olması,

d) İlgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması, şartlarından en az birine sahip olması zorunludur. Yarışmalarda jüri asli üyelerinin sayısı, konunun önem ve özelliğine göre ilgili meslek disiplinlerinden beş (5) veya yedi (7) kişi olarak idarece tespit edilir. Yedek jüri üyeleri, beş (5) kişilik jürilerde

üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde ise dört (4) kişi olmak üzere, idare tarafından seçilir.

Özelliği olan konularda, konuyla ikinci derecede ilgili meslek mensupları arasında bir kişi jüri asli üyesi olarak idarece seçilir.

Mimari proje yarışmalarında, asli ve yedek jüri üyeleri arasında birer inşaat idarece seçilir.

Mimari proje yarışmalarında, yarışma konusunun özelliğine göre asli ve yedek jüri üyeleri arasında mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı bulundurulur.

Güzel Sanat Eserleri Yarışmalarında;

a) Asli ve yedek jüri üyeleri, yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar ile Güzel Sanatlar Fakültelerinde güzel sanat alanında yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar arasından seçilir,

b) Asli ve yedek jüri üyeleri arasında konunun içeriğine göre mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarından biri bulundurulur,

c) Mevcut yapı ve /veya planlı alanla ilgili bir konunun yarışmaya çıkarılması halinde konunun müellifi yarışma jürisinde asli üye olarak yer alır.

Asli jüri üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 20 — Asli jüri üyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) İdarece kendilerine verilen yarışma şartnamesi ve ihtiyaç programını ve maliyet tavanını inceleyerek mutabakatını bildirmek, yarışmaya konu yeri görmek,
- b) İdarece tespit edilen danışmanların dışında gerekli gördüğü uzmanlık dallarında danışman üyeleri, yarışmayı çıkaran kuruluştan talep etmek,
- c) Yarışmacıların sorularını tereddüde mahal bırakmayacak şekilde açık ve seçik olarak yanıtlamak,
- d) Raportör raporunda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projelerin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek,
- e) Yarışma konusunun önemi ölçüsünde gerekirse yarışmacılardan "iş deneyim belgeleri" istemek, yarışma sonuçlarının ilanından önce birinci seçilen proje ile ilgili belgeleri tetkik etmek, belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellif ya da müelliflerinin danışman ya da danışmanlarla çalışmasını istemek, müellifçe teklif edilecek danışmanları onaylamak,
- f) Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakmak,
- g) Yarışmaya girmiş eserler arasında

programın şartlarına, sanat, ekonomi, teknik, emniyet ve işletme bakımından en iyi şekilde uyanları seçmek ve bu eserler arasında ödülleri (derece ve mansiyonları) tespit etmek,

h) Ödül ve mansiyon alamayan ancak yarışma şartnamesinde öngörülmüşse satın alınmaya değer bulunan projelerin satın alınmasına karar vermek,

i) Danışman üye raporlarına uyma ve uymama nedenlerini jüri raporunda belirtmek,

j) Ön ve değerlendirme çalışmalarını tutanaklarla tespit etmek,

k) Yarışma tasarımlarının inceleme ve değerlendirme süreci sonucunda; yarışma konusunun bundan sonraki işleniş ve uygulanış süreci için edindiği izlenim ve düşünceleri, yarışmayı çıkaran idareye "jüri önerileri" başlığı altında vermek. Eğer jüri öneride bulunmuyorsa, bunun nedenlerini de açıklamakla yükümlüdür. Öneriler, kimlik zarfları açılıp gizlilik durumu ortadan kalktıktan sonra yazılır.

Yedek jüri üyelerinin görev sorumlulukları

Madde 21 — Yedek jüri üyeleri, jürinin program ve şartname için yapacağı ön çalışmalar ve soruların yanıtlandırılması için yapacağı soru-yanıt toplantılarına mutlaka katılmak zorundadırlar. Yedek jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarına katılırlar ancak oy kullanamazlar.

Jüri danışman üyeleri

Madde 22 — Danışman jüri üyeleri, yarışma konusuyla ilgili konularda ihtisas sahibi, mesleklerinde seçkin uzmanlardan oluşur. Danışman üyelerinin sayısı asli üyelerin sayısını geçemez. Danışman jüri üyeleri arasında, yarışmayı açan kuruluşu temsilen idareden bir kişi, yatırımcı kuruluşu temsilen yarışma konusunda ihtisas sahibi bir kişi, danışman jüri üyesi olarak görev alır. Danışman jüri üyeleri arasında konu ile ikinci derecede ilgili meslek mensupları bulundurulabilir. Uzmanlık gerektiren yarışma konularıyla ilgili ihtisas sahibi meslek mensubunun bulunamaması veya yetersiz olması durumunda, idare yurt dışından konusunda uzman kişileri danışmanlık yapmak üzere getirebilir. Şehir planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım ağırlıklı proje yarışmalarında danışman üyelerden en az bir kişinin yarışma konusu yerin belde idaresinden olması şarttır.

Jüri danışman üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 23 — Danışman üyeler kendi ihtisas alanlarında yarışma konusu ile ilgili sorunlarda jüriyi aydınlatmakla

görevlidir. Danışman üyeler bu görevlerini aşağıdaki şekilde yaparlar: Jüri danışman üyeler, jüri ön hazırlık çalışmalarına katılarak, kendi ihtisas alanları ile ilgili açıklama ve önerileri, yazılı veya sözlü olarak yaparlar.

Jüri danışman üyeleri, çalışmaları sırasında jüri asli üyelerince kendilerine yöneltilecek soruları açıklayarak gerekli açıklamaları yapar ve bu açıklamaları jüri çalışmaları sonunda verecekleri bir raporda belirtirler. Jüri danışman üyeler, derece ve mansiyona layık görülen projelerin her biri için kendi meslek disiplinlerine ilişkin rapor verirler.

Jüri asli üyelerince sorulmamış olsa da, önemli gördükleri hususları jüri kararlarının alınmasına başlamadan evvel kişisel bir raporla jüri başkanlığına bildirerek bu raporun kapsamı üzerinde jüriyi aydınlatırlar.

Danışman üyeler yaptıkları yazılı ve sözlü açıklamaların jüri çalışma tutanağı içinde yer almasını isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler yaptıkları açıklamalara ilişkin jürinin düşüncesinin tesbitini ve bu düşüncenin tutanağa geçirilmesini isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler karar alınmasında oy kullanamazlar ve uzmanlık konuları dışında görüş bildiremezler.

Raportörlerin seçimi

Madde 24 — Raportörlerin, yarışma konusuyla ilgili meslek mensubu olması ve mesleklerinde en az beş (5) yıllık deneyimlerinin bulunması şarttır. Raportör sayısı konunun önemi ve özelliğine göre iki (2) veya üç (3) olarak tespit edilir.

Yarışmayı açan idare, yarışma süresince raportörlere yardımcı olmak üzere yeterli sayıda yardımcı personeli (daktilograf, teknik ressam, hizmetli ve benzeri) görevlendirir.

Raportörlerin görev ve sorumlulukları

Madde 25 — Raportörler, ihtiyaç programı, şartname ve eklerinin hazırlanmasında idare elemanı olarak görev alır ve jüri ön toplantısı için şartname, ihtiyaç programı taslakları ve konu ile ilgili gerekli bilgileri hazırlar ve dosya halinde sunar. Jüri ön toplantısında yarışma jürisi tarafından incelenerek kesin hale getirilen şartname, ihtiyaç programı ve diğer bilgileri jürinin istekleri doğrultusunda yeniden düzenleyerek jürinin onayına sunar.

Yarışmacıların sorularını, bu sorulara jürice verilen yanıtları, ayrıca ilgililere duyurulması gereken hususları yarışma sonucu ve jüri değerlendirme raporlarının tamamını şartname olarak adres bırakmış yarışmacılara iletir.

Ayrıca:

a) Raportör, proje teslimini müteakip bir liste (A listesi) düzenleyerek gelen eserlerin açılış sıra numaralarını yazar. Her paftanın, açıklama raporlarının ve maketin üzerindeki rumuzu kapatarak kimlik ve varsa yer görme belgesi zarfları ile birlikte değerlendirme bitimine kadar gizli olarak muhafaza eder,

b) Projeleri sunuma hazır hale getirecek, yarışma şartlarına, ihtiyaç programına, alan sınırlarına uygunluğunu kontrol eder. Proje ve maketlerin ölçülerinin, kimlik zarflarının, bütün raporların ve istenmiş ise yer görme belgesi zarflarının bulunup bulunmadığını tahkik eder. Her proje için ayrı rapor tutarak jürinin değerlendirme çalışmaları için topladığı gün jüri başkanına sunar. Jürinin ayrıca isteyeceği bütün kontrolleri yapar, gerekli belgeleri verir,

c) Raportör A listesinden başka, Jürinin değerlendirme kriterlerine uygun bir B listesi yaparak bütün projeleri yalnız açılış sıra numaraları ile bu listeye yazar, **d)** Değerlendirme çalışmalarını müteakip yarışmaya katılan bütün yarışmacılara jüri değerlendirme tutanaklarını ve jüri raporlarını gönderir, **e)** Raportör jüri çalışmalarını izler ve jüri çalışmaları esnasında jüri tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirir.

ALTINCI BÖLÜM

Jüri Çalışmaları ve Yarışmanın Sonuçlandırılması

Jürinin çalışma yöntemi

Madde 26 — Jüri, hazırlık, soru-yanıt ve değerlendirme kademelerinden oluşan çalışmalarını aşağıdaki yöntemlerle yürütür.

a) Jüri tam sayıyla toplanarak çalışır.

b) Jüri ilk toplantısında asli üyeler arasında bir başkan seçer.

c) Başkanın seçilmesiyle hazırlık çalışmaları başlamış olur.

d) Hazırlık çalışmaları başlamadan önce jüri heyetinden ayrılanların yerine aynı niteliklere sahip yenileri atanır. Hazırlık çalışmaları sırasında asli jüri üyelerinin herhangi bir sebeple çalışmalara katılmaması halinde, yedek jüri üyeleri ilk sıradaki üyeden başlamak üzere asli jüri üyesi yerine geçer. Boşalan yedek üyeliğe yeni atama yapılır.

e) Yarışma ilan edildikten sonra, ön seçimli yarışmalarda ise yarışmaya davet mektubu gönderildikten sonra, asli üyelikten ayrılmada durumunda yerine yedek üye geçer ancak boşalan yedek üyeliğe atama yapılmaz. Çalışmalar, kalan üye sayısı ile yürütülür. Ancak, yedeklerin katılmasına karşın asli üyelerin sayısının; beş (5) kişilik jürilerde üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde

dört (4) kişinin altına düşmesi durumunda idare yeni asli jüri üyesi atar.

f) Hangi kademedede olursa olsun danışman üyelerden ve raportörlerden ayrılanlar olması durumunda jüri isterse yerlerine aynı niteliklere sahip başka üyeler atanır.

g) Başkanın ayrılması durumunda, yerine asli üyeler arasından yenisi seçilir.

h) Jüri üyeleri, (asli, yedek, danışman) yarışmacılarla sonuçların ilanına kadar yarışma konusunda hiç bir şekilde görüşemezler. Yarışma sonuçlanmadan, herhangi bir kademedede kamuoyuna ve yarışmada görevli olmayan kişilere çalışmalar hakkında açıklama yapamazlar, tahminde bulunamazlar.

i) Raportörler ve yardımcıları da görevlerinin gerektirdiği ilişkinin ötesinde bu kurala uymak zorundadırlar.

j) Jürinin çalışmaları gizlilik ve tarafsızlık temelinde yürütülür. Yarışmada görevli olmayanlar sıfatları ne olursa olsun jüri çalışmalarının yapıldığı yerlere giremezler, çalışmalarına katılmaz ve kararlarına müdahale edemezler.

k) Jüri çalışmalarının her kademesi tutanaklara geçirilir ve tüm üyeler ve raportörlerce imzalanır.

l) Jüri kararları, yalnız asli üyelerin oylarıyla alınır. Oylamalar açık yapılır ve çekimser oy kullanılmaz. Karşı oy sahiplerinin isimleri ve gerekçeleri mutlaka tutanaklara geçirilir.

m) Danışman, yedek üyeler ve raportörler hazırlık soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılırlar, ancak oy kullanamazlar.

n) Oyların eşitliği durumunda, başkanın olduğu taraf çoğunluk kabul edilir.

o) Danışman üyelerin her toplantıya bizzat katılmaları şarttır. Toplantılara katılmayan veya katıldığı halde jüriyi yeterince aydınlatamayan danışmanların yerine jüri, idareden yenilerinin atanmasını isteyebilir.

Jüri hazırlık çalışmaları

Madde 27 — Jüri üyeleri konunun gerektirdiği program etüdünü, gerek gördüğü takdirde yarışmayı çıkartan kurum ve konuyla ilgili her türlü meslek elamanlarından yararlanarak yapar ve yarışma koşullarını kesinleştirir.

Jürinin hazırlık çalışmaları ve tartışmaları bir tutanakla saptanır. Yarışma dokümanlarının her sayfası jüri üyelerince paraf edilmeden yarışma ilan edilemez.

Soru-yanıt çalışmaları

Madde 28 — Jüri, son soru sorulma tarihini izleyen üç (3) gün içinde toplanarak yarışmacıların sordukları soruları yanıtlar. Yanıtlar, yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen süreler içersinde tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

Jüri değerlendirme çalışmaları

Madde 29 — Jüri değerlendirme çalışmaları için tasarımların son teslim tarihinden itibaren en geç on beşinci günün izleyen günde tam sayı ile toplanır. Bütün jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarının başlangıcında, imzalı dürüstlük taahhütnamesi verirler. Bu taahhütnameye yarışmaya katılan projeleri daha önce görmediklerini belirtirler. Jüri değerlendirme çalışmaları esnasında şartname ve programda değişiklik yapmaya ve seçim sırasında şartname ve programdan ayrılmaya yetkili değildir.

Jüri, raportör tarafından hazırlanan raporda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projenin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek ve Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakıp bırakmamak konularında yetkilidir.

Asli jüri üyeleri, projeler üzerinde ilk inceleme çalışmalarını yaptıktan sonra değerlendirme yöntemini tespit eder. Jüri başkanı, seçimlerin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılmasını teminden sorumludur.

Jüri sonuç alıncaya kadar sürekli olarak çalışır. Jüri, kararlarını asli üyelerin oyları ile ve çoğunlukla alır. Jüri çalışmalarında bütün üyeler olumlu veya olumsuz oylarını kullanırlar, çekimser kalmazlar. Oylamada çift sayıda üyeden ötürü eşit oy çıkarsa, başkanın olduğu taraf çoğunluk sayılır.

Jüri yaptığı tüm çalışmalarını tutanağa bağlar. Hazırlanan tutanak asli ve danışman üyelerce imzalanır, varsa karşı görüşler eklenir.

Yarışmadan çıkarma

Madde 30 — Aşağıda belirtilen hususlara uymayan projeler jüri kararı ile tutanağa geçirilmek şartıyla yarışmadan çıkarılır:

- Kimlik zarfı bulunmayan projeler,
- Şartnamede uyulması zorunlu olduğu belirtilen hususlara uymayan projeler,
- Herhangi bir yerinde eserin sahibi tanıtan ve işaret bulunan eserler. (Yazanın kimliğini belli edecek tarzda el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır)

Seçme usulü

Madde 31 — Yarışmada kalan bütün projeler daha önce jüriye belirlenmiş değerlendirme yöntemine göre incelenir. Her elemenin sonucu tutanağa geçer. Seçim aşağıdaki şekilde yapılır. a) Birinci eleme: Projeler üzerinde görüşme açılmadan oylama yapılır. Birinci elemenin oybirliği ile yapılması şarttır. b) İkinci eleme: Projeler üzerinde toplu

görüşme açılır. Üyelerin yarısından fazlasının olumsuz oyunu alan eserler elenir. Elenen projelerin eleme nedenleri ve karşı oy sahipleri raporda belirtilir. c) Üçüncü eleme: Üçüncü elemeye kalan projeler üzerinde jüri üyelerinin (asli ve danışman) her biri olumlu ve olumsuz görüşlerini söyledikten sonra, derece ve mansiyon grubuna kalacak projeler veya eserler seçilir, elenenler hakkında jüri üyelerince ayrı ayrı rapor düzenlenir ve tutanağa eklenir.

d) Dördüncü eleme: Üçüncü elemeyen sonra kalan projeler derece ve mansiyon sayısından fazla ise, üçüncü eleme gibi bir eleme daha yapılır ve kalan proje sayısı ödül ve mansiyon sayısına indirilir. Bu eleme sonunda elenen proje veya eserler hakkında da jüri üyeleri rapor düzenlerler.

e) Sıralama: Elemeler sonucunda ödül ve mansiyon sayısı kadar proje ayrıldıktan sonra bunlar arasında sıralama yapılır. Jüri şartnamede öngörülen ödül ve mansiyonları vermek zorundadır. Ödül ve mansiyon kazanan ve satın alınan tüm projeler hakkında asli jüri üyeleri ayrı ayrı rapor düzenler ve tutanağa eklenir.

Gerekli görülmesi durumunda; jüri, birinci seçilen projeye tavsiyelerde bulunabilir. Jüri tavsiyeleri yazılı olarak tutanağa eklenir ve yarışmacıya bu tavsiyelerin yerine getirilmesi için yarışma süresinin 1/3'ünü aşmayacak bir süre verilir. Jüri verdiği sürenin sonunda tekrar toplanarak tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediğine karar verir ve sonucu idareye bildirir. Birinciliği kazanan yarışmacılar jüri tavsiyelerine uymak zorundadır.

Satın almaların adetleri jüri tarafından tespit edilir ve yarışmaya ilginç yaklaşım getiren projelerin seçilmesi amacıyla kullanılır. Herhangi bir elemeye elenmiş bir proje satın alınabilir. Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında, değerlendirme, eleme ve seçme şekli konunun özelliğine göre jüri tarafından yarışmadan önce tespit ve ilan edilir.

Eser sahiplerinin tesbiti

Madde 32 — Ödül alacak eserlerle, jüriye satın alınması tavsiye edilenler tespit edilip sıra numaralarına göre tutanağa geçtikten ve jüri raporu tanzim edilerek imza edildikten sonra bu eserlerin kimlik zarfları açılır ve eser sahiplerinin adları tutanağa geçirilir. Jüri başkanı tarafından kimlik belgesine kazanılan ödül yazılarak imzalanır. Zarfların açılmasından sonra, ödül alan yarışmacılardan herhangi birinin yarışmaya girmeye hakkı olmadığı anlaşılırsa kazandığı derece sayılmaz ve o ödül sıralamaya göre ondan sonra gelene verilerek suretiyle diğerleri bir üst sıraya çıkartılır.

Yarışmada, bir kişi bir kere ödül alır, başkasıyla birlikte olsa dahi ikinci bir ödül almışsa bu ödül hükümsüz sayılır. "İş deneyim belgesi" gerekli olan hallerde; Jüri yarışmacılardan "İş deneyim belgesi" istemiş ise; birinci seçilen yarışmacı ile ilgili "İş deneyim belgeleri" yarışma sonuçlarının ilanından önce jüriye tetkik edilir. Bu belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellifinin danışman ya da danışmanlarla çalışması istenir. Birinci seçilen müellifçe teklif edilen danışman ya da danışmanlar jüriye onaylanır. Bu konudaki danışman ile müellif arasındaki ilişkiler ilgili ihtisas odalarının düzenlenir. Jüri tarafından verilen kararlar kesindir.

Yarışmanın sonuçlanması ve ilanı

Madde 33 — Değerlendirme çalışmalarının bitiminde orijinal imzalı tutanak ve raporlar jüri başkanı tarafından yarışmayı açan idarenin yetkilisine teslim edilir. İdare, yarışmanın sonucunu en geç onbeş (15) gün içinde 14 üncü maddede belirtilen yayım araçları ile ilan eder.

Jüri değerlendirme toplantılarının tüm tutanaklarıyla, jürinin raporları ve üyelerin bireysel raporları yarışmanın sonuçlandırılmasını idareye bildirmesini izleyen bir hafta içinde yarışmaya katılan tüm yarışmacılara gönderilir.

Kolokyum

Madde 34 — Her yarışmanın sonuçlanmasından sonra o yarışmayla ilgili sonuçların tartışılacağı bir kolokyum düzenlenir. Kolokyuma katılmaya hiç bir kısıtlama getirilemez.

Kolokyuma tüm jüri üyelerinin (Danışman, asli, yedek) ve raportörlerin katılımı zorunludur. Kolokyum, katılanların oylarıyla seçilecek bir meslek odası üyesince yönetilir. Kolokyumun tarihi ve yeri yarışma şartnamesinde belirtilir. Kolokyumda sorular sözlü veya yazılı olarak sorulur. Sorular, jürinin bütününe olduğu gibi ayrı ayrı jüri üyelerinin her birine de yöneltilir.

Yarışmaya katılan tasarımların sergilenmesi

Madde 35 — Yarışmanın sonuçlarının ilanından sonra en geç otuz (30) gün içinde, Jüri tarafından yarışma dışı bırakılan da dahil, bütün projeler, imzalı jüri raporunun bir kopyası ile birlikte en az bir hafta boyunca sergilenir. Sergi, ücretsiz olarak halka açık yapılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ön Seçimli ve İki Kademeli Yarışmalar

Ön seçimli yarışmalar

Madde 36 — Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimin amacı, konunun gerektirdiği

uzmanlık ve deneyime sahip olanların seçimidir. Ön seçimde herhangi bir etüd, proje, çizim, rapor ve benzeri çalışma istenmez.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara son başvuru için yirmibeş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Son başvuru tarihine kadar yapılan başvurular jüriye değerlendirilerek; ön seçim şartnamesinde ve ön seçim ilanında belirtilen kriterlere göre en az beş (5) yarışmacı seçilir. Seçilen yarışmacılara, tasarımlarını hazırlayabilmeleri için en az altmış (60) gün süre verilerek yarışma şartnamesi ile birlikte yarışmaya davet mektubu gönderilir. Yarışmaya davet edilebilecek yarışmacı sayısının beşten az olması veya yapılan davet sonucunda yarışmaya üçten az yarışmacının katılması halinde yarışma iptal edilir. Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimden sonra serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

İki kademeli yarışmalar

Madde 37 — Yarışmalar konularının önem ve özelliklerine göre jürinin teklifi ve idarenin onayıyla iki kademeli olarak düzenlenebilir.

Yarışmanın birinci kademesinde, fikri niteliği öne çıkaracak ölçekte ve özellikte teklif istenir.

Yarışmanın birinci kademesinin sonunda şartnamede gösterilen derece, mansiyon, varsa satın alma sayısı kadar proje seçilir. Bunlar kendi aralarında sıralanmaz. Seçilen projelerin her birine eşit miktarda ödeme yapılır.

İki kademede seçilen proje sahiplerine, jüri raporunda yalnız kendi projelerine ait olan eleştiriler ve programlarda meydana gelebilecek değişiklikler, ilk kademenin sona ermesinden en geç onbeş (15) gün sonra bildirilir. Ancak, projeleri ve kimlik zarfları ikinci kademenin sonuna kadar raportörlükte saklı tutulur.

İlk kademede tutanaklar ve elenen projeler ile ilgili raporlar ikinci kademenin sonunda proje sahiplerine gönderilir.

İki kademeli yarışmaların birinci kademesinde seçilmiş projeler ikinci kademenin sonuna kadar gizli tutulur. Yarışmanın ikinci kademesine yalnız birinci kademede seçilmiş olan projelerin sahipleri katılabilirler.

Her iki kademede yarışmayı aynı jüri değerlendirir. İkinci kademede, birinci kademede teklif aynen verilemez. Ödül alabilmek için, yarışmacının yarışma şartları dışına çıkmamış ve projesini geliştirmiş olması şarttır. İkinci kademenin sonunda tespit edilen derece ve mansiyonlar ile varsa satın almalar ödenir.

Yarışmanın her iki kademesi için, diğer hususlarda serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

Her iki kademeye ait projelerin tümü, ikinci kademenin sonuçlanmasından sonra sergilenir.

Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında; iki kademeli yarışma yapılmasını gerektiren hallerde izlenecek yol, jürinin teklifi ve idarenin onayı ile yapılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM Ücretlerin ve Ödüllerin Tesbiti ve Ödeme Biçimleri

Jüri ücretlerinin tesbiti

Madde 38 — Yarışmalarda görev alan danışman ve asli jüri üyeleri ile raportörlere en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katını geçmemek üzere idarelerce belirlenecek miktarda ücret ödenir.

Hazırlık çalışmalarına katılıp soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/3'ü, Hazırlık ve soru-yanıt toplantılarına katılıp değerlendirme toplantılarına katılmayan veya değerlendirme toplantılarına katılıp önceki toplantılara katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/2'si, Yedek jüri üyelerine, danışman ve asli jüri üyelerine ödenen miktarın 1/2'si, Raportör yardımcılarında (Teknik ressam, daktilo ve benzeri) raportör ücretlerinin 1/5'i, hizmetlilere ise 1/10'u, ödenir.

Diğer ücretler

Madde 39 — Jüri (Danışman, asli ve yedek) üyeleri ve raportörlerin yer görmeye ilişkin yollukları yarışmayı yapan idare tarafından karşılanır. Kamu görevlisi dışındaki olanlara yapılacak ödemede, Başbakanlık Müsteşarının gündeliği esas alınır. Kamu görevlisi olanların yollukları ise, kendi tabi oldukları mevzuata göre ödenir.

Yarışmacıların yer görme zorunluluğun olduğu durumlarda; şartnameye uygun olmak kaydıyla yarışmaya konu yeri gören tasarım sahiplerinin yer görmeye ilişkin yollukları da idare tarafından ödenir. Yapılacak ödemede, Başbakanlık Müsteşarının gündeliği esas alınır.

Ödüllerin tesbiti

Madde 40 — Tasarım yarışmalarında verilecek ödüllerin (derece ve mansiyonlar) toplam tutarı, yarışmanın konusuna göre aşağıdaki gibi tespit edilir:

a) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında;

1) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-1'de verilmiştir.

2) 10.000 m²'den küçük yapılar için

verilecek ödüller toplamına 10.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

3) 200.000 m²'yi aşan yapılar için verilecek ödüller toplamına 200.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

4) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında, aynı yarışma kapsamında farklı kullanımların veya farklı hizmet sınıfındaki yapıların olması halinde, her yapı için ayrı ayrı hesaplanan değerler üzerinden toplam ödül tutarı belirlenir.

5) Ödülün proje alanına bağlı olarak tesbitinin uygun olmadığı yarışmalarda ödül tutarları, konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayıyla jüri tarafından taktiren tespit edilir.

b) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

1) Şehir ve bölge planlaması yarışmalarında ödül tutarları, planlanacak alanın büyüklüğüne ve planın niteliğine göre, aşağıda belirtilen alt ve üst limit değerleri gözönünde bulundurulmak suretiyle, yarışmayı düzenleyen idare tarafından belirlenir.

2) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında verilecek ödüller toplamı belirlenirken, planlanacak alan daha küçük olsa bile; uygulama imar planı yarışmaları için en az 200 hektar, nazım imar planı yarışmaları için en az 1.500 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmaları için en az 10.000 hektar değeri esas alınır.

3) Uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektarı, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektarı aşan alanlar için verilecek ödüller toplamına, uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektar için saptanan değerler uygulanır.

4) Yarışmanın birden fazla farklı ölçek ve nitelikte planlama işini kapsamaması durumunda, planlanacak alanın büyüklüğüne göre her bir iş ayrı ayrı hesaplanıp toplamı üzerinden toplam ödül tutarı tespit edilir.

c) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

1) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-2 de verilmiştir.

2) 10.000 m²'den küçük proje alanı için verilecek ödüller toplamına 10.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

3) 2.000.000 m²'yi aşan proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

d) Kentsel tasarım yarışmalarında;

1) Kentsel tasarım yarışmalarında toplam ödül tutarı Tablo-3'de verilmiştir.

2) 100.000 m²'den küçük proje alanı

için verilecek ödüller toplamına, 100.000 m² için,

3) 2.000.000 m²'den büyük proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m² için, saptanan değerler uygulanır.

e) Güzel sanat eseri ve fikir yarışmalarında; Konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayı alınarak jüri tarafından takdirten tespit edilir.

f) Ortakçıl yarışmalarda; Meslek disiplinlerinin yarışma konusu içerisindeki ağırlık oranları dikkate alınarak, yukarıda belirtilen esaslar dahilinde, idarenin onayı alınarak jüri tarafından belirlenir.

Ödemelerle ilgili kurallar

Madde 41 — Yarışmada görev alacak asli, danışman, yedek jüri üyeleri, raportör, raportör yardımcısı ve hizmetliler ile yarışmacılara ödenecek ücret, ödül, mansiyon, satın alma bedelleri ve yer görme bedelleri, en geç yarışma sonucunun ilanını izleyen otuz (30) gün içinde sahiplerine veya yasal vekillerine ödenir.

Toplam ödül tutarlarının tesbitinde tablolarla yer almayan ara değerler doğrusal orantı yoluyla bulunur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Tarafların Hak ve Sorumlulukları

Hak ve sorumluluklar

Madde 42 — Derece, mansiyon ve satın alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü fikri haklar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olur. Şartname alan yarışmacılar bu hükmü kabul etmiş sayılır.

İdare, yukarıda belirtilen hüküm uyarınca, sözkonusu tasarım ve projelere ilişkin fikri haklardan hangilerine sahip olmak istediğini yarışma şartnamesinde belirtir.

İdare, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılmak suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabilir. Yapılan görüşme sonucunda, anlaşma sağlanamaması halinde, idare uygun gördüğü takdirde ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerini aynı usulle yaptırabilir.

Jürice "İş deneyim belgeleri" istenmiş ve birinci seçilen tasarım veya proje sahibinin belgeleri yetersiz bulunmuşsa, müellif, kendi tarafından teklif edilen ve jürice onaylanan

danışman ya da danışmanlarla çalışmak zorundadır.

Uygulanması kararlaştırılan tasarımın sahibi/sahipleri, uygulama ve detay projelerini yapmak istemezse hakkında vazgeçmiş sayılır ve bu durumda idare uygulamayı ikinciliği kazanan tasarım sahibi/sahiplerine yaptırabilir. Eğer ikinciliği kazanan tasarım sahibi de işi yaptırmaktan vazgeçerse, idare işi yaptırmayı yaptırmamakta serbest kalır.

Ortakçıl yarışmalarda, yarışmayı kazanan ekipteki farklı meslek disiplinlerinden biri veya birkaçı kendi disiplinine ait uygulama projesini yaptırmaktan vazgeçtiği takdirde, sözkonusu disipline ait hizmetler "Danışmanlık Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği"ne göre ihale edilerek alınabilir.

Yarışmalara ekip olarak katılım halinde, tarafların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludur. Uygulama projesinin ikinci derecede ilgili meslek hizmetleri projelerinin düzenlenmesinde, öncelik hakkı yarışmayı kazanan veya seçilen projenin kimlik zarflarında isimleri bildirilen ikinci derecede ilgili meslek uzmanlarına tanınır. Anılan meslek mensuplarından birinin ölümü, işi bırakması veya bu işi yaptırmaktan vazgeçmesi durumlarında proje sahibi, idarenin uygun göreceği başka bir meslek mensubu ile çalışabilir.

Uygulanacak projenin mesleki kontrollük hizmetleri "Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği" ne göre ihale edilerek alınabilir.

Eser sahibi yarışmaya katılmakla eserinin sergide sergilenmesini ve yarışma dolayısıyla yapılacak yayında eserinin yer almasını önceden kabul etmiş sayılır.

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Rumuz ve ambalaj esasları

Madde 43 — Tasarım, proje veya eserler, raportörlüğe dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilir. Proje veya eserin tüm paftalarının, raporların her sayfasının sağ üst köşesine, model ve benzeri nesnelerin uygun yerlerine ve ambalajların sağ üst köşesine beş (5) karakterli bir rumuz yazılır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır.

Projelerde oluşacak hasarlar

Madde 44 — Yarışmacı tarafından makbuz karşılığı raportörlüğe teslim edilen tasarım, proje veya eserler idarenin sorumluluğu altındadır.

İdarenin kusuru nedeniyle kaybı veya zarar görmeleri durumunda yarışmacıların tazminat hakları saklıdır.

Projelerin geri verilmesi

Madde 45 — Yarışmadan sonra derece almayan tasarım sahipleri, serginin bitimini müteakip bir (1) ay içerisinde yarışmayı çıkartan idareden tasarımlarını bizzat veya yasal vekilleri tarafından alırlar. İdare, bu süre içinde alınmayan projelerden sorumlu değildir.

Ödülsüz yarışmalar

Madde 46 — Deprem, sel gibi büyük doğal afetler sonrasında ihtiyaç duyulan yeniden yapılanma projeleri kapsamında meslek odalarının da olumlu görüşleri alınarak ödülsüz yarışmalar düzenlenebilir. Bu tür yarışmalarda, jüri ücretleri ve ödüller hariç bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yarışmanın iptali

Madde 47 — İdare, yarışma sonucunun ilan edilmesinden önceki herhangi bir aşamada yarışmayı iptal etme hakkına sahiptir. Yarışmanın iptal edilmesi durumunda, yarışmacılarca idareye teslim edilen hiçbir tasarım idarece kullanılamaz.

Uygulanmayacak hükümler

Madde 48 — Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerce yapılacak olan tasarım yarışmalarında 19/8/1970 tarihli ve 13584 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışmalarına ait Yönetmelik" hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 49 — Bu Yönetmelik 1/1/2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 50 — Bu Yönetmelik hükümlerini Kamu İhale Kurumu Başkanı yürütür.

Peyzaj 2002-Peyzaj Günleri

"PEYZAJ MİMARLIĞI HİZMETLERİ FUARI 2002"

16-21 Nisan 2002 tarihleri arasında, Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri Fuarı kapsamında gerçekleştirilen "Peyzaj 2002 Peyzaj Günleri" etkinliklerine ilişkin, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası 5. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı A. Betül Uyar'ın açıklaması ile etkinlikler programı aşağıda verilmiştir.

"TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 16-21 Nisan 2002 tarihleri arasında Ankara Altınpark Fuar Merkezi'nde ilk kez "Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri Fuarı" ismi altında düzenlenen Fuar'a, Ankara Fuarcılık ile birlikte katılmış, yine ilk kez Fuar kurgusu içinde yer alan ETKİNLİKLER organizasyonunu üstlenmiştir.

Bugüne kadar yapılmış çeşitli sektör fuarları içerisinde sıkışıp kalmış, işlevsiz bir konuma düşürülen Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri, ne yazık ki ülkemizde hak ettiği yere gelememiştir. Sektörün bu anlamda yapısal sorunları, ülke boyutunda yaşadığımız kriz koşullarında daha da ağırlaşmaktadır.

Ödümüz dünya çağdaş sektör fuarları örneklemeleri üzerinde yola çıkararak; Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri'nde dünya ve ülkemiz gerçeklerini bilimsel, teknik, sosyo-kültürel tüm açılımları ile bir "meslek politikası" içerisinde ortaya koymak; Peyzaj Mimarlığı'nın özgün yorumuyla doğa, kültür ve sanat öğelerini harmanlayarak, herkes için yaşanabilir bir çevre, kültürel değerlerle bezeli kent, kamusal sorumluluk, toplumsal duyarlılık adına yoğun bir uğraş vermektedir.

Peyzaj Mimarlığı'nın "gerçek" ifadesinin ortaya konması ile birlikte, sektörümüz çok büyük gereksinim duyduğu etki çağının genişletilmesi, toplumsal fayda, nitelik ve etik çitasının yükseltilmesi ile ilgili sorunlarını aşma yolunda önemli bir adım kaydedecektir.

"Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri Fuarı-Etkinlikleri-2002" Hükümet, Merkezi ve Yerel Yönetimler, Meslek Odaları, Üniversiteler, Demokratik Kitle Örgütleri, Sektör Temsilcileri, Sanatçılar, Öğrenciler ve Meslektaşlarımızın katılım ve katkılarıyla gerçekleştirilmiştir."

FUAR STANDLARI
(16 – 21 Nisan 2002)

ETKİNLİKLER
1- SERGİLER
(16 – 21 Nisan 2002)

- "Ankara Kenti İçin İmrahor Vadisi Poster Bildirileri Sergisi" (Üniversiteler İşbirliği ile)
- "Cumhuriyet Dönemi Ankara'sının Kamusal Açık-Yeşil Alanlarının Proje Sergisi" (Üniversiteler ve Kamu Kurumları İşbirliği ile)
- "Sahiplenemediğimiz ANKARA" Konulu Fotoğraf Yarışması Sergisi (AFSAD, FSK İşbirliği ile)
- "Ankara-Güvenpark ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması Sergisi" (Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım, Şehir ve Bölge Plancılığı, Mimarlık Eğitimi Veren Üniversiteler İşbirliği ile)
- "Çağdaş Heykeltıraşlarımızdan Karma Heykel Sergisi" (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği ve Güzel Sanat Eserleri Sahipleri Birliği İşbirliği ile)

- "Çağdaş Rus Ressamlarımızın Karma Resim Sergisi" (Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği İşbirliği ile)
- "Çağdaş Rus Ressamlarının Karma Resim Sergisi" (Galeri Katya İşbirliği ile)
- "Türkiye ve Dünya Ülkelerinden Çağdaş Karikatüristlerin Karma Karikatür Sergisi" (Karikatür Vakfı İşbirliği ile)

2- FUAR VE SERGİLERİN AÇILIŞ OTURUMU
(16 Nisan 2002)

- Oturum Başkanı
Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK
(AÜ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi)
- Dünya Bahçe Sergileri Saydam Gösterisi
Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
(AÜ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü)
- Konuşmacılar
A. Betül UYAR (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı)
Kaya GÜVENÇ (TMMOB Başkanı)
Fevzi AYTEKİN (Çevre Bakanı)
İstemihan TALAY (Kültür Bakanı)

3- ÖDÜL TÖRENİ

- "Sahiplenemediğimiz Ankara Fotoğraf Yarışması" Ödül Töreni
ASIL JÜRİ ÜYELERİ
- Ali Rıza AKALIN (AFSAD)
- Kemal ÖZGÜR (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Mehmet ÖZER (Fotoğraf Sanatçısı)
- Nedim KEMER (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Songül TOP (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Tuğrul ÇAKAR (FSK)

RAPORTÖR

- Gamze PARLAYAN (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)

“Ankara-Güvenpark ve Yakın Çevresi Kentsel Peyzaj Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması” Ödül Töreni

DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ

- A.Betül UYAR (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Doç. Dr. Çağatay KESKİNOĞLU (TMMOB Şehir Plancıları Odası)
- Mehmet Ali YARDIMOĞLU (TMMOB Mimarlar Odası)
- Ümit GİRİŞ (TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası)

ASIL JÜRİ ÜYELERİ

- Prof. Dr. Metin BAŞAL (AÜZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü)
- Ekrem GÜRENLİ (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Onur Üyesi)
- Doç. Dr. Baykan GÜNAY (ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü)
- Dr. Oktan NALBANTOĞLU (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Selami DEMİRALP (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ

- Ayşegül ORUÇKAPTAN (Çankaya Belediyesi)
- Redife KOLÇAK (Ankara Büyükşehir Belediyesi)
- Rahime TUNÇTAN AKBAŞ (İller Bankası)

RAPORTÖRLER

- Tahsin YILMAZ (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Ayşegül YÜCEL (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)
- Nilgün TAŞDEMİR (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası)

Not: Sayın Ekrem GÜRENLİ'nin katılmaması nedeniyle, Sayın Ayşegül ORUÇKAPTAN Asıl Jüri Üyesi olarak görev yapmıştır.

4-İMRAHOR VADİSİ ETKİNLİKLERİ (17 Nisan 2002)

DÜZENLEME KURULU:

- Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN (Başkan)
- İsa ÇAPANOĞLU
- Dr. Gaye ÇULCUOĞLU
- Erdal KURTTAŞ
- Prof. Dr. Halim PERÇİN
- R. Faruk ŞAHİN
- Sadık ŞAHİN
- Yrd. Doç. Dr. Şükran ŞAHİN
- A.Betül UYAR

A. SERGİ – POSTER BİLDİRİLERİ ANKARA KENTİ İÇİN İMRAHOR VADİSİ (16 – 21 Nisan 2002)

POSTER BİLDİRİLERİ

* Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN, Prof. Dr. Mükerrrem ARSLAN, Prof. Dr. Halim PERÇİN, Doç. Dr. Emin BARIŞ, Yrd. Doç. Dr. Ekrem KURUM, Yrd. Doç. Dr. Şükran ŞAHİN, “ANKARA VADİLERİNİN KORUMA – KULLANIM İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ: İMRAHOR ÖRNEĞİ”

* Dr. Figen DİLEK Yrd. Doç. Dr. Şükran ŞAHİN, Doç. Dr. İlyas YILMAZER “GÖLBAŞI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ SINIRLARINDA KORUMA AMAÇLI AĞAÇLANDIRMA ALANLARI” * Doç. Dr. Emin BARIŞ, Ar. Gör. Sertaç GÜNGÖR “KENT MORFOLOJİSİ VE İKLİMİN HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİ”

* Prof. Dr. Metin BAŞAL “KIRMIR ÇAYI VADİSİ DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAKLARIN ANKARA’NIN REKREASYONEL GEREKSİNİMLERİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ” * Yrd. Doç. Dr. Şükran ŞAHİN Ar. Gör. Osman UZUN “ANKARA ZİR VADİSİ ÖRNEĞİNDE AKARSU KORIDORLARINDA PEYZAJ SÖRVEYİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ”

* Ülgen BEKİŞOĞLU, Çiğdem GÜLBAY “AKARSU KORIDORU İYİLEŞTİRME ÇALIŞMASINA BİR ÖRNEK: İNGİLTERE NEATH NEHİRİ”

B. İMRAHOR VADİSİ İLE BULUŞMA VE ANISAL AĞAÇ DİKİMİ

(17 Nisan 2002)

Otobüslerin Kalkış Noktaları

a) TMMOB Peyzaj Mimarları Odası (Saat: 09.00)

Şehit Adem Yavuz Sokak No: 14/17 Kızılay

- b) Kavaklıdere Derneği (Saat: 09:30) Tunalı Hilmi-Bülten Sokak Köşesi Otopark/Kavaklıdere
- c) Bilkent Üniversitesi (Saat: 09:00) Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü/Bilkent
- d) Ankara Üniversitesi (Saat: 09:00) Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü/Dışkapı
- e) Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Saat: 09:00) Mimarlık Fakültesi/Eskişehir Yolu

- Mühye Köyü'nde buluşma.
- Basın Açıklaması
- Sergi ve Folklor Gösterisi (Jale Tezel İlköğretim Okulu)
- ANISAL AĞAÇ DİKİMİ
- Mamak Viyadüğü'ne Doğru Araçlarla Hareket
- Mamaklılar'la Buluşma
- Halk Oyunları ve Piknik Yemeği
- Altınpark'a Hareket

C. SEMPOZYUM (17 Nisan 2002)

Konu: ANKARA KENTİ AÇIK VE YEŞİL ALAN SİSTEMİNE İLİŞKİN PLANLAMA-UYGULAMA ÇALIŞMALARI VE “İMRAHOR VADİSİ”

- AÇILIŞ OTURUMU
- Oturum Başkanı Doç. Dr. Zuhal ULUSOY Bilkent Üniversitesi Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü Başkanı

AÇILIŞ

A.Betül UYAR TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı

BELGESEL FİLM

"Ankara ve İmrahor Vadisi"
Kamutay TÜRKOĞLU,
Y. Müh. Mimar ve Kent Plancısı

**SEMPOZYUM AÇILIŞ
KONUŞMALARI**

İsa ÇAPANOĞLU
(Kavaklıdere Dayanışma ve
Güzelleştirme Derneği 2. Başkanı)

Sadık ŞAHİN
(Mamak Kitle Örgütleri Platformu
Dönem Sözcüsü)

Nazmiye HALVAŞI
(Gölbashi Çevre Gönüllüleri Sözcüsü)

Onur Konuşu Prof. Dr. Oğuz EROL

Konuk Konuşmacılar

BİLDİRİLER

ANKARA KENTİ AÇIK VE YEŞİL ALAN
SİSTEMİNDE İMRAHOR VADİSİ

Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
A.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı
Bölümü

ANKARA KENTİ VADİLERİ İÇİN 1923
– 2000 YILLARI ARASI PLAN VE
UYGULAMA ÇALIŞMALARI

Erdal KURTTAŞ, Şehir ve Bölge Plancısı
Kavaklıdere Dayanışma ve
Güzelleştirme Derneği

ANKARA KENTİ İÇİN OLİMPİK
YERLEŞİM ÖNERİSİ VE İMRAHOR
VADİSİ

Prof. Dr. Orhan KUNTAY
G.Ü. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Başkanı

ANKARA KENTİ İÇİN YEŞİL KUŞAK
ÇALIŞMALARI

Dr. Gaye ÇULCUOĞLU
BÜ GSTMF Peyzaj Mimarisi ve Kentsel
Tasarım Bölümü

ANKARA KENTİ'NDE BİR VADI
DEĞERLENDİRME ÖRNEĞİ: DİKMEN
VADİSİ

Yrd. Doç. Dr. Şükran ŞAHİN
Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK
AÜZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü

D. PANEL FORUM

(17 Nisan 2002)

Konu: ANKARA KENTİ AÇIK VE YEŞİL
ALAN SİSTEMİ PLANLAMASINA
BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMDA "İMRAHOR
VADİSİ"

- Oturum Başkanı

Prof. Dr. Raci BADEMLİ
ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Katılımcılar:

R. Faruk ŞAHİN
TMMOB Mimarlar Odası

Ömer H. KIRAL
TMMOB Şehir Plancıları Odası

Dr. Oktan NALBANTOĞLU
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

Prof. Dr. Halim PERÇİN
A.Ü. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Başkanı

Doç. Dr. Baykan GÜNAY
ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Başkanı

Doç. Dr. Nur ÇAĞLAR
Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü
Öğretim Üyesi

SEMPOZYUM KAPANIŞ
KONUŞMASI

Prof. Dr. Yüksel ÖZTAN
Ankara Vadilerini Araştırma ve Koruma
Grubu Adına

5- PANEL – FORUM

(18 Nisan 2002)

"KÜRESELLEŞME, ÜLKEMİZDE
YASAL-YÖNETSEL SÜREÇ, KAMUSAL
ALAN, MESLEKİ HİZMETLER VE
SORUNLAR"

- Oturum Başkanı

Prof. Dr. Ümit ERDEN
(EÜ ZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Öğretim Üyesi)

- Konuşmacılar

- Şirin Gülcen EREN (Bayındırlık ve
İskan Bakanlığı TAU Genel Müdürlüğü
Yatırım Projeleri ve Dış İlişkiler Dairesi
Başkanlığı)

"Mesleki Hizmetlerin Serbest Dolaşımı
ve İlgili Müzakereler (AB, OECD ve
GATS)"

- Doç. Dr. Birgül Ayman GÜLER

(TODAI Yerel Yönetimler Müdürü)
"Küreselleşme, Ülkemizde Merkezi-
Yerel Yönetimler, Yetki Çatışması"

- Senih ÖZAY (İzmir Çevre Hareketi
Avukatı)

"Ülkemizde Kamusal Alan, Toplumsal
Bilinç ve Yaşanabilir Çevre"

- A.Betül UYAR (TMMOB Peyzaj
Mimarları Odası Başkanı)

"Ülkemizde Yasal-Yönetmelik Süreç ve
Peyzaj Mimarlığı"

6- "ANKARA- GÜVENPARK ve
YAKIN ÇEVRESİ KENTSEL PEYZAJ
TASARIMI ÖĞRENCİ PROJE
YARIŞMASI KOLLOJYUMU"

(19 Nisan 2002)

7- "TMMOB PEYZAJ MİMARLARI
ODASI'NIN SEKTÖR
STANDLARI'NDA SEKTÖR
SORUNLARI İLE İLGİLİ GÜNCEL
SAPTAMALARI"
(20 Nisan 2002)

8- "TMMOB PEYZAJ MİMARLARI
ODASI – 22 NİSAN DÜNYA GÜNÜ
BASIN AÇIKLAMASI"
(21 Nisan 2002)

9- "DÜNYANIN TÜRLÜ HALLERİ"
SAYDAM GÖSTERİSİ
Nedim KEMER (ODTÜ Mimarlık
Fakültesi Öğretim Görevlisi)
(21 Nisan 2002)

10- PEYZAJ MİMARLIĞI ÖĞRENCİ
ÜYE KOMİSYONLARI

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ÖĞRENCİ-ÜYE KOMİSYONU/PEMÖT

Senem Gökçe Okullu
Ankara PEMÖT Başkanı
Özgür Yerli
Ankara PEMÖT
Geçmiş Dönem Başkanı
Bayazıt Oğuz Ayoğlu
PEMÖT Yönetim Kurulu Eski Üyesi
Ankara PEMÖT
Geçmiş Dönem Başkanı

Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Topluluğu (PEMÖT); kendisinin önceli olan ve 1993 yılında Marmaris'te Avrupa Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Topluluğu (ELASA) - Türkiye temsilcileri tarafından düzenlenen uluslararası toplantıdan bu yana, ilk kez peyzaj mimarlığı öğrencilerinin bir araya gelerek, ülke çapında bir kurumu beraberce yaratmak düşüyle ortaya çıkmıştır. Bu çalışma Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde başlamış ve 20 Nisan 2000 tarihinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi (Düzce) Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde yapılan tanıtım toplantısıyla da ulusal ölçekte bir örgütlülüğün ilk adımlarını atmıştır. Bunun ardından, yine 2000 yılı içerisinde, Haziran ayında Ege Üniversitesi (İzmir) Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde Ankara Üniversitesi ve Ege Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan bir "buluşma" ile topluluğun bir ayağı daha oluşturulmuştur.

İlk Genel Kurulu'nu Ankara'da 2-3 Aralık 2000 tarihinde yapan PEMÖT (o zamanki adıyla ELASA-TR) böylece kurumsallaşma sürecini de başlatmıştır. Yapılanma modelini

ELASA (European Landscape Architecture Student Association) dan alan PEMÖT, ülkemizdeki peyzaj ve peyzaj mimarlığı bölümlerinin sayıca çokluğu, düzey ve olanakları arasındaki uçurumlar vb. sebepler dolayısıyla işleyişini kendi koşullarına göre yeniden oluşturmak durumunda kalmıştır. Bu noktada PEMÖT çalışmasında, iletişimin gücü ve üretken kılınabilmesi yeniden yarattığımız kurumun organize çalışmasına ve kendi iç disiplinine bağlıdır. Bu organize emek kendisini; yerellerimizde çıkan bültenler, hazırlanan panolar, yerel birim toplantıları; fotoğraf kursları, müzik dinletileri, tiyatro gösterileri gibi kültürel etkinlikler; mesleki araştırma grupları, staj vb. için dayanışma komisyonları, İnternet çalışmaları gibi değişik biçimlerde ortaya koymaktadır.

PEMÖT; ilk Genel Kurul'da alınan, "yılıda bir Genel Kurul ve bir Genel Toplantı düzenlenmesi" kararı doğrultusunda, 1. Genel Toplantısı'nı Ege Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde 26-27 Mayıs 2001 tarihinde gerçekleştirmiştir. Fakat bu toplantı içinde bulunulan dönemin koşulları dahilinde Olağanüstü Genel Kurul' a dönüştürülmüş, PEMÖT' ün yapılanma ve işleyiş modeli yeniden değerlendirilmeye alınmıştır.

16-17 Mart 2002 tarihinde Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı bölümünde yapılan 2. Olağan Genel Kurul'a kadar geçen sürede birimler bazında etkinlikler bağlı oldukları üniversitelerde devam etmiş, ulusal ölçekte Zonguldak Karaelmas Üniversitesi'nde bir tanıtım toplantısı yapılmıştır. Ulusal örgütlülüğün yayılımı giderek sağlanırken Çukurova Üniversitesi'nde 11-12 Mayıs 2002 tarihinde 2. Genel Toplantı yapılmıştır. Bundan kısa bir süre sonra, 27-28 Mayıs 2002 tarihinde ulusal anlamda ilk büyük etkinlik olan "1. Ulusal Peyzaj

Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu" Ege Üniversitesi'nde Ege PEMÖT'ün başarılı organizasyonu ile gerçekleştirilmiş, böylece henüz öğrenciyken sorunların, yönelimlerin, çözümlerin tartışıldığı bir platform oluşturulmuştur (PEMÖT'ün ulusal çapta genel yönelimleri ışığında Ankara Üniversitesi'nde 27-28 Mart 2003 tarihinde gerçekleştirilecek olan "2. Ulusal Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu" nun hazırlıkları da sürmektedir).

28-29 Aralık 2002 tarihinde Çukurova Üniversitesi'nde yapılmış olan 3. Olağan Genel Kurul ise, Çukurova PEMÖT'ün başarılı bir organizasyonu ile Ankara Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi olmak üzere beş üniversitenin katılımıyla gerçekleşmiştir. Bu buluşma ulusal anlamda "sosyal, paylaşan, üretken, sorgulayan, dayanışmayı ve akademik düşünmeyi özdeğer olarak oturtmuş yeni bir peyzaj mimarlığı kuşağı yaratmak" düşüyle çıkılan yolda stratejilerin, hedeflerin ve yöntemlerin tartışıldığı ve bunlara ilişkin eylem planlarının belirlendiği ilk platform olarak da tarihe geçmiştir. Kitle iletişim araçlarının da böylesine bir örgütlenmede önemini vurgulayan PEMÖT; 2003 yılı bahar döneminde bir ulusal yayın çıkarma ve bir de web sitesi oluşturma çalışmalarına başlamıştır.

Geçtiğimiz süreç içerisinde 27-28 Nisan 2002 tarihinde gerçekleştirilen TMMOB PMO 5. Olağan Genel Kurulu'nda PEMÖT'ün "Öğrenci-Üye Komisyonu" görevini üstlenmesi oy birliği ile kabul edilmiş ve böylece PEMÖT resmi olarak Oda'nın Öğrenci-Üye Komisyonu ilan edilmiştir. Odasıyla staj için bir firmaya ihtiyacı olduğunda ya da iş ararken zorunluluktan iletişim kuran, işi bittikten sonra bir daha oda

kapısını çalmayan ve hatta odası olduğunun bile farkında olmayan öğrenci tipolojisinin, yarın bu mesleğin öznelere olacak insanların tipolojisi olamayacağını bilincinde olan PEMÖT, meslek örgütünün öğrencilere sonuna kadar açtığı bu kapı ekseninde çalışmalarını yürütmektedir.

ElesaTR; önceleri Peyzaj Mimarisi Derneği, kurulma mücadelesini izleyen süreçte Peyzaj Mimarları Odası'nın tüm aktivitelerinden haberdar olarak, kendini PEMÖT'e devşirmiştir. 1993 -1999 yılları arası burada yer verilememiş olmakla birlikte; panellerden tanışma toplantılarına, mezuniyet gecelerinden gezilere, söyleşilerden yayınlara bir dizi ortak üretim gerçekleştirilmiştir. 1999 sonrası gerçekleştirilen bazı faaliyetlerden aşağıda sunulmuştur.

- Kasım 1999'da PMO Genel Merkezi'nin Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı 1.sınıf öğrencileri ile tanışma toplantısı, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Sadri Aran Dersanesi'nde gerçekleştirilmiştir.
- 3 Temmuz 1999'da "Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam" mitingine, bireysel olarak destek sunmak isteyen TMMOB PMO Öğrenci Üye Komisyonu Üyeleri ile birlikte katılım sağlanmıştır.
- 5-6-7 Mayıs 2000 tarihlerinde Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Konferans Merkezi'nde gerçekleştirilen "Yasal Yönetimsel Çerçeve Peyzaj Mimarlarının Görev, Yetki ve Sorumlulukları: Almanya ve Türkiye Örneği" başlıklı uluslararası sempozyuma katılım ve destek sağlanmıştır.
- 19-21 Ekim 2000 tarihlerinde Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Konferans Merkezi'nde gerçekleştirilen "Peyzaj Mimarlığı Kongresi-2000"e katılım ve destek sağlanmıştır. Kongre öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere bütün çalışmalarda aktif görev alınmıştır.
- 9-10 Aralık 2000 tarihlerinde, Ankara Kent Konseyi Girişimi Adına Mimarlar Odası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İksir Çevre Topluluğu, Ankara Üniversiteleri Öğrenci Koordinasyonu ortak çalışmaları çerçevesinde düzenlen ve Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirilen "Üniversite ve Kent Konuşuyor" başlıklı sempozyuma PMO Genel Merkez ve Öğrenci Üye Komisyonu desteği ile katılım sağlanmış; dönem PMO Genel Başkanı Sayın A. Betül Uyar ve öğrenci üye komisyonu temsilcisi (Özgür Yerli-ankaraPEMÖT) tarafından sırasıyla "Peyzaj Mimarları ve Kentsel Çevre" ve "Çevrenin Peyzaj Mimarlığı

Boyutu" başlıklı bildiri sunumları gerçekleştirilmiştir.

- 2000-2001 Eğitim ve öğretim yılında TMMOB Makine Mühendisleri Odası'nın Öğrenci Üye Kurultayı'na, çalışmalarının destekçisi ve takipçisi olduğumuzu bildirir bir kutlama mesajı ile katılım sağlanmıştır.
- 2000-2001 ve 2001-2002 Eğitim ve öğretim yıllarında, PMO Genel Merkez Toplantı Salonu'nun kullanılması suretiyle, içeriği "Temel Fotoğraf Eğitimi" olarak belirlenmiş olan iki dönem fotoğraf kursu organize edilmiştir.
- 22 Nisan 2001 Pazar günü 16 kişinin katılımıyla TMMOB PMO Genel Merkezi'nde bir gece eğlencesi organize edilmiştir.
- 26-27 Mayıs 2001 tarihlerinde EgePEMÖT'ün katkılarıyla Ege Üniversitesi'nde gerçekleştirilen PEMÖT 1. Genel Toplantısı'na, TMMOB PMO İzmir Bölge Şubesi'nin katılımı sağlanmıştır.
- 17-18 Kasım 2001 Cumartesi - Pazar günleri AnkaraPEMÖT üyelerinin katılımıyla TMMOB PMO Genel Merkezi'nde bir gece düzenlenmiştir.
- 16-17 Mart 2002 tarihlerinde AnkaraPEMÖT'ün katkılarıyla Ankara'da gerçekleştirilen PEMÖT 2. Olağan Genel Kurul'una TMMOB PMO Genel Merkezi'nin katılımı sağlanmıştır.
- 16-21 Nisan 2002 tarihlerinde Altınpark'ta gerçekleştirilen "2002-Peyzaj Günleri (Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri) Fuarı'nda görev alınmış, fuara aktif katılım sağlanmış, fuar öncesi, sırası ve sonrası süreçlerde görev alınmıştır. PMO standı yanında PEMÖT-PMO Öğrenci Üye Komisyonları standı da yer almıştır. Fuar etkinlikleri dahilinde gerçekleştirilen "Ankara-Güvenpark ve Çevresi Kentsel Tasarımı Öğrenci Proje Yarışması" ile "Sahiplenemediğimiz Ankara" isimli fotoğraf yarışmalarına katılım sağlanmıştır. Yine fuar etkinlikleri dahilinde "İmrahor Vadisi Etkinlikleri"ne katılım sağlanmış, vadiye gezi organize edilmiş, Kavaklıderem Derneği ve Mamak Kitle Örgütleri ile birlikte etkinlikler düzenlenmiştir.
- 27-28 Nisan 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen TMMOB PMO 5. Olağan Genel Kurul'una katılım ve destek sağlanmış, genel kurul süresi boyunca görev alınmıştır.
- 27-28 Mayıs 2002 tarihlerinde EgePEMÖT'ün başarılı organizasyonu ve İzmir PMO Şube'nin de desteğiyle İzmir'de gerçekleştirilen 1. Ulusal Peyzaj Mimarlığı Öğrenci Sempozyumu'na katılım ve destek sağlanmıştır.
- 20 Ekim 2002 tarihinde TMMOB tarafından düzenlenen "Yoksulluğa ve Yolsuzluğa Hayır" mitingine, bireysel olarak destek sunmak isteyen TMMOB

PMO Öğrenci Üye Komisyonu Üyeleri ile birlikte katılım sağlanmıştır.

- 14-15 Aralık 2002 tarihlerinde AKM'de düzenlenen 4. Uluslararası Gençlik Festivali'ne aktif katılım sağlanmıştır. PEMÖT-PMO Öğrenci Üye Komisyonları standı iki gün boyunca fuara ilgi duyanlar tarafından ziyaret edilmiştir.
 - 1 Mart 2003 tarihinde "Savaşa Hayır" mitingine, bireysel olarak destek sunmak isteyen TMMOB PMO Öğrenci Üye Komisyonu Üyeleri ile birlikte katılım sağlanmıştır.
 - Ayrıca; Oda'da yapılan mezuniyet geceleri, tanışma toplantıları, söyleşi ve dinletiler ile PEMAT (Peyzaj Mimarlığı Akademik İşbirliği Topluluğu) toplantılarına, TMMOB ve bağlı Odalarının Öğrenci Üye Komisyonları ile ortaklaşa düzenlenen pek çok etkinliğe katılım sağlanmıştır.
- Yapılan bu çalışmalar aynı zamanda mesleği icra eden peyzaj mimarları ile peyzaj mimarı adaylarının dayanışmasının ve yakalanabilecek ortak hareket noktalarını ifade etmesi açısından güzel bir örnektir.
- Yurtdışı temelinde başlayan bu çalışmayı sadece öğrencilerin yurtdışı ile bağlantılarını kuran bir çeşit staj komisyonu ve aynı zamanda yurtdışındaki öğrencilere de "bizim çocukları" tanıtan basit bir oyuncak gibi görmek düşülebilecek en büyük hatalardan birisi olacaktır. PEMÖT peyzaj mimarlığı öğrencilerinin kendi sorunlarına sahip çıkmalarını; meslek etiği ve dayanışma ruhu kavramlarını henüz, amfilerde, stüdyolarda, sınıflardayken öğrenmelerinin ve sahiplenmelerinin; duyarlı, utkan ve bilinçli bir kuşak yaratmaya aday olmalarının da adidir. Bunun yanında, uluslararası platformda ülkemizin temsili ve bilgi paylaşımı da PEMÖT için önem taşıyan unsurlardan biridir. Bizler, Anadolu'ya yayılmış duyarlı peyzaj mimarlığı öğrencileri olarak inanıyoruz ki; meslek disiplinimizin bugünkü sorunları, yarın bizim yaratacağımız kuşakların elinde çözüme ulaşacaktır. Bu da gerek akademik, gerek sosyal anlamda ciddi bir yetkinleşmeyi ve bilinç sıçramasını gerektirmektedir. Bu yüzden, birlikte iş üretme bilinci ve iradesi, okumak, araştırmak ve tartışmak bizler için hoş, ama boş bir türkünün ötesinde; yarınlara taşınabilecek, güçlü kişisel dostluklarla örülmüş, organize çalışmayı ve çözüm üretmeyi bilen örgütlü yeni bir kuşağı anlatmaktadır. Bir değişime ve değiştirme hedefiyle yola çıkmış öğrenciler olarak hayallerimizden ötesine geçmek ancak birlikte mücadele etmekle ve her seferinde kendimizi yeniden üretmekle mümkün olacaktır.

ANKARA İMRAHOR VADİSİ

Bir sabah geçiyordun
"Bir sabah geçiyordun" ne demek
Nasıl, niçin, nereden
Bil ki böyle bir eksiklikte var
Edip Cansever

Hazırlayanlar:

Şükran ŞAHİN

AÜ Ziraat Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Oya AKKAN

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

17-22-23 Haziran 2001
KENT KONSEYİ TOPLANTISINA
KATILIM

Kavaklıderem Derneği'nden Çevre Komisyonu Başkanı İsa ÇAPANOĞLU nun katıldığı "Ankara'da Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumu" çalışmaları sırasında Mamak Kitle Örgütleri Platformu ve Kavaklıderem Dernekleri'nin ortak proje geliştirme fikri ortaya atıldı.

Ağustos 2001
MAMAK KİTLE ÖRGÜTLERİ
PLATFORMU İLE İMRAHOR
SEÇİMLERINE KATILIM

Kavaklıderem Derneği'nden Çevre Komisyonu Başkanı İsa ÇAPANOĞLU ve Mamak Kitle Örgütleri Platformu Dönem Sözcüsü Sadık ŞAHİN'in Mamak Çöplüğü ile ilgili görüşmeleri sırasında iki dernek için ortak proje alanının İmrahor Vadisi olabileceği fikri benimsendi, her iki dernek yöneticisi bu konuyu örgütlerine anlatıp onay almaya karar verdiler.

2002 yılının başlangıcından bu yana "İmrahor Vadisi Araştırma ve Koruma Grubu" adı altında bir grup insan, Ankara'nın güneyinde yer alan bu vadiye, kent ve kent halkı adına gönül vermişler ve bu yönde birçok etkinlik gerçekleştirmektedirler.

İmrahor Vadisi etkinlikleri nasıl, kimler tarafından başlatıldı ve bugün geldiği nokta neresi?

İmrahor Vadisi etkinliklerinin başlangıç hikayesi en doğru biçimde Kavaklıderem (Güzelleştirme ve Dayanışma) Derneği arşiv notlarında görülebilir.

23 Eylül 2001
MAMAK KİTLE ÖRGÜTLERİ
PLATFORMU SEÇİMLERINE
KATILIM

Mamak Kitle Örgütleri Platformu Dönem Sözcüsü Sadık ŞAHİN'in daveti üzerine Mamak Kadın Hakları Kültür Evi'nde yapılan seçimlere İsa ÇAPANOĞLU, Burak YELKEN (Kent Konseyi Sekreteri), Betül UYAR (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası) katıldılar; bu ortamda Kavaklıderem Derneği ve Mamak Kitle Örgütleri Platformunun birlikte proje geliştirmek istedikleri İmrahor Vadisi Mamaklılara anlatıldı. Betül UYAR bu projenin Peyzaj Mimarları Odası'nın akademik desteğinde yapılmasının mümkün olduğunu belirtti. Vadi ile ilgili ortak proje fikri tüm üyeler tarafından kabul edildi.

11 Kasım 2001

Kavaklıderem Derneği'nden İsa ÇAPANOĞLU ve Hale BANDIK, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden Doç. Dr. Baykan GÜNAY'la görüşerek iki örgüt tarafından gerçekleştirilmesi düşünülen proje için üniversiteler, belediyeler ve kamu kuruluşlarının katılımıyla bir "beyin fırtınası" toplantısı yapılarak konunun tüm ilgililerce tartışılması için destek istediler.

Resim 1*

16 Ocak 2002 (Beyin Fırtınası)BELGE

Vakıfbank Toplantı Salonunda Halil YURTKURAN, Sadık ŞAHİN, Baykan GÜNAY, İzlem İNGER, M. ALİ CİNOĞLU, Şükran ŞAHİN, A. Betül UYAR, Erdal KURTTAŞ, Vedat AĞCA, Serap KAYASÜ, Raci BADEMELİ, Yüksel ÖZTAN, İsa ÇAPANOĞLU, M. Ali CİNOĞLU, Turgay ATEŞ' in konuşma yaparak katılımıyla İmrahor Vadisi Koruma-Kullanma stratejileri konusunda beyin fırtınası gerçekleştirildi.

30 Ocak 2002 İMRAHOR VADİSİ ARAŞTIRMA KORUMA GRUBU KURULUŞUNA DOĞRU İLK TOPLANTI

Yüksel ÖZTAN, Halim PERÇİN, Gaye ÇULCUOĞLU, Erdal KURTTAŞ, İsa ÇAPANOĞLU, A. Betül UYAR, Mehmet Ali CİNOĞLU, Vedat AĞCA dernek merkezinde toplanarak 16 Ocak tarihli toplantının değerlendirilmesini yaptılar.

Kaynak: Kavaklıderem Derneği Arşivi

30 Ocak 2002 'yi izleyen süreçte, Beyin Fırtınası toplantısında çalışma grubu olarak belirlenen, daha sonra kendilerini "İmrahor Vadisi Araştırma ve Koruma Grubu" olarak isimlendirecek olan ve Yüksel ÖZTAN, Halim PERÇİN, Faruk ŞAHİN Gaye ÇULCUOĞLU, Erdal KURTTAŞ, İsa ÇAPANOĞLU, Hale BANDIK, A. Betül UYAR ve Şükran ŞAHİN daimi grup üyeleri Kavaklıderem Derneği öncülüğünde düzenli toplantılarıyla çalışmalarına başladılar.

Grup bugüne kadar, İmrahor Vadisi'ni Ankara Kenti'ne kazandırmak adına birçok fikirler üretmiş, bilimsel toplantılar düzenlemiş, formal düzenin gösterdiği olanakları araştırmış ve gerekli başvurularını yapmış, bu bağlamda resmi yollarla birçok kamu görevlisiyle bağlantı kurmuş, kentlinin vadiye sahip çıkması yönünde medya olanaklarını zorlamıştır.

Bu çalışmalar arasında 17 Nisan 2002 tarihli ilk sempozyum TMMOB Peyzaj Mimarları Odasının desteğiyle Peyzaj 2002 Peyzaj Günleri Etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilmiştir (Dergimiz Etkinlikler sayfasında bu etkinlik içeriği verilmiştir).

Vadinin korunması adına bir diğer önemli girişim, İmrahor Vadisinin "Doğal Sit Alanı" olarak ilan edilmesi yönündeki çabalaradır. Vadi koridoru boyunca her türlü yapısal gelişimin önüne geçmek ve böylece bir yandan vadinin ekolojik özellikleri korunurken diğer yandan bir kamu kaynağı olarak Ankara kentlisine kazandırmak olanağının elde edilmesi hedeflenmiştir. Çalışma grubunun yoğun emekler ve bilimsel dayanaklarıyla hazırladığı Doğal Sit kararına yönelik gerekçeleri aşağıda verilmiştir:

*Resim 1-2. Tuğla ve Kiremit fabrikalarının ham madde sağlamak amacıyla yaptıkları kazıların oluşturdukları gölcükler İmrahor Vadisi tasarımında kimlik yaratan peyzaj potansiyelidirler.

KAMU İHALE YASASI'NA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Hazırlayanlar:

A. Betül UYAR

TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi

Oya AKKAN

TMMOB Denetleme Kurulu Üyesi

Uzunca bir süredir yürürlükteki 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun değiştirilmesinin gerekliliği toplumun farklı kesimleri için gerçek bir gereksinim iken; değişiklik yapılarak çıkarılan Kamu İhale Yasası, TBMM'nin gündemine IMF'nin stand-by andlaşmaları çerçevesinde dayatılan 15 Yasadan biri olarak gelmiştir. Geline süreçte 4734 sayılı "Kamu İhale Kanunu (Sayı: 24648, Tarih: 22.01.2002)" ve buna ek olarak "Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu (Sayı: 24648, Tarih: 22.01.2002)" ile "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun (Sayı: 24793, Tarih: 22.06.2002)" Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca sayılan bu kanunlara ilişkin çok sayıda yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelikler Resmî Gazete'de yayınlanış sayı ve tarihleri ile aşağıda listelenmiştir.

-İhalelere Karşı Yapılacak İdari Başvurulara Ait Yönetmelik (Sayı: 24996, Tarih: 17.01.2003)

-Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (Sayı: 24942, Tarih: 20.11.2002)

-Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (Sayı: 24942, Tarih: 20.11.2002)

-Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (Sayı: 24942, Tarih: 20.11.2002)

-Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (Sayı: 24948, Tarih: 26.11.2002)

-Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri,

Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği (Sayı: 24973, Tarih: 24.12.2002)

-Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliği (Sayı: 24968, Tarih: 19.12.2002)

-Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmelik (Sayı: 24968, Tarih: 19.12.2002)

-Hizmet Alımları Muayene ve Kabul Yönetmeliği (Sayı: 24968, Tarih: 19.12.2002)

-Danışmanlık Hizmet Alımları Muayene ve Kabul Yönetmeliği (Sayı: 24968, Tarih: 19.12.2002)

-Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Yapım İşleri Uygulama Yönetmeliği, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği ve Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik (Sayı: 25041, Tarih: 07.03.2003)

Ancak bu yönetmelikler içerisinde halen TMMOB'ye bağlı Odaların mesleki uygulamalarına baz teşkil eden yürürlükteki "Mühendislik-Mimarlık Hizmetleri Teknik Şartnamesi", Yasa kapsamında yeniden düzenlenmemiştir. Bu Şartname kapsamındaki bazı hizmetler "Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği" ne aktarılmış ve bu nedenle uygulamada çelişkili durumlar ortaya çıkmıştır.

58. Hükümet Dönemi'nde Kamu İhale Kanunu'na ilişkin yeni bir kanun değişikliği tasarısı da TBMM gündemine sunulmuştur. Ancak sunulan bu yeni tasarıda TMMOB'nin eleştirdiği ve Yasa'nın kapsamına alınmayan iyileştirmeler yerine; örneğin belediyelerin mal ve hizmet alımlarının bu ihale kapsamının dışına çıkarılması, ihale koşullarında üçüncü derece akrabalığın yerine ikinci derece akrabalığa yer verilerek özellikle küçük yerleşimlerde ihale işlerinde kurum

yöneticileri ile ihaleyi alan firmalar arasında mevcutta görülen kayırma ve suistimallere daha fazla olanak tanınması, kamuoyunda yoğun tartışılan "duble yol ihaleleri"ne uygun mevzuat düzenleme gibi kamu ve toplum yararına hiçbir iyileştirme getirmeyen, aksine toplum vicdanında bugüne kadar yanlışlığı kanıtlanmış uygulamalar, Kamu İhale Yasası kapsamına alınmaktadır. Söz konusu düzenlemeler TBMM'de henüz sonuçlandırılmamıştır. Öte yandan, mevzuat bu haliyle neredeyse içinden çıkılamayacak duruma getirilmiştir.

Bu ihale mevzuatı çerçevesinde mühendislik ve mimarlık alanındaki proje ve uygulamalarına koşul olarak çıkarılacak yönetmeliklerde; Odamız, Peyzaj Mimarlığı alanına ilişkin olarak gerek TMMOB ortamında oluşturulan komisyonlara katılarak gerekse TMMOB'nin Kamu İhale Kurumu ile yaptığı görüş alış verişinde üzerine düşen sorumlulukla süreci yakından izlemiştir.

Aşağıda; Kamu İhale Yasası'na ilişkin olarak TMMOB görüşü haline getirilen ve TBMM Komisyonlarında ifade edilen değerlendirme ana hatları ile sunulmuştur.

Ülkemizin kalkınması, halkımızın refah düzeyinin yükseltilmesi için önemli bir yasa olan Kamu İhale Yasası, mühendisleri ve mimarları yakından ilgilendirmektedir.

Yolsuzlukları önleme gerekçesi ile yeniden düzenlenmek istendiği belirtilen Kamu İhale Yasası taslağı üzerindeki çalışmalar büyük bir gizlilik içinde sürdürülmektedir. Her gün değiştiği duyulan taslağın elimize geçen ve 18 Ekim tarihini taşıyan şekli, düzenlemenin asıl amacının kamu alanlarının yabancı şirketlere açılması olduğunu kanıtlamaktadır.

Yasa AB'ye entegrasyon sürecinin bir parçasıdır. Yabancı firmaların ihalelere katılmasına olanak tanıyan eşik değerler yabancı firmalarca uygun bulunan değerlerdir. Kaldı ki, kısa bir süre sonra yeni baskılarla bu değerlerin aşağıya çekilemeyeceğine y da bütünüyle kaldırılmayacağına ilişkin hiçbir güvence bulunmamaktadır. Kamu ve özel sektör kaynaklarımızın yetersizliği, altyapımızın rekabete uygun olmaması nedeniyle ihalelerde yerli firmaların rekabet şanslarının az olacağı açıkça bellidir. Taslak, eşit olmayanlara "eşit koşullar sağlamak" gibi bir anlayışı benimsemektedir. Bu uygulamayla, ne yerli sanayimizin ne reel sektörümüzün ne de eğitilmiş insan gücümüzün geliştirilmesi mümkün olacaktır. Ulusal arası tahkim nedeniyle de yerli firmaların eşitsizliği artacaktır.

Ülkemizin diğer bütün çalışanları gibi, aralarında mühendislerin ve mimarların da yer aldığı eğitilmiş iş gücü de işsizlik ve yoksulluk kısıncasında bulunurken, diğer kamu ihaleleri gibi danışmanlık hizmetleri de yabancı firmalara açılmaktadır. Oysa bugün sayıları dört yüz bine yaklaşan mühendislerin ve mimarların en az üçte biri ya işsizdir, ya meslek dışında çalışmaktadır yada yoksulluk ücretleri ile çalışmak zorundadır. Geri kalmışlık zincirinden kurtulmak için eğitimin geliştirilmesi, bilimsel ve teknolojik araştırma ve geliştirmeye yatırım yapılması gerekirken, bunlar yapılmadığı için mühendislerin ve mimarların büyük bir bölümü mesleklerini uygulayamazken, şimdi siyasal iktidar bu koşulları ağırlaştırarak girişimlerde bulunmaktadır. Bunları anlamak mümkün değildir.

İlk Taslağın ortaya çıkmasından hemen sonra Avrupa Birliği'nin yoğun girişimlerine konu olan Kamu İhale Yasası, bu şekliyle halkımızın değil, yabancı firmaların çıkarlarına hizmet edecek, ülkemizi sömürgeleştirme yolunda yeni bir adım olacak ve toplum kaynaklarının yabancı sermayeye aktarılması için yeni bir araç olarak kullanılacaktır. Karşılıklı ilkesini bile içermeyen Taslak, yabancı sermayeye verilmek istenen yeni bir ayrıcalıktan başka bir şey değildir. Özetlemek gerekirse, IMF'nin koşul olarak belirttiği diğer bütün düzenlemeler gibi, bu düzenleme de bu şekliyle ülkemizin yıllık 25 ile 35 milyar dolar arasında olduğu tahmin edilen bu büyük pazarının, koşulsuz olarak yabancı sermayeye açılmasını sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Şubat krizinden sonra, IMF'nin verilecek krediler için çıkarılmasını şart

olarak öne sürdüğü 15 yasanın arasında yer alan Kamu İhale Yasası'nın elimizdeki taslağı, uzun yıllardan beri yakınmalara neden olan kimi teknik konularda ve ayrıntılarda, örneğin ödenek olmadan ya da inşaat işlerinde projeler tamamlanmadan ve ÇED raporu alınmadan ihaleye çıkılmaması vb. gibi iyileştirmeler getiriyorsa da kapsamı ve düzenlemeleri itibarıyla bu alandaki sorunları ve yolsuzlukları önleyecek nitelikte değildir. Kaldı ki, bu iyileştirmelerin de geniş bir tartışma ortamının yaratılarak taşıdığı kimi eksikliklerden arındırılması gerektiğini de belirtmek durumundayız.

Bütün ülkeler kamu alımlarını, ulusal politikalarının ve kalkınma planlarının gerçekleştirilmesinde, kamusal kaynakları kalkınmanın stratejik önceliklerine göre yönlendirmenin önemli bir aracı olarak kullanmaktayken Taslak, bu anlayıştan bütünüyle yoksundur. Oysa, kamu alımları her şeyden önce, toplumun doğrudan ya da dolaylı gereksinimlerinin kamu kaynakları kullanılarak karşılanmalıdır. Toplumun, gereksinme olarak adlandırılıp ihaleye çıkarılan işlerin gerçekten gereksinme olup olmadığını denetleme olanağı bulunmamaktadır. Oysa, yolsuzlukla mücadele hedefleniyorsa, toplum denetiminin bu noktadan başlaması gerekmektedir. Bu nedenlerle de Yasa'nın amaç maddesinin hem bu hususu hem de kamu ihalelerinin halkımızın refah düzeyinin geliştirilmesinde ve gelir adaletsizliğinin giderilmesinde bir araç olduğunu ve kamu yararının temel alındığını belirtmesi gerekmektedir. İlginçtir ki Taslağın amaç ve ilkelerinde "toplum yararı ya da kamu yararı" sözcükleri bile yer almamaktadır.

Çok uzun yer yer bir yönetmeliği andıran bu Taslağın göze çarpan diğer birkaç noktasına kısaca değinmekte yarar vardır.

Bu Taslak'ta "ticari ve sınıai yapıda olan ve piyasa koşullarında faaliyet gösteren" "kamu iktisadi kuruluşları ile iktisadi devlet teşekkülleri" ve bunların iştirakleri yasa kapsamının dışında tutulmuştur.

Taslak, şeffaflık ilkesinin esas alındığını belirtmekle birlikte, bizzat Taslağın metni şeffaf olmaktan, anlaşılır olmaktan uzaktır ve yorumlara açıktır.

Toplum denetiminin sağlanacağı temel bir ilke olarak belirtilmekle birlikte, bu denetimin mekanizmaları ile ilgili hiçbir düzenleme olmaması, bu ilkenin bir söz olarak kalacağını kanıttır. Kamu İhale Kurumu ve bu Kurumun karar

organı olan Kamu İhale Kurulu Bakanlar Kurulu tarafından atanmaktadır. 9 üyeden 7'si doğrudan Bakanlıkların temsilcileridir. Bu yapısı ile Kurulun özerk olması mümkün değildir. Ayrıca Kurulun hesap verebilirliği de açık değildir. İlginç olan bu Kamu İhale Kurumu'nun kuruluşlardan ya da kişilerden istediği bilgilerin verilmesinin yasa hükmü haline getirilmesine karşın, Kurumun isteyenlere bilgi vermesi konusunda bir açıklık getirilmemiştir.

İtirazlar ya da şikayetlerle ilgili getirilen düzenlemeler, bir kısıtlama listesini andırmaktadır. Temel ilkeler maddesinde "kamuoyu denetiminin sağlanması" belirtilmesine karşın, şikayet hakkı sadece "hak kaybı iddiasında bulunan yapım müteahhidi, tedarikçi veya hizmet sunucusuna" tanınmıştır. Ne bu işlemlerle doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen yurttaşların, ne meslek örgütlerinin, ne diğer kitle örgütlerinin olaylara müdahale etme hakkı bulunmamakta hatta bu hak kısıtlanmaktadır. Konunun kısıtlayıcı, eksik düzenlemelerle geçiştirilmesi ya da İhale Kurumu'na bırakılması ve yargı yolunun belirtilmesi yeterli değildir. Bu durum kuşkusuz bir taraftan uluslararası tahkimle diğer taraftan da idarenin keyfi davranışını sürdürmek isteği ile açıklanabilirse de, bu durumun yeni düzenlemenin gerekçesine uygun olmayacağı açıktır.

Önemli projelerin de içinde yer alacağı bazı yapım işlerinde, uygulama projesi olmadan ön ya da kesin projeye ihaleye çıkılabileceği hükmü getirilmesine ve kamu kaynaklarının en çok bu tür işlerde yanlış kullanılabileceği riskine karşın ayrıntılı bir düzenleme getirilmemesi dikkat çekicidir. Zaten bu tür projelerin çoğu Yasa'nın kapsamının dışında kalmaktadır. Kapsam içinde kalanlar ise belirsizlik içinde bırakılmıştır.

IMF'nin çıkarılması için direktif verdiği Kamu İhale Yasası'nın, kamu alımlarını yabancı şirketlere açacak şekilde ve son zamanlarda alışkanlık haline geldiği gibi, yani ilgililerce yeterince tartışılmadan ve kamuoyu tarafından tam da anlaşılmadan yasalaştırılmaya çalışılmasını, krizden çıkmaya değil yeni krizlere bir davetiye, halkımızın ve ülkemizin çıkarları açısından yeni bir tehdit ve uluslararası sermayeye bir teslimiyet olarak görüyoruz.

PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN “KENTSEL TASARIM PROJE YARIŞMALARINA” TARİHSEL ve ELEŞTİREL YAKLAŞIM

Selami DEMİRALP
Peyzaj Mimarı

Giriş

1980 li yıllardan itibaren, Kentsel Tasarım ağırlıklı proje yarışmaları gerek kapsamı, gerekse yarışmaya çıkartılış biçimleriyle tasarım disiplinleri arasında, yıllardan beri süregelen tartışmalara ve sahiplenme karmaşalarına neden olmuştur. Yöntem açısından düzenlemeler yapılmadığı sürece, olmaya da devam edecektir.

Günümüzde proje yarışmaları, genelde iki yönetmelik doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bunlardan biri Mimarlar Odası'nın, diğeri de Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın “Yarışmalar Yönetmeliği”dir. Günümüze varan süreçte, işin genel sahibi yalnızca mimarlar odası ve onun temsil ettiği mimarlar idi. Sahiplenme dürtüsü ve mesleki şövenizm yüzünden, açılan proje yarışmalarının büyük bölümünü açık alanların tasarımı teşkil etmesine, ya da bir planlama süreci ağırlıkta olmasına rağmen yarışmaya katılabilme temel koşulu TMMOB Mimarlar Odası üyesi olmaktan geçmekte idi. Günümüze kadar bu koşul her fırsatta devam ettirilmiştir.

Kentsel Tasarım proje yarışmaları, bir organizasyon projesidir. Genel tasarım disiplinleri (mimarlık, şehir planlama, peyzaj mimarlığı) başta olmak üzere, işin konusuna göre diğer disiplinlerin de yer alması gerektiği, tartışma platformlarında ortaya çıkan gerçeklerdendir. Bu doğrultuda, mesleki temsil yeterliliği bulunan, yani ilgili meslek odasına kayıtlı bulunan mimar, şehir planı, peyzaj mimarı, her koşulda proje yarışmalarına özgürce katılabilmeli ve “ekip başı” olabilmelidir. Bu durum, disiplinlerarası iletişimin ve paylaşımın bir göstergesi olmalıdır. Ne yazık ki durum tam tersidir. Özellikle Mimarlar Odası bünyesinde hazırlanan Planlama ve Kentsel Tasarım Proje Yarışmaları'nda, Peyzaj Mimarları ve

Şehir Plancılarına da “ekip başı” olabilme yeterliliği öngörülmemeye çalışılmaktadır. Bunun altında yatan düşüncelerin, gereksiz paranoyatif kaygıların olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Halbuki proje yarışmalarında amaç, çağın gerektirdiği teknolojik atılımları yakalayarak, özgün tasarım ve özgür irade ile kısıtlayıcı koşulları maximum düzeyde aşmış bir konsensus sağlanması, toplumun her kesimini memnun etmeye çalışan yaratıcı fikirlerin desteklenmesidir. Doğal bir sonuç olarak da, yaratıcı düşüncelerin ödüllendirilmesidir.

Proje yarışmalarında en iyi sonucu elde etmek arzu ediliyorsa, ilgili meslek disiplinlerinin katılımının engellenmesi ya da caydırıcı davranışlara girişilmesi, tasarım disiplinleri arasında karmaşaya yol açmaktadır.

Süreç

Kentsel Tasarım yarışmalarının gündemdeki yerini almaya başladığı 1980'li yılların sonundan itibaren ne gibi olayların yaşandığını örnekleriyle açarsak; 1988 yılında yarışmaya çıkartılan “Gaziantep 100. yıl Atatürk Kültür Parkı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması”nda, jüride bir Peyzaj Mimarının olmasına rağmen ödül kazanmış bir projenin, sırf “yergörme belgesi”ni Peyzaj Mimarı almış olduğu gerekçesiyle diskalifiye edildiği, yine bir başka projenin de “ekip başı” bir Peyzaj Mimarı olduğu gerekçesiyle yarışma dışı bırakılması yaşanmış gerçeklerdendir.

Takip eden yıllarda açılan “İstanbul Üsküdar Meydanı ve Çevresi Proje Yarışması”, “İstanbul Beşiktaş Meydanı ve Çevresi Proje Yarışması”, “Antalya Kalekapısı ve Çevresi Proje Yarışması”, “Ankara Kent Girişleri Kentsel Tasarım

Proje Yarışmaları”, “Ankara Kent Omurgası Kuzey Bölümü Kentsel Tasarım Proje Yarışması”, “Ankara Merkezi İş Alanı-MIA Kentsel Tasarım Proje Yarışması” vb. Proje Yarışmalarında, yarışmayı hazırlayanlar tarafından peyzaj mimarlarına “Ekip Başı” olma yeterliliği öngörülmemiştir.

90’lı yılların ortalarına geldiğimizde ilk olarak “Antalya Cumhuriyet Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması”nda TMMOB ne üye olanların katılabildiği ve ekip başı olabildiği bir yarışma açılmıştır. Bunu, “Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Proje ve Fikir Yarışması” izlemiştir.

90’lı yılların sonunda ise eski hastalık nüksetmiş, bazı “Kentsel Tasarım” pProje yarışmalarında ne peyzaj mimarı, ne de şehir plancıları ekip başı olamamışlardır. Yeni binyıla girdiğimiz günlerde ise, hâlâ aynı tutum devam ettirilmek istenmiştir.

2000 yılında yarışmaya açılan “İstanbul, Kadıköy Meydanı – Haydarpaşa - Harem Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması” nda da benzer durumlar söz konusudur. Aynı tarihlerde açılan “Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması” duyurusu ise, peyzaj mimarlığı meslek disiplininin günümüz Türkiye’sinde diğer disiplinler tarafından nasıl algılandığının kavranması açısından tam bir “belgesel nitelik” taşımaktadır. Bu duyuruda;

Bursa-Kültürpark ve çevresinin planlama ve tasarımı, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından, “Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışmaları Yönetmeliği” kuralları çerçevesinde serbest, ulusal ve tek kademeli olarak yarışmaya çıkartılmıştır. Yarışmaya, TMMOB’nin ilgili meslek odalarına kayıtlı en az bir Mimar, bir Şehir Plancısı ve bir Peyzaj Mimarından oluşan ekipler katılabilirler. Ekip başının Şehir Plancısı ve/veya Mimar olması gerekmektedir. denilmekte ve bu, Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin 3. binyılda, ülkemizde hangi aşamada olduğunun ve nasıl bir değer verildiğinin acı bir göstergesidir. Daha sonra tepkilerimiz üzerine, yarışmayı düzenleyenler tarafından bu yanıltan dönülmüş ve Peyzaj Mimarı da(!) ekip başı olabilir ibaresi eklenmiştir. Jürideki peyzaj mimarı eksikliği de yedekten asıl listeye çıkarılarak düzeltilmiştir.

Son oniki yıldaki genel duruma peyzaj mimarlığı açısından bakarsak, fazla bir

şeylerin değişmediğini görmekteyiz. Ne mutlu ki, 2001 yılında açılan bir proje yarışması olan “Ankara-Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi, Bölge Parkı ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Proje Yarışması” nın duyurusunda;

Ankara-Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planında “Bölge Parkı” olarak gösterilen 4 parsel ile doğusundaki Gölbaşı Belediyesine ait alana, batısındaki park alanına ve yakın çevresine ilişkin peyzaj mimarlığı, şehircilik, mimarlık ve altyapı çözümlerini içeren projelerin elde edilmesi işi, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı tarafından öncelikle “Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışma Yönetmeliği” esasları çerçevesinde, “TMMOB Mimarlar Odası Mimarlık Mühendislik Şehircilik ve Kentsel Tasarım Proje Yarışmaları Yönetmeliği” de gözönüne alınarak serbest, ulusal ve tek kademeli olarak yarışmaya çıkartılmıştır. Yarışmaya, TMMOB’nin ilgili meslek odasına kayıtlı Peyzaj Mimarları, Şehir Plancıları ve Mimarlar katılabilmişlerdir. Ekip başının Peyzaj Mimarı, Şehir Plancısı ya da Mimar olması öngörülmüştür. Bu konuda özel çabası olan meslektaşlarımızı kutlamamız gerekir.

Yine 2001 yılında yarışmaya çıkartılan Uluslararası nitelikte bir yarışma olan “İzmir-Liman Bölgesi Kentsel Tasarım Uluslararası Fikir Yarışması” nda ise Peyzaj Mimarı’na Ekip Başı olma yeterliliği öngörülmemiştir.

2002 yılında yarışmaya çıkartılan “Ankara Kuşçulupark ve Yakın Çevresi Proje Yarışması”, “Antalya Tarihsel Karaaliöğlü Parkı Belediye Binası ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Koruma Proje Yarışması”, “Ankara Kentsel Mekanlar ve Cephe Tasarım Projesi 1-Doğukent”, “Ankara 50. Yıl Parkı ve Şehitler Anıtı Kompleksi Proje Yarışması” ve bu yıl yarışmaya açılan “Ankara-Osmanlı İmparatorluğunun 700. Kuruluş Yıldönümü Anıt Kompleksi ve Parkı Proje Yarışması” nda Peyzaj Mimarı’na Ekip Başı olabilme ve ekip içinde zorunlu bulunma şartı getirilmiştir.

Artık genele baktığımızda son birkaç yılda, Peyzaj Mimarlığının varlığının tescili olarak ele alabileceğimiz, proje yarışmalarına ekip başı olarak katılabilme devrinin başladığını görebilmekteyiz. Bu olgu için uzun bir varoluş süreci geçmiştir. Bu süreçte kendini ve mesleki yeteneğini gösterebilme özgüvenine sahip ve bir varoluş savaşımında bulunan

meslektaşlarımızın, değerlerini bilmemizde büyük fayda vardır.

Sonuç

Yakın geçmişte yaşanmış bu olayların, Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin diğer planlama ve tasarım grupları açısından “varlığının ve yeterliliğinin” kabullenilebilmesi sancılarını oluşturduğu bir varsayım değildir. Bunun ötesinde, ekip başının sadece peyzaj mimarlarının olabileceği proje yarışmaları ise ayrı bir yazının konusudur. İse Kentsel Tasarım proje yarışmalarında amaç en doğru çözümü yakalamak ise, katılımın yüksek tutulması gerektiği gerçeğinden yola çıkarak mesleki ayrımcılık yapılması yerine serbest katılımın teşvik edilmesi, daha tutarlı bir yaklaşım olacaktır. Bu tür yarışmalara girecek ya da ekip başı olabilecek kapasiteye sahip bir Peyzaj Mimarı, mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tecrübeye ulaşmış, ürettiği projeler bilimsel verilere dayanan ve genelde kendini kanıtlamış, mesleki temsil yeteneğine sahip kişiler olacaktır. Bu, diğer planlama ve tasarım disiplinleri için de geçerlidir.

Bu yazının hazırlandığı süreçte “Kamu İhale Yasası”nın bir alt yönetmeliği olarak 1970’de çıkarılan, günün gereksinimlerine yanıt vermeyen ve yukarıda anlatılmaya çalışılan sorunların temel kaynağı olan “Mühendis-Mimarlık Yarışmalar Yönetmeliği”nin revizyonu ile şehir planlama ve peyzaj mimarlığının da yönetmelik kapsamına alınması ulaşılan umut verici bir gelişmedir. Ancak bu yönetmeliğin uygulama süreçlerinin ilgili meslek odalarının ortak davranışları ile zenginleşeceği de kuşkusuz ortadadır. Yarınımızda, Kentsel Tasarım Proje Yarışmalarında mesleki ayrımcılığın yerini sağlam bir konsensusun oluşturduğu tasarım serbestliğine ulaşmak, Peyzaj Mimarlığı açısından bir öngörü ve hedef olmalıdır. Bu olgu, saygın bir disiplin olmanın yadsınamaz bir sürecini teşkil edecektir.

TMMOB'DEN HABERLER

"Haziran 2002 – Mart 2003" tarihleri arasındaki TMMOB'nce yapılan ve Odamızda katkı koyduğu etkinliklerden bazıları aşağıda verilmiştir.

- KAMU ÇALIŞANI MÜHENDİS VE MİMARLARIN ÖZLÜK HAKLARI

Bu çalışma döneminde kamu çalışanlarının özlük hakları konusunda gündeme gelen en önemli konu olan "Nema Ödemeleri" ile ilgili olarak Emek Platformunca gerçekleştirilen tüm eylem ve etkinliklere destek verilmiştir. Konu ile ilgili olarak Emek Platformu bileşenlerinin hukukçularının katılımı ile toplantılar yapılmıştır. Ayrıca bu gündem üzerine kamuoyunun yoğunlaştığı günlerde TMMOB olarak bir basın açıklaması yapılmış, kamuoyu ve örgüt birimleri talepler konusunda bilgilendirilmiştir.

- EMEK PLATFORMU ÇALIŞMALARI

TMMOB, 37. Dönemde de Emek Platformu çalışmalarına etkin olarak katılım ve katkılarına sürdürmüş ve halkımızın değişik kesimlerinin bulunduğu bu platformda alınan kararlara uygun bir biçimde eylem ve etkinliklere katılım göstermiştir.

- 20 EKİM TMMOB MİTINGİ

29 bölgede gerçekleştirilen bölge toplantılarının ardından "SAVAŞA KARŞI SESİMİZİ YÜKSELTMEK İÇİN, BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ ve BARIŞ İÇİN, HALKIMIZIN İNSANCA YAŞAMASI İÇİN, ÜLKEMİZE, MESLEĞİMİZE, GELECEĞİMİZE, SAHİP ÇIKIYORUZ MİTINGİ"ni 20 Ekim 2002 tarihinde Ankara'da Abdi İpekçi Parkı'nda gerçekleştirilmiştir. Mitinge yaklaşık 3000 civarında mühendis ve mimar katılmıştır.

- SAVAŞ KARŞITI ETKİNLİKLER

TMMOB, ABD'nin 11 Eylül saldırısından sonra dünyayı kendi hegemonyası altında yeniden şekillendirme girişimleri kapsamında Irak'a yönelik başlattığı saldırı planlarına başından beri gerekli tepkiyi göstermiş ve bu amaçla bir çok etkinliğin örgütleyicisi ya da katılımcısı olmuştur. Savaşa karşı sesimizi yükseltmek ve ülke genelinde duyarlılığı artırmak amacıyla, 20 Ekim 2002 tarihindeki miting'in ardından yine İstanbul ve Ankara'da oluşturulan savaş karşıtı platformların Irak'ta olası bir saldırıya karşı 1 Aralık 2002'de İstanbul'da ve 22 Aralık 2002'de Ankara'da gerçekleştirdikleri "Irak'ta Savaşa Hayır" mitinglerine kitlesel katılım sağlanmıştır.

22-23 Şubat 2003 İstanbul'da düzenlenen "Ulusal Barış Konferansı"na destek verilmiştir.

Savaş tezkeresinin Meclis'te görüşüleceği günlerde, TMMOB, DISK, KESK ve TTB'nin çağrısıyla Ankara'lı barışseverlerin de katıldığı Meclis ziyaretleri yapılmıştır. Milletvekillerine tezkereye hayır oyu vermeleri amacıyla yoğun olarak mektuplar fakslanmış, cep telefonlarına mesajlar atılmıştır.

1 Mart 2003 tarihinde Ankara'da TMMOB, DISK, KESK ve TTB'nin düzenlediği, Emek Platformu ile diğer Savaş karşıtı platformların da desteklediği merkezi bir miting yapılmıştır. Ülke çapından gelen yüzbin kişinin katılımıyla gerçekleştirilen miting'in ve üst seviyeye çıkan halk tepkisinin sonucunda, Meclis'te görüşülen savaş tezkeresi red edilmiştir.

TMMOB, DISK, KESK ve TTB olarak 14 Mart 2003 tarihinde Silopi – İskenderun arasında "İpek Yolu Barış Yoludur" yürüyüşü ve 15 Mart 2003 tarihinde İskenderun'da Bölge miting'i yapılmıştır.

- TMMOB'Nİ DOĞRUDAN İLGİLENDİREN YASAL DÜZENLEMELER

Dönem içerisinde TBMM gündemine gelen ya da getirilmek istenen ve TMMOB'ni doğrudan ilgilendiren yasal düzenlemeler izlenerek müdahil olmaya çalışılmıştır.

• Yapı Denetimi

Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun ile ilgili olarak hem yasadan hem de uygulamadan gelen somut yanlışlıkların saptanması için Odaların katkılarıyla bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

• Kamu İhale Yasası

Kamu İhale Kanunu ile ilgili yönetmelikleri üzerinde Odaların katkılarıyla çalışmalar sürdürülmüş, oluşturulan görüşler ilgili yerlere iletilmiştir. Kamu İhale Yasası'nın revizyonu ile ilgili çalışmalar da sürmektedir.

• Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun

Geçen yasama döneminde TBMM gündemine gelen ancak yasalaşmayan, Birliğimizi doğrudan ilgilendiren ve TMMOB Kanunu'nun 34. ve 35. maddelerini ortadan kaldırmaya yönelik girişimlerin yaşandığı "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun" tekrar gündeme getirilmiş ve yasalaşmıştır. Bu süreçte gerek Bakanlık gerekse Meclis komisyonlarında sürece müdahil olunmaya çalışılmıştır.

• GATS

Bununla ilgili olarak Aralık 2002'de Cenevre'de yapılan toplantıya katılmış, Mühendislik Hizmetlerinin serbest ticarete açılması ile ilgili olarak Bayındırlık Bakanlığı'nın düzenlediği toplantılarda TMMOB'nin görüşleri dile getirilmiştir.

• Diğer

Yerel Yönetimler yasası, Maden Yasası, Çevre Yasası, İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü vb. konularda getirilmek istenen düzenlemeler, yakından izlenmekte ve çalışmalar sürdürülmektedir.

- Ayrıca;

• 5-6 Nisan 2003 tarihlerinde "TMMOB II.Mühendislik – Mimarlık Kurultayı" Ankara'da toplanıyor.

• Ekim 2003 de, Birleşmiş Milletler Dünya Konut Günü ile eşzamanlı olarak "TMMOB Konut Kurultayı" toplanıyor.

• 16-17 Ekim 2003 tarihlerinde "TMMOB Ulaştırma Politikaları Kongresi" Ankara'da yapılıyor.

YURT İÇİ FUARLARI

FUAR ADI

7. Kent Mobilyaları, Park ve Bahçe Düzenlemesi Ekipmanları ve Donanımı Fuarı

ÜRÜNLER

Kent Mobilyaları, Park ve Bahçe Düzenlemesi Ekipmanları ve Donanımı...

FUAR ADI

Spor Tesisi 2003

ÜRÜNLER

Spor Alanları, Oyun Bahçeleri, Spor Ekipmanları...

YER ve TARİH

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi
Beylikdüzü - İSTANBUL
3-6 Nisan 2003

FUAR ADI

Park Bahçe Ekipmanları Fuarı

ÜRÜNLER

Park ve Bahçe Ekipmanları...

YER ve TARİH

Altınpark-ANKARA
16-20 Nisan

FUAR ADI

Bahçe 2003

ÜRÜNLER

Bahçe Mobilyaları, Peyzaj, Bahçe Mimarisi, Bahçe Bakımı ve Bitkileri...

YER ve TARİH

Lütfi Kırdar-İSTANBUL
17-20 Nisan

FUAR ADI

Yapı İstanbul-Ankara-Izmir Fuarı 2003

ÜRÜNLER

Bahçe Mobilyaları, Peyzaj ve Bahçe Mimarisi, Bahçe Bakımı ve Bilgileri...

YER ve TARİH

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi
Beylikdüzü - İSTANBUL
30 Nisan-04 Mayıs 2003

FUAR ADI
Flowers Show
Yalova Süs
Bitkileri Fuarı

ÜRÜNLER

İç ve Dış Mekan Süs Bitkileri, Peyzaj Alet ve Ekipmanları, Gübre, Torf, Saksı Bahçe Mobilyaları ve Ekipmanları...

YER ve TARİH

İskele Meydanı-Yalova
8-11 Mayıs 2003

FUAR ADI

Ankomak 2003

ÜRÜNLER

İş Makinaları ve İnşaat Teknolojisi...

YER ve TARİH

CNR-İstanbul
4-8 Haziran 2003

FUAR ADI

BTM 5. Uluslararası Yapı
Malzemeleri ve İnşaat Teknolojisi
Fuarı

ÜRÜNLER

Yapı Malzemeleri ve İnşaat Teknolojisi...

YER ve TARİH

CNR-İstanbul
18-21 Eylül 2003

YURT DIŞI FUARLARI

FUAR ADI

Stone+Tec

YER ve TARİH

Nürnberg / ALMANYA
29 Mayıs-01 Haziran 2003

FUAR ADI

SibFlowe,
Landscape Architecture

YER ve TARİH

Novosibirsk / RUSYA
13-17 Haziran 2003

FUAR ADI

Spoga Cologne

YER ve TARİH

Köln / ALMANYA
31 Ağustos-02 Eylül 2003

FUAR ADI

Gafa

YER ve TARİH

Köln / ALMANYA
31 Ağustos-02 Eylül 2003

FUARLAR VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Peyzaj Mimarlığı ile ilgili fuarlar; peyzaj mimarları ile akademisyenlerin, serbest çalışanların, üretici, planıcı ve tasarımcıların biraraya geldiği ortamlardır. Bu ortamlar, peyzaj mimarlığı mesleğinin; hem bilimsel ve teknik gelişiminde karşılaşılan sorunların tartışıldığı hem de meslektaşlarımızın birbiriyle kaynaştığı platformlardır ve böyle de olmalıdır.

Son yıllarda peyzaj mimarlığı ile ilgili olarak ülkemizde düzenlenen fuarların sayısı giderek artmaktadır.

1990'ların başında, Ankara'da Büyükşehir Belediyesi (BŞB)'nden başlayarak, ilçe belediyelerinin de katılımıyla "peyzaj projeleri hazırlama zorunluluğu" getirilmiştir. Ancak; BŞB'nin başlattığı bu zorunluluk üç yıllık bir uygulama sonrasında, ilçe belediyelerinde devam etmesine karşılık, yine BŞB tarafından keyfi bir kararla kaldırılmıştır. Bunun üzerine; Odamız BŞB ile kaldırdığı peyzaj projesi hazırlama zorunluluğunun yeniden uygulamaya konulması için girişimlerde bulunmuş ve görüşmeler yapmıştır. Bu çabalar sonuç vermemiş ve o yıllarda yeni yeni kurulan peyzaj mimarlığı bürolarının çoğu zor durumda kalmıştır.

Aynı dönemde, BŞB tarafından; peyzaj projeleri hazırlama zorunluluğunu kaldırma kararı ile tümüyle çelişen "Bahçe ve Peyzaj" konulu bir fuar, Ankara'da ilk kez düzenlenmiştir. Odamız bu fuarı BŞB ile yaptığı görüşmelerin sonuç vermemesi nedeniyle protesto etmiş ve bunu aynı nedenlerle 10 yıl boyunca sürdürmüştür.

2002 yılında, yukarıda sözü edilen fuarı organize eden Belediye Şirketi, ticari kaygılarını bir miktar geri plana atarak, Odamız ile iletişime girmiş ve işbirliği teklifinde bulunmuştur. Odamız ise içerik ve nitelik kaygılarını ön planda tutarak, bu fuara; üyelerine, sektöre, bilimsel ve teknik gelişime hizmet adına, dergimizde de yayınladığımız bir dizi etkinlikle katılmaya karar vermiş ve bunu gerçekleştirmiştir.

Ülkemizde ve yurtdışında mesleğimiz ile ilgili düzenlenmekte olan fuarların takvimi dergimizin bu bölümünde sunulmuştur. Ancak; BŞB'nin, peyzaj projelerinin hazırlanması zorunluluğunu ortadan kaldıran tavrını değiştirmemesi ve tümüyle ticari içerikli yaklaşımına devam etmesi nedeniyle; Odamız, "Ankara 2003 Peyzaj Fuarı"na bu yıl da katılmama kararı almıştır.

Üyelerimizin ve sektörümüzün bilgilerine sunmayı bir borç biliriz.

PLANLAMA/HİZMETLER/
YAYIN 01
PLANNING/SERVICES/PUBLICATION

YAPISAL MALZEMELER
VE EKİPMANLAR 02
STRUCTURAL MATERIALS AND
EQUIPMENTS

BİTİRME İŞLERİ 03
FINISHING WORKS

TESİSAT 04
INSTALLATION

AYDINLATMA-ELEKTRİK
ELEKTRONİK-İLETİŞİM
GÜVENLİK SİSTEMLERİ 05
LIGHTING - ELECTRICAL - ELECTRONIC
COMMUNICATION - SECURITY SYSTEMS

PEYZAJ PROJE/PLANLAMA
UYGULAMALARI VE TAKİBİ 06
LANDSCAPE PROJECT/PLANNING
APPLICATION AND PURSUIT

PEYZAJ YAPI VE
ÇEVRE DONATILARI 07
LANDSCAPE CONSTRUCTION AND
ENVIRONMENT EQUIPMENTS

BİTKİ/TOPRAK/
KORUMA 08
PLANT/EARTH/CONSERVATION

PEYZAJ/TARIM/İNŞAAT
İŞ MAKİNA VE EKİPMANLARI 09
LANDSCAPE/FARMING/CONSTRUCTION
WORK MACHINES AND EQUIPMENTS

Landscape Architecture
Catalogue 2003-2004

PEYZAJ MİMARLIĞI 2003-2004

PEYZAJ
MİMARLIĞI
KATALOĞU
İNTERAKTİF
CD

Peyzaj Mimarlığı Kataloğu elektronik ortamda... Katalog düzenine bağlı olarak hazırlanan içeriği ile, katılımcı firmaların web adreslerine link verilerek daha geniş bilgi sunulması sağlanmıştır.

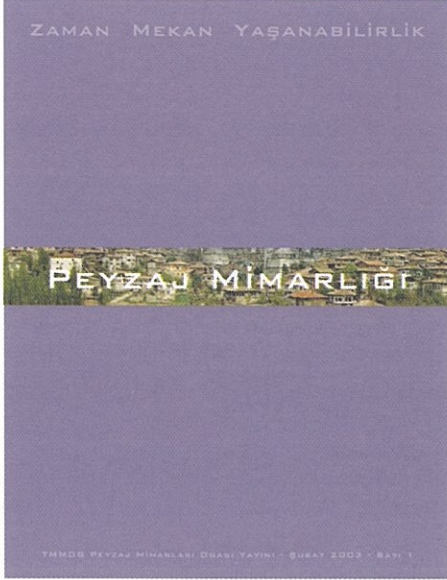
PEYZAJ
MİMARLIĞI
KATALOĞU
İNTERNET
SİTESİ

Peyzaj Mimarlığı Kataloğu internette... Kataloğumuzda yer alan firmaların, ürün, hizmet, marka ve adres bilgileri ile standart görsel tanıtımlarının yanı sıra firmaların web sayfalarına linkler www.peyzajweb.com adresinde yer alacaktır.

• Çağımızın en gelişmiş iletişim sistemi olan internet ile binlerce ticari kuruluşa ürün ve hizmetlerinizi tanıtmak,
• Bugüne kadar ulaşamadığınız hedef kitle ve potansiyel müşterilerinizin, bu ticari platformla size kolayca ulaşmasını sağlayacaktır.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

PEYZAJ MİMARLIĞI DERGİSİ

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası (PMO), Mayıs 1994'te Oda statüsü kazanmış; Ankara'daki Oda Genel Merkezi'nin yanısıra Adana, Antalya, İstanbul, İzmir Bölge Şubeleri, Bursa ve Kocaeli Bölge Temsilcilikleri ile Muğla ve Mersin İl Temsilcilikleri ile kurumsallaşmış, üniversitelerin ilgili fakültelerinde açılmış bulunan 23 Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nden lisans eğitimi olanlardan mezun olmuş 4000'i aşkın Peyzaj Mimarı'nın Peyzaj Mimarlığı ile ilgili çalışmalarında, yasal yönetsel çerçevede hak, yetki ve sorumlulukları için uğraş veren bir meslek örgütüdür.

Odamız tarafından çıkarılan 4000 tirajıyla 2003 yılında da 3 aylık periyotlarla düzenli olarak yayınlanacak olan Peyzaj Mimarlığı Dergisi; içeriği geçmiş yıllardakine oranla daha da geliştirilerek Peyzaj Mimarlığı mesleğinin en kapsamlı yayını olmayı sürdürecektir.

Dergimizin her sayısının önceden belirlenmiş bir dosya konusu olacaktır. Buradaki amaç mesleğimizin kuramsal, bilimsel, teknolojik ve sanatsal gelişimine katkıda bulunacak bilgileri sunmaktır. Planlama ve tasarım konusunda ki diğer meslekleri de ortak bir platformda buluşturma misyonunu da hedefleyen, böylece mesleklerarası etkileşimlerde dil birliği yaratmaya hizmet verecek olan bu bölüm, dergimizin kültürel ayağını oluşturacaktır. Dergimizin Felsefe Platformu ve Eleştirel Düşünme Platformu bölümleri de aynı amaçlar çerçevesinde katılımlarınızla varolacak bilgi paylaşım ortamlarımızdır.

Peyzaj Mimarlığı Dergisi, bilimsel, teknik, akademik özellikleri yanısıra, Peyzaj Sektörü'nü de kucaklayan içerikte olacaktır. Firmanızın da içinde yer aldığı peyzaj sektörü, kuşkusuz PMO'nun verdiği mesleki mücadele sürecinde, etkinlik alanındaki gelişmelerden yararlanma kapasitesi en yüksek ve dinamik kesim olarak Peyzaj Sektörü'nü önemsemektedir ve kurumsal olarak temsil yetkisinin bilincindedir.

Önümüzdeki süreçte, bilimsel ve teknolojik gelişmeler koşutunda, Peyzaj Mimarlığı konularında çeşitliliği yaratacak Peyzaj Sektörü; aynı zamanda birbirini bütünleyen, ürün ve hizmet üretiminde dayanışan, birbirleriyle iletişimli, rekabet koşullarını etik, kalite ve mesleki yarar üzerine dayandıran çağdaş bir açılımla, bu kez de Peyzaj Mimarlığı Dergisi'nde buluşacaktır.

Peyzaj Mimarlığı Dergisi, üyelerine, yazarlarına, reklam veren firmalara, merkezi ve yerel yönetimlere, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, meslek odalarına, üniversitelere, kütüphanelere, basın yayın organlarına, yayın evlerine ücretsiz dağıtılacaktır.

Daha önce bağlantı kurulmuş olması ile birlikte, dergimizin basımına uzun bir ara vermek durumunda kaldığımızdan, aşağıda isimleri yazılı firmalarla yeniden iletişim kurmakta güçlükler yaşanmıştır.

Bağlantı kurulmasının hemen ardından, bu firmalarımıza, dergimizin izleyen sayılarında yer verilecektir.

- Armaş Su Armatürleri San. ve Tic. A. Ş.
- Betula Çiçekçilik Yapı Peyzaj Ltd. Şti.
- Burcusan Temizlik Mak. İnş. Gıda İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.
- Dates İnş. Mak. Elk. San. ve Taah. Ltd. Şti.
- İhlara Peyzaj Orman ve Süs Bitkileri Fidanlığı
- İzmir Ziraat Tohumculuk ve Çevre Tasarımı San. Tic. Ltd. Şti.
- Kafkas Fıdancılık Peyzaj Tarım Ürünleri Ltd. Şti.
- Pema İnşaat Mad. Turz. San. Tic. Ltd. Şti.
- Sera Peyzaj
- Temisan Ltd. Şti.

YAZARLARA NOT

Yazarların makalelerini aşağıda belirtilen kurallar ile hazırlamaları gerekmektedir:

- Başlıklar mümkün olduğunca kısa olmalıdır.
- Her yazarın adı, soyadı, ünvanı, çalıştığı kurumu (bölüm, enstitü, firma vb.), adresi (cadde, sokak, posta kodu, semt ve kent adı), telefon ve faks numaraları ile e-posta adresleri, birden fazla yazar olması durumunda kiminle iletişim sağlanacağı belirtilmelidir.
- Metinde alt başlıklar kullanılabilir. Varsa giriş bölümünden önce bir alt başlık kullanılmamalıdır.
- Varsa teşekkürler kaynakçadan önce yapılmalıdır. Varsa ekler kaynakçadan sonra olup, her birinin başlığı olmalıdır.
- Tablolar, şekiller vb. numaralandırılmalıdır.
- Sayfalarda 2 aralık kullanılmalı tüm kenarlarda 2.5 cm boşluk bırakılmalıdır. Yazıda Times New Roman / 12 punto kullanılmalıdır. Makaleler 4000 kelimeyi (yaklaşık 15 sayfa) geçmemelidir. Tüm tablolar ve şekiller metin içinde belirtilmelidir.
- Varsa başlık hiyerarşisi aşağıdaki biçimde yapılmalıdır.
 - Birinci derecede başlık 14 Punto bold
 - İkinci derecede başlık 12 Punto bold-italik
 - Üçüncü derecede başlık 12 Punto normal-altı çizgili
- Yazı içerisindeki doğrudan alıntılar tırnak içinde ve italik yazılmalıdır

Kaynak Gösterimi: Sadece metin içinde yer alan kaynaklar yazılmalıdır. Metin içinde kaynak gösterimi yazar adını, çalışmanın tarihini içermelidir. Örneğin Kılıç (2001) ya da (Kılıç 2001) iki yazar "Kılıç ve Yıldırım (2001)" şeklinde gösterilirken daha fazla yazarlı kaynaklar Kılıç vd (2001) şeklinde belirtilmelidir. "Kaynaklar" başlığı altında listelenecek yararlanılmış eserler 2 aralıkla yazılmalıdır. Dergi isimleri kısaltılmamalıdır. Aşağıda kaynakça gösterimi verilmiştir.

Barış, M.E., Erdoğan R. ve Dilaver Z., 1997 Bitki Materyali. Park ve Bahçeler İçin Bakım ve Onarım El Kitabı'ndan Sayfa 5-28, E.Barış ve R. Erdoğan (ed), MESA, Ankara.

Food and Agriculture Organization, 1984. Land evaluation for forestry. Forestry Paper 48, Sayfa 123, FAO, Roma.

Kaplan A., 2000. Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplinine Eleştirel Bir Bakış. Peyzaj Mimarlığı Kongresi 2000 19/21 Ekim 2000, Sayfa 191-214, Bildiriler Kitabı, Ankara.

Treweek J., 1999. Ecological Impact Assessment. Blackwell Science, Sayfa 178, İngiltere.

Dip Notlar: Dip not kullanılmamalıdır. Bilgiler metinle bütünleştirilmelidir. Bununla birlikte dip not kesin olarak gerekliyse, ayrı bir sayfada, numaralandırılarak ve genel yazım kurallarına uyularak yazılmalıdır.

Makale Gönderme Adresi: Orijinal metin, üç kopyası ve tüm ek materyaller Yayın Kurulu'na gönderilebilir.

Peyzaj Mimarlığı Dergisi
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Şehit Adem Yavuz Sok. No: 14/17
06640 Yenışehir / ANKARA
Tel: 0312 419 64 24
Tel&Faks: 0312 418 15 06

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI ÜYE KAYIT FORMU
UCTEA CHAMBER OF LANDSCAPE ARCHITECTS

Üye No : Konumu:
Adı, Soyadı :
Kayıt Tarihi :
Bağlı Olduğu Şube : İmza
Faaliyette Bul. İl :
Doğum Tarihi ve Yeri :

FOTOĞRAF

Mezun olduğu üniversite: Mezuniyet Tarihi: Diploma No:
Yüksek lisans eğitimi aldığı üni/bölüm: Mezuniyet Tarihi: Diploma No:
Mesleği: Ünvanı:

Ev Adresi:

Posta Kodu: Semt/İlçe: İl:
Ev Telefonu Gsm:
E-Mail:

Üyenin Çalıştığı Kurum/Şirket:

Vergi Numarası: SMM TARİH/NO: BTB TARİH/NO:

İş Adresi:

Posta Kodu: Semt/İlçe: İl:
İş Telefonu Faks:
E-Mail:

ÜYENİN NÜFUS KAYITLARINA İLİŞKİN BİLGİLERİ

Uyruğu : İl :
Cüzdan No : İlçe :
TC Kimlik No : Mahalle :
Baba Adı : Sayfa/Hane :
Ana Adı : Cilt No :
Medeni Hali : Eski Soyadı :
Ver. Tarihi :

KAYITTA GEREKLİ BELGELER

Diploma/Çıkış Nüfus Belgesi İkametgah Belgesi Fotoğraf

2003 YILI PMO BTB ve SMM DOSYA AÇTIRMA ÜCRETLERİ

2003 YILI I.YARIYIL (2002 yılı dosyası olanlar) : 100,000,000,-TL
 2003 YILI I. YARIYIL (İlk kez dosya açtıranlar) : 130,000,000,-TL

2003 YILI II. YARIYIL (2002 yılı dosyası olanlar) : 130,000,000,-TL
 2003 YILI II. YARIYIL (İlk kez dosya açtıranlar) : 150,000,000,-TL

ÜYELİK BELGESİ: BTB,SMM. İhale Dosyası vb. işlemleri dışında
 (Örneğin: İş, nüfus dairesi işlemleri, vb. başvurular için) düzenlenecektir.
 Belge ücreti ise 15,000,000,-TL

TİCARİ KAYITLI ÜYELİK BELGESİ: SMM,BTB,Proje, TUS, Danışmanlık,
 İhale vb. hizmet başvuruları için verilecektir. Belge ücreti ise : 20,000,000,-TL. dir.

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI GENEL MERKEZİ TARAFINDAN BELİRLENEN 2003 YILI 1. YARIYIL ASGARİ ÜCRET BİRİM MALİYETLERİ

HİZMETİN CİNSİ	HİZMET SINIFI ALT GRUBU	HİZMET SINIFLARI				
		I	II	III	IV	V
ÇİM ALAN OLUŞTURMA	1	4,416,832,-	5,416,662,-	6,418,446,-	7,418,244,-	9,307,622,-
MEVSİMLİK VE PERENNİAL ÇİÇEKLERLE ALAN DÜZENLEMESİ	2	28,607,514,-	31,281,598,-	35,821,248,-	37,707,630,-	46,382,470,-
ÇALI DİKİM YOLUYLA BİTKİ DÜZENLEMESİ	3	15,150,660,-	18,903,754,-	22,653,894,-	26,405,370,-	34,169,520,-
AĞAÇ DİKİM YOLUYLA BİTKİ DÜZENLEMESİ	4	5,791,060,-	8,443,746,-	11,398,650,-	14,335,650,-	18,707,308,-
BAHÇE-PEYZAJ YAPILARI VE ÇEVRE DONATI ELEMANLARI	5	59,042,542,-	84,299,788,-	168,599,278,-	252,490,302,-	401,489,742,-
YAPISAL VE BİTKİSEL PEYZAJ MİMARLIĞI HİZMET KARŞILIGI (YM M2 TL)	6	22,498,392,-	27,588,978,-	48,700,174,-	67,582,734,-	101,903,672,-

**“ÖRGÜTLÜ BİR
 PEYZAJ MİMARLIĞI MESLEĞİ İÇİN
 ODAMIZA ÜYE OLUNUZ.”**

TR.NET

TÜRKİYE'NİN İNTERNETİ

güvenli veri transferi

basit ağ tasarımı

düşük telekom maliyeti

düşük donanım maliyeti

düşük bakım ve destek maliyeti

kolay yönetim

365 gün 24 saat teknik destek

mpls

VPN

hizmeti bizimle
hiç olmadığı kadar avantajlı...

Merkez ODTÜ Yerleşkesi, Teknokent ODTÜ İkiizleri İnönü Bulvarı, 06531, Ankara

TR.NET Ankara Ofis Vakıfbank Bilgi İşlem Dairesi, 1. Kat, Anadolu Bulvarı, Macunköy, 06370,

Ankara Tel: +90 (312) 591 0050 Faks: +90 (312) 591 0099 Yardım Masası: +90 (312) 295 9595

TR.NET İstanbul Ofis Halaskargazi Caddesi, No:243, Kat:6 80260 Osmanbey / İstanbul

Tel: +90 (212) 233 7667 Faks: +90 (212) 241 1312 Yardım Masası: +90 (216) 542 9000

Çimser Çim Üretim Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, golf sahası yapımı konusunda uzman agronom Neville Coleman ile ziraat yüksek mühendisi Asil Tapıcı tarafından 1991 yılında, Türkiye'nin ilk ve tek, dünya standartlarında hazır kalıp çim üretim çiftliği olarak kurulmuştur.

1993 yılında Çimser, Uluslararası Kalıp Çim Üreticileri Birliği TPI (Turfgrass Producers International) tarafından tanınır ve Türkiye Temsilcisi olarak yetkilendirilir. Her geçen yıl teknik altyapısını daha da geliştirerek, araştırmalarını, deneylerini sürdürerek yalnız Türkiye'de değil, tüm Akdeniz ülkeleri arasında bölgenin ekolojik yapısı ile uyumlu hem sıcak, hem serin iklim çeşitleri ile dünya standartlarında kalıp çim üretimini gerçekleştiren tek üretici firmadır.

Çimser Hazır Kalıp Çim Uygulama Alanları:

Golf Sahaları, Futbol Sahaları, Rekreasyon Alanları, Peyzaj Onarım Alanları (Erezyon Kontrolü), Tatil Köyleri, Oteller, Beach Kulüpler, Ev-Çatı Bahçeleri.

Hazır Kalıp Çim Üretim Tekniği

Tesviye traktörlerle sürülüp havalandırılmış toprak önce, drenaj problemi olmaması için bilgisayarlı özel makine ile tesviye edilir.

Sulama sistemi kurulup çok önceden zaten hazır edilmiştir. Böylece fümigasyon yani toprağın ilaçlanıp hastalık, yabancı ot ve her türlü zararlıdan arındırma işlemi başlar.

Fümigasyon makineleri ile üretim alanı bir yandan ilaçlanırken bir yandan da üzeri naylon kaplanarak denetim altına alınır. Artık üretim alanı yabancı ot, hastalık ve zararlılardan arınmıştır. Dünyadaki ve ülkemizdeki karantina yasası, bitki transplantasyonunun yapılabilmesi için üretimin fümige edilmiş alanda gerçekleştirilmiş olmasını öngörmektedir.

Ekim, tamamen sterilize edilmiş toprağa sertifikalı üretim malzemesi ile yapılır. Denetim ekimden sonra da sona ermez. Günlerce süren yakın gözlem başlar. Ekilmiş alan kimyasal ve fiziksel yönetmelerle sürekli kontrol altında tutulur. Ürünün yavaş yavaş kök salması, milim milim büyüyüp güçlenmesi izlenir.

8-12 ay sonra, olgunlaşmış çim satışa hazırdır. Özel bir makine ile ince bir kalıp olarak kesilir ve rulo yapılarak istenilen toprak zemin üzerine halı serilir gibi döşenir. Böylece çimin yeni yerinde olgunlaşması için aylar geçmesi gerekmez. Sıkı dokusu yüzeyi tamamen örter. Canlı ve güçlü kökler birkaç gün gibi çok kısa bir sürede yeni toprağı ile bütünleşir, uygulandığı zeminle mükemmel uyum sağlar, erezyonu önler.

Başarılı bir çim alan için işi şansa bırakmayın!

Çimser Çim Üretim Çiftliği-İzmir

farkı tabanı

ÇİMSER[®]
HAZIR KALIP ÇİM

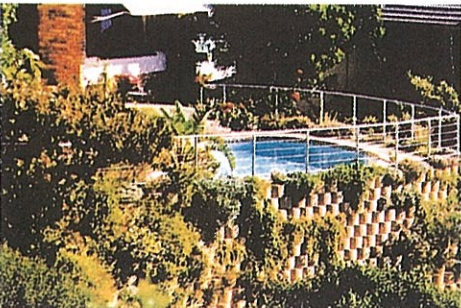
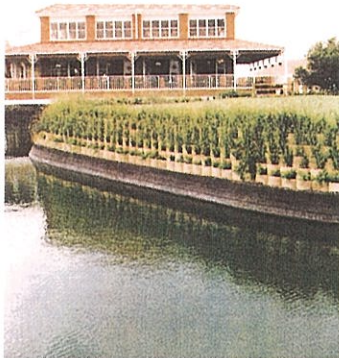
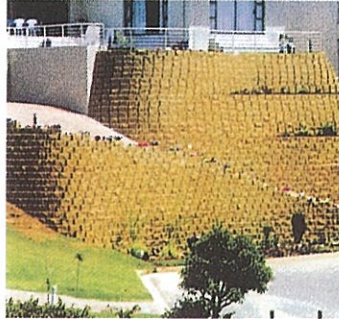
Çimser Çim Üretim San. ve Tic. Ltd. Şti.

Mithat Paşa Cad. No: 921/11 Fıstık Bey-İzmir Tel. : (0232) 224 20 56-224 29 46 Faks : (0232) 247 13 60

www.cimser.com.tr info@cimser.com.tr

BETONARME DUVARLARA ALTERNATİF ÇÖZÜMLER: PEYZAJ MİMARLIĞI'NDA GEODUVAR® UYGULAMALARI

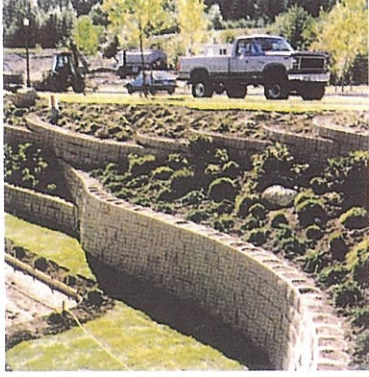
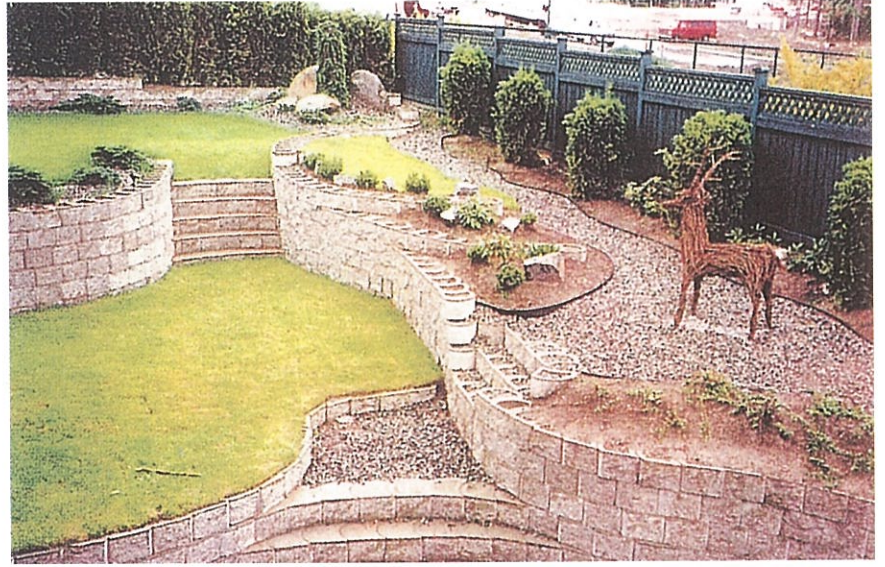
İnsanların yerleşik hayata geçmeleri ve bunu benimsemeleri ile birlikte hızla gelişen teknolojinin de etkisi ile gün geçtikçe artan çevre sorunları ve kentleşme sonucu insanların doğaya, rahat ve güzel bir çevreye olan özelemleri ve talepleri artmış çevrelerinde küçükte olsa bir bitki örtüsünün bulunması ihtiyacı gündeme gelmiştir. Bunun sonucu olarak da peyzaj mimarlığının önemi artmıştır. Tüm bu nedenler bu tür çalışmalarını, teras, balkon düzenlemesi, ev bahçesi gibi küçük ölçeklerden, toplu konut bahçesi, çocuk bahçeleri, okul hastane bahçeleri, spor alanları, turistik tesis çevre düzenlemesine, bozulan doğanın onarılmasına kadar bir çok konuyu içeren geniş bir yelpazeye taşımıştır.

Firmamız Türkiye'de kullanılan betonarme sistemlerin bir alternatifi olarak hem inşaat sektöründe sağlık, büyük yükseklikler, kolay imalat, ekonomik kazanç gibi önemli parametreleri, hem de peyzaj düzenleme açısından istenilen geometriye uyum, hızlılık, sağlık, çeşitlilik ve estetik üstünlük gibi olmazsa olmaz ihtiyaçları karşılamak amacıyla Geoduar®'ları imal etmektedir. Geoduar®ların peyzaj amaçlı birçok kullanım alanından bazıları: - İstenilen yüksekliklerde ve genişliklerde teraslama çalışmaları, - İstenilen yüksekliklerde bahçe ve yol duvarları, - Dolguda duvar yapılarak yer kazanabilme, olarak sayılabilir. Uygulamalarımız arasında :
- MSE Duvarlar (Alternatif Önyüzeyli)
- Gabion Duvarlar yer almaktadır.

Geoduar® sistemleri resimlerde görülen uygulamalardan da anlaşılacağı gibi peyzaj mimarisindeki birçok kısıtı ortadan kaldırmaktadır. İstenilen renk ve çeşitte temin edilen beton elemanlar, aralarına geotekstil, geogrid türü malzemeler konulmak ve toprak dolgu yapılmak suretiyle istenilen geometride istenilen kot farklarını yaratmakta, çimento demir kalıp gibi malzemeleri kullanmaya gerek kalmadan pratik ve hızlı imalatlar sunabilmektedir.

Ayrıca bitkilendirme çalışmalarında da sınırsız uygulamaların yapılabilmesi açısından son derece uygun olan Geoduar® sistemleri her açıdan tatminkar çözümler sunmaktadır.

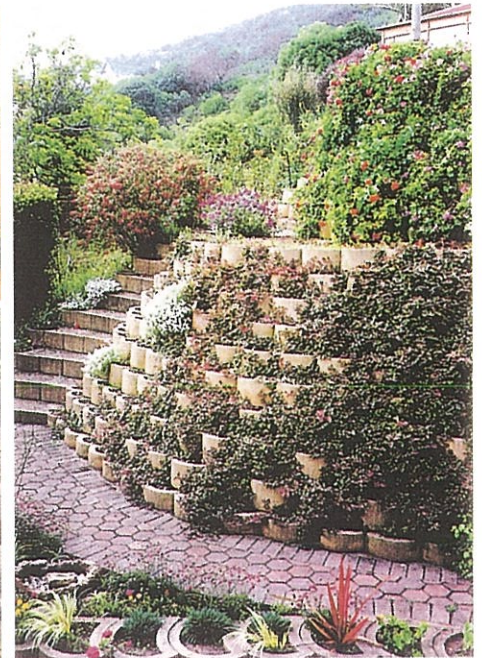

GEOMETRİK ÖZGÜRLÜK
ESTETİK ÜSTÜNLÜK
DOĞALLIK
ÇEŞİTLİLİK

Hayalinizdeki Tasarımları **Geodivar®**larla Uygulamalarınıza Taşıyın

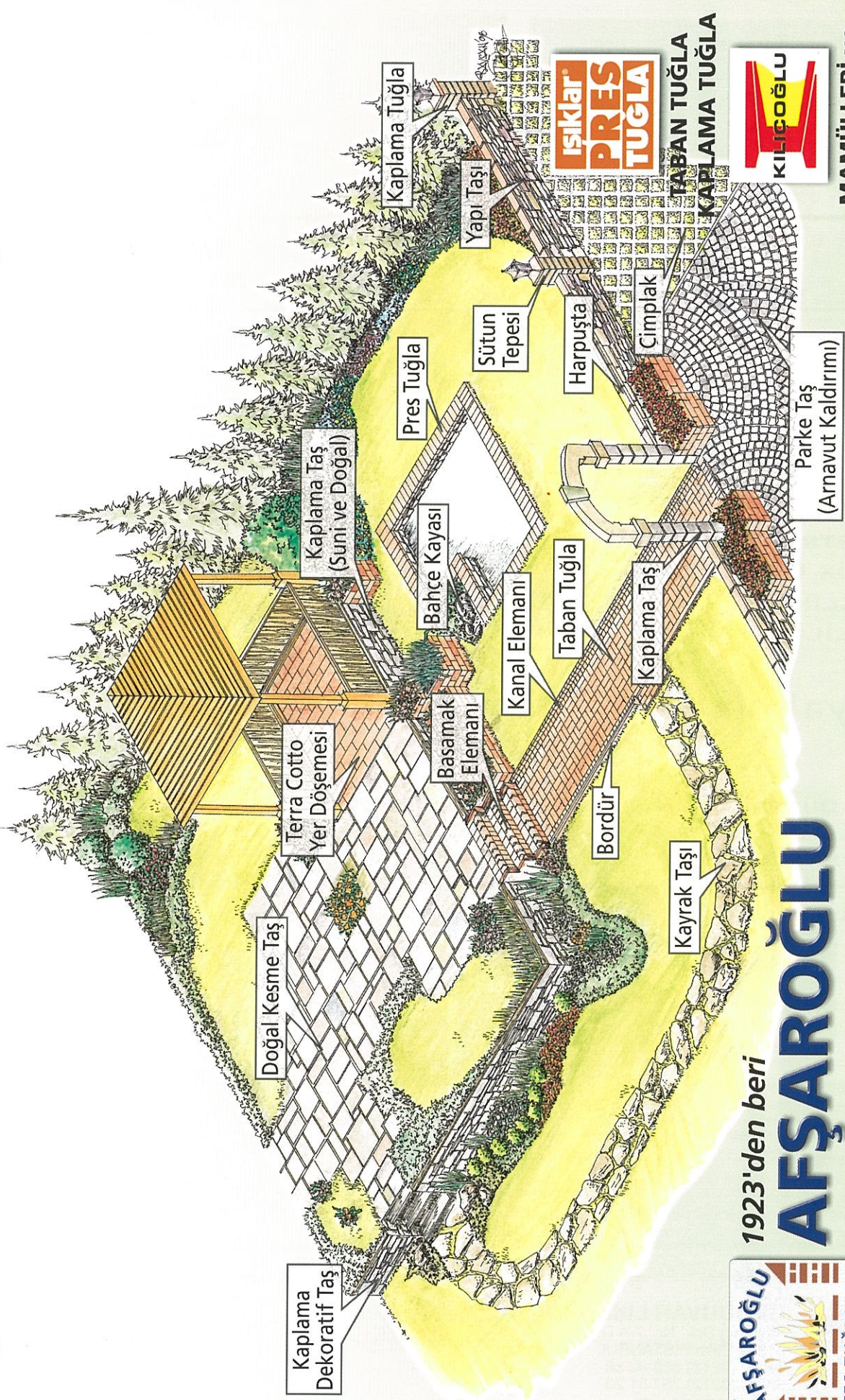
BAHÇE DÜZENLEME
TERASLAMA
YOL KENARLARI
HAVUZ KENARLARI
DOLGUDA DUVARLAR

UYGULAMALARIMIZ ARASINDA:
MSE DUVARLAR
(ALTERNATİF ÖN YÜZEYLİ)
GABİON DUVARLAR

GEODUVAR Ltd. Sti.
Altınkekin Sok. No. 7/A D.7
34337 Etiler / İSTANBUL
Tel. : (0212) 358 02 68
Faks : (0212) 257 51 20
www.geodivar.com
info@geodivar.com

DIŞ MEKAN DÜZENLEMELERİNDE SONSUZ SEÇENEKLER

1923'den beri

AFŐAROĐLU

Tel: (232) 462 3450 pbx • Fax: 435 7033

1580. Sk. No: 40 Mersinli/İZMİR

MAMÜLLERİ ve
KİREMITLERİ

BİRSAN

PARK - BAHÇE - TASARIM
VE ELEMAN GRUPLARI

56. Sokak No: 133 06370 Ostim-ANKARA Tel: (0312) 354 07 54 • Fax: (0312) 354 18 03

- Demir Doğrama
- Çöp Kovası
- Spot
- Metal Sehpa
- Çatı Kaplama

Her Türlü İmalat ve
Metal Sıvama İşleri Yapılır

PARK - BAHÇE OTURMA GRUPLARI

ÇÖP ELEMANLARI

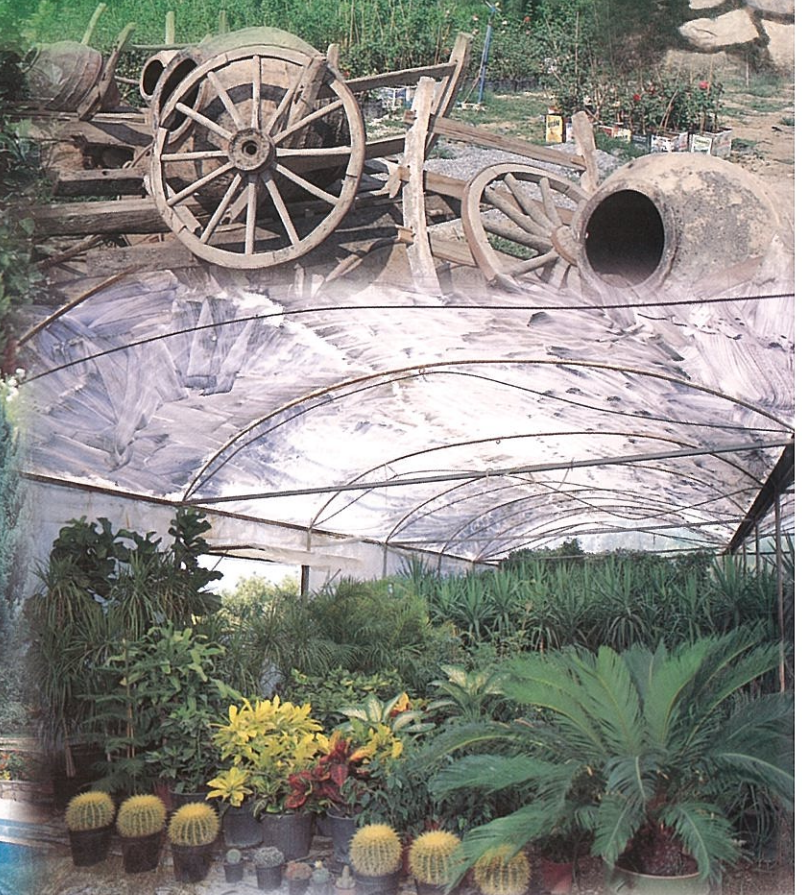
OYUN GRUPLARI

ful

Çiçekçilik & Peyzaj

- Ağaç, ağaççık, çalı grubu ve mevsimlik üretimi-satışı
- Peyzaj tasarımı, projesi, uygulaması ve bakımı
- Çim alan tesisi, çim tohumu satışı
- Otomatik sulama sistemleri projesi ve uygulaması
- Süs havuzu, şelale yapımı
- Danışmanlık hizmetleri
- Kayrak taşı, Dere taşı, Falez taşı satışı
- Kağrı, at arabası, kúp ve peyzaj aksesuarları satışı
- Bitkisel toprak, gübre, torf satışı
- Bahçe granist satış ve uygulaması

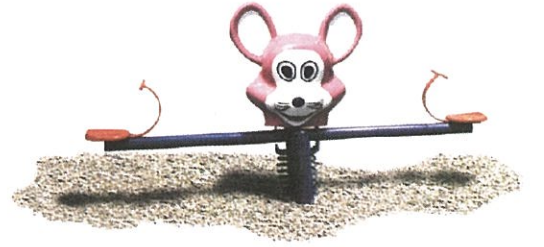

çocuklar...
onlar geleceğimiz
tabiat, bilim,
siyaset,
herşey onlar için.

**geleceğimizi
siyasete,
maddiyata,
makama
feda
etmeyelim.**

DÜNDAR
ÇEVRE TASARIM UYGULAMA

Bostancı Cad. No: 49 06320 Sıteler - ANKARA

Tel: 0(312) 353 83 75 (pbx)

Fax: 0(312) 348 43 90

<http://www.dundar.com.tr>

e-mail : dundar@dundar.com.tr

BAHÇE YAPI MALZEMELERİ

Peyzaj uygulamalarınızda tasarım ve uygulamaya ayıracağınız zamanı malzeme temini için harcamanızı istemiyoruz. ANG sizin için bahçe aksesuarları ve detay malzemeler dışında, bahçeye dair ihtiyacınız olan malzemeleri üretiyor, temin ediyor ve kullanımınıza sunuyor.

KAYRAK TAŞI

SERMERULO ÇİM

REFERANSLARIMIZDAN BAZILARI

Sporyapı Ltd.Şti, Acart İnşaat Ltd Şti, Betula peyzaj Ltd Şti, Ldg İnşaat aş,
Alioğlu İnşaat Ltd Şti, Büyük Çamlıca fidanlığı, Yeşiydünya peyzaj Ltd Şti,
Delta peyzaj Ltd Şti, Lider süsbtkileri Ltd Şti, Klasis golf, Süral otelleri

ÜRÜNLERİMİZ

SERME RULO ÇİM (SPORYAPI)
SERME RULOÇİM UYGULAMASI
TORF ve TORF ÜRÜNLERİ
KAYRAK -DOĞAL TAŞ
İTHAL ORGANİK GÜBRE (DCM)
DOĞAL GÜBRE
ÇİM KAPAKLIK MALZEMESİ
KUM-ÇAKIL
DERE MİLİ
NEBATİ TOPRAK
ÇİM TOHUMU (BARENBRUG)

TORF (tabii organik funda/BOLU)

ANG MADENCİLİK FİDANCILIK LTD ŞTİ. / İSTANBUL tel-fax:0.216.5758595-5758566 gsm:0.532.4008789

SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM MERKEZİ

• Tarımsal Üretim • Peyzaj

• Tasarım • Uygulama

Her Türü İç ve Dış Mekân Süs Bitkileri

MERKEZ

Haymana Cad. No: 162
Tel: 484 33 33 - 484 32 32 GÖLBAŞI

ŞUBE

İncek Yolu Taşlıpınar Köyü Girişi
Tel: 499 34 25 - 499 34 26 GÖLBAŞI

ÜRETİM

Bahçeli Doktorlar Sitesi Karşısı
GÖLBAŞI

güzel her bahçenin,
sorunsuz her yeşil alanın altında

Beytorf

ORGANİK TOPRAK

Bey-Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Osman Gazi Mah. Bilali Habeşi Cad. No. 32 Samandıra-İstanbul
Tel: 0216. 561 48 48 - 311 43 30 Fax: 0216. 311 46 72
www.beytorf.com

Daha yeşil bir dünya oluşmasında olan çabanızda sizin yanınızda ve çok yakınınızdayız.

SERA ve ÇİÇEK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

- Peyzaj projesi hazırlama • Proje tatbikatını yapmak • Bitki üretimi ve pazarlama • Sert zemin inşaatları
- Drenaj, sulama, aydınlatma projeleri ve uygulaması • Periyodik bahçe bakımı • Damışmanlık
- İlaçlama, gübreleme, iyileştirme • Saksı, toprak, gübre, torf vb. bahçe malzemeleri • Salon bitkileri ve bakımı
- Hobi, sebze ve teras bahçeleri • Peyzaj göletleri ve su bitkileri

MERKEZ

İstanbul Caddesi No: 104 Kemerburgaz / Eyüp / İstanbul Tel& Fax: 0212. 360 16 88 - 360 29 47

ŞUBE

Pamukkale yolu 3. Km. Korucuk Kasabası / Denizli Tel : 0258. 279 24 53 - 54 Fax : 0258. 279 24 52

www.kemerbotanik.ejb.net

www.parktasarim.com

ÇOCUKLAR İÇİN DÜŞLER ÜRETTİYORUZ

KENT & BAĞÇE
MOBİLYALARI

PARK TASARIM PEYZAJ PLANLAMA İNŞAAT
TAAHHÜT TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

- POLİETİLEN ÇOCUK OYUN GRUPLARI
- AHŞAP ÇOCUK OYUN GRUPLARI
- BANKLAR
- ÇÖP SEPETLERİ
- AYDINLATMA ELEMANLARI
- BAĞÇE MOBİLYALARI
- GAZEBO VE PERGOLA

CİMBLÖK

- SPOR & FITNESS •

CİMBLÖK

YÜZEYİN TAŞIMA
KAPASİTESİNİ
ARTTIRICI PLASTİK
DÖŞEME ELEMANI

Tüm ürünlerimiz
tasarım tescil
belgelidir.

**KATALOG
isteyiniz.**

Keresteciler Sitesi H Blok
No : 25-35-37 Ostim
Maçunköy 06370 ANKARA
TÜRKİYE

Tel : +90 312 3858022 - 3856282
3857925 - 3857926
Fax : +90 312 354 44 74

info@parktasarim.com

www.parktasarim.com

tüm isteklerinize cevap verebilen program...

www.turuncu.com.tr
0 (312) 440 88 92

LANDCADD

ASOR

ASOR İNŞAAT TURİZM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Alacaatlı Köyü No: 22
Çayyolu Yenimahalle - ANKARA
Tel. : (0312) 235 31 10
Faks : (0312) 235 31 10
Gsm : (0533) 619 12 89

Kent Mobilyaları
Bahçe Oturma Elemanları
Çocuk Oyun Parkları
Pegola
Gazebo
Veranda
Sınır Elemanları
Aqua Çevre Düzenlemeleri

DOĞUŞ

DOĞUŞ PEYZAJ FİDANLIK TASARIM LTD. ŞTİ.

Merkez Adres:
Yahyalar Yuva Yolu üzeri 88. Sk.
No: 12 Karşıyaka-ANKARA
Şube Adres: İvedik Cad. No: 712
Karşıyaka Mezarlık 4-5 kapı arkası
Karşıyaka - ANKARA
Tel. : (0312) 332 26 46
(0312) 332 49 30
(0312) 332 22 56
Faks : (0312) 335 77 93
doguspeyzaj@mynet.com

Fidanlık
Bitki ve Çiçek Üretimi
Proje-Planlama
Bitkisel ve Yapısal Uygulama
Çim Tohumu ve Gübre Satış

☐ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☒ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☐ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☐ Satış
☐ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

☒ Peyzaj Planlama	☐ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☐ Etüd-Proje	☐ Taahhüt	☒ Satış
☐ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

FLORES PROJECT

FLORES PROJECT PEYZAJ MİMARLIĞI VE FİDANLIK

Adres: Kazakistan Caddesi
No: 145/B, Bahçelievler - ANKARA
Tel. : (0312) 223 15 35
Faks : (0312) 213 85 88
fpmtd@superonline.com
Gsm : (0532) 488 39 45

Peyzaj Planlama
Peyzaj Uygulama
Müşavirlik
Bitki Satış
Bahçe Ekipmanları
Bakım Hizmetleri
İthal Bitkiler
Gübre - Tohum

GAP

GAP PEYZAJ VE FİDANCILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Gazi Mahallesi
Milli Egemenlik Bulvarı No: 4
Şehitkamil - GAZİANTEP
Tel. : (0342) 338 09 33
Faks : (0342) 339 97 68

Peyzaj Proje-Uygulama
Çevre Düzenlemesi-Ağaçlandırma
Aqua Park Çevre Düzenlemesi
Rekreasyon Alan Düzenlemeleri

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☒ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☒ Mimarlık	☒ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

GELİŞİM TEKNİK

GELİŞİM TEKNİK MÜH. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Konur Sk. 63/9
Kızılay - ANKARA
Tel. : (0312) 425 46 23
Faks : (0312) 425 46 23
Gsm : (0532) 417 88 25

Bilgisayar Destekli Sulama
Tasarımı
Bilgisayar Destekli Sulama Proje
ve Uygulama
Peyzaj Proje ve Uygulama
Şelale ve Havuz Uygulamaları

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

İZTA

İZTA TARIM SULAMA YAPI TESİSAT TAAH. SAN. ve TİC. A.Ş.

Adres: Yüksek Alan Mah.
Mevlana Cad. 57/1-2
ANTALYA
Tel. : (0242) 322 02 03
(0242) 322 02 05
Faks : (0242) 322 02 06
izta@izta.com.tr
www.izta.com.tr

Sulama Sistemleri
Proje-Malzeme-Taahhüt
Sulama Sprinklerleri
Damla Sulama Boruları
Selenoid Vanalar
Sulama Otomasyon Sistemleri

☐ Peyzaj Planlama	☐ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☒ İthalat-İhracat	☐ Bakım-Servis
☐ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☐ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

KIVANÇ

KIVANÇ LTD. ŞTİ. İNŞAAT TAAHHÜT PEYZAJ MİMARİSİ

Adres: Albayrak Cad. 132/A
09200 Söke-AYDIN
Tel. : (0256) 518 78 02
(0256) 512 23 26
Faks : (0256) 512 95 64

Peyzaj Projesi ve Uygulama
İnşaat Proje ve Uygulama
Canlı Materyal Temini
(Fidan, Çiçek, Çim, Tohum)
Sulama Sistemleri Uygulamaları
Bakım Hizmetleri (Yıllık)
Zirai Tohum
Zirai Mücadele İlaçları
Gübre (Doğal, Suni)
Toprak Temini

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☒ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

KOZDERE FİDANCILIK VE PEYZAJ SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçeköy Cad. No: 71
Büyükdere/Sarıyer - İSTANBUL
Tel. : (0212) 271 49 70
(0212) 271 49 86
Faks : (0212) 271 49 52

Kent Mobilyaları
Çocuk Oyun Parkları
Pegola
Gazebo
Veranda
Sınır Elemanları

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☒ Mimarlık	☒ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☒ Diğer: Kentsel Tasarım, Şehir Planlama		

MÜGE

MÜGE PEYZAJ

Merkez Adres: Vatan Cad. 23/32
Sincan - ANKARA

Şube Adres: Atakule İş Merkezi
No: 426 ANKARA

Tel. : (0312) 270 76 14

Tel.-Faks : (0312) 442 23 45

Proje ve Uygulama
Bitkisel ve Yapısal Uygulama
Çimlendirme
Ağaç ve Çalı Dikimi
Sulama
Drenaj
Yaya Yolu
Kameriye
Çocuk Oyun Alanı
Çit Çeşitleri
Havuz
Aydınlatma

ÖVMEN ÇEVRE DÜZENLEME PEYZAJ VE İNŞ. TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Sancak Mah.
Konrad Adenaur Cad. 241. Sk. 5/2
Çankaya-ANKARA
Tel. : (0312) 442 57 85
Faks : (0312) 442 57 86
ovmenpeyzaj@superonline.com

Yapısal ve Bitkisel Peyzaj
Proje ve Uygulamaları
Bahçe Elektrik Proje ve Uygulama
Bahçe Sulama Proje ve Uygulama
Drenaj Sistemi Proje ve Uygulama
Spor Sahaları
Çocuk Oyun Alanları
Yaya ve Araç Yolları
Kent Mobilyaları
Süs ve Yüzme Havuzları
Rekreasyon Alanları
Karayolları ve Kırsal Peyzaj
Proje ve Uygulamaları

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☐ Bakım-Servis
☐ Etüd-Proje	☐ Taahhüt	☒ Satış
☐ Danışmanlık	☐ Üretim	
☐ Diğer:		

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☐ Taahhüt	☐ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

TURGAY ATEŞ "VISTA" KENTSEL TASARIM, ŞEHİR PLANLAMA, KENTSEL TASARIM OFİSİ

Adres: Ergin Sk. 23/6 06580
Mebus Evleri Tandoğan-ANKARA
Tel. : (0312) 212 59 77
(0312) 215 03 85
Faks : (0312) 212 59 97
turgayates@yahoo.com

Projelendirme
Kontrollük
Müşavirlik

Türk Müşavir Mühendisler Mimarlar
Birliği (TMMMB) üyesi-No: 144

☒ Peyzaj Planlama	☒ Kontrollük	☐ Uygulama
☒ Mimarlık	☐ İthalat-İhracat	☐ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☐ Taahhüt	☐ Satış
☒ Danışmanlık	☐ Üretim	
☒ Diğer: Kentsel Tasarım, Şehir Planlama		

YEŞİL SÜS BİTKİLERİ

YEŞİL SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM PAZ. İTH. İHR. LTD. ŞTİ

Adres: İzmit Asfaltı Üzeri No: 30
Taşköprü - YALOVA
Tel. : (0226) 353 37 47
Faks : (0226) 353 37 47
Adres: E5 Üzeri Dört Yol Mevkii
Marmara Ereğlisi Giriş
Tel. : (0282) 613 32 52

Dış Mekan Süs Bitkileri
Üretim ve İthalatı
Bitki Satışı
Çalı Bitkiler
Ağaç ve Ağaççıklar
İbreliler (Aşılı ve Diğer Süs Türleri)
Hazır Rulo Çim

☒ Peyzaj Planlama	☐ Kontrollük	☒ Uygulama
☐ Mimarlık	☒ İthalat-İhracat	☒ Bakım-Servis
☒ Etüd-Proje	☒ Taahhüt	☒ Satış
☒ Danışmanlık	☒ Üretim	
☐ Diğer:		

Bütün doğallığı ve güzelliği ile bir nebze huzur ve mutluluğumuz için varolan küçük dünyamız.

Amacımız geçen zaman içerisinde olumsuz koşulların etkisiyle birlikte yok olan doğal güzelliğin isteklerinize uygun bir şekilde yeniden oluşturulması.

İlkeli hizmet anlayışı ve samimiyet duygusu içerisinde kurulmuş olan Turkuaz Fidancılık Peyzaj İnşaat San. Tic. Ltd. Şti.

2000 yılından bu yana yerli ve ithal bitki çeşitleri ile toprak, torf, çim harcı organik ve kimyasal gübre ithal çim tohumu, bahçe mobilyaları, ahşap tasarım ürünleri, ithal ve yerli saksılar, bahçe bakım malzemeleri doğal şelale, gölet, otomatik sulama sistemi, peyzaj tasarım ve uygulamaları ile bahçe bakımının da dahil olduğu birçok alanda hizmet vermektedir.

Kaliteden ödün vermeden doğallığın hakim olduğu sıradışı güzellikleri sizlere sunma arzusu ve bilinci içerisindeyiz

Bu anlayışla kültürel bir oluşum içerisinde gelişen bahçe sanatını gelecek nesillere taşımayı hepimizin görevi kabul ediyoruz

TURKUAZ FİDANCILIK PEYZAJ İNŞAAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

REFERANSLARIMIZ

- Lalezar Konakları (Çekmeköy)
- Dr. Halil Aksu (Doğa Evleri)
- Sarı Konaklar (Altunizade)
- Ali Taran Creative Workshop
- Cem Akgül (Beykoz Konakları)
- Temel Uzunay Villası (Elmalı)
- Murat Öztürk (Acarkent)
- Excellent Cafe-Restorant (İstinye)
- Kemer Country Orman Evleri
- Doğa Evleri-1 (Spor Alanı Çevresi)
- Hakkı Sezer (Acarkent)
- Cihat Narin (Beykoz Konakları)
- Zuhul-Altan Tutkun Konağı
- Melike-Şerif Beykoz Villası
- Konya Büyükşehir Belediyesi fidan satışı.

TURKUAZ FİDANCILIK PEYZAJ İNŞAAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Merkez: Acarkent C1 Kapısı karşısı
Kavacık - Beykoz İstanbul
Tel : 0(216) 485 13 23 (2Hat)
Telefax: 0(216) 485 13 25
0(212) 526 07 84

Depo Fidanlık: İstanbul caddesi No: 7
Kavaklı - Selimpaşa / İstanbul

Şube: Saraç İshak Mah.
No: 10 Eminönü / İstanbul
Tel.: 0(212) 526 0784

www.turkuazpeyzaj.com.tr
turkuaz@turkuazpeyzaj.com.tr

LANDCADD™

Landscaping and Irrigation Software

Boyaması
Bizden

2003 yılı boyunca
LANDCADD
alan müşterilerimize
çizim programı

ve

ColorFast
boyama modülü

BİZDEN

COLOR
fast

Colorfast LANDCADD in
Peyzaj Plan Boyama Modülüdür.

turuncu

Turuncu Bilgi Sistemleri Teknik Araştırma ve Danışmanlık

Cinnah Cd. 51/1 06690 Çankaya Ankara

Tel: 0 (312) 440 88 92 Faks: 0 (312) 440 89 37

www.turuncu.com.tr

LANDCADD

Türkiye Distribütörü

VIKING®

Bahçedeki Yardımcınız...

Lükstürüm Düzeltme Makinaları

Kenar Düzeltme Makinaları

Çapalama Makinaları

Çim Traktörleri

Emme ve Üfleme Makinaları

Bahçe Atığı Öğütme Makinaları

Çim Biçme Makinaları

STIHL®
Türkiye Distribütörü
www.stihl.com

VIKING®
Türkiye Distribütörü
www.viking-garden.com

SADAL
Tarım Makineleri Dış Tic. A.Ş.

Merkez : Kağıthane Caddesi No: 45 Çağlayan 80340 İstanbul
Tel: 0212. 210 19 21 Faks: 0212. 210 19 22
www.sadal.com.tr sales@sadal.com.tr

Şube : Tünel Caddesi NO: 18/B Karaköy 80000 İstanbul
Tel: 0212. 252 72 35/36 Faks: 0212, 252 72 37
www.sadal.com.tr sales@sadal.com.tr

Turkçim

HAZIR DOĞAL ÇİM
HAZIR DOĞAL ÇİM

Doğanın
yemyeşil
Doğanın yemyeşil çözüm rehberi
çözüm
rehberi

Turkçim
HAZIR DOĞAL ÇİM
çiftliklerimizde Türk, Alman ve Avusturya firmalarının teknoloji ve know-howları ile en gelişmiş tohum varyetelerinden üretilen ve rulo olarak hasat edilen doğal canlı çimdir.

Turkçim
HAZIR DOĞAL ÇİM
size ulaştığı anda tamamen olgunlaşmış ve güçlü bir kök yapısına sahip olduğu için erozyon ve toprak kaybını serildiği yerde önler.

Turkçim
HAZIR DOĞAL ÇİM
sadece bir kaç saat içinde bahçenize, parkınıza veya oyun alanlarınıza serilebilen yoğun ve güçlü kökleriyle yaşayan canlı ve yemyeşil doğal bir halidir.

Turkçim
HAZIR DOĞAL ÇİM
TPI
TÜRK GRASS
TRÖFK ÇİMESİ
İSTANBUL İLİ
LİSANSI
ÜYESİDİR